UČITEĽSKÉ NOVINY

45 – 46/2014, 30. apríl 2014 | Dvojtýždenník o školstve a vzdelávaní | Rozširované bezplatne, Ročník LXI

Má dať a dal

Každý z nás, milí priatelia, skôr či neskôr dospeje do štádia bilancovania. Zavŕšime známu formulku: Má dať a dal.

Predpokladajme, že aj v dnešných neľahkých časoch, ako ich s obľubou mnohí označujeme, vstupuje mladý človek do pracovného života s elánom a plným nasadením. Rozprávala som sa s praktikantkou, ktorá sa už nevie dočkať. Na prácu za katedrou sa teší, veď si ju sama vybrala. A rozprávala som sa s mladou učiteľkou, ktorá už nevie zostať. Tiež začínala s chuťou. Stačili dva roky a ona sa obzerá po niečom inom. Aj by pokračovala, lenže... A sme tam, kde sme nechceli byť.

Obidve dievčatá boli mojimi študentkami. V obidvoch som nechala kúsok svojho ja, v obidvoch ostalo kúsok mojej stopy. Stopy, ktorá pomaličky prichádza do cieľa, a mne pritom prichodí obzrieť sa, akú hlbokú som ju vychodila. Prichádza čas môjho účtovania.

Keby sa ma dnes niekto spýtal, čo by som menila na svojom živote, asi by som bez váhania povedala: Nič. Nemenila by som nič. Zvolila som si profesiu, ktorú mám rada, aj preto som to s ňou dobre dlho vydržala. Ja som sa tiež na učiteľovanie tešila. Začínala som s hlavou plnou plánov. Vystrojená do života chcela som zmeniť svet. Hneď skraja som však narazila na realitu, s ktorou som sa musela tvrdo pobiť. Nebolo to len nedôstojné bývanie v školskom kabinete. Napriek tomu a i napriek iným ťažkostiam, ktoré nekorešpondovali s mojimi mladými predstavami, ostala som verná. Vlastne, iná možnosť vtedy ani nebola. Nebolo kam ujsť. Svet som začala vnímať v reálnych farbách. Ten svet sme menili postupne všetci. Menili ho aj učitelia, ktorí museli „držať krok a hubu“.

Ako je potom možné, pýtam sa, že práve učiteľ vychoval generáciu ľudí, ktorá čierno-biely svet premieňala na farebný. Ako je možné, znova si kladiem otázku, že ten istý učiteľ vychoval aj ľudí, ktorí ním na šachovnici histórie posúvali tak, ako im to vyhovovalo. Prečo to boli akurát jeho žiaci, čo ho odsunuli na okraj?

My sme vždy všetko okolo nás, aj dobré, aj to menej dobré, pripisovali na účet učiteľovi. A ja sa pri svojom konečnom účtovaní pýtam, za čo z toho všetkého môžem ja. Čo som robila dobre a čo zlé som urobila? Lebo nie všetci sme mali pokrivený charakter, lebo my sme nechceli vychovávať pokrivených ľudí. Nie všetci sme kričali nahlas. Niektorí sme bez kriku, s tichou revoltou prichádzali denne pred žiakov, aby sme učili ľudskosť a múdrosť. V tom som vždy videla svoje skutočné poslanie. To bolo moje má dať. *Usilovala som sa, aby som ukázala sama na sebe, čo je učiteľská česť, čo je čestnosť, spravodlivosť a pokora. Keď hovorím o pokore, nemyslím na zhrbený chrbát ani na slepú oddanosť a poslušnosť, poníženosť. S takýmto charakterom sme na stranu* dal *ukladali tie najčlovečenskejšie hodnoty zo svojho vnútra. Aby sme sa za seba nemuseli nikdy hanbiť. Niektorým sa to vrchovato, iným o čosi menej po-*

(pokračovanie na strane 2)

Pomník Jánovi Hollému pred jeho rodným domom v Borskom Mikuláši vytvoril akademický sochár Ján Koniarek, odhalili ho 29. júna 1930. Na pomníku je štvorveršie z Hollého ódy Na slovenský národ a na podstavci text, že pomník vybudovali zo zbierok študentov z „Borského sv. Mikuláša a sv. Petra“. ***Foto Milan SOUKUP***

Nahé osobnosti oblieť do ich diela

Čo sme o nich vedeli, čo o nich vieme a čo by sme o nich mali vedieť? Na každú časť tejto opytovacej vety by sme cez prizmu čias dokázali dať toľko rozvetvených odpovedí, koľko ľudí by na ne odpovedalo. Pri nedávnom 165. výročí úmrtia národného buditeľa, obrodenského básnika, autora eposu *Svätopluk* Jána Hollého jeho osobnosť ožívala naplno najmä na miestach spojených s jej životom. V jeho rodisku, Borskom Mikuláši, kde uzrel svetlo sveta 24. marca 1785. V Maduniciach, kde medzi rokmi 1814 – 1843 tento kňaz a básnik vytvoril ťažisko svojho diela – preklad Vergíliovej *Aeneidy*, prvý slovenský epos *Svätopluk* či epos *Cirillo-Metodiada*... V poslednú aprílovú nedeľu tohto roku ožil i na Dobrej Vode, kde 14. apríla 1849 zomrel a kde mu 11. mája 1854 odhalili náhrobný pomník od Ladislava Dunajského ako výsledok prvej národnej zbierky zorganizovanej na poctu literáta.

Ján Hollý ako inšpirátor zohral v našich nielen literárnych dejinách úlohu iniciátora. Z diela, ktorým tento rímskokatolícky kňaz zvyšoval naše sebavedomie a vysoko dvíhal národnú pochodeň, ju prevzali konfesionálne odlišní – evanjelickí – štúrovci. A zápasom za národnú svojbytnosť živili nádeje generácie nasledovníkov.

Legendárna návšteva vedúcich osobností novej etapy národného obrodenia v 19. storočí Ľudovíta Velislava Štúra, Michala Miloslava Hodžu a Jozefa Miloslava Hurbana u vtedy 58-ročného barda na Dobrej Vode bola veľmi dôležitým míľnikom. Mladí, rozhodnutí urobiť zmysluplný krok k uzákoneniu spisovnej slovenčiny na základe stredoslovenských nárečí, prišli si ho dať „odobriť“ bernolákovsky píšucou autoritou. Navyše človekom, z ktorého diela prijali aj svoje slovanské mená. Tu je Hollého hviezdny okamih. Nepísaný, no žitý. Tu je štart národnozjednocovacieho procesu, o ktorý sa Hollý so štúrovcami zaslúžil a ktorý azda nemá obdobu ani v neskorších dejinách Slovenska.

Veď v histórii našej prívlastkovej štátnosti (československej, socialistickej, federatívnej i samostatnej národnej a svojbytnej) nie je veľa plnohodnotného a plnovýznamového spájania sa síl ponad konfesionálne, politické, národné či národnostné rozdiely. Hoci aj také situácie sme zaznamenali (napríklad Vianočná dohoda z decembra 1943) v protifašistickom pohybe a odboji.

Ján Hollý je inšpirátor i iniciátor, a najmä rozvíjateľ cyrilo-metodských tradícií i povzbudzovateľ ambícií občanov tejto krajiny. Pred vlastnou tvorbou bol prekladateľom. Nuž k jeho menu priraďovali aj prívlastky slovenský Homér či Vergílius. Literárni teoretici, kritici a historici si za-

(pokračovanie na strane 2)

Výučba chémie prostredníctvom demonštračných a žiackych pokusov

(II. časť)

V rámci národného projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov* bolo zostavené multimediálne vzdelávacie DVD chémie určené učiteľom základných škôl. Inovačné procesy vo vzdelávaní sa týkajú aj tohto vyučovacieho predmetu, aj preto vzniklo toto DVD ako doplnkový vzdelávací materiál. Vyučovaciu hodinu natočenú na DVD viedla RNDr. Helena Vicenová. Porozprávali sme sa s ňou aj o tom, ako môžu využiť DVD pedagógovia v školách, kde nemajú chemické laboratóriá.

Len pred tromi rokmi sme si pripomenuli sté výročie udelenia Nobelovej ceny za chémiu Marii Curiovej-Skłodowskej. Vieme, že práve chemickými pokusmi možno zaujať žiakov a zatraktívniť vyučovanie chémie. Aj preto ste ako ukážkovú hodinu zvolili *Demonštračné a žiacke pokusy k tematickému celku Významné chemické prvky a zlúčeniny*...

Pedagógovia, učitelia chémie vedia, že spopularizovať tento predmet možno prostredníctvom množstva bohatého multimediálneho obsahu, interaktívnych ilustrácií a len vtedy sa chémia stáva zrozumiteľnejšia a mnohí žiaci ju označia za najobľúbenejší predmet, prípadne si cez ňu vybudujú kladný vzťah k inému prírodovednému predmetu. Vidíme, že mnohí žiaci aj vyhľadávajú virtuálne učebne chémie na internete, sledujú napríklad virtuálne 3D molekuly, a každý, kto má záujem, sa môže bližšie pozrieť na prvky, ktoré tvoria svet okolo nás. Veríme, že naša ukážková hodina na DVD prispeje aj k tomu, aby si žiaci uvedomili, že chémia nie je problémom. Naopak, je súčasťou riešenia problémov, ak vyučujeme prostredníctvom pokusov v laboratóriu, a to buď v profesionálne vybavenom, v akom sme mali možnosť pracovať pri príprave ukážkovej vyučovacej hodiny, alebo v triede, ktorú prispôsobíme vykonávaným chemickým pokusom. Naše DVD je ukážkou netradičného pedagogického prístupu pri výučbe chémie v základnej škole a má slúžiť ako motivácia, prípadne pomôcka na zlepšenie kvality výučby.

(pokračovanie na strane 3)

Operačný program VZDELÁVANIE

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ.
Kód ITMS: 26110130085

Zlatý Amos 2014: Finále sa blíži

Anketa s 20 finalistami najobľúbenejšej slovenskej učiteľskej súťaže

Strany 4 – 7

Snažila som sa, aby deti boli múdre

Rozhovor s Margitou Sadloňovou, najstaršou žijúcou slovenskou učiteľkou

Strany 9 a 10

Pedagogicko-organizačné pokyny na školský rok 2014/2015

Strany 25 – 32

OSLAVY JUBILEA

E-testujte sa s EÚsmevom

Na podujatiach k 10. výročiu vstupu Slovenska do Európskej únie, ktoré organizuje Zastúpenie Európskej komisie na Slovensku, bude Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) ponúkať žiakom šancu otestovať svoje zručnosti elektronickou formou v rámci aktivity nazvanej *E-testujte sa s EÚsmevom*.
Malý elektronický test s úlohami zameranými na rôzne druhy gramotností si môžu vyskúšať žiaci druhého stupňa základných škôl a stredoškoláci v 10 mestách na Slovensku. Popri žiakoch majú chuť overiť si svoje vedomosti a zručnosti v hlavnom meste SR aj vedúci Zastúpenia Európskej komisie na Slovensku Dušan Chrenek a bratislavský primátor Milan Ftáčnik, v Banskej Bystrici a Žiline zas spevák Janko Kuric a ďalší členovia skupiny Vidiek.
Cieľom tejto aktivity je interaktívnou formou priblížiť verejnosti moderný spôsob overovania vedomostí a zručností a zároveň tiež, aby sa žiaci hravou formou „skamarátili" s elektronickým testovaním a overili si vedomosti nadobudnuté v škole. Testové úlohy pripravil tvorivý tím národného projektu *Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania (E-test)*.
Žiaci, učitelia, ako aj široká verejnosť môžu v stánku NÚCEM absolvovať nielen minitest gramotností na notebookoch, ale získať aj ďalšie informácie o národnom projekte *E-test*, ktorý je zameraný na tvorbu elektronických úloh a testov a na elektronické testovanie na základných a stredných školách.

Prídeme za vami do 10 slovenských miest. Kedy a kde?

Veľké multižánrové podujatia pod holým nebom (od 10.00 do 22.00 hod.):

- Bratislava, Hlavné nám. (30. 4.),
- Banská Bystrica, Námestie SNP (7. 5.),
- Košice, Pri Dolnej bráne (9. 5.),
- Žilina, Nám. A. Hlinku (16. 5.).

EÚ Roadshow (od 11.00 do 15.00 hod.):

- Prešov, Hlavná ul. (13. 5.),
- Spišská Nová Ves, Radničné nám. (14. 5.),
- Poprad, Nám. sv. Egídia (15. 5.),
- Nitra, Svätoplukovo nám. (17. 5.),
- Trenčín, Mierové nám. (19. 5.),
- Komárno, Nám. gen. Klapku (20. 5.).

Tešíme sa na stretnutie s vami!

Mária GREBEŇOVÁ-LACZOVÁ, manažérka publicity národného projektu

Má dať a...

(dokončenie zo strany 1)

darilo. Ale pokiaľ sme medzi má dať *a* dal *dosiahli aspoň rovnovážny stav, nezostal nám na konte žiadny dlh. Ak pravá strana prevážila ľavú, potom si môžeme gratulovať, neboli sme tu nadarmo.*
Niekedy sa mi vidí, akoby sme zaspali v čase. Akoby sme so Šípkovou Ruženkou čakali na zázračné odkliatie. Inokedy sa mi zase zdá, že sa až veľmi naháňame. Obávam sa, aby nám pri tej naháňačke neunikla podstata.

Mária ŠKULTÉTYOVÁ

Na stupňoch víťazov

KRAJSKÉ KOLO SOČ

V piatok 4. apríla ožila Stredná odborná škola v Žarnovici neobvyklým ruchom. Jej priestory obsadili účastníci 36. ročníka krajskej prehliadky Stredoškolskej odbornej činnosti Banskobystrického samosprávneho kraja. V 17 súťažných odboroch si zmerali sily študenti, ktorí popri bežných školských povinnostiach zvládajú na vysokej úrovni rozvíjať aj svoje rozmanité záujmy a záľuby.
Medzi účastníkmi bola aj malá výprava z Gymnázia Andreja Sládkoviča v Krupine. V tomto roku našu školu na krajskej prehliadke reprezentovali tri súťažné práce, ktorým ich riešitelia venovali množstvo času a energie. Súťažiť sa nemá odchádzať bez ambícií, a preto sme aj my verili v postup do celoslovenskej prehliadky. Výsledky nakoniec prekonali naše očakávania.

Odevy časov dávno minulých v práci Krupinčanky Ivany Pupavovej.

V súťažnom odbore *Problematika voľného času* získala druhé miesto práca *Rozvoj pohybových aktivít v Krupine* riešiteliek Paulíny Miškovovej a Aleny Trtolovej. Ich práca je cenná najmä praktickým prínosom – zorganizovaním bežeckého podujatia pre verejnosť, ktorým založili v Krupine novú športovú tradíciu.
Študentka Ivana Pupavová naplno zúročila svoj dlhodobý záujem o históriu a zvíťazila v odbore *Teória kultúry, umenie, umelecká odevná tvorba*. Jej práca s názvom *Odevy časov dávno minulých* prezentovala detailné kópie historických odevov, ktoré boli vlastnoručne ušité na základe dobových dokumentov a postupov.
Súťažná práca Ivony Kožehubovej v odbore *Učebná pomôcka a didaktické technológie* priniesla študentský pohľad na modernú podobu študijných materiálov. Jej interaktívny digitálny zošit s názvom *Renesancia* zaujal porotu svojou komplexnosťou a spracovaním natoľko, že Ivone udelila prvé miesto.
Malá, ale úspešná bola naša účasť na tohtoročnej krajskej prehliadke Stredoškolskej odbornej činnosti. Študenti premenili svoju prácu na úspech a všetci postúpili na celoslovenskú prehliadku (ktorá sa konala v čase uzávierky tohto čísla v Starej Ľubovni – pozn. red.).

Mgr. Karol VEREŠ
Foto archív školy

Úspešný projekt sa udomácnil v stovkách slovenských škôl

MPC

Národný projekt *Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít* píše už štvrtý rok svoj úspešný životopis, aj preto Metodicko-pedagogické centrum (MPC) našlo možnosť na jeho ďalšie predĺženie. Prostredníctvom 200 zapojených škôl sa na aktivitách projektu zúčastňuje nielen 28 000 žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia, ale všetkých 45 000 žiakov, ktorí navštevujú zapojené školy.
Projekt podporuje celodenný výchovný systém, na vedení krúžkov sa na základe dohôd o pracovnej činnosti podieľa 2 500 pedagógov, ktorým MPC hradí z prostriedkov projektu každý mesiac mzdu. Súčasťou národného projektu je aj vzdelávanie pedagogických a odborných zamestnancov a technická podpora aktivít. MPC zodpovedá za administráciu projektu a školám poskytuje podporný servis.
Prvá materiálna podpora 200 škôl zaradených do projektu sa týkala didaktických balíčkov, ktoré si školy tvorili podľa svojich potrieb. Niektoré v rámci balíčkov žiadali záhradné náradie, iné napríklad hudobné, športové či kuchynské vybavenie. V súčasnosti už výučbe pomáha viac ako 68 000 tovarov v rámci didaktického balíčka a rezort školstva spustil elektronickú aukciu na ďalšie didaktické balíčky, tentoraz s výpočtovou technikou. Aj tieto balíčky si vopred nastavili samotné školy podľa toho, akú techniku potrebujú na výučbu.
MPC na základe skúseností z tohto projektu požadovalo legislatívne zmeny, ktoré sa týkajú posudzovania žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia. V praxi to znamená navýšenie finančných prostriedkov na vzdelávanie týchto detí, udržanie pedagogických asistentov či podporu stravovania žiakov. Od týchto zmien sa zároveň očakáva zachovanie trvalej udržateľnosti projektu, ktorý do výučby, výchovy a mimoškolských aktivít najväčším prínosom implementovaných projektov.
Celkový objem finančných prostriedkov v tomto národnom projekte predstavuje takmer 25 mil. eur, z ktorých je na mzdy učiteľov vyčlenených takmer 8,5 mil. eur, čo je takmer 34 %, na krúžky necelé 4 mil. eur (16 %). Na technickú podporu aktivít je určených 8 % z rozpočtu projektu a na samotné technické vybavenie 4 %.

zakomponoval pozíciu pedagogického asistenta. V každej zapojenej škole pritom dnes pracujú dvaja asistenti učiteľa, ktorým sa pravidelne refunduje mzda. V školách ich dnes cez eurofondy pôsobí 400. Podľa vyjadrenia samotných škôl je práve pozícia pedagogického asistenta

Projekt je jedným z prvých národných projektov zameraných na podporu inkluzívneho vzdelávania. Obdobný projekt je realizovaný od roku 2013 v prostredí materských škôl. **(mk)**
Ilustračné foto ZŠ, Ul. I. Kraska, Trebišov

Nahé osobnosti obliecť do ich...

(dokončenie zo strany 1)

chovávajú v pamäti aj kuriózne hodnotenia jeho osobnosti v rôznych obdobiach. Keď ho červení ako kňaza očierňovali a ďalší zasa inak prifarbovali aj vzhľadom na slovanské i iné dejinné súvislosti... Aj vďaka jeho *Selankám*, v ktorých opisoval život „pracovitého ľudu", nevytisli Hollého z literárnych osnov.
Ak by sme chceli tému nášho vzťahu k osobnosti Jána Hollého v pedagogickom pôsobení, ale aj v našej literatúre všeobecne odľahčiť, pomôžme si „odstrašujúcimi" príkladmi bulvárnych prezentácií. Portálov, ktoré sa na internete vyjadrujú aj k tým najzásadnejším problémom nášho života, minulosti i budúcnosti (pritom bez akéhokoľvek ostychu či rešpektu), je neúrekom.
Ako však dosiahnuť, aby si aj súčasníci vedeli zo života a z diela tých našich „naj" vybrať to podstatné, to zmysluplné?
Oblečme ich do ich diela. Aj „nahého" Jána Hollého zaodejme do rúcha, ktorým vstúpil do našich dejín a ocitol sa právom na našich literárnych nebesách.

Milan SOUKUP

RSOV

Pasportizácia škôl

Kvalifikovaných odborníkov technického zamerania na trhu práce je stále málo. Dôvodom je výrazne vyšší záujem žiakov o štúdium na stredných školách netechnického zamerania. Riešením je zatraktívnenie a zefektívnenie stredného odborného školstva, čo rieši národný projekt *Rozvoj stredného odborného vzdelávania (RSOV)*.
Ambíciou projektu *RSOV* je prepojiť štúdium na stredných odborných školách (SOŠ) s aktuálnymi potrebami zamestnávateľov, zvýšiť kvalitu vyučovacieho procesu a v konečnom dôsledku zvýšiť aj schopnosť absolventov uplatniť sa po skončení štúdia v odbore, ktorý vyštudovali. Dosiahnuť to možno modernizáciou vyučovacieho procesu, a to nielen zvýšením počtu hodín praktického vyučovania priamo v priestoroch zamestnávateľov, ale aj dodaním nových učební a moderného technického vybavenia do učební.
V spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, so Štátnou školskou inšpekciou a zástupcami zamestnávateľov a zriaďovateľov škôl sa v rámci aktivity národného projektu *RSOV* zameranej na prepojenie SOŠ s potrebami trhu práce v súčasnosti realizuje pasportizácia SOŠ. Ide o posúdenie aktuálneho stavu škôl z niekoľkých hľadísk, ako napr. materiálno-technické a priestorové zabezpečenie budov, štruktúra žiakov a homogenita učebných a študijných odborov, práca so žiakmi, vybavenosť a stav učebných a didaktických pomôcok, štruktúra a odbornosť pedagogických zamestnancov a nastavenie ich rozvoja, modernizácia a špecializácia s využitím finančných prostriedkov ESF.
Pasportizáciu realizuje sedemčlenná pasportizačná komisia a uskutočňuje sa v troch etapách:

1. vyplnenie elektronického formulára pasportizácie na základe dohodnutej metodiky,
2. overovanie pasportizácie formou realizácie auditu uvedených skutočností v elektronickom systéme pasportizácie,
3. vyhodnotenie výsledkov pasportizácie.

PhDr. Lenka DORČÁKOVÁ, MBA, manažérka publicity národného projektu

UČITEĽSKÉ NOVINY
Dvojtýždenník o školstve a vzdelávaní

Vydáva Štátny inštitút odborného vzdelávania ako dvojčíslo pod poradovými číslami 8 – 9/2014.

Adresa vydavateľa:
Bellova 54/a, 833 63 Bratislava,
IČO: 17314852

Učiteľské noviny vychádzajú ako súčasť národného projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov*.

Adresa na doručovanie pošty:
Vydavateľstvo Parentes
P. O. Box 17, 902 01 Pezinok
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Šéfredaktor:
PhDr. Ľubomír Pajtinka, PhD.,
tel.: + 421 904 700 570,
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Redakčný tím:
Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc.,
e-mail: zelina@fedu.uniba.sk

Dušan Mikolaj,
e-mail: dusanmikolaj@gmail.com

Mgr. Milan Soukup,
e-mail: mgr.milan.soukup@gmail.com

Mgr. Tomáš Mikolaj,
e-mail: mykolight@gmail.com

Design:
Branislav Malík, ARTWORK

Nevyžiadané rukopisy nevraciame.

Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok príspevku a vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a ďalšie úpravy, ako aj rozhodnúť o jeho nezaradení.

Redakcia sa nemusí stotožňovať s obsahom príspevkov.

Forma zverejnenia:
internetová stránka vzdelávacieho portálu ŠIOV: http://distancne.vzdelavanie.siov.sk/mod/folder/view.php?id=25.

Eurofondy premenili školy na moderné za takmer 140 mil. eur

ASFEU

Vďaka eurofondom postupne získava klasické vyučovanie na základných a stredných školách moderné a dynamické črty. V programovom období 2007 – 2013 prostredníctvom Agentúry Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ (ASFEU) bolo podporených 753 projektov regionálneho školstva, ktoré naše školy značne inovovali.

Počas siedmich rokov ovplyvnilo 17 výziev dopytovo orientovaných projektov nielen obsahovú prestavbu vzdelávania, ale skvalitnili sa aj vzdelávacie podmienky pedagógov a žiakov. Základné školy, ktoré získali spolu nenávratné finančné príspevky vo výške 53,7 mil. eur, využili eurofondy na viaceré účely.

V projektoch sa zamerali na rozvoj kompetencií pedagógov potrebných na premenu tradičnej školy na modernú, ale aj na nákup alebo využitie nových učebných materiálov, didaktických pomôcok či využitie informačno-komunikačných technológií. Žiaci sa tak môžu učiť zážitkovou formou. Majú možnosť absolvovať exkurzie, navštevovať tvorivé krúžky a napríklad cudzie jazyky sa môžu učiť modernými metódami. Projekty taktiež prihliadali na sociálne znevýhodnených žiakov a žiakov z marginalizovaných rómskych komunít.

Stredné školy získali za celé obdobie nenávratné finančné príspevky v celkovom objeme 94,2 mil. eur. Podobne ako základné školy, aj stredné využili eurofondy na inováciu a modernizáciu vzdelávania. Projekty navyše pripravovali absolventov, predovšetkým stredných odborných škôl, pre potreby trhu práce. Z nenávratných finančných príspevkov si mohli školy zakúpiť napríklad materiály na praktické vyučovanie v laboratóriách, odborných učebniach praktickej výučby a strediskách odbornej praxe, čím sa štúdium odborov stalo atraktívnejšie.

V operačnom programe Vzdelávanie dominovalo opatrenie Premena tradičnej školy na modernú, v rámci ktorého bolo realizovaných 703 projektov základných a stredných škôl za takmer 140 mil. eur.

Michal KALIŇÁK, hovorca ministra

Stretnutie s verejnou ochrankyňou práv

ŠŠI

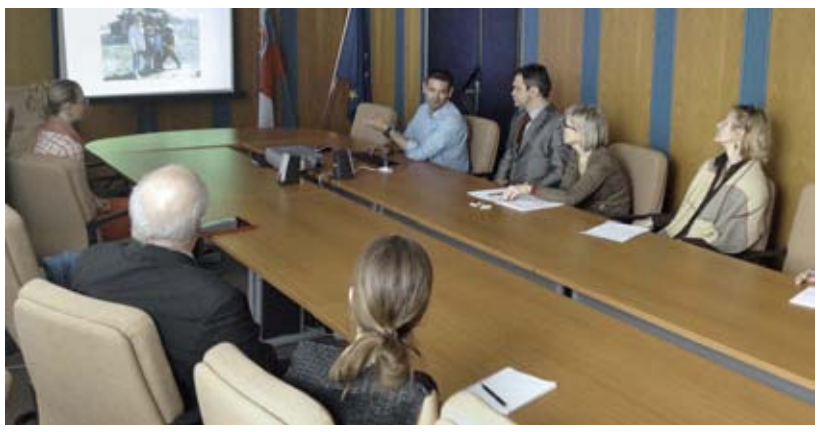

Dňa 1. apríla sa predstavitelia Štátnej školskej inšpekcie (ŠŠI) stretli na pozvanie občianskeho združenia eduRoma s verejnou ochrankyňou práv Janou Dubovcovou a jej spolupracovníkmi, ako aj s odborníkmi z akademickej obce, aby diskutovali o probléme segregácie rómskych detí v školách na Slovensku. Riaditeľ eduRoma Vlado Rafael predstavil pomoc a zistenia ich občianskeho združenia pri odstraňovaní segregácie rómskych detí v Základnej škole s materskou školou v Šarišských Michaľanoch po preukázaní porušenia zásady rovnakého zaobchádzania a diskriminácie rómskych detí z dôvodu ich etnickej príslušnosti. Cieľom stretnutia bolo hľadanie možností na zabezpečenie reálneho dodržiavania všeobecne záväzných právnych predpisov, medzinárodných zmlúv a právne záväzných aktov Európskej únie na ochranu práv detí pri výchove a vzdelávaní vrátane rozhodnutí súdov. Riaditeľ eduRoma osobitne ocenil otvorenosť ŠŠI v tejto oblasti a jej pripravenosť posilniť kapacity pri odhaľovaní prípadov etnickej segregácie. **(šši)**

Výučba chémie...

(dokončenie zo strany 1)

Ukážková hodina, na ktorej ste sa venovali pokusom, ktoré výraznou mierou prispievajú k formovaniu a rozvíjaniu logického, kritického a tvorivého myslenia žiakov, prebiehala v profesionálnom chemickom laboratóriu. Do akej miery však môžu tieto pokusy uskutočňovať pedagógovia so svojimi žiakmi, ak nemajú k dispozícii vybavené laboratórium?

Prírodovedné predmety svojím činnostným a bádateľským charakterom vyučovania umožňujú žiakom hlbšie porozumieť zákonitostiam prírodných procesov, a tak si uvedomovať aj užitočnosť prírodovedných poznatkov a ich aplikáciu v praktickom živote. Cieľom vzdelávania je porozumieť prírodným aspektom vplývajúcim na život človeka a vedieť vysvetliť prírodné javy vo svojom okolí, zaujímať sa o prírodu a dianie v nej, získavať informácie o prírode a jej zložkách nielen z rôznych zdrojov, ale aj prostredníctvom vlastných pozorovaní a experimentov v prírode a v laboratóriu, čím sa u žiakov rozvíjajú zručnosti pri práci s grafmi, tabuľkami, so schémami, s obrázkami, náčrtmi. Vyučovanie chémie na hodinách základného typu a laboratórnych cvičeniach, realizované metódami aktívneho poznávania, umožňuje žiakom nachádzať vzťahy medzi štruktúrou a vlastnosťami látok, ako aj osvojiť si dôležité manuálne zručnosti. Nie je dôležité, aby boli žiaci v profesionálne vybavenom chemickom laboratóriu. Každý pedagóg vie, ktoré pokusy môže vykonávať so žiakmi aj v triede. Na iné môže použiť digitalizované vyučovacie pomôcky, ktoré majú obzvlášť veľký význam pri prírodných vedách. Prispievajú k zatraktívňovaniu exaktných disciplín, ktoré sa javia pre mnohých žiakov náročné.

Aj preto ste sa v rámci ukážkovej hodiny venovali pokusom, ktoré je možné robiť so žiakmi aj mimo chemického laboratória a bez mnohých chemikálií?

Presne tak, snažili sme sa učiteľom ukázať, že aj keď nemajú nadbytočné finančné prostriedky a materiálno-technické vybavenie, dokážu pomocou pokusov, ktoré sú uvedené aj v učebnici chémie, urobiť pútavú hodinu, na ktorej sa dá všetko naučiť a precvičiť. Aj preto bola naša ukážková hodina opakovacou. Naším zámerom bolo, aby sme si všetky pokusy, o ktorých som písala aj v učebnici chémie, demonštrovali v rámci DVD, nech učitelia vidia, akú silu má chemický pokus. Pedagógovia tak môžu naše DVD využiť nielen pri opakovaní učiva, ale aj pri vysvetľovaní novej učebnej látky, keď preberajú na hodine pokus za pokusom. Tak ako sme to urobili my pri nakrúcaní DVD so žiakmi Základnej školy v Šintave.

Čo hovoríte na reakcie žiakov, keď im pri skupinovej laboratórnej práci asistoval televízny štáb?

Bolo zaujímavé sledovať už reakcie žiakov na chemické laboratóriá Strednej odbornej školy chemickej v Bratislave, kde sa ukážková hodina natáčala, také v škole nemajú. Na natáčanie sa veľmi tešili a pracovali s nadšením. Aj ja som sa presvedčila, že prostredie je pre žiakov silnou motiváciou do štúdia. Bez problémov sa aklimatizovali a so zanietením pracovali na pokusoch. Doslova som videla, ako hodinu chémie prežívali, a sami môžete posúdiť, že spolupracovali doslova ukážkovo napriek prítomnosti televízneho štábu s kamerami. Musím však povedať, že naša ukážková hodina bola riadnou vyučovacou hodinou, aj keď nám pokus nevyšiel. Zopakovali sme ho však, tak ako v živote totiž nie všetko vyjde hneď na prvýkrát. Na hodinách chémie platí, že aj negatívny pokus je krokom dopredu. Pedagógovia, učitelia chémie by aj radi robili pokusy, ale v mnohých základných školách chýbajú finančné prostriedky na vykonanie zložitejších pokusov.

Preto ste napísali učebnicu chémie, aby ste aj ňou ukázali, že na zaujímavé pokusy netreba veľa. Na ukážkovom DVD zas robíte pokusy s jednoduchými pomôckami, aj keď v dokonale vybavenom laboratóriu...

Áno, myslím si však, že ukážková hodina bude motivovať učiteľov zobrať žiakov do profesionálne vybaveného laboratória, ak ho sami nemajú. Dokonca sa domnievam, že tak mnohí aj robia. A najviac sa teším, že učebnice, ktoré som napísala a podľa ktorých sme postupovali aj pri nakrúcaní ukážkovej hodiny, majú pozitívny ohlas. Učitelia nevedeli pripraviť tematické výchovno-vzdelávacie plány a ja som im v podstate poskytla didaktický materiál aj cvičebnice chémie. Pred reformou školstva bolo totiž na začiatku ťažké vyučovať po novom, keď nebol k dispozícii žiadny didaktický materiál. Pedagógovia nevedeli, ako a podľa čoho postupovať a vyučovať chémiu.

Boli ste tiež iniciátorkou založenia Združenia učiteľov chémie. Pomohlo vám to pri nakrúcaní DVD?

Združenie učiteľov chémie sme založili 11. decembra 2012 v Bratislave. Do dnešných dní má 543 členov. Vymieňame si skúsenosti a informácie, konzultujeme rôzne problémy, a to najmä v súvislosti s laboratórnymi prácami. Hygiena nám schválila bezpečnostný poriadok, lebo učitelia sa obávajú, aby neohrozili zdravie žiaka. Páči sa im napríklad pokus dichrómanová sopka. Keďže je však dichróman karcinogén, nie je jednoduché demonštrovať spomínanú chemickú reakciu. Takéto pokusy sa už na základe prísnejších bezpečnostných predpisov nemôžu robiť v školských laboratóriách, iba v takých laboratóriách, kde majú príslušné toxikologické skúšky, teda napríklad na chemickej priemyslovke či na vysokých školách. Na našom DVD však možno vidieť množstvo zaujímavých pokusov, ktoré možno vykonávať aj v triedach.

Aké sú ohlasy pedagógov na vašu ukážkovú hodinu?

Musím povedať, že sa z DVD inšpirovali. Istá pani učiteľka zo špeciálnej základnej školy mi napísala, že premietla DVD deťom a sama bola prekvapená, ako žiakov zaujala. Ani nedýchali, keď vykonávala nebezpečný pokus s kyselinami.

Chémia by sa mala vyučovať bádateľským a činnostným spôsobom. Ak je to možné, je dobré rozdeliť triedu na skupinky, čo bežne praktizujú v mnohých školách. Možno tak viesť aj hodinu na tému sacharidov, bielkovín, tukov, cukrov, o ktorej ste pôvodne uvažovali ako o ukážkovej hodine. Prečo ste sa rozhodli pre opakovaciu hodinu?

Pokusy na túto tému sú oveľa náročnejšie, zdĺhavejšie, neurobili by sme ich za dve vyučovacie hodiny. Ale dôležitý, a to by som chcela zdôrazniť, je fakt, že naše DVD sa dá použiť nielen na chémii, ale aj na hodinách mediálnej výchovy. Dokonca v mnohých školách tak už aj spravili.

Ktorú tému by ste si na nakrúcanie ukážkovej hodiny vybrali ako odborníčka na chémiu vy?

Bola by to téma o chemických prvkoch a zlúčeninách a vplyve na rýchlosť chemických reakcií. V tejto téme sa dajú robiť veľmi pekné skúmavkové pokusy, pri ktorých možno pozorovať vlastnosti látok. Ale pokiaľ ide o učebnú látku, nie je dôležité čo, ale ako žiakom podáte. Podobne ako v našej ukážkovej hodine na DVD, dôležité je, aby učiteľ na konci hodiny zhrnul učivo, v úvode zas zopakoval to prechádzajúce, lebo bez určitých minimálnych vedomostí sa nedá objavovať, skúmať a bádať. Budem sa v budúcnosti veľmi tešiť, keď sa vďaka našim pokusom žiaci naučia byť zvedaví, a to nielen na hodinách chémie.

Recenziu na vaše multimediálne vzdelávacie DVD pripravila doc. Mária Vargová z Katedry techniky a informačných technológií Pedagogickej fakulty UKF v Nitre. Ako hodnotila konkrétny výstup?

Ocenila vzorovú hodinu chémie, určenú skôr na opakovanie. Žiaci si tak podľa nej nadlho osvoja a utvrdia učivo. DVD je pre učiteľov motiváciou, verí, že sa budú jeho obsahom inšpirovať a podobne si vystavajú niektorú vyučovaciu hodinu, keď budú opakovať učebnú látku. Do budúcnosti však odporúča zakomponovať do podobných ukážkových hodín odpovede žiakov, chemické značky a vzorce formou graficky upraveného písomného komentára. Keď zobrala do úvahy, že chemický pokus je zdrojom nových poznatkov a informácií, potom aj ukážková hodina, ktorá pozostáva z mnohých pokusov, je ideálne zvolenou témou na didaktickú vyučovaciu pomôcku.

Mgr. Beáta REPÍKOVÁ, manažérka publicity národného projektu

ENVIROSÚŤAŽ

Hľadali riešenia na minimalizáciu odpadu

V školskom roku 2013/2014 to mala porota súťaže Mladí reportéri pre životné prostredie (YRE) opäť ťažšie. Vyberala celkovo zo 48 reportérskych príspevkov od 29 účastníkov z desiatich škôl. Už 4. ročník súťaže mladých reportérov zorganizovalo Centrum environmentálnych aktivít (CEA) Trenčín.

Viac než 90 % príspevkov prihlásili mladí reportéri do súťaže v rámci kampane Litter Less, ktorej cieľom je zapojiť a vzdelávať mladých ľudí v problematike odpadu a povzbudiť ich do pozitívnych riešení na minimalizáciu odpadu. Súťažilo sa v troch vekových kategóriách (11 – 14 rokov, 15 – 18 rokov, 19 – 21 rokov) a v troch žurnalistických žánroch (článok, fotografia, video). Všetky „odpadové“ práce sú uverejnené v slovenskej verzii webovej stránky kampane Litter Less.

Práce hodnotila porota v zložení Tamara Valková (predsedníčka Slovenského syndikátu novinárov), Radovan Stoklasa (fotograf), Lucia Szabová (Greenpeace), Eva Mišovičová (Info Trenčín), Miroslava Piláriková (Živica, koordinátorka programu Zelená škola) a Richard Medal (CEA Trenčín). Porota bola – až na videá, pri ktorých sa rozhodla neudeliť prvé miesta – s tvorbou mladých reportérov spokojná, jej úroveň má oproti minulým ročníkom kvalitatívne stúpajúcu tendenciu.

Mladí reportéri riešili predovšetkým miestne problémy s nelegálnymi skládkami, ale aj znečistenie vodných tokov či dedičstvo Niklovej huty v Seredi. Víťazi získajú hodnotné ceny, ktoré si prevezmú na slávnostnom vyhodnotení tohto ročníka súťaže 22. mája v Spišskej Novej Vsi. Víťazné práce tiež postupujú do medzinárodného kola súťaže, ktorého výsledky budú zverejnené 5. júna pri príležitosti Svetového dňa životného prostredia. Víťazi medzinárodného kola získajú finančné odmeny a pozvánku na trojdenný medzinárodný reportérsky workshop. Veríme, že naši envirožurnalisti budú rovnako úspešní ako vlani (jedno druhé a dve tretie miesta).

Víťazi kampane Litter Less

Kategória 11 – 14 rokov

Článok: *Posolstvo Niklovej huty*
Veronika Moncoľová, ZŠ J. Fándlyho Sereď

Fotografia: *Snaha nestačí*
Leo Sabovčík, ZŠ, Ul. Ing. O. Kožucha, Spišská Nová Ves

Kategória 15 – 18 rokov

Článok: *Život pri rieke – je vždy ideálny?*
Adriána Henčeková, ZŠ, Ul. Ing. O. Kožucha, Spišská Nová Ves

Fotografia: *Krehká krása*
Patrícia Beličková, Gymnázium M. R. Štefánika Nové Mesto nad Váhom

Kategória 19 – 21 rokov

Článok: *Neviditeľná hrozba*
Natália Mrázová, Filozofická fakulta UK Bratislava

Víťazi hlavnej súťaže YRE

Kategória 11 – 14 rokov

Fotografia: *Príroda si vie vždy poradiť*
Ivan Milan Dinga, ZŠ, Ul. Ing. O. Kožucha, Spišská Nová Ves

Kategória 15 – 18 rokov

Článok: *Slnko v boji proti kukurici*
Michal Paulovič, Miroslav Kažimír, Gymnázium sv. Tomáša Akvinského Košice

Fotografia: *Kamufláž*
Adriána Henčeková, ZŠ, Ul. Ing. O. Kožucha, Spišská Nová Ves

(yre)

ZLATÝ AMOS 2014: FINÁLE SA BLÍŽI

NAJOBĽÚBENEJŠÍ UČITELIA

Zlatý Amos je celoslovenská anketa o najobľúbenejšieho učiteľa, učiteľku na Slovensku. Jej cieľom je popularizovať učiteľov, ktorí podľa hodnotenia svojich žiakov prispievajú k vytváraniu kvalitného vzťahu medzi vyučovanými a vyučujúcimi. Anketa sa organizuje už ôsmy rok. V tomto roku žiaci prihlásili do súťaže 77 svojich učiteľov a učiteliek, z ktorých postúpilo do celoštátneho semifinále 6 učiteľov a 14 učiteliek. Tejto dvadsiatke, ktorá sa stretne vo finiši v dňoch 4. a 5. mája, sme položili za redakciu Učiteľských novín spoločné otázky:

1. Akých ste mali učiteľov? Máte svoj pedagogický vzor? Aký a prečo?
2. Čo očakávajú od súčasného učiteľa dnešní žiaci?
3. Čo je na práci učiteľa najťažšie a čo najkrajšie?
4. Čo by ste urobili, ak by ste mali možnosť zlepšiť situáciu v školstve na Slovensku?
5. Akých máte žiakov, aké máte s nimi vzťahy a čo ich formuje najviac?
6. Aký je a aký by mal byť učiteľ slovenskej školy 21. storočia?

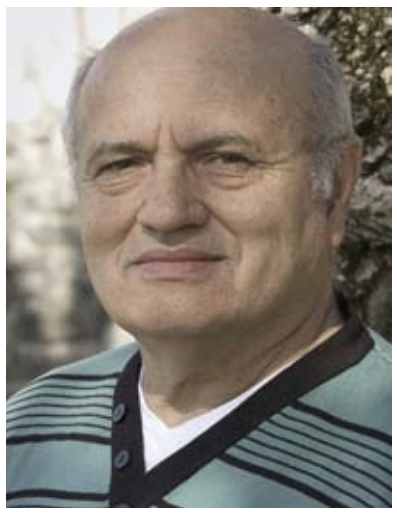

RNDr. Ján Adámik

Gymnázium Milana Rúfusa Žiar nad Hronom

1. Mal som šťastie na výborných pedagógov. Každý ma niečím upútal. Najradšej som mal učiteľov, ktorí sa nehrali na dokonalých v každom smere. Tých sme vedeli oceniť. Mal som svoj vzor: pán profesor Maťo, ktorý pôsobil na Gymnáziu v Kremnici. Vzbudil vo mne lásku k matematike.

2. Žiaci čakajú priateľa, ktorý ich chápe v ich problémoch, nezľavuje v požiadavkách, ale je ľudský.

3. Ja som sa s ťažkosťami stretol za tých 39 rokov iba raz. Pred rokom 1989 sa mi podarilo pripraviť žiaka na vysokú školu tak, aby ho zobrali. V priebehu prvého ročníka ma prišiel štyrikrát navštíviť na gymnáziu. Posledný raz to bolo smutné a ťažké, keď mi povedal: Pán profesor, ja umieram, mám leukémiu. Ďakujem vám, že ste mi tento krásny pobyt na vysokej škole umožnili. Plakal a ja tiež... Krásny je každý deň, keď prídem do školy a vidím žiakov, ktorých nechcem nikdy sklamať. Iba vtedy som rád, keď sa po hodine všetci usmievame.

4. Práca učiteľa je náročná, ale krásna. Vážim si prácu všetkých pedagógov na všetkých typoch škôl. Učitelia potrebujú za svoju prácu celospoločenské uznanie. Zlatý Amos je vynikajúca možnosť, ako ukázať žiakom a verejnosti, že žiakov má učiteľ rád a robí všetko pre ich šťastie v živote.

5. Žiakov som mal vždy fantastických. Vzťahy máme vynikajúce, teraz je medzi nami rozdiel dvoch generácií. Asi ma chápu ako veselého starkého, lebo taký sa javím aj sám sebe. Najviac ich formuje vlastný príklad. Ako spievajú Beatles: *All you need is love* – Potrebuješ len lásku.

6. Priateľský, veselý, mal by mať prirodzenú autoritu.

RNDr. Adriana Bariová

Gymnázium sv. košických mučeníkov Košice

1. Základnú aj strednú školu som absolvovala ešte v období komunistickej totality a vtedy bol učiteľ autorita. Teda to, čo povedal učiteľ či učiteľka v škole, platilo. Nikto to nespochybňoval, neriešil. Rodič bol na strane učiteľa. Na strednej škole sme sa nemohli líčiť ani nosiť rifle. Triedna učiteľka nám to oznámila a my sme to brali ako fakt. Dnes by sme to považovali za obmedzovanie osobnej slobody. Učiteľ bol spoločnosťou vnímaný ako vzdelaný človek, nositeľ poznatkov. V tom čase boli možnosti štúdia obmedzené, nebolo toľko voľne dostupných informácií ako dnes. Televízia, rozhlas, noviny prinášali skreslené, cenzurované obrazy skutočnosti. O internete sme ani nechyrovali. Teda pre mňa bol učiteľ autorita, a nie partner či priateľ.

Nemám konkrétny učiteľský vzor. Na gymnáziu sme však mali jednu staršiu pani učiteľku, ktorá učila dejepis. Bola múdra, rozvážna a nesmierne ľudská. Bola iná ako ostatní učitelia. Nikdy nekričala, nezvyšovala hlas, a napriek tomu mala situáciu v triede stále v rukách. Dokázala s nami diskutovať a prijímala naše názory. Mala prirodzenú autoritu, ktorá pramenila z jej morálnych vlastností. Možno k takému ideálu by som sa chcela priblížiť.

2. Dnes už učiteľ nie je takým nositeľom informácií. Žiaci majú široké možnosti, pozerajú televíziu, sledujú internet, čítajú rôzne časopisy... Zanietený študent môže v určitej oblasti aj dobehnúť či predbehnúť učiteľa. Učiteľ sprostredkúva vedomosti a učí v začiatkoch štúdia, v určitej chvíli sa stáva partnerom, ktorý študenta navádza na hľadanie nových informácií, rozvíja jeho analytické a syntetické myslenie. Jeho úlohou už nie je poznatky len odovzdať, ale sprevádzať žiakov v spleti informácií. Objem poznatkov sa denne zvyšuje. Deti, ktoré dnes učíme, sú odkázané na celoživotné vzdelávanie. V praxi sa od nich bude očakávať flexibilita, kreativita, prispôsobivosť... Preto je veľmi dôležité naučiť ich získavať, triediť a spracovávať informácie. Myslím si, že dnešná mládež od učiteľa očakáva, aby bol otvorený diskusii, aby rešpektoval jej názory, aj keď by boli odlišné od tých jeho, aby veľa nemoralizoval, ale sám bol príkladom, aby bol pozitívny a vytváral pokojné pracovné prostredie.

3. Pre mňa osobne je na práci učiteľa najťažšie hodnotenie žiaka či študenta. Nemám na mysli známkovanie testov s vopred stanovenými podmienkami. Myslím skôr ústne skúšanie, overovanie vedomostí a následné hodnotenie. Je to veľmi citlivá záležitosť. Zasahuje žiaka, učiteľa a cez dieťa aj rodiča. Každý človek, a dieťa zvlášť, túži po kladnom hodnotení. Rodič slabšieho žiaka stále dúfa, že raz jeho dieťa dostane lepšiu známku. Hodnotenie sa dotýka sebavedomia žiaka, a preto sa veľmi snažím, aby moje hodnotenie bolo povzbudivé, výchovné pre neho i pre ostaných žiakov, motivačné do ďalšej práce, primerané jeho mentálnej úrovni. Vyjadrenia typu: „Zase si sa nenaučil, sadni – päť...“ už v našom školstve nemajú miesto. A najmä, žiak musí byť s mojím hodnotením stotožnený. Preto je pre mňa hodnotenie jednou z najťažších vecí v škole. No a najkrajšie sú – predsa letné prázdniny... ;-)

4. Keby som mala možnosť niečo zlepšiť v našom školstve, zamerala by som sa na tvorbu dobrého školského systému. Mali sme tu náš pôvodný klasický vzdelávací systém, ktorý fungoval roky. Učiteľ na hodine odovzdal nové informácie, žiak si ich zapísal a jeho úlohou bolo doma sa to naučiť. Hlavnou nevýhodou tohto systému bol pasívny žiak a vonkajšia motivácia k učeniu sa (odmena, trest). Potom, podľa vzoru EÚ, sme naštartovali celkom nový systém. Žiak sa dostal do centra, odrazu má byť aktívny a tvorivo sa podieľať na získavaní nových informácií. Vonkajšia motivácia sa nahrádza vnútornou. Tradičné vyučovacie metódy nahradili aktivačné metódy. Ale ani učitelia, ani žiaci neboli na tento skok pripravení. Dôsledkom toho sme za posledné roky zaznamenali v škole chaos. Chýbali nám učebnice a tým, ktoré postupne dochádzali, sme nerozumeli. Každá škola si budovala vlastný školský vzdelávací program a žiaci, ktorí v dôsledku sťahovania rodičov prechádzali zo školy na školu, zisťovali, že všade sa učí niečo iné. Obhajovalo sa to tým, že učiteľom bola ponúknutá voľnosť a možnosť kreativity. Myslím si, že naše školstvo potrebuje kvalitný školský systém, postavený na slovenských tradíciách a kresťanských hodnotách s kvalitnými učebnicami a bohatým doplňujúcim edukačným materiálom, aby sa tvorivý učiteľ mal o čo oprieť a vedel viesť žiaka k aktívnemu učeniu sa.

5. Mám veľmi dobrých žiakov, tento rok učím len deviatakov biológiu. Mnohí z nich sú už vyprofilované osobnosti. Myslím si, že mám so študentmi veľmi dobré vzťahy. Napriek tomu, že učím predovšetkým tínedžerov, zbytočne nemoralizujem a nekričím. To mladí ľudia nemajú veľmi radi. Snažím sa počúvať, často chodievam s deťmi v soboty na výlety. Pôsobenie na mladých ľudí v neformálnom prostredí je jednoduchšie a účinnejšie. Keďže v škole, kde pôsobím, sa učia aj moje deti, mnohé „školské“ deti chodia k nám domov, vidia ma aj v inej pozícii ako učiteľku v škole, vidia ma aj ako mamu. Mnohokrát sa mi stane, že ma žiak zaujatý prácou v triede osloví: „Mami...“

6. Ako som už spomenula, učiteľ 21. storočia by mal byť vzdelaný, ľudský, morálny, tvorivý, empatický, s ochotou individuálne pristupovať ku každému žiakovi a s taktom, vďaka ktorému zvláda aj ťažké pedagogické situácie. A najmä, mal by byť za túto neľahkú a zodpovednú prácu primerane finančne ohodnotený.

PaedDr. Jana Brezová

ZŠ, Okoličianska ul., Liptovský Mikuláš

1. Mojimi kolegyňami sú učiteľky, ktoré mi pár rokov dozadu známkovali písomky. Momentálne totiž pracujem v škole, ktorú som sama navštevovala ako žiačka, čím sa zároveň splnilo moje veľké prianie, pretože na školu aj učiteľov, ktorí ma učili, spomínam iba v dobrom. Ale priznám sa – pedagogický vzor, konkrétneho učiteľa, učiteľku, ktorých by som „kopírovala“, som nemala. K učiteľskej profesii ma dotiahla vnútorná motivácia, vždy som chcela byť učiteľkou.

2. Hm. Moji žiaci najviac vyžadujú celú moju pozornosť upriamenú na nich. Asi je to dnešnou uponáhľanou dobou, kde nás pohlcuje čas. Neustále majú potrebu niečo mi rozprávať, vysvetľovať, pýtať sa. Musím však kráčať s dobou, aby som sa vedela zapojiť do diskusie, aby som vedela odpovedať na ich nekonečné otázky a najmä aby som bola „v obraze“. Niekedy si robím „ťaháky“ s názvami ako *bionicle*, *beyblade* a potom na internete študujem ;-). S dievčatami je to jednoduchšie, stále sú v kurze debaty o zvieratkách alebo móde.

3. Najťažšie je zistenie, že naše možnosti (možnosti skúsených pedagógov) čokoľvek zmeniť v systéme školstva sú veľmi obmedzené. Najkrajšie, to je samozrejmé – práca s deťmi. Keď vás práca teší, nemusíte sa ráno premáhať vstať z postele. Snažím sa v spolupráci so žiakmi vytvárať v našej triede jedno veľké nezabudnuteľné dobrodružstvo!

4. To by ste museli vydať extra číslo Učiteľských novín ;-). Ale ak mám konkretizovať aspoň niečo – prestala by som zavádzať ďalšie a ďalšie byrokratické novoty a zbytočnosti. Chceme učiť, nie vypisovať (a veľakrát duplicitne) tabuľky, štatistiky, dotazníky, vyhlásenia (a to nemám na mysli štandardnú pedagogickú dokumentáciu, ktorá vždy bola a bude). Priala by som si, aby sa skončili časy, keď učiteľka okrem svojej kabelky nesie do školy balík kancelárskeho papiera.

5. Mám dobrosrdečných, slušne vychovaných a skvelých žiakov, vďačných rodičov, čo ma nabíja pozitívnou energiou. Nám je v triede vlastne veľmi fajn! Nedávno som do zborovne vošla ráno namrzená a kolegyňa Ľubka ma najskôr poslala do triedy – vedela prečo... Navzájom si vieme v momente vylepšiť pochmúrnu náladu – stačí, keď mi tretiak Ivko oznámi, že som si zase pekne umyla zuby. No v ktorom zamestnaní toto zažijete?

6. Učiteľ by mal byť osobnosť, ktorej môže okolie dôverovať. Mal by byť nadšený pre svoju prácu, veď znudený učiteľ nemôže nadchnúť ani svojich žiakov, a na druhej strane – nadšenie je nákazlivé a ísť príkladom zvyčajne dobre funguje.

Mgr. Júlia Čurillová

ZŠ Bystrany

1. Mala som prevažne výborných učiteľov, zvlášť som mala šťastie na učiteľov slovenského jazyka a literatúry. Mnohí z nich sa mi neskôr stali

kolegami na pracoviskách. Môj pedagogický vzor nachádzam na hospitáciách a pohovoroch s učiteľmi školy, kde teraz pôsobím ako riaditeľka. Obdivujem ich pedagogické majstrovstvo, odovzdanosť povolaniu, entuziazmus, s ktorým prichádzajú do zamestnania, a ich schopnosť byť blízko, veľmi blízko žiakom.

2. Možnosť zažiť pocit úspechu, tvorivú a pokojnú pracovnú atmosféru, otvorenú diskusiu, schopnosť počúvať a načúvať ich potrebám a prostredníctvom učiteľovho prístupu k edukácii prepojenie školy so životom a s praxou.

3. Najťažšou úlohou učiteľa je participovať pri výchove dieťaťa a utvárať z neho samostatnú a zodpovednú osobnosť, ktorá si váži seba i iných. Ak sa to podarí, je to zároveň to najkrajšie na učiteľovej práci.

4. Zmeniť zmýšľanie škôl v súvislosti s modernými princípmi pedagogiky. Školy by mali pochopiť, že nie žiak sa má prispôsobovať škole, ale škola sa musí prispôsobiť potrebám žiakov a požiadavkám sociálnych partnerov školy. Je tiež dôležité zmeniť postup od učenia k mysleniu, t. j. premeniť tradičné encyklopedicko-memorovacie a direktívno-neživotné školstvo na tvorivo-humánnu výchovu a vzdelávanie s dôrazom na slobodu osobnosti a zároveň učenie sa autoregulácii. Samozrejme, na to je potrebná ochota učiteľov, viera žiakov a rodičov a v neposlednom rade aj dostatočná finančná podpora štátu.

5. Najlepších na svete, všetci sú moji a ja som celá ich. Sú síce trošičku iní, ako prevažná väčšina žiakov, ale prvý dojem často zavádza a človek má akosi podvedome tendenciu byť náchylný k predsudkom. Ja predsudky nemám, žiakov beriem ako seberovných a oni to cítia a oceňujú. Najviac ich formuje, keď

sa im deklaruje, že sú dôležití, jedineční, výnimoční... Najväčším motivačným činiteľom je vždy osobnosť učiteľa, jeho profesionálne i morálne vlastnosti, ktoré žiaka formujú v osobnosť.

6. Učiteľ je dnes prevažne frustrovaný a väčšina pedagógov trpí syndrómom vyhorenia. Dôvodov je veľmi veľa, avšak ten, kto sa chce stať učiteľom nového storočia, by mal byť schopný uveriť, že „iba veľké myšlienky pohýnajú, ale aj malé kroky tvoria cestu".

Valéria Fridrichová

ZŠ, Janského ul., Žiar nad Hronom

1. Keďže som vyrastala v učiteľskej rodine, po vzory som nemusela chodiť ďaleko. Obaja rodičia stále niečo vymýšľali. Najmä otec bol v tomto smere veľmi akčný. Ako riaditeľ, učiteľ a metodik tvoril metodické pomôcky nielen pre žiakov, ale aj pre učiteľov. Nacvičoval s deťmi divadlo, zapájal sa do pedagogického čítania, pripravoval zaujímavé exkurzie. Ja a moji súrodenci sme bývali často tzv. pokusné králiky. Do školy som chodila v časoch socialistického školstva. Asi som mala šťastie, ale rada spomínam na učiteľov zo základnej školy, ktorí boli síce prísni, ale spravodliví. Dostala som od nich základné vedomosti a všeobecný prehľad, na ktorom staviam dodnes.

2. Podľa slov mojich žiakov viem, že väčšinou od učiteľa očakávajú komunikatívnosť, ústretovosť a zmysel pre humor. Vždy uvítajú, keď vie pokojne riešiť problémy a svojím vystupovaním si získať u nich zdravý rešpekt. Učiteľ by podľa nich mal vedieť naučiť a najmä žiť so školou, ako sa hovorí. Predovšetkým nech je vidno, že ho to baví.

3. Momentálne sa najviac venujem svojim deviatakom. Prežívam s nimi všetky úspechy aj prehry a viem, že do konca júna nás čaká už len „pár dní". Dennodenne riešime situácie, ktoré sú pre nich v danej chvíli najdôležitejšie, či už sú to prijímacie skúšky na strednú školu, alebo prvé lásky. No popravde, zažila som už aj chvíle bezradnosti učiteľa na hodine. Vtedy som rozmýšľala, že to zabalím. Deti nám pripravia niekedy ťažké situácie, ale na druhej strane to najkrajšie, čo nám môžu dať, je darovať spontánny potlesk po skončení vyučovacej hodiny. To je vždy pre mňa NAJ odmena.

4. V prvom rade by som na zlepšenie situácie v školstve asi potrebovala čarovný prútik Harryho Pottera. Najskôr by som vyčarovala riadny balík peňazí, pretože bez nich to nejde. Každej škole by som dopriala materiálne vybavenie. Nemám na mysli len počítače, ale vybavenie telocviční, školských dvorov a areálov. Samozrejme, myslím aj na zvýšenie platov učiteľom a zlepšenie ich spoločenského postavenia v našej spoločnosti. A do tretice by som sa zamerala na úpravu a zjednotenie obsahu učiva v základných školách.

5. Žiaci, s ktorými prichádzam denne do kontaktu, sú ako ostatné deti. Niekedy pozitívne, inokedy negatívne naladené. So svojimi starosťami aj radosťami. Ich postoj ovplyvňujú rodičia, súrodenci a kamaráti. No myslím, že mám s nimi korektné vzťahy, založené na vzájomnom rešpektovaní sa a dôvere. Snažím sa vždy dodržať slovo a byť pre nich príkladom. Samozrejme, ak je to potrebné, som bútľavou vŕbou alebo dedom Vševedom. Ale uvedomujem si, že aj tak im najväčšiu radosť robí zvonček, ktorý oznamuje koniec hodiny.

6. Súčasný učiteľ je predovšetkým pod veľkým tlakom. Či už zo strany spoločnosti, rodičov, alebo žiakov. Neustále musí byť v strehu a, ako sa hovorí, nemôže zaspať na vavrínoch. Ak chce držať krok so svojimi žiakmi, potrebuje sa stále vzdelávať, mal by mať prehľad v rôznych oblastiach a nemal by sa báť učiť od žiakov, pretože učiteľ 21. storočia sa učí spolu so svojimi žiakmi a je si vedomý toho, že sa navzájom obohacujú a aj oni mu môžu ukázať svet plný fantázie a kreativity.

Mgr. Alexander Jakubčo

Škola pre mimoriadne nadané deti a Gymnázium Bratislava

1. Od života som dostal veľký dar. Dar v podobe vynikajúcich učiteľov, ktorí ma pripravovali na ceste za poznaním. Je mi však veľmi ľúto, že niektorí z nich už nepôsobia za katedrou, aby našim deťom poskytli špičkové vzdelanie, ako som ho dostal ja. Všimli si ich totiž veľké korporácie a oslovili ich s ponukou práce, ktorá vysoko presahovala možnosti v školstve. Väčšina nadšencov, ktorí chcú nezištne meniť svet, skôr alebo neskôr vychladne. Všetci musíme z niečoho žiť a nakoniec vždy dáme prednosť zdroju reálnych príjmov pred našimi ideálmi. Som však veľmi rád, že tak ako boli úspešní za katedrou, dosahujú úspechy aj v iných oblastiach. Svedčí to o ich kvalite. Som na nich mimoriadne hrdý. Mojím pedagogickým vzorom je však moja mama, pani dirigentka Ľudmila Jakubčová. Už ako malý chlapec som si všímal, s akou láskou a pokorou pristupuje k svojej práci a deťom. Nebyť jej nadšenia pre túto prácu a lásky, s ktorou pristupovala k tejto vznešenej profesii, azda by som sa nikdy nestal učiteľom. Vidím na nej, ako ju tá práca napĺňa a obohacuje jej život. S podobnými pocitmi každé ráno vchádzam do triedy za mojimi žiakmi. Nič na svete nemá väčšiu hodnotu ako vedomosti, ktoré odovzdávam nasledujúcej generácii.

2. Deti očakávajú od učiteľa, že bude pre nich vzorom, že sa budú učiť praktické vedomosti. Chcú sa učiť kreativite a argumentácii, nie memorovaniu. Faktografická doba je už za nami. Myslím si, že deti očakávajú od učiteľa, že ich bude učiť vzťahy medzi ľuďmi. Majú radi, ak im dáva svoje srdce, nie ruky a chrbát. Učiteľ by mal mať vždy poruke láskavý humor a pochopenie. Deti čakajú, že uvidia v pozitívnom svetle aj také vlastnosti, ktoré rodičia doma zvyknú kritizovať.

3. Je pre mňa veľkou cťou, že môžem pracovať ako učiteľ. Som veľmi vďačný za to, že mám dôveru zo strany rodičov detí, ktoré učím. Najkrajšie na tejto práci je, že svojím nadšením a energiou pripravujem deti na život za múrmi školy. Uvedomujem si, že som zodpovedný za strategické bohatstvo tejto krajiny, a robím všetko preto, aby som svojou osobnosťou a vzdelaním pripravil najmladšiu generáciu na život, ktorý ju čaká po absolvovaní školy. Všade čítam a počúvam, že naši absolventi sú slabo pripravení na reálny život. Niektorí si napríklad nevedia napísať štruktúrovaný životopis, iní nevedia, čo je to motivačný list, a tí, ktorí sú v týchto veciach zbehlí, nemajú napríklad žiadnu prax. Rozmýšľam, ako z toho von a ako našim mladým pomôcť, pretože ako učiteľ nesiem zodpovednosť za vzdelanie budúcej generácie. Okrem toho, že učím, založil som krúžok prepojenia školy s vonkajším svetom, pretože si uvedomujem, ako nedostatočne sú naši študenti pripravovaní na život za múrmi školy. Oslovil som špičkových odborníkov z rôznych oblastí a títo nás poctili svojou návštevou v krúžku. Umožnil som 9-ročným deťom nahliadnuť do tém, akými sú *headhunting*, príprava na pracovný pohovor, finančná gramotnosť, fungovanie nadnárodnej spoločnosti, etiketa a vplyv oblečenia na človeka, dôvera v biznise/škole, zdravý životný štýl, marketing verzus PR, dobrovoľníctvo, architektúra... Moje deti v triede už teraz vedia mnoho užitočných informácií pre život, lebo sa učia od tých najlepších.

Hlavným mínusom učiteľskej práce je finančné ohodnotenie.

4. Počas štúdia som si stále kládol otázku, akú hodnotu má pre našu spoločnosť špičkové vzdelanie. Kľúčom k napredovaniu Slovenska je práve špičkové školstvo, v ktorom budú pracovať tí najlepší absolventi vysokých škôl. Školstvo sa týka nás všetkých. Vzdelanie našich detí je poistenie proti našej vlastnej chudobe v starobe. Prihlášku na vysokú školu som si podal najmä preto, aby som sa svojím nadšením pokúsil zlepšiť vzdelávanie na Slovensku. Okrem svojho nadšenia, ktoré dávam do tejto práce, by som zvýšil platy učiteľov o 50 %, ako to odporúča štúdia OECD. Učiteľ strednej školy zarába len 44 % z platu iných vysokoškolsky vzdelaných zamestnancov, priemer v OECD je 89 %. Alarmujúcim faktom je, že len 1 % gymnazistov na Slovensku by sa chcelo stať učiteľom. Absolventi škôl by aj chceli učiť, ale nemôžu si to dovoliť. Zvýšenie platov učiteľov je preto nevyhnutné, aby do školstva prichádzali tí najlepší absolventi stredných škôl. Treba si uvedomiť, že najcennejšie, čo má každý štát, sú kvalitní a vzdelaní ľudia. Lebo len takí sú schopní tvorby hodnôt. Bez učiteľov by nikdy gramotní a vzdelaní ľudia neboli. Učitelia by mali mať adekvátne platy, lebo síce nepriamo, no veľkou mierou sa podieľajú na tvorbe HDP a ziskoch tohto štátu, firiem, pretože pripravujú pre firmy, štát to najcennejšie, čo majú, a to kvalitných a vzdelaných ľudí.

5. Základom môjho vzťahu so žiakmi je dôvera, ktorá je nevyhnutná pri každej ľudskej činnosti. Chcem zo svojich zverencov vychovať čestných ľudí, ktorí urobia pre túto spoločnosť pozitívne veci. Som učiteľ a urobím všetko, čo je v mojich silách, aby som v deťoch rozvíjal obrovský potenciál, ktorý v nich drieme. Už 9-ročné deti môžu získavať reálne skúsenosti z firemného prostredia. Niekto na sebe začína pracovať v štvrtom, piatom ročníku na vysokej škole, iný už na prvom stupni. Som presvedčený, že ak im ako učiteľ otvorím bránu k poznaniu sveta už v takomto veku, určite sa nestratia a budú úspešní. Vo svete vládne medzi mladými obrovská nezamestnanosť a aj toto je jedna z možností, ako ich pripraviť na trh práce. Je nesmierne dôležité, aby naše slovenské deti boli „rozkukané" čím skôr, aby vedeli konkurovať v budúcnosti konkurentom z ostatných krajín. Aj preto si vždy v piatok po vyučovaní nájdem čas a vediem krúžok prepojenia školy s vonkajším svetom. Som presvedčený, že to má zmysel a je to obrovská pridaná hodnota, ktorú im môžem ako ich prvý učiteľ v živote dať. Treba vyvinúť maximálne úsilie, aby sme naše deti pripravili na konkurenčné medzinárodné prostredie, ktoré na nich čaká po skončení školy.

6. Súčasný učiteľ v škole, v ktorej učím, je človekom, ktorý má vysoké morálne hodnoty a výborné metodické zázemie na prácu s nadanými deťmi. Pracujem v kolektíve, v ktorom sú vynikajúci učitelia. Dôkazom sú mimoriadne výsledky našich žiakov, ktorí našu školu výborne reprezentujú na najlepších svetových univerzitách. Je pre mňa obrovskou pedagogickou školou, že môžem svoje pedagogické majstrovstvo rozvíjať pod takými pedagogickými osobnosťami v slovenskom školstve, akými sú Dr. Laznibatová a pedagogičky E. Dubeňová, Z. Sčasná, E. Tahotná. Spolu s mojimi najbližšími kolegami každý deň odovzdávame našim žiakom všetko, čo vieme, aby sa v budúcnosti dotkli vrcholu svojich možností. Učiteľ 21. storočia musí byť lídrom postojov a hodnôt v spoločnosti. Každý deň v práci by si mal učiteľ povedať v tichu pre seba, že pracuje s tým najväčším bohatstvom tejto krajiny, a mal by teda urobiť všetko pre to, aby boli jeho žiaci úspešní. Je nevyhnutné, aby mali učitelia skúsenosti aj s prácou v inej oblasti, aby neboli príliš vzdialení od reality trhu práce. Už študenti učiteľského smeru môžu výrazne zefektívniť svoju prípravu na povolanie učiteľa rôznymi stážami, ktoré jednotlivé vysoké školy ponúkajú. Ideálne v kolektíve projektového riadenia, aby na vlastnej koži pocítili, ako je to pracovať v medzinárodnom tíme, a vďaka tejto skúsenosti vedeli lepšie pripraviť naše deti na medzinárodné konkurenčné prostredie, ktoré ich čaká po skončení školy.

Ing. Štefan Gálik

SOŠ polytechnická Trnava

1. Najradšej som mal, samozrejme, učiteľov telesnej výchovy a spomedzi iných učiteľov najmä učiteľov matematiky, ktorú som miloval. Najviac mi v pamäti utkvel učiteľ matematiky zo základnej a tiež z vysokej školy.

2. Asi ľudskosť, humor, vtip, pohotovosť, odbornosť a niekedy aj toleranciu a pochopenie.

3. Dnešní žiaci naozaj radi provokujú a skúšajú, koľko a ako ďaleko až môžu zájsť, vedia vás zaskočiť v tých najnemožnejších situáciách. Za najťažšie považujem vedieť obstáť v týchto „mikrosúbojoch" so cťou, s trpezlivosťou a vtipom ich odvracať a zároveň si budovať prirodzenú autoritu tým, že ich zvládnete s pokojom a rozvahou, bez emócií.

4. Za najväčší problém v školstve okrem iných, už viackrát medializovaných a popísaných vecí považujem laxný a ľahostajný prístup žiakov k študijným povinnostiam a ich životné priority – to však úzko súvisí s rodinným zázemím, dennodennými problémami dnešných rodín.

5. K žiakom mám vzťah priateľský, na hodinách panuje uvoľnená atmosféra, žiaci mi pozitívnu energiu vracajú naspäť, nemám problém s priestupkami, ich správaním ani autoritou – vždy si vieme veci vydiskutovať, aby sme vedľa seba mohli uspokojivo fungovať a pracovať.

6. Na to sa nedá odpovedať v krátkosti. Odvíja sa to najmä od typu školy, v ktorej učiteľ učí. Vo všeobecnosti sa dá povedať, že učiteľ musí byť pohotový a flexibilný, musí sa vedieť prispôsobiť a reagovať na najrozličnejšie situácie. Najväčším problémom nie je žiakov niečo učiť a naučiť, ale popritom ich aj vychovávať a viesť a zostať týmto procesom nepoznačený, nezdeformovaný a neznechutený, ak sa to nedarí.

Mgr. Zuzana Kňažková

ZŠ Trenčianske Teplice

1. Mala som rôznych učiteľov, ale vďaka každému som sa niečo naučila, a nie vždy to súviselo len s vedomosťami. Každý jeden z nich ma posunul niekam ďalej a za to som im vďačná.

Svoj pedagogický vzor nemám, ale skladám si ho postupom času, čiže nik konkrétny ho nestelesňuje. Každý deň sa vyskytne v škole situácia, keď si spomeniem na svojich učiteľov, ako to riešili oni a či to bolo podľa mňa správne, a to mi pomáha pri mojej práci. Takže nie vzor, ale môj pocit z dobre vykonanej práce a spokojní žiaci, na tom mi záleží.

2. Kreativitu, promptnosť, vynaliezavosť a moderné zmýšľanie.

3. Najkrajší je pocit, keď viem, že žiak vie, a on/ona vie, že ja viem, že vie.

Občas je ťažké odosobniť sa od všetkého a riešiť situácie s chladnou hlavou.

4. Odpoveďou na túto otázku by som zabrala príliš veľa priestoru.

5. Moji žiaci sú veľmi fajn (či už moja trieda, alebo ostatní, ktorých učím). V mojej triede si hovoríme a riešime veci na rovinu, diskutujeme a ja som rada, že mám také vnímavé decká.

Myslím si, že žiakov najviac formuje prístup nás učiteľov k nim.

6. Poznám aj v mojom blízkom okolí učiteľky, ktorých prácu nesmierne obdivujem, a vždy som rada, keď sa vďaka nim naučím niečo nové, čo mi v práci pomáha. A práve ony sú Panie učiteľky slovenskej školy 21. storočia.

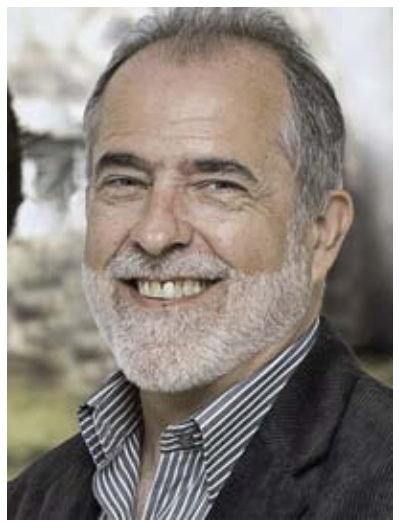

Mgr. Ján Kohút

SOŠ obchodu a služieb Žiar nad Hronom

1. Učiteľov som zažil rôznych. Boli to veselí, praktickí, dobrosrdeční ľudia s pokorou, pre ktorých bola práca s deťmi poslaním. Keďže som dieťa „vidieckych učiteľov", veľkým vzorom bola moja mama a otec. Moje vzory sú zmesou toho najhodnotnejšieho od viacerých mojich pedagógov, pretože vtedy boli učitelia pre nás prirodzenými vzormi.

2. Počas mojej praxe sa hodnotový systém študentov mení prakticky stále – doba určuje pravidlá. Žiaci čakajú od učiteľa najmä to, čoho sa im mnohým nedostáva – pozornosť okolia, ľudskosť,

(pokračovanie ankety na strane 6)

(dokončenie ankety zo strany 5)
otvorenosť a pochopenie pre ich problémy. Niektorí túžia po hodinách ozvláštnených humorom a originalitou. Často však očakávajú určitú benevolenciu – prepáčiť, prehliadnuť, odpustiť alebo znížiť nároky na nich kladené.

3. Najťažšie je, tak ako pri každej práci s ľuďmi, vytvoriť tvorivú pracovnú atmosféru. Napriek všetkým zmenám, reformám a niekedy nepochopiteľným postojom spoločnosti je ťažké vytrvať a nevzdávať sa svojich ideálov, zostať vždy sám sebou, čím nemyslím byť imúnny voči dobrému a pozitívnemu, ale držať sa rokmi overených hodnôt. Najkrajším pocitom pre mňa je vidieť svojich žiakov ako ľudí úspešných, šťastných a vedieť, že aj ja mám na ich úspechu svoj rukopis.

4. Rád by som na prvom mieste poukázal na postoj a pohľad spoločnosti na vzdelávanie ako hodnotu, ktorá je dnes na poslednom mieste v rebríčku jej záujmov. Pritom by sa mala pozerať na vzdelávanie ako na základný pilier úspešnej spoločnosti z hľadiska ekonomiky, morálky, etiky a medziľudských vzťahov. Status učiteľa tiež zaostáva za civilizovaným svetom, pričom apelujem na kvalitu učiteľov. Na pedagogické fakulty by mali prijímať elitu, a nie tých, čo sa inde neuchytili, prípadne iba potrebujú titul.

5. Neviem, či budem objektívny v hodnotení žiakov, pretože sa snažím mať s nimi blízky, ale profesionálny a korektný vzťah. Mám svoju prácu rád a niekedy trvá dlhšie, kým nováčikovia pochopia, že dobrá pracovná atmosféra je to NAJ v práci učiteľa. Žiakov máme z rôzneho sociálneho prostredia, s rozličnými pracovnými a študijnými návykmi, ako aj s vlastnou „životnou filozofiou“, takže vzájomné zžívanie sa s triedou býva niekedy ozaj ťažké. A čo ich formuje? Najviac to, čomu dokážu uveriť, čo ich presvedčí v pozitívnom, ale aj negatívnom zmysle slova. A mojou prácou je tiež naučiť ich rozlišovať to dobré od zlého.

6. Človek so všetkým, čo k tomu patrí.

Ing. Juraj Mihaľov
SOŠ automobilová Košice

1. Nikdy som sa nepozeral na to, aby som mal obľúbeného učiteľa. Vždy som hľadal v učiteľoch tie najlepšie vlastnosti a bral si z nich príklad. Každý učiteľ má moje uznanie a obdiv, že ma dokázal naučiť, čo viem. Týmto pozdravujem všetkých, ktorí si ma pamätajú, a aj mojim súčasným kolegom posielam veľké ĎAKUJEM.

2. Dnešní žiaci očakávajú od učiteľa najmä ústretovosť, kamarátsky prístup a schopnosť učiť sa spolu so žiakmi. Moderný učiteľ by mal uprednostňovať tvorivo-humanistický prístup k žiakom, dokázať ich motivovať k učeniu sa a práci.

3. Najťažšie na práci učiteľa je dokázať pristupovať k žiakom individuálne a aj s najslabším žiakom dosiahnuť úspech vo výučbe. Na práci učiteľa je najkrajší pocit, keď vidím, že aj v dnešnej dobe majú žiaci radi moje hodiny a školu samotnú.

4. Samozrejme, že by som zvýšil učiteľom plat, ale dôležitejšia je modernizácia školstva a obsah vyučovania. Žiakov treba pripravovať už od základnej školy tak, aby mohli napredovať v ďalšom štúdiu, praktickej príprave a potom sa vedeli zamestnať v odbore, ktorý je pre spoločnosť potrebný a zároveň ich aj uspokojuje.

5. Každý mladý človek je zvedavý a vnímavý. Túto schopnosť sa snažím u mojich žiakov podporovať. So žiakmi mám dobrý vzťah. Učím ich najmä veci, ktoré využijú po škole v zamestnaní. V rámci obsahu učiva individuálne hľadám oblasti, ktoré žiakov zaujímajú najviac. Ak vidím u jednotlivca záujem o istú tému, venujem sa mu aj vo voľnom čase, aby sa zlepšoval. Žiaci majú vo mne oporu a ja v nich. Vediem ich k tvorivosti, sebarealizácii a sebahodnoteniu.

6. Ani v dnešnej dobe učiteľ nesmie zabúdať na základné pravidlá výučby, ktoré objavili už starovekí Gréci. Tí učenie nechápali len ako „mentorovanie“, ale uprednostňovali „vedenie“ žiaka a „ukázanie cesty“ k získaniu vedomostí a zručností. Súčasný učiteľ musí tiež objaviť a podporovať individuálne schopnosti žiaka.

Mgr. Viera Mokáňová
ZŠ, Ul. M. R. Štefánika, Trebišov

1. Veľmi dobrých. S láskou spomínam na svoju prvú pani učiteľku, ale aj na triedne učiteľky zo základnej i strednej školy. Vzorom je pre mňa môj profesor matematiky na gymnáziu. Vďaka nemu som matematike rozumela, mala som ju rada a rozhodla som sa ju študovať. Bol prísny, ale vždy spravodlivý a objektívny. Na každú hodinu bol stopercentne pripravený – keď zvonilo na začiatok hodiny, vchádzal do triedy, keď zvonilo na koniec hodiny, odchádzal.

2. Dnešní žiaci chcú, aby ich súčasný učiteľ mal rád, rozumel im, vedel ich na hodinách zaujať. Nemal by mu chýbať zmysel pre humor.

3. Najťažšie je povzniesť sa nad drzé, arogantné správanie mnohých žiakov, nezáujem mnohých rodičov o vzdelávanie svojich detí, prekonať lenivosť žiakov.
Najkrajšie zas, keď sa vám žiak, ktorý bol v škole problémový, pri každom stretnutí s úsmevom pozdraví, prihovorí sa a povie, že napriek všetkému ste boli tým najlepším učiteľom.

4. Dostať do školstva viac peňazí je asi nereálne. Podľa mňa by sa dali efektívnejšie využiť. Napríklad zrušiť niektoré inštitúcie, ktoré sú financované z kapitoly školstva (nie však tak, ako sa zrušili krajské školské úrady, ktoré fungujú ďalej, len pod iným názvom).

5. Mám dobrých a šikovných žiakov. Aj naše vzťahy sú veľmi dobré. Mám ich rada a myslím si, že oni majú radi mňa.

6. Mal by s láskou a nadšením vykonávať svoje povolanie, veriť v schopnosti žiakov, zvládať záťažové situácie, byť odborne a metodicky na úrovni, kráčať s dobou (IT), nemal by mu chýbať zmysel pre humor a optimizmus.

Ing. Katarína Ondrejková
SOŠ Stará Ľubovňa

1. Vo svojich žiackych a študentských rokoch som rada zo zadných lavíc pozorovala konanie učiteľov, ako rozdielne reagujú na rovnaké podnety zo strany žiakov. Občas som mala z toho zmiešané pocity. S odstupom času môžem povedať, že som mala možnosť stretnúť veľa dobrých pedagógov. Snažili sa zaujať nás učivom, keď bolo potrebné, aj pokričali, povyhrážali sa nám. To, čo som na nich obdivovala, bola vytrvalosť a nekonečná dôvera v naše schopnosti, hovoriac: „Veď ty to dokážeš.“ Vo svojej pedagogickej práci som ešte začiatočník. Sama sa učím, ako učiť, a vedieť správne učiť, to je to umenie. Mojím pedagogickým vzorom bola pani učiteľka anglického jazyka na gymnáziu, ktorá bola vždy pripravená zaujať ma, bola vždy náročná a dôsledná, vždy ochotná pomáhať a naučila ma láske k cudziemu jazyku a viere vo vlastné schopnosti.

2. Dnešní žiaci očakávajú, aby bol učiteľ sám sebou, aby sa zbavil masky experta, neomylného profesionála, aby bol človekom so svojimi pocitmi, presvedčeniami, ale aj slabosťami či pochybnosťami. Mostom vo vzťahu učiteľ – žiak by mal byť nepochybne humor, pričom aj humor na vlastný účet je veľkou zbraňou učiteľa. Žiaci chcú mať pocit, že im niekto rozumie, a pritom ich neodsudzuje a nehodnotí, čo je pre nich veľmi vzácny zážitok.

3. Podľa mňa je na práci učiteľa najťažšie vcítiť sa do myšlienkových postupov žiaka a jeho pocitov. Byť napriek svojim osobným, zdravotným a iným problémom vždy pripravený a ochotný riešiť akúkoľvek situáciu, ktorá sa objaví, či problém žiaka. Pretože práve žiaci – naše deti – nám prinášajú radosť, keď vidíme výsledky našej náročnej a obetavej práce vo forme poďakovania, úsmevu, úspechu v školských či mimoškolských súťažiach a aktivitách, pozdravu či objatia žiaka po niekoľkých rokoch.

4. Čo by bolo potrebné zmeniť v dnešnom školstve – tabule, platy učiteľov alebo pána ministra? To, čo ja považujem za najdôležitejšie, je, aby školy poskytovali také vzdelávacie programy, ktoré žiakov zaujmú a po skončení štúdia im umožnia získať pre svoju odbornosť prácu, ktorá im dá možnosť na šťastný život v našej republike.

5. Ja učím rôznych žiakov v učebných, študijných odboroch, v nadstavbovom štúdiu, taktiež študentov študujúcich podľa individuálneho študijného plánu vo veku od 15 do 22 rokov na rôznej vzdelanostnej úrovni. Moji žiaci na mne oceňujú kamarátsky prístup, láskavo-prísny prístup k vyučovaniu, želajú si, aby som bola milá, dobrá, ľudská, spravodlivá, originálna, aby som ich brala ako rovnocenných partnerov, vedela žartovať. Veľmi často im pripomínam, že ich dobré výsledky dosiahneme „spoločným“ úsilím.

6. Ak budeme DNES učiť deti ako VČERA, nebude pre ne žiadne ZAJTRA. Učiteľ slovenskej školy 21. storočia by mal pripravovať pre žiakov produktívne učebné činnosti, využívať induktívne formy vyučovania, podporiť a inovatívnym spôsobom obohatiť poznávací proces žiakov, naučiť ich, aby si vedeli plánovať, riadiť a monitorovať svoju prácu sami. Takýto učiteľ by mal vedieť pripraviť žiakov na riešenie autentických problémov skutočných ľudí zo skutočného života.

Mgr. Zuzana Riebesamová
SOŠ technická Košice

1. Študovala som na Strednej zdravotníckej škole v Humennom. Moji učitelia boli ozajstní odborníci, veľa nás naučili, zo strednej školy mám krásne zážitky. Mojím pedagogickým vzorom boli vždy prísni učitelia a v ich šľapajach sa usilujem kráčať aj ja. Je neobvyklé mať v obľube práve prísnych učiteľov, ale práve pri tých som mala pocit, že im na nás žiakoch naozaj záleží.

2. Aby ovládal učivo, ktoré im prezentuje, ale aby aj počas výkladu vedel, čo sa v triede deje, a mohol hneď eliminovať rušivé vplyvy. Žiaci tiež očakávajú, aby bol učiteľ vnímavý k ich problémom či radostným momentom v ich živote, ak sa s ním chcú o ne podeliť.

3. Najťažšie je, keď sa vám žiak/žiačka zdôverí so závažným rodinným problémom a vy viete, že mu nemôžete pomôcť. Je smutné, že žiaci sa v takom mladom veku neraz stretávajú s neľahkými situáciami, ktoré určite zásadne ovplyvnia ich budúci život a názor na svet či budúceho partnera.
Najkrajšia na práci učiteľa je dôvera, ktorú žiak vloží do rúk učiteľa. Je to vtedy, keď sa mu zverí so svojimi problémami alebo tajomstvami, keď mu povie, že ho má rád, že pre neho veľa znamená, keď ho požiada o pomoc, aj keď ho to stojí veľa síl.

4. Motivovala by som poctivých a spravodlivých učiteľov, t. j. tých, ktorí v dnešnej snahe o kvantitu nezabúdajú ani na kvalitu. Organizovala by som motivačné prednášky o neformálnom vzdelávaní, na ktorých by si učitelia s tvorivými schopnosťami a rovnakým prístupom k svojej práci vymieňali skúsenosti, nápady či návrhy na zlepšenie vyučovacieho procesu v každej škole.

5. Mám veľmi dobrých žiakov, mám ich veľmi rada, ale v dnešnej dobe plnej mobilov, tabletov a notebookov je to neustály boj o udržanie si ich pozornosti. Som na nich prísna, ale ľudská, preto ma rešpektujú. Náš vzťah je založený na mojej snahe ísť im príkladom. Je to vzťah založený na vzájomnej dôvere a komunikácii. No je ťažké usilovať sa formovať osobnosť žiaka a podporovať v ňom to dobré, keď spoločnosť alebo rodina neraz s touto snahou nekorešponduje.

6. Súčasný učiteľ by mal vedieť nielen učiť a vysvetľovať, ale aj načúvať, byť nielen odborníkom, ale aj dôverníkom, psychológom. Mal by ísť žiakom príkladom. Žiak by mal cítiť, že sa na neho môže kedykoľvek obrátiť a že ho učiteľ neodbije poznámkou, že teraz má prestávku, voľno či dovolenku, nech príde alebo zavolá neskôr. Žiak by pri stretnutí a rozhovore s učiteľom mal vycítiť, že pedagógovi na ňom naozaj záleží a že pre neho nie je len nejakým výchovným problémom či poradovým číslom v triednej knihe.

Mgr. Zita Sedláková
ZŠ sv. Mikuláša Prešov

1. Boli rôzni. Zanietení i menej zanietení. Takí, ktorí aj napriek režimu učili s nadšením, humorom a láskou. Prísni i láskaví zároveň. Takí, ktorí nás niečo naučili aj o každodenných ľudských hodnotách. Aj z týchto učiteľov sa postupne vytváral môj pedagogický vzor. Jedným z nich bola moja prvá pani učiteľka Mária Sukovská – veľká, prísna, ale milujúca, so zmyslom pre pravidlá a poriadok. Ale aj pekná, jemnocitná pani učiteľka slovenčiny s krásnou dikciou, ktorá vo mne prebudila záujem o krásu hovoreného slova. Telocvikárka, ktorá ma nadchla pre atletiku a pohyb vôbec. Učiteľ hudobnej výchovy, ktorý mal nielen zmysel pre humor, ale bol aj fešák, úžasne hral na husliach a viedol spevácky zbor, v ktorom som, samozrejme, nechýbala, hoci som spievať veľmi nevedela. A mnohí ďalší učitelia i neučitelia. Učila som sa od tých, ktorých som obdivovala a mala rada. Možno láska je tým kameňom uholným, na ktorom stojí výchova.

2. Aby ich vedel pochopiť a vážil si ich. Aby si dokázal priznať chybu a bol spravodlivý, vedel ich oceniť, povzbudiť, trpezlivo vypočuť. Aby bol tvorivý, nadšený pre vec, ukazujúci zmysluplnosť toho, čo učí.

3. Najťažšie je zachovať si dušu i tvár stále v jase a predstúpiť pred deti s pokorným, láskavým srdcom. Ak to dokážeme, zažijeme to najkrajšie – úsmev a žiarivé oči.

4. Najprv by sme mali zreformovať život nás dospelých. Obnoviť hodnoty, ako viera, nádej, láska, spravodlivosť, statočnosť. Správne pochopiť pojem rodina, medziľudské a spoločenské vzťahy. Ak zasadíme strom s takýmito koreňmi, určite prinesie dobré ovocie.

5. Teraz je mi zverených 27 tretiakov. Sú to úžasné deti. Dokážu sa krásne modliť jeden za druhého, sú zhovievavé, ochotné pomôcť, poradiť si navzájom, odpustiť si a sú veľmi tvorivé. V triede platia jasné pravidlá správania, aby každý vedel, čo sa od neho očakáva. To vytvára pocit bezpečia a pohodlia. Myslím, že aj preto medzi nami vládne dôvera a atmosféra láskavosti. Z veľkej časti majú na tom zásluhu ich rodičia, ktorí ich s vierou vychovávajú. V mnohých veciach mi pomáhajú a podporujú ma, za čo som im veľmi vďačná.

6. Dnešný učiteľ je v napätí z neustálych zmien v školstve, má zmätok z nejasných pravidiel, zo sekírovania a z ponižovania, z nespravodlivého rozdeľovania peňazí a podobne. Asi len tí, ktorých práca naozaj baví a vidia v nej zmysel, veľa nešomrú, dávajú deťom samých seba a tešia sa.
Skutočného učiteľa podľa mňa charakterizuje rozvaha, múdrosť, osobný príklad, ohľaduplnosť, dôveryhodnosť, zodpovednosť a predovšetkým láska a láskavosť k deťom.

Mgr. Katarína Sedmáková
SOŠ, Ostrovského ul., Košice

1. Pamätám si na mnohých výborných učiteľov. Z každého z nich sa snažím zobrať si to NAJ. No idem vlastnou cestou. Myslím, že každý z nás je jedinečný, či učitelia, alebo žiaci. Vyrastala som v inej dobe, no rovnako, ako sme si my vážili, keď bol učiteľ ľudský, spravodlivý, so zmyslom pre humor, ocenia to aj naši žiaci dnes. Najlepšie zrkadlo mi na-

stavujú žiaci vyjadrením svojich názorov a postojov.

2. Hmm, pýtala som sa ich... ;-) Žiaci očakávajú všestrannú osobnosť, odbornú pripravenosť, individuálny prístup s úprimným záujmom o nich samých, možnosť „pokecať" aj o inom ako len o škole. Tešia sa z času navyše mimo vyučovania – to sú naše najkrajšie spoločné chvíle, nácviky akcií, súťaže, krúžky, výlety.

3. Myslím, že najťažšia a zároveň najkrajšia je jedna a tá istá vec: ako učitelia ovplyvňujeme životy, tvarujeme osobnosti v tom najkrehkejšom veku. Je to veľká zodpovednosť, ale je úžasné sledovať, ako sa to mnohým z nás darí. Učím na strednej škole a vždy, keď odchádzajú maturanti, prepadne ma zvláštny pocit – smútok a radosť zároveň.

4. Investovala by som do vzdelania, aby sme mohli vytvoriť skutočne kvalitné podmienky na prípravu ďalšej generácie. Veď aké poskytujeme dnes vzdelanie, taká bude neskôr naša spoločnosť. Znížila by som počty žiakov v triedach, aby mal učiteľ možnosť venovať viac času individuálnemu prístupu k žiakom. Myslím, že aj na hodinách, ktoré nie sú delené, by sa mal každý žiak „dostať k slovu", v ideálnom prípade aj viackrát za jednu vyučovaciu hodinu. Znížila by som byrokraciu v školstve, mám pocit, že je väčšia ako v časoch, keď sme nemali PC, internet, elektronickú poštu a podobne. Učitelia by tak mali viac času na prípravu a ďalšie vzdelávanie.

5. Úžasných! Od každého sa aj ja môžem niečo naučiť. Vážia si úprimnosť, korektnosť, zmysel pre humor, úprimný záujem o veci, ktoré sú v ich živote dôležité.

6. Myslím, že učiteľ by mal byť prirodzeným vzorom pre svojich žiakov, študentov. Platí to všade, nielen na Slovensku. Dobrý učiteľ kladie na svojich žiakov tie najvyššie nároky, je im mentorom i priateľom zároveň. Dobrý učiteľ ich dobre pripraví na to, aby boli v živote úspešní a šťastní.

Ing. Ondrej Székely

Gymnázium L. Novomeského Bratislava

1. Veľká väčšina učiteľov, ktorí ma formovali, sú dnes mojimi kolegami. Boli a sú medzi nimi dobrí a lepší. Veľmi si tiež vážim ľudí, ktorí ma formovali mimo školy. Aj preto je pre mňa vzorom môj otec, ktorý počas kúpania vo vani budoval od škôlky môj vzťah k matematike, môj vodca na skautingu, ktorý sa nebál dôverovať mi napriek prebiehajúcej puberte, a sv. Ján Bosco, zakladateľ saleziánov, ktorý je pre všetkých vzorom bezpodmienečného darovania svojho života mladým.

2. Ak by ste sa spýtali tých mojich, povedali by, že očakávajú, aby im učiteľ dal pokoj, o nič sa nestaral a nič nevyžadoval. Čo by nepovedali hneď, ale bolo by to z nich cítiť, keď by ste ich spoznali, je, že vlastne potrebujú niekoho, kto bude s nimi žiť ich život, pretože mnohým niekto taký chýba. Túžia po vypočutí, povzbudení, pochopení a uistení o dôvere, ktorú do nich niekto vloží. Túžia cítiť, že s nimi niekto počíta.

3. Myslím, že je to tá istá vec – byť učiteľom. Nielen pracovať ako učiteľ. Dokázať neodložiť menovku učiteľa po zvonení, ale s hrdosťou ju neustále nosiť, to je to najťažšie. No, hoci to môže znieť zvláštne, tie najkrajšie momenty pre mňa prídu vždy tam, kde nezvoní.

4. Som presvedčený o tom, že práve takúto možnosť mám. Je mi daný každý jeden deň na formovanie postojov tridsiatich budúcich lídrov. Veď toľko ľudí za deň nezmení možno ani minister.

5. Musím sa priznať, že na mojom súčasnom mieste ma momentálne drží práve vzťah k mojim žiakom. Nie preto, že by boli najmúdrejší, najslušnejší, najsnaživejší či najlepší. Stačí, že sú, aby som ich mal rád.

6. Aj nás dvadsať semifinalistov je dôkazom, že každý učiteľ je iný. To, čo však dnes všetci potrebujeme získať a udržať si, je zapálenie pre život, prácu a svet. Lebo ak nehoríme my, žiaci sa nemajú od koho zapáliť.

Mgr. Renáta Špiriaková

Súkromná ZŠ BellAmos Martin

1. S učiteľmi, s ktorými som sa stretla počas svojich školských rokov, som vychádzala väčšinou veľmi dobre. Ich vyučovacie metódy však boli prevažne tradičné, oklieštené, učiteľ bol sprostredkovateľom vedomostí a žiak vo veľkej miere ich prijímateľom. Kvalitné základy pre pedagogickú prax som získala na Strednej pedagogickej škole v Turčianskych Tepliciach. Ukázali mi úskalia, ale aj krásy tohto povolania. Stretla som tu kvalitných a tvorivých pedagógov.

Dnes sú pre mňa inšpiráciou moje kolegyne a kolegovia, s ktorými sa navzájom podporujeme, dopĺňame, spolupracujeme, usmerňujeme a z času načas si aj konštruktívne vymeníme názory ;-).

2. Žiaci chcú mať učiteľov, ktorí im prejavujú dôveru, rešpektujú ich individualitu, vedú vyučovanie moderným štýlom, sú tvoriví, aktívni, vo vzdelávaní dávajú žiakom priestor na realizáciu, samostatné objavovanie, prezentovanie svojich názorov, vytvárajú prostredie bez napätia a stresu a v procese vzdelávania sú ich partnerom.

3. Za najťažšie považujem získať a udržať si autoritu, rešpekt a pritom zostať láskavým učiteľom, na ktorého hodiny sa žiaci tešia. A, samozrejme, ostať verný tomuto povolaniu, ktoré nie je dnešnou spoločnosťou docenené. Ostávajú len vytrvalci, pre ktorých sa táto práca stala poslaním.

A najkrajšie? Keď ma víta trieda usmiatych detí a po štyroch rokoch si želajú, nech ubieha tento polrok čo najpomalšie, aby sme sa nemuseli rozlúčiť... Keď nájdem v poštovej schránke maturitné oznámenie od mojich bývalých žiakov... Keď ma na ulici pozdraví mladý muž či slečna a spýta sa ma, či si na neho pamätám, že ja som bola jeho/jej prvá učiteľka... Keď viem, že „mojim" deťom sa v živote darí a sú šťastné...

4. Poskytla by som všetkým tým, ktorí chcú naozaj učiť, primerané podmienky (sociálne zabezpečenie, pomôcky, asistentov) na to, aby mohli učiť s radosťou a bez strachu.

5. Lepších žiakov si nemôžem priať. Majú dobré srdiečka, cenia si priateľstvo, hravo zvládajú učenie, sú výborní športovci, nechýbajú na žiadnej školskej akcii... V našej školskej rodine sa dokážeme navzájom zdôveriť, rešpektujeme sa, dávame šancu na úspech každému a nažívame si v duchu myšlienky, že každý z nás je v niečom najlepší. Som nielen ich učiteľkou, ale aj kamarátkou. Snažím sa ich usmerňovať a viesť tak, aby si vážili sami seba, iných ľudí, aby dokázali prekonávať prekážky, nevzdávali sa.

6. Aký je? Nuž, ak by som si mala utvoriť názor podľa diskusií na sociálnej sieti, slovenský učiteľ je na jednej strane vyhorený, znechutený, unavený. Na strane druhej je tu učiteľ, ktorý neustále preukazuje odvahu, rozhodnosť, samostatnosť, schopnosť rýchlo sa orientovať v neznámom prostredí či čeliť nepríjemnostiam a vyrovnávať sa s nepriazňou osudu... A to je v dnešnej dobe viac ako cenné. A nádejné.

Mgr. Magda Tušimová

Obchodná akadémia - Kereskedelmi Akadémia Rimavská Sobota

1. Boli rôzni, niektorí ľudskejší, iní direktívnejší. Ja som študovala v čase, keď niektorí učitelia neradi prijímali názory žiakov. Ale nedá sa to globalizovať. Aj vtedy to bolo o ľuďoch, osobnostiach. Samozrejme, mám svoj vzor. Učiteľ, ktorý má žiakov rád a svoju rolu učiteľa berie ako poslanie. Byť niekým, kto nie je len dobrý odborník, ale rozdáva „človečinu". Prečo? Lebo mám pocit, že tej „človečiny" je stále menej a menej.

2. Myslím, že partnera, ktorý je zdrojom informácií, ale aj inšpirácií.

3. Najťažšie je to, že dnes si mnohí ľudia myslia, že keď „vychodili základnú školu", vyznajú sa do vzdelávania, a znevažujú postavenie učiteľa. Najkrajšie zas, keď po rokoch stretnem bývalých žiakov a povedia mi, že ma majú radi a sú šťastní, že som bola ich učiteľkou.

4. Určite by som zmenila spôsob financovania stredných škôl, lebo práve to spôsobilo zníženie úrovne na mnohých z nich.

5. Rôznych, ako všade. Ja si myslím, že môj vzťah so žiakmi je dobrý. Vedia, že môžu prísť za mnou ako učiteľkou slovenčiny, ale aj ako človekom, ktorý, keď treba, podá pomocnú ruku. Formovať by ich mala najmä rodina, ale aj osobnosť učiteľa.

6. Dobrý odborník, empatický a určite osobnosť.

Ing. Eva Ušáková

SOŠ polytechnická Trnava

1. Pred rokom, na Deň učiteľov, som cestovala autobusom domov. Vodič mal zapnuté rádio, kde práve vysielali reláciu venovanú nám. Poslucháči mali možnosť telefonovať a spomínať na svojich pedagógov. Možno som počúvala nesprávnych dvadsať minút, ale ani jeden z telefonujúcich nepovedal, že mal dobrého učiteľa. Spomínali na to, akí boli ich učitelia zlí, nespravodliví, smiešni a neschopní. Ja by som takéto spomienky hľadala ťažko. Netvrdím, že som nikdy necítila krivdu alebo že mi vyhovoval každý učiteľ, s ktorým som sa stretla. V zásade si však myslím, že moji učitelia boli dobrí. Aspoň tak som ich vnímala a doteraz na nich rada spomínam. Vždy som sa vedela prispôsobiť ich štýlu práce a požiadavkám, ktoré na mňa mali – a to dnešným deckám akosi chýba. Pre mňa bola škola miestom, kam som chodila rada, a to aj vďaka nim.

Pedagogický vzor – áno, jeden mám. Keď som pred šestnástimi rokmi začínala učiť, pracovala u nás v škole ako zástupkyňa riaditeľa pani, ktorú doteraz považujem za výbornú učiteľku a „šéfku". Volá sa Jarmila Hubáčková a mala nevyčerpateľnú zásobu dobrej nálady, ľudského pochopenia a pedagogického taktu.

2. Niekedy mám pocit, že chcú, aby učiteľ neučil, nič od nich nechcel a nakoniec im dal aspoň štvorku, aby preliezli do vyššieho ročníka. Každý učiteľ to pozná: „Pani učiteľka, už sa neučme, nemohli by sme mať dnes voľno?" Vtedy sa ich spýtam, či poznajú ešte iné povolanie, kde vyvolá všeobecné nadšenie to, že niekto nepracuje tak, ako má. Väčšinou so smiechom skonštatujú, že nie. Podľa mňa sú očakávania žiakov veľmi individuálne a menia sa podľa situácie a veku žiaka. Starší žiaci už chápu, že učenie je proces, kde musia obe strany spolupracovať. Keď to pochopia, očakávajú, že učiteľ ich bude viesť, že sa môžu spoľahnúť na jeho odbornosť a férový prístup.

3. Najťažšie – boj s negatívnym obrazom o učiteľskom povolaní. Žiaci sú, akí sú. Niektorí lepší, iní ťažšie zvládnuteľní. Poradiť si s tým je podstatou našej práce. Pre mňa je omnoho ťažšie ako samotné učenie vypočuť si rozhovor o tom, ako sa učitelia majú dobre, nič nerobia, majú prázdniny a ešte sa sťažujú. Navyše, ak by niečo poriadne vedeli, určite by neučili. Nechápem, kde sa vzala táto antipatia. Prečo si ľudia, ktorí nikdy neučili, myslia, že majú právo poučovať učiteľa s dlhoročnou pedagogickou praxou, ako má učiť?

Najkrajšie – pocit, že moja práca mala zmysel. Tu by som vedela písať celé hodiny a spomínať na žiakov, ktorí mi dali najavo, že som im niečo dala, či už v oblasti odbornej, alebo ľudskej. Niekedy prichádza táto spätná väzba ihneď, inokedy si na ňu treba počkať aj niekoľko rokov... Ale vždy to stojí za to.

4. Napríklad zrušiť financovanie na žiaka. Učím ekonomiku a jedným zo základných ekonomických zákonov je zákon vzácnosti. Podľa neho všetko, čo je všeobecne dostupné, a je toho veľa, prestáva byť vzácne a cenené. Žiaci berú ako samozrejmosť, že sú v škole, ktorú si vyberú, že učitelia robia aj nemožné, aby im uľahčili vzdelávanie, že dostanú všetko, čo chcú... Túto situáciu spôsobilo zavedenie financovania na žiaka, čiže zavedenie trhového mechanizmu do školstva, kde ponuka výrazne prevyšuje dopyt.

5. Učím na strednej odbornej škole. Stretávam sa so žiakmi, ktorí ukončili základnú školu napr. v siedmom ročníku, ale aj so žiakmi, ktorí študujú v štvorročných študijných odboroch s maturitou. Sú medzi nimi obrovské rozdiely. Napriek tomu sa dajú vybudovať dobré vzťahy v každej triede. Treba len použiť iné prostriedky a mať trpezlivosť. A čo ich formuje najviac? Myslím, že osobný príklad a skutočný záujem o nich. Ak chcem od žiakov zodpovednosť, musím byť v ich očiach zodpovedná v prvom rade ja. Ak chcem slušnosť, musím byť slušná, ak chcem rešpekt, musím ich rešpektovať...

6. Nemyslím si, že by mal byť iný ako učiteľ 20. storočia. Samozrejme, mal by ísť s dobou. Chápať prostredie žiaka, ktoré sa rýchlo mení, využívať moderné metódy a techniku, ktorá je v súčasnosti k dispozícii, ale to sú iba prostriedky, ktoré by mali uľahčiť dosiahnutie cieľa – naučiť žiakov, čo je treba, a vychovať z nich lepších ľudí.

Mgr. Liana Vinter

ZŠ, Topoľová ul., Nitra

1. Najlepšou učiteľkou v mojom živote je moja mama – Margita Unterová. Bola mojou prvou pani učiteľkou. Tak ako všetky deti majú najsilnejšie spomienky na svoju prvú pani učiteľku, ja si spomínam na svoju mamu. Je pekné, že u mňa sa školou nič neskončilo, vedie ma celým životom. Bola pre mňa vzorom, preto som sa aj ja stala učiteľkou.

2. Podľa môjho názoru očakáva žiak od učiteľa nadobúdanie vedomostí zábavnou formou. Nestačí nám už len učebnica a zošit, žiakov viac zaujme vyhľadávanie informácií o učive formou aktivít s použitím moderných didaktických pomôcok.

3. Najťažšie pri práci učiteľa je motivovať žiakov, čo si vyžaduje dlhodobú prípravu. Najkrajší je pocit z výsledku môjho snaženia.

4. Odľahčila by som učiteľov od rôznych „papierovačiek", pomohlo by aj lepšie financovanie v školstve, optimálny počet žiakov v triedach by poskytol viac možností na individuálnu a diferencovanú prácu so žiakmi.

5. Ako v každej škole, aj my máme rôznych žiakov. Pre mňa sú však magnetom tie triedy, v ktorých zostava žiakov a vzťahy medzi nimi nie sú ideálne. Je pekné potom sledovať, ako s využitím dramatickej výchovy, tanca, hudby či výtvarného umenia, kde je potrebná spolupráca každého jedného žiaka triedy, sa dokážu ich vzťahy zmeniť voči sebe aj voči svojmu okoliu.

6. Dnešný učiteľ kráča s dobou, je empatický, asertívny, humánny, kreatívny, trpezlivý, objavuje skryté talenty... A taký by mal byť učiteľ 21. storočia.

Pripravil Ľubomír PAJTINKA
Foto archív Zlatého Amosa

Sergej Kvit, nový ukrajinský minister školstva a vedy, bude musieť venovať problémom vo svojom rezorte minimálne také isté úsilie ako jeho predchodca.

Politické zmeny zasiahnu aj školstvo

UKRAJINA

Ulice Kyjeva sa od 21. novembra 2013 zaplnili nespokojnými Ukrajincami. Ukrajina zažíva najväčšie nepokoje od čias oranžovej revolúcie z roku 2004. Protesty na kyjevskom Námestí nezávislosti si údajne vyžiadali minimálne sedemdesiat obetí a vzbudili pozornosť politikov či obyčajných ľudí z celej Európy. Politický a vojenský prevrat na Ukrajine sa dotkol výrazným spôsobom aj školstva.

Začiatok decembra 2013 bol už poznamenaný vážnymi politickými zrážkami a demonštráciami. Minister školstva a vedy Ukrajiny Dmitro Tabačnik v tejto súvislosti verejne vyhlásil, že v Kyjeve nebol zranený alebo zabitý nijaký študent, ako to začali šíriť médiá. Súčasne vyzýval na pokoj a umiernené demonštrácie, ktoré neporušujú zákon. Požiadal médiá, aby informovali o dianí v krajine pravdivo.

V tomto čase bolo ministerstvo školstva obvinené, že má zostavený zoznam sto študentov, ktorí sa podieľajú na protestoch. Minister školstva tieto špekulácie odmietol.

Aký bol rok 2013?

Dmitro Tabačnik začiatkom januára zhodnotil situáciu v školstve za rok 2013. Podľa neho najväčšie úspechy sa dosiahli pri rozvoji predškolského vzdelávania: „Na začiatku 21. storočia mohlo poslať svoje deti do materských škôl necelých 50 % rodín s deťmi od 3 do 6 rokov. Na začiatku roka 2013 to už bolo 81%.“ Pripomenul, že v tomto smere ide o jedno z najvyšších čísel v celej Európe.

Populačná krivka na Ukrajine sa rapídne dvíha a miesta v predškolských zariadeniach stále chýbajú. Roku 2012 sa na Ukrajine narodilo o 20-tisíc detí viac ako v predchádzajúcom roku. Počas posledných troch rokov ministerstvo a miestne orgány vytvorili v materských školách viac ako 230-tisíc nových miest pre deti.

Minister v hodnotení povedal, že rezort má povinnosť zlepšiť kvalitu vzdelávacích služieb a efektivitu vzdelávacích metód a metodológie.

Za jeden z najväčších úspechov ministerstva označil prijatie koncepcie odborného vzdelávania. Významné úspechy dosiahla Ukrajina v oblasti využívania informačných technológií v školstve. Za tri roky sa krajina posunula v tejto oblasti vo svetovom rebríčku o 40 miest dopredu.

„Roku 2013 urobilo ukrajinské školstvo výrazný skok v medzinárodných žiackych vedomostných súťažiach. V posledných dvadsiatich rokoch víťazili najmä študenti z orientálnych krajín alebo tímy z USA, Ruska, Nemecka či Indie. V priebehu posledných piatich rokov sa Ukrajina na tieto krajiny dotiahla a patrí do svetovej elity,“ vyratúval ďalšie úspechy ukrajinského školstva minister Tabačnik.

Veľkú pozornosť vzbudila aj kampaň nazvaná Lekcie plávania, v rámci ktorej sa naučilo v školách plávať takmer 350-tisíc detí. Do škôl sa roku 2013 dostalo 269 nových titulov učebníc v celkovom náklade 12,5 milióna kusov.

V mimoškolských centrách začalo vlani pracovať viac ako 4-tisíc nových umeleckých a športových skupín a klubov. Rok 2013 vyhlásil prezident republiky za Rok detskej tvorivosti.

V oblasti vzdelávania minister konštatoval, že sa zlepšili výsledky žiakov v matematike, vo fyzike a v biológii, ktoré získavajú zaslúženú pozornosť žiakov, učiteľov i rodičov.

Dmitro Tabačnik bol ministrom školstva a vedy Ukrajiny od roku 2010 do 23. februára 2014.

Smelé plány na tento rok

Ešte 17. januára vedenie Ministerstva školstva a vedy Ukrajiny, na ktorého čele stál Dmitro Tabačnik, prerokovalo plány na rok 2014. Medzi najdôležitejšie témy, ktoré sa mali v oblasti školstva riešiť, patrilo:

- zlepšenie individuálneho vzdelávacieho prostredia žiakov,
- nový systém hodnotenia žiakov a učiteľov,
- profesijný rozvoj učiteľov,
- hľadanie nových experimentálnych metód a foriem výučby,
- zavedenie nových štandardov vzdelávania v 1. až 6. ročníku základných škôl a certifikácie riaditeľov škôl.

Ministerstvo školstva sa dlhšie venovalo priorite – zlepšeniu vzdelávania a príprave detí v predškolskom veku. Prezident Ukrajiny dal ministerstvu úlohu rozšíriť roku 2013 kapacitu materských škôl o 55-tisíc nových miest a roku 2014 mal celkový počet nových miest v týchto zariadeniach narásť o 100-tisíc. Cieľom bolo odstrániť do roku 2015 problém nedostatku voľných miest v predškolských zariadeniach.

V tomto období sa vedenie ministerstva chválilo tým, že majú jeden z najlepších systémov predškolského vzdelávania v celej Európe, lebo u 5-ročných detí dosahujú 100-percentné zaškolenie a celkovo navštevuje materské školy 82 % všetkých detí v krajine.

Dmitro Tabačnik zdôrazňoval, že v rámci stredných škôl bude kľúčovým zavedenie nových štandardov vzdelávania, ktoré vychádzajú z koncepcie novej ukrajinskej modernej školy, ktorej projekt ministerstvo definovalo roku 2013. V rámci projektu sa na Ukrajine plánovala posilniť autonómia škôl a až 52 % vzdelávacieho času by bolo možné pružne prispôsobovať individuálnej vzdelávacej ceste každého žiaka. Súčasne sa mal posilniť systém profesijného poradenstva. Realizácia celej koncepcie sa mala spustiť 1. septembra 2018.

Minister vravel, že sa plánuje vydanie väčšieho počtu nových učebníc, pokračujú práce na vytvorení nových miestnych školských úradov a prebieha aj modernizácia športových zariadení pre školy.

V tomto čase sa na zasadaní kabinetu ministrov prerokovali aj témy zlepšenia lekárskej starostlivosti o deti. Každé dieťa malo povinne prejsť lekárskymi vyšetreniami a mala mu byť poskytnutá potrebná zdravotná starostlivosť. Minister zdôraznil, že pokračujú práce na realizácii inkluzívneho vzdelávania detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. Viac ako 71-tisíc takýchto detí bolo začlenených do stredných škôl. Na prácu s nimi bolo prijatých 600 nových pedagogických asistentov.

Veľký dôraz sa plánoval klásť na prácu s nadanými deťmi. Bol vypracovaný model, v rámci ktorého napr. pri tohtoročnom prijímacom konaní na vysoké školy malo mať 100 žiakov s najvyššou úrovňou rozumových schopností v krajine (víťazi medzinárodných a národných olympiád, svetových vedomostných súťaží) pridelené špeciálne bonusové body. Okrem toho ministerstvo chystalo pre každého žiaka vzdelávaciu cestu tak, aby nadaní žiaci mohli študovať v zrýchlenom režime a za špeciálnych podmienok.

Na januárovom stretnutí bolo tiež konštatované, že na Ukrajine sa v tomto čase zvyšuje počet zahraničných študentov. Začiatkom tohto roka ich v krajine študovalo takmer 65-tisíc a záujem o vysokoškolské vzdelávanie na Ukrajine prejavovali školy zo 150 krajín celého sveta.

Námestník ministra Boris Žebrovskij zobral s uspokojením na vedomie zlepšenie stavu vzdelávacích služieb v krajine a zaželal všetkým úspešný a kvalitný pedagogický rok 2014.

Zvýšená starostlivosť o deti a učiteľov

Okrem predošlých plánov sa na januárovom rokovaní prítomní venovali aj aktuálnej situácii učiteľov a žiakov v krajine pod vplyvom politických nepokojov. Padli názory, že na mnohých miestach pracujú učitelia doslova v poľných podmienkach, a napriek tomu sa im darí plniť aj v kríze ich pedagogické povinnosti. Školy boli v celej krajine v prevádzke, iba v niektorých, najmä na žiadosť rodičov, bola pozastavená výučba. Väčšinou šlo o školy v Kyjeve, kde sa prestalo vyučovať v 40 školách a 29 škôlkach.

V tejto situácii apeloval Boris Žebrovskij najmä na triednych učiteľov, ktorí mali zabezpečiť neustálu komunikáciu s rodičmi detí a dbať o to, aby sa žiadnemu dieťaťu nič zlé neprihodilo. Každý učiteľ si mal byť vedomý svojej zodpovednosti a predchádzať podnecovaniu politického ohňa v školách.

Štvrtého februára zvolal námestník ministra tlačovú konferenciu, na ktorej oznámil, že ministerstvo prizvalo na spoluprácu psychológov, vedcov a psychiatrov, ktorí pacujú v školách a rozdiskutovávajú so žiakmi a s učiteľmi otázky násilia. „Nepochybujeme, že podpora násilia na obrazovkách, jeho slávenie, ktoré bombarduje naše deti, môže mať vplyv na ich psychický stav,“ povedal vtedy Žebrovskij.

Ukrajina v nových šatách

Vyústením stále neprehľadnejšej politickej situácie na Ukrajine bol februárový vládny prevrat. Došlo aj k odvolaniu vedenia ministerstva školstva a vedy. Pomerne dlho bol na webovej stránke ministerstva uvedený ako šéf úradu Boris Žebrovskij. Stránka čoskoro prestala prinášať aktuálne informácie a tento stav pretrváva dodnes.

Neskôr bol novým ministrom školstva a vedy Ukrajiny vymenovaný Sergej Kvit. Už 4. marca predstúpil pred verejnosť s vyhlásením k situácii v školstve. Konštatoval, že vzdelávací proces pokračuje pravidelným a správnym spôsobom. Nevyriešená bola podľa neho jedine politická a vojenská situácia v autonómnej republike Krym. Vláda Ukrajiny bude robiť všetky diplomatické kroky, aby sa konflikt vyriešil mierumilovne.

Trinásteho marca nové vedenie ministerstva načrtlo svoje nové priority v oblasti vzdelávania na najbližších sto dní. Nový minister zdôraznil, že je potrebné obnoviť dôveru verejnosti v ministerstvo školstva a vedy. Časy korupcie, ktoré boli v niektorých oblastiach práce na ministerstve, sú už preč. Minister tiež pripomenul, že jeho prioritou je zákon o vysokých školách, ktorý zmení pravidlá v tejto oblasti vzdelávania.

Ministra znepokojovala situácia na Kryme, kde v tom čase vrcholila kríza a pripravovalo sa referendum. Na jej margo povedal: „Budeme reagovať na všetky pokusy, ktoré sa snažia priniesť zmätok do života školskej komunity, medzi našich študentov a žiakov na Kryme.“

V tom čase už boli zablokované alebo zakázané ukrajinské televízne kanály smerom na Krym, a tak minister dúfal, že sa jeho slová dostanú k adresátom na Kryme aspoň cez internet. Minister Kvit súčasne vyhlásil, že Ukrajina čaká na významnú pozitívnu zmenu, zmenu v slobode: „Chceme, aby sa študenti naučili kriticky myslieť a pozerať okolo seba, aby porovnávali informácie z rôznych zdrojov.“ Zdôraznil, že hlavným cieľom ministerstva je zabezpečiť kvalitu vzdelávania.

Nový minister nariadil na úrade audit, ale, ako povedal, mnohé dokumenty sa stratili alebo boli zničené. Tie, ktoré zostali, sa chystá analyzovať. Vedenie ministerstva sa vyjadrilo, že ako jednu z prvých vecí chce zrušiť mnohé byrokratické predpisy a zjednodušiť prácu a postupy tam, kde je to možné.

Ďalej bez Krymu

Sedemnásteho marca autonómna republika Krym po referende oficiálne oznámila svoje pripojenie k Rusku a odtrhnutie od Ukrajiny. Riešiť bolo treba aj školskú tému tohto kroku.

Ministerstvo zriadilo „horúcu linku“, na ktorej sa dalo poradiť, ako postupovať ďalej v nejasných otázkach. Do 27. marca využilo služby linky 678 ľudí. Námestníčka ministra Inna Sovsun hodnotila situáciu v školstve na Kryme ako zložitú: „Sú tam problémy v komunikácii so vzdelávacími zariadeniami, obvyklé komunikačné kanály nefungujú... Krymské orgány nespolupracujú s úradmi v Kyjeve. Sú zablokované všetky platby vzdelávacím zariadeniam na Kryme.“

Ku koncu marca Ukrajina evidovala 40 študentov, ktorí prestúpili z niektorej krymskej vysokoškolskej inštitúcie do inej oblasti na Ukrajine. Ďalších 200 študentov prejavilo o tento krok záujem. Dôležité bolo najmä, aby si študenti mohli vziať svoje osobné spisy a zápisy o skúškach a preniesť ich na školu, do ktorej chceli prestúpiť. Vyskytli sa aj situácie, keď tak nemohli učiniť, vtedy sa využívala elektronická databáza záznamov o štúdiu, aby sa situácia mohla riešiť. Súčasne sa tiež musela venovať pozornosť situácii stredoškolákov, ktorí mali končiť štúdium maturitou alebo odbornou skúškou.

Dejiny idú ďalej. Nevieme, ako sa budú vyvíjať na východ od Slovenska, ale jedno je isté – školy a vzdelanie budú vždy dôležité pre život ľudí. Na Ukrajine i u nás... A ešte jedna nemenej dôležitá záležitosť – mier a schopnosť riešiť akékoľvek konflikty pokojnou cestou.

Ôsmeho apríla podpísal minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušan Čaplovič s ministrom vzdelávania a vedy Ukrajiny Sergejom Kvitom *Dohodu medzi vládou Slovenskej republiky a Kabinetom ministrov Ukrajiny o akademickom vzájomnom uznávaní rovnocennosti dokladov o vzdelaní vydaných v Slovenskej republike a na Ukrajine*. Cieľom dohody je rozvíjanie spolupráce medzi oboma krajinami v oblasti vzdelávania, vedy a výskumu a taktiež podpora vedeckej výmeny. Ministri sa zhodli na dôležitosti medzirezortnej spolupráce a zdôraznili význam vzájomnej kooperácie medzi slovenskými a ukrajinskými vysokými školami.

Ľubomír PAJTINKA

Foto archív ukrajinského ministerstva školstva a vedy

Rozhovor s osobnosťou

MARGITA SADLOŇOVÁ

Snažila som sa, aby deti boli múdre

V Domove sociálnych služieb a zariadení pre seniorov v Senici 11. februára tohto roku najstaršia žijúca bývalá učiteľka na Slovensku Margita Sadloňová, rodená Šestinová, oslávila svoje už 103. narodeniny. Táto drobná, skromná žena pochádza z ôsmich súrodencov z rodiny, v ktorej bol učiteľom starý otec (v Turej Lúke) aj otec (v Senici). Po starej mame je príbuznou „tety Ľudmily", spisovateľky Ľudmily Podjavorinskej (1872 – 1951), rodenej Riznerovej, z Bziniec pod Javorinou. Spisovateľkina mama a babička Margity Sadloňovej boli sestry Klimáčkové zo Starej Turej. V učiteľskom povolaní sa pani učiteľka Sadloňová žiadnym výzvam nevyhýbala, naopak: *„Vždy mi pridali niečo, čo iní nevedeli alebo nechceli. Ja som všetko učila rada..."*

Niekde rodičia musia pomáhať

„U nás doma všetko fungovalo veľmi dobre. Naša maminka bola ohromná, vedela všetko zariadiť. I otec bol pracovitý, šikovný človek. Vôbec nás nemuseli učiť, nikoho, my sme sa učili sami. Nebolo to ako niekde inde, že rodičia musia deťom pomáhať... Hádam aj preto, že sme sa mali radi," spomína na svoje žiacko-študentské roky pani Margita a pripája ďalšiu rodinnú charakteristiku: *„Vždy boli u nás dvaja či traja študenti, na gymnáziách či iných školách. Chodili do Bratislavy, Skalice, Trnavy, do Trenčína... Jeden druhému sme pomáhali, čo sme mohli alebo čo bolo treba."* Deti sa v učiteľskej rodine Šestinovcov rodili zhruba každé dva roky.

Spevavá rodina

„My sme boli taká spevavá rodina. Všetci sme veľa spievali. A keď si spomínam, boli sme zároveň aj veselá rodina. Držali sme pokope, jeden druhého sme mali naozaj radi..." Veselosť i spevavosť vychádzali už od starého otca, muzikálne sklony sa rozvinuli u otca, a tak ani pani učiteľka Margita Sadloňová nemala k spevu ďaleko. *„Áno, starý otec bol na Turej Lúke... Vedel veľmi pekne hrať na harmóniu, hrával hodne aj v kostole..."*

Spievala v šiestich spevokoloch

„Všade, kde som učila, všade zistili, že spievam. Tak ma volali do spevokolu. V učiteľskom ústave som bola v Bratislave – spievala som vo veľkej Zore. V Senici to bol cirkevný spevokol, viedol ho cirkevný učiteľ Pavol Gašpar... A aj v ďalších školách prišlo na spev. Keď som učila v Trnave, chodila som do trnavského robotníckeho spevokolu Bradlan. Aj v Skalici som nielenže spievala, ale i hrávala divadlo," spomína pani Margita.

Hoj, vlasť moja...

„Vidíte, tu mám Evanjelický spevník, i Jednotný katolícky spevník, hoci som evanjelička. Aby boli poruke. No mnohé pesničky si ešte pamätám. Tie si môžem kedykoľvek zaspievať aj teraz, keď mi už zrak tak dobre neslúži a keď mi už ani lupy toľko pri čítaní nepomáhajú," glosuje svoje spevácke schopnosti 103-ročná pani

učiteľka. A na požiadanie, či môže nejakú pieseň zaspievať, sa krátko zamyslí a o chvíľku už s citom zanôti: *„Hoj, vlasť moja, ty zem drahá, / ja zo srdca ťa milujem. / Chcem tvojou vernou dcérou byť, / za blaho tvoje v láske žiť. / Hoj, vlasť moja...* (Ja mám krk... – trocha si vzdychne, a dospieva)*, ty zem drahá, / ja zo srdca ťa milujem...* (smiech) *Už neviem spievať..."* Takto so skromnosťou a s pokorou hodnotí svoje spevácke vystúpenie 103-ročná žena.

„Naopak, krásne spievate," vystrúham oprávnený kompliment speváčke s dátumom narodenia roku 1911.

„Teraz už neviem tak dobre spievať, aj som trocha zachrípnutá. Ale poznám nielen slovenské či české piesne, ale aj hocijakú maďarskú vám môžem zaspievať..." ponúka mi ďalší dôkaz svojej spevavosti sympatická pamätníčka.

„O čom to bolo?" pýtam sa pani Gitky, keďže po maďarsky viem len pár slov a fráz. Ona sa dá po strofách pieseň prekladať: *„Odídem, odídem ďaleko, nebudem nikomu na ťarchu, neplačem, nebudem písať, bude jar, bude leto, ale ja už nebudem...* (srdečne sa zasmeje) *To je moja posledná pesnička,"* povie, smejúc sa ešte srdečnejšie. Z niekdajších ôsmich súrodencov už ostali iba dve sestry. V Senici žije aj o desať rokov mladšia sestra Margity Sadloňovej pani Oľga Brečková, bývalá knihovníčka v Záhorskej knižnici.

V Domove sociálnych služieb a zariadení pre seniorov v Senici je pani učiteľka najstaršou obyvateľkou. Pri oslavách jej k 103. narodeninám zablahoželal i primátor mesta RNDr. Ľubomír Parízek, tiež niekdajší učiteľ. A podpísala sa do Pamätnej knihy mesta Senice.

Manželov príklad – živé dejiny SNP

Pani učiteľka Sadloňová učila vo viacerých ľudových, meštianskych i základných školách. Na Považí, v Piešťanoch, v Trnave, v Šali nad Váhom. Kým odišla roku 1970 do dôchodku, učila dvadsať rokov doma na Záhorí, v Senici. Ktoré školy jej najviac prirástli k srdcu? Mnohé. *„Ja som mala rada alebo mňa mali rady deti na všetkých školách... Ja som sa mala všade dobre, aj keď som učila na dedine... No v Trnave som spoznala môjho nebohého. Takže asi tá Trnava mi prirástla k srdcu... Boli tam i jeho dve sestry. Chodievali sme lyžovať i spoločne korčuľovať,"* osviežuje spomienky pani Margita.

Manželstvo s Pavlom Sadloňom netrvalo dlho. Zasiahla doň druhá svetová vojna. Tým najkrutejším spôsobom. Manžela jej zabili fašisti ešte roku 1944. Za to, že pomáhal partizánom. Vedela pani Gitka, v akom bol nebezpečenstve? *„Nevedela. Práveže nevedela. On mi o tom nič nepovedal. Mnohé veci mi zatajil. Boli sme vtedy v Prievidzi. Ani som netušila, že je v takom nebezpečenstve... Asi by som ho bola od toho odhovorila. Bola by som sa oňho bála... Bolo to strašné. Škoda ho, bol to taký dobrý človek. Ľudia ho mali radi..."* spomína s nostalgiou na milovaného človeka.

Športové základy – viac šancí pre učiteľa

Už za slobodna, ešte ako Gitka Šestinová, rada športovala: *„Ja som bola športovkyňa. Kde som mohla byť, tam som bola... Hrávala som tenis, korčuľovala, plávala, lyžovala, hrala pingpong... Čo som mohla, to som robila."* V zdravom tele – zdravý duch. Učila aj na meštianke, najskôr 13 rokov v Senici, potom v Trnave, v Piešťanoch, v Prievidzi, v Skalici... Všade, kam manžela – doktora – preložili za prácou, našla uplatnenie pre svoje pedagogické vzdelanie, našla zázemie pre svoje učiteľské poslanie. *„Všade, kde manžela preložili, som učila... A rada... Bol zástupcom náčelníka okresného úradu. Ešte nedávno, keď som spievala pri svojom jubileu do televízie, ma videli na obrazovke známi od Prievidze. Spomenuli si na mňa a na manžela, poslali list,"* pripomína si spoločné roky s manželom senická pamätníčka.

„Na dobré sa nezabúda," vravela nám vlani pani Margita Sadloňová, keď sme sa spýtali, prečo sa po smrti manžela pred 70 rokmi už nevydala... Zostala verná ich vzájomnej láske a úcte.

Rovesníčka viacerých osobností

Dnes sa na základných, stredných i vysokých školách žiaci a študenti učia o mnohých osobnostiach spätých s našimi dejinami, kultúrou a umením. Aj o mnohých, ktorí prešli Senicou. Pani učiteľka Margita Sadloňová si na viacerých spomína ako na živých ľudí z mäsa a kostí. Ako na rovesníkov, známych, spolužiakov, susedov, priateľov či kamarátov svojich bratov a sestier.

Medzi také osobnosti patril napríklad maliar Ján Mudroch (1909 – 1968), prvý rektor Vysokej školy výtvarných umení v Bratislave, rodák zo Sotiny (dnes časť Senice). Tiež Ivan Horváth (1904 – 1960), spisovateľ, podpredseda Slovenskej národnej rady, československý veľvyslanec v Budapešti v rokoch 1946 – 1948. Alebo Ladislav Novomeský (1904 – 1976), básnik, publicista, predseda Spolku slovenských spisovateľov, predseda Matice sloven-

(pokračovanie rozhovoru na strane 10)

„Keď sa niekomu nedarí, má to na svedomí učiteľ. Je to jeho vina... Teraz rodičia dávajú za vinu, že dieťa nie je múdre či úspešné, najmä učiteľovi. Ale že ho oni rozmaznávajú a zle vychovávajú, si nepripustia. Rodičia dnes veľmi zle vychovávajú deti..."

Fotografia z oslavy 80. narodenín mamy pani Margity. Margita Sadloňová v strede za matkou, napravo od nej sestra Oľga Brečková.

Snažila som sa, aby deti boli...

(dokončenie rozhovoru zo strany 9)

skej. *„Aj Laca Novomeského som poznala veľmi dobre. Býval naproti nám. A kamarátila som sa s jeho sestrou Marienkou...“*

V Senici vyrástol na významného libretistu a textára piesní hudobného skladateľa Gejzu Dusíka JUDr. Pavol Braxatoris (1909 – 1980), vnuk štúrovského básnika Andreja Sládkoviča. Dusík s Braxatorisom vytvorili spolu vyše 200 populárnych piesní. Okrem iných napísal Braxatoris libretá operiet *Modrá ruža* (premiéra v Slovenskom národnom divadle roku 1939) či *Hrnčiarsky bál* (premiéra v Štátnom divadle v Košiciach roku 1956). V *Hrnčiarskom bále* po prvý raz zaznela aj už takmer zľudovená *Pieseň o rodnej zemi*. Prvotriedny „hit“ svojej aj terajšej doby z Braxatorisovej dielne. K Šestinovcom chodil za Gitkinými bratmi: *„Pavol Braxatoris chodil do meštianky v tých časoch ako ja. Bol starší o dva roky. Poznala som ho veľmi dobre. Kamarátil sa s našimi chlapcami... Paľko pracoval s tými piesňami... No, bol ináč taký tichý chlapec. Hanblivý mi pripadal...“*

Stotriročná pani učiteľka Margita Sadloňová sa v prítomnosti primátora Senice RNDr. Ľubomíra Parízka a prednostky Mestského úradu v Senici JUDr. Kataríny Vrlovej zapisuje do Pamätnej knihy mesta Senice.

Pani Margita Sadloňová je ako živá kronika storočnice, ktorá zmenila nielen mesto, ale aj ľudí v ňom. Aj do detí v škole vštepovala lásku k domovu, úctu k tradícii, hrdosť na úspechy iných, ktoré môžu motivovať k vyšším ambíciám ľudí aj dnes.

Veď v Senici bol krátko advokátom i Svetozár Hurban Vajanský, predtým v ňom väzenie vyskúšal Jozef Miloslav Hurban, Vajanského otec, predseda prvej revolučnej Slovenskej národnej rady (1848). Mesto zažilo v 19. storočí (v rokoch 1874 a 1875) i pôsobenie advokátskeho koncipienta, rodáka z Vyšného Kubína Pavla Országha, ktorý sa práve počas svojho pobytu v Senici u advokáta a hudobného skladateľa Štefana Fajnora pripravoval na advokátske skúšky. A práve vtedy prijal aj svoj básnický pseudonym Hviezdoslav. Zázemie a história Senice a prínos v nej žijúcich významných osobností pre národný život, vzdelanie a pozdvihnutie povedomia sa premietali aj do pedagogického pôsobenia viacerých generácií učiteľov...

Keď sa niekomu nedarí, je to vina učiteľa?

Aký by mal byť dobrý učiteľ? pýtam sa pani Margity. *„Mal by byť sčítaný, vedieť si pamätať, nie ako ja teraz...* (smiech) *A vôbec, učiteľ by mal mať dobré vlastnosti.“* Empatiu, toleranciu, pochopenie. To všetko treba mať v sebe, ak má byť učiteľ úspešný. Musí vedieť komunikovať s rodinou. Sú aj rodiny, ktorých dieťaťu sa v škole nedarí. *„Keď sa niekomu nedarí, má to na svedomí učiteľ. Je to jeho vina... Teraz rodičia dávajú za vinu, že dieťa nie je múdre či úspešné, najmä učiteľovi. Ale že ho oni rozmaznávajú a zle vychovávajú, si nepripustia. Rodičia dnes veľmi zle vychovávajú deti...“* Byt má pani Margita Sadloňová neďaleko senického gymnázia. Žiakov teda vídala denne aj po odchode do dôchodku. *„Povedzme dievčatá, ako vyšli odpoludnia zo školy, tak prvé, čo bolo? Fajčiť... A toto rodič nevidí... Kde by sme my boli fajčili?! To sme nemohli. Za našich čias sa nepilo, nefajčilo...“*

„Keď bolo treba, tak som deti aj doúčala... Napríklad po vyučovaní som ostala so slabými žiakmi, precvičovala s nimi látku, ktorú sme preberali, alebo som s nimi počítala. Snažila som sa, aby vedeli. Aby som nemusela dávať zlé známky... Snažila som sa, aby deti boli múdre...“

Ale – vzápätí pripojí aj celkom sviežu, chuťové poháriky na jazyku inšpirujúcu spomienku na detstvo: *„Iba čo mama robila ríbezľové víno. Tak to sa pilo... Hostia keď prišli, maminkino víno mali radi, malo úspech. Keď prišli otcovi kamaráti, tiež radi ochutnali to dobré ríbezľové...“*

Striedmosť je sviežosť?

Jej dnešná životospráva je primeraná veku. Hoci sa sem-tam posťažuje na horšiaci sa zrak, je vari sviežejšia ako pred rokom pri 102. narodeninách. Pochválim ju za to. *„Svieža?“* zasmeje sa.

Skúste tým učiteľkám poradiť, čo robili zle, keď nie sú vo vysokom veku také zachované ako vy, pokúšam sa zažartovať a „vytiahnuť“ radu od 103-ročnej pamätníčky aj pre mladšie učiteľky. Odporučenie, ako to robiť, aby tiež dlho vydržali... *„Mnohé moje kolegyne už pomreli... Teraz jedna mala tu u nás v Senici sto rokov. Ona bola rodená Kahovcová a vydatá bola za Nemečkaya, Jožka... Žije so synom a dobre sa má... Bola vždy šikovná, taká do sveta. Všetko obsiahnuť, čo mohla...“*

Nuž, rada znie – nepoľaviť v úsilí za dosiahnutím zmysluplných cieľov, túžiť po naplnení ambícií, robiť, čo sa dá, na ich dosiahnutie, nepoddávať sa... Koľko ľudí, toľko receptov, ako na to.

Radu na úspech v učiteľskej profesii zanechala aj spisovateľka Terézia Vansová (1857 – 1942): *„Ťažko viesť malé duše tak, aby nezablúdili na cestách života, keď zo všetkých strán číha pokušenie a nebezpečné úskalie. Ak vedľa múdrosti a skúsenosti nevedie svojho vychovávateľa aj láska a trpezlivosť, tak je daromná všetka naučená múdrosť.“*

Mala som sa všade dobre

„Maďarsky hovorím, nemecky sa dohovorím, v Juhoslávii sme boli, tam som trochu pochytila srbochorvátsky jazyk, ale to len tak trochu. Takže maďarsky, nemecky, po slovensky a po česky...“ vyratuje 103-ročná žena jazyky, ktorými sa dohovorí. Nebola prieberčivá. Skromnosť, sebazaprenie, trpezlivosť, usilovnosť, pochopenie pre iných, záujem o to, čo robila, a najmä presvedčenie, že učiteľské poslanie hodno napĺňať čo najzodpovednejšie. Také boli jej ambície, také boli jej reálne vklady do profesie, pre ktorú žila, keď vlastných detí sa jej neurodilo.

Rodina Šestinovcov s ôsmimi deťmi.

„Akosi mi pripadá, že mňa mali všade radi... Že si to azda ani nezaslúžim... Ľudia ma mali radi. Lebo aj ja som mala rada ľudí... A správala som sa k nim tak, ako sa má človek k ľuďom správať...“

K čomu sa usilovala viesť deti v škole? *„K čomu? K pravdovravnosti... Aby nepili, nefajčili...“*

A čo nemala u ľudí a nemá rada dodnes, čo jej na nich najviac prekáža? *„Faloš, faloš... Taká povýšenosť... Ja som mala rada dobrosrdečných ľudí... A múdrych ľudí som mala rada... Ktorí nepili, nefajčili... Nefajčila som ani ja jakživ...“* zamýšľa sa pani Gitka nad svojím životom.

Učiteľské povolanie je vďačné, ale na druhej strane aj náročné a veľmi zodpovedné. Aký recept používala dnes už 103-ročná bývalá pani učiteľka Margita Sadloňová, aby ho vykonávala čo najlepšie? *„Keď bolo treba, tak som deti aj doúčala... Napríklad po vyučovaní som ostala so slabými žiakmi, precvičovala s nimi látku, ktorú sme preberali, alebo som s nimi počítala. Snažila som sa, aby vedeli. Aby som nemusela dávať zlé známky... Snažila som sa, aby deti boli múdre...* (smiech)*“*

Aké predmety vyučovala pani Margita najradšej? *„Slovenčinu som mala rada, počty menej, ale inak všetky predmety... Učila som všetko, čo v školách potrebovali. Keď potrebovali speváka, učila som spev, potrebovali telocvikára, učila som aj telocvik. Vždy mi niečo pridali, čo druhý nevedel alebo nechcel robiť. Ale ja som všetko učila rada, skoro všetky predmety...“*

A aká bola odozva na zanietenosť pre profesiu? *„Akosi mi pripadá, že mňa mali všade radi... Že si to azda ani nezaslúžim... Ľudia ma mali radi. Lebo aj ja som mala rada ľudí... A správala som sa k nim tak, ako sa má človek k ľuďom správať...“* zaspomínala si naša pamätníčka, ako napĺňala svoj profesijný i prosto ľudský životopis.

Máj 1944 – na dome národného buditeľa Štefana Fajnora v Senici osadili k storočnici jeho narodenia tabuľu, ktorá hovorí, že v rokoch 1874 – 1875 bol uňho advokátskym koncipientom básnik Pavol Országh Hviezdoslav.

Milan SOUKUP, foto autor a archív

Čo je v rodnom liste testovej úlohy

ZVYŠOVANIE KVALITY VZDELÁVANIA

Stovky učiteľov na celom Slovensku tvoria v týchto mesiacoch testové úlohy zo všeobecnovzdelávacích predmetov pre II. stupeň základných škôl a pre stredné školy. Proces tvorby úloh nie je jednoduchý a stretávajú sa počas neho s rôznymi odbornými otázkami.

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

Testovanie je prirodzenou a neoddeliteľnou súčasťou moderného vzdelávacieho procesu. Poskytuje informácie o jeho kvalite v rôznych dimenziách, ktoré je možné interpretovať vo vzťahu ku konkrétnemu žiakovi, triede, škole alebo zovšeobecniť na celú populáciu žiakov, typy škôl, atď. Zásadný význam testovania spočíva aj vo využití jednotlivých výstupov a ich analýz pri celkovom hodnotení kvality vzdelávania, vo vzťahu k riadeniu školstva a smerovaniu vzdelávacej politiky vôbec. To znamená, že test musí spĺňať vysoké kvalitatívne požiadavky. Podľa cieľa testovania je potrebné aj presne zadefinovať požiadavky na test. Len tak je možné, aby test po vyhodnotení poskytol relevantné informácie.

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (NÚCEM) je štátna inštitúcia, ktorá zabezpečuje prípravu a realizáciu národných meraní na konci vzdelávacích stupňov ISCED 1 (v 5. ročníku), ISCED 2 (v 9. ročníku) a ISCED 3 (maturita) a medzinárodné merania, do ktorých sa zapája Slovenská republika. Problematika diagnostikovania, testovania a merania je v súčasnosti jednou z najdynamickejšie sa rozvíjajúcich oblastí didaktiky. Svoju základnú činnosť NÚCEM rozšíril aj o projekty spolufinancované z prostriedkov EÚ. Od polovice júna 2010 do konca novembra 2013 NÚCEM realizoval národný projekt *Hodnotenie kvality vzdelávania v ZŠ a SŠ v SR v kontexte prebiehajúcej obsahovej reformy vzdelávania*. Na tento projekt od marca 2013 nadväzuje národný projekt *Zvyšovanie kvality vzdelávania v ZŠ a SŠ s využitím elektronického testovania (E-test)*.

Jedným z cieľov projektu *E-test* je vytvorenie banky s minimálne 30 000 testovými úlohami. Jeho realizáciu zabezpečí centrálny elektronický testovací systém, v ktorom sa budú úlohy vytvárať, archivovať, pripravovať na testovanie v konkrétnom čase a škole, atď. Školám a učiteľom elektronický systém umožní zostavovať vlastné testy z úloh v banke, využívať vytvorené testy v banke, zabezpečí samotné testovanie žiakov a ponúkne vyhodnotenie testov. NÚCEM využije banku úloh v procese prípravy úloh, overovania ich kvality a pri tvorbe testov.

Aby systém fungoval, bolo potrebné vypracovať súbor informácií k úlohám – špecifikáciu úlohy, ktorá zabezpečí možnosť vytvárať testy podľa vopred stanovených požiadaviek. Špecifikácia úlohy je akýsi „rodný list úlohy“. Obsahuje informácie, ktoré presne špecifikujú parametre úloh v závislosti od cieľovej skupiny žiakov, obsahového zamerania a kognitívnej náročnosti úlohy. Každý z parametrov pozostáva z niekoľkých údajov, aby informácie tvorili komplexný prehľad o zameraní a náročnosti úlohy.

K práci autora na úlohe patrí vytvorenie, doplnenie a kompletizácia informácií o parametroch úlohy.

Informácie o každej úlohe sa finalizujú ešte aj v procese overovania úloh. Po overení má úloha presne zadefinované parametre, ktoré umožnia identifikovať ju v systéme a použiť parametre v generovanom teste (tab. 1).

Tab. 1: Ukážka informácií k testovej úlohe

Parameter cieľovej skupiny	Ročník
	ISCED
Parameter obsahového zamerania úlohy	Vyučovací predmet
	Tematický okruh
	Tematický celok
	Téma
Parameter kognitívnej náročnosti úlohy	Výkonový štandard
	Kognitívna úroveň
	Kľúč riešenia
	Typ úlohy

Rozpracovanie teórie projektovania vyučovacích systémov a predovšetkým teórie merania vzdelávania spôsobilo intenzívny záujem odborníkov o formulovanie cieľov. Významná bola požiadavka, aby ciele presne, jasne a úplne definovali výkony, ktoré majú žiaci preukázať.

Pre obdobie 2. polovice 20. storočia je charakteristická jednoznačná spoločenská objednávka objektívne merať kvalitu vzdelávania, napr. testovaním. Testy pripravujú tímy odborníkov, na ich prípravu je potrebné zadať presnú požiadavku na vlastnosti testu (čo chceme testovaním zistiť). Potreba vzájomného porozumenia a spolupráce zadávateľa testov, autorov testov a odbornej verejnosti najvýraznejšie sformulovala požiadavku na vytvorenie **taxonómie** vzdelávacích cieľov.

Jedným z prvých odborníkov zaoberajúcich sa touto problematikou bol Benjamin S. Bloom. Prvú verziu taxonómie dokončil roku 1956. Zaznamenala veľký úspech a začali ju používať odborníci v mnohých krajinách. Roku 1993 taxonómia prešla zmenami a pôvodnú, ktorá triedila úlohy len podľa dimenzie kognitívnych procesov, doplnili o dimenziu vedomostí. Nová dvojdimenzionálna taxonómia tak poskytuje podstatne komplexnejší nástroj na opísanie kognitívnej náročnosti testovej úlohy.

Taxonómií vzdelávacích cieľov, ich kognitívnej náročnosti vzniklo niekoľko (napr. od Niemierka, De Blocka, u nás Šveca). Každá ponúka iný spôsob triedenia úloh. Najpoužívanejšou a najkomplexnejšou sa javí práve Bloomova taxonómia. Z tohto dôvodu sme ju v rámci projektu *E-test* vybrali ako nástroj na definovanie kognitívnej náročnosti úloh. Umožňuje nám triediť úlohy a vytvárať komplexné súbory úloh a testov k zadanému predmetu testovania. Cieľ, predmet testovania, je v súbore informácií o testovej úlohe v parametri obsahového zamerania úlohy a jej kognitívnej náročnosti. Vymedzenie obsahovej náročnosti nie je problematické, pretože, ako sme uviedli, je presne dané štátnym vzdelávacím programom. Stanovenie kognitívnej náročnosti úlohy je, naopak, veľmi zložité a často spôsobuje odborné diskusie a polemiky. Ponúkame analýzu procesu stanovenia kognitívnej náročnosti úloh k predmetom slovenský jazyk a literatúra a matematika (ukážky 1 a 2). Predpokladáme, že táto problematika bude predmetom množstva ďalších odborných diskusií, ktoré prispejú k splneniu požiadavky presného zadefinovania kognitívnej náročnosti testových úloh.

Realizácia národného projektu *E-test* sa sústreďuje na ovplyvnenie kvality testovacích nástrojov používaných v školskej praxi na úrovni národných meraní aj v rovine testov pre školskú prax. Autormi úloh je skupina približne 600 učiteľov z praxe, ktorí sa priebežne vzdelávajú v problematike testovania, a predpokladáme, že ich odbornosť v testovaní ovplyvní aj realizáciu diagnostických procesov v ich škole. Presné zadefinovanie informácií o testovej úlohe v jej špecifikácii, „rodnom liste úlohy“, považujeme za kľúčové. Každá z informácií je dôležitá a je potrebné dodržiavať rovnaké kritériá pri ich opísaní. Problematickým sa javí stanovenie kognitívnej náročnosti úlohy. Náročnosť spočíva predovšetkým vo vysokej miere subjektivity autora úlohy, ktorú ovplyvňuje viacero faktorov. Naším cieľom je tiež vyprovokovať odbornú diskusiu, ktorej výstupom bude vyšpecifikovanie jednoznačných kritérií na zaradenie úloh k jednotlivým predmetom podľa kognitívnej náročnosti.

Mgr. Zuzana HIRSCHNEROVÁ, PhD., vedúca oddelenia tvorby testovacích nástrojov, PaedDr. Lucia FICOVÁ, PhD., Mgr. Ivana SORBYOVÁ, garantky tvorby testovacích nástrojov NÚCEM

Tab. 2: Príklad formulovania cieľov vo vzťahu k žiakovi

Nesprávne formulovaný cieľ	Vysvetliť žiakom kolobeh vody v prírode
Správne formulovaný cieľ	Opísať slovne kolobeh vody v prírode

Parameter cieľovej skupiny umožňuje triedenie úloh podľa ročníka a vzdelávacieho stupňa. Jeho zadefinovanie je jednoznačné. Elektronický systém umožní, aby sa zobrazili aj všetky úlohy zaradené k danému obsahu pre nižšie ročníky, resp. vzdelávacie stupne.

Aby učiteľ mohol vygenerovať z elektronického systému konkrétne skupiny úloh podľa svojich potrieb *(podľa vybraného vzdelávacieho obsahu, témy, atď.)*, je potrebné v procese tvorby presne vymedziť obsahové zameranie úloh a používať jednoznačnú slovnú formuláciu podľa štátnych vzdelávacích programov.

Triedenie úloh podľa parametra kognitívnej náročnosti úloh má kľúčový význam pri vytvorení komplexného súboru úloh k danému obsahu tak, aby mohli plniť špecificky zadaný cieľ (napr. merať vedomosti mimoriadne nadaných detí).

Pre tvorbu testovej úlohy je zásadné jednoznačne stanoviť, čo testujeme. Táto požiadavka úzko súvisí s nárokmi na formulovanie cieľov vo vzdelávacom procese všeobecne. Stanovovanie vzdelávacích cieľov je činnosť, ktorú pri plánovaní vyučovacieho procesu robíme pomerne krátko. Až do prvej polovice 20. storočia ju nahrádzal výpočet vzdelávacích obsahov, príp. opis činností učiteľa. Pre efektivitu priebehu vyučovacieho procesu je však veľmi dôležité, aby sme ciele formulovali výhradne vo vzťahu k žiakovi (tab. 2).

Ukážka 1: Úloha zo slovenského jazyka a literatúry s problematickým zadefinovaním kognitívnej náročnosti

Ročník	4.		
ISCED	3		
Vyučovací predmet	Slovenský jazyk a literatúra		
Tematický okruh	Literatúra		
Tematický celok	Krátka epická próza		
Téma	Poviedka		
Výkonový štandard	Žiak vie rozlíšiť podstatu epickosti literárnych diel, vyvodenie pojmu vnútorná kompozičná osnova a kompozičné fázy diela		
Kognitívna úroveň	Konceptuálne poznatky/porozumenie		
Kľúč riešenia	1. expozícia 2. zápletka	3. vyvrcholenie 4. obrat	5. rozuzlenie
Typ úlohy	Usporiadacia		

Východiskový text k úlohe

Ladislav Nádaši-Jégé: Cesta životom (úryvok)

Otec chcel nasilu, aby som sa aj ja stal krajčírom. Sľuboval mi hory-doly, ako ma dá vyučiť a že si môžem otvoriť dielňu vo väčšom meste, hoc i v Pešti, a že budem pánom. Mať sa tomu vzpierala hovoriac, že budem takým žobrákom ako otec. Ale sotva by bola presadila svoju vôľu, keby nebol býval doktor Búroš, ktorý skoro každý deň bol u nás. „Majteže rozum, majster! Vy žijete v biede a v sprostosti, dajte chlapca do školy. A čo bude len pisárom, tak sa nebude aspoň toľko mordovať, aby bol takým žobrákom, ako ste vy. Naučí sa i tomu, že nesmie mať viac detí, ako vládze vychovať. Vy nesvedomitý človek.“

Otec sa díval s otvorenými ústami naňho a zabudol sa i smiať.

„Zavrite ústa, naletí vám múch do nich. I tak sa tu ledva dýcha, toľko ich je.“

Ani ja som nemal vôle do krajčírstva. Keď som trochu podrástol, spával som na svoje šťastie s tovarišmi a učňami, a tak som akiste vykĺzol suchotám, ktoré vyčíňali v predných izbách. Ale videl som, čo tovariši stvárali s učňami, i prešla mi všetka vôľa byť takým utrápeným tvorom. Presvedčil som sa i o tom, akým surovým, ukrutným zverom je človek, keď môže popustiť uzdu chúťkam proti bezbrannému. Aké hnusoby robili zavše s niektorým učňom, nemožno opísať. Ešte dnes, po mnohých rokoch, sa mi zovrie ruka do päste, keď si na to pomyslím.

(upravené)

Zdroj: Beran, Z. a kol.: *Čítanka pre 3. ročník stredných škôl*. Bratislava: SPN 1986, s. 82.

Úloha

Zoraďte chronologicky kompozičné fázy umeleckého diela.

A. zápletka 1. _____ D. rozuzlenie 4. _____
B. obrat 2. _____ E. vyvrcholenie 5. _____
C. expozícia 3. _____

Pôvodne bola kognitívna úroveň úlohy označená ako **analyzovanie**. Autor považoval za najdôležitejšiu etapu riešenia úlohy analyzovanie textu. Pri podrobnejšom skúmaní úlohy si uvedomil, že žiak pri riešení úlohy text už opakovane čítal, pozná ho, jeho štruktúru identifikoval, na čo boli viazané osobitné úlohy. Na riešenie úlohy si musí pamätať názvy kompozičných fáz rozprávania. Jej zaradenie teda autor upravil a zaradil ju ku kognitívnej náročnosti **porozumenie**. O analyzovanie by šlo vtedy, ak by úlohou žiaka bolo usporiadať podľa fáz rozprávania časti textu, príp. upraviť poradie viet na základe porozumenia logickej a časovej postupnosti.

Ukážka 2: Úloha z matematiky s problematickým zadaním kognitívnej náročnosti

Ročník	4.
ISCED	1
Vyučovací predmet	Matematika
Tematický okruh	Geometria a meranie
Tematický celok	Geometria
Téma	Obvod obdĺžnika – ako súčet veľkosti strán
Výkonový štandard	Vedieť vypočítať obvod obdĺžnika ako súčet dĺžok strán
Kognitívna úroveň	Procedurálne poznatky/aplikácia
Kľúč riešenia	C.
Typ úlohy	Úloha s výberom odpovede, výber 1 správnej zo 4 možností

Úloha

Jedna strana obdĺžnika je dlhá 6 cm. Druhá strana je 4-krát dlhšia. Urči, koľko centimetrov je obvod obdĺžnika.

Obvod obdĺžnika je:

A. 20 cm B. 24 cm C. 60 cm D. 96 cm

Stanoviť kognitívnu náročnosť úlohy nebolo jednoduché. Autor zvažoval možnosť úrovne **zapamätať**, pretože na vyriešenie úlohy je potrebné zapamätať si daný vzorec. Na správne vyriešenie úlohy však nie je postačujúce len použitie vzorca, žiak musí porozumieť aj vzťahu medzi stranami obdĺžnika a danému pomeru ich dĺžok. Ani **porozumenie** nie je konečnou kognitívnou náročnosťou úlohy. V rámci aplikácie ide o vyriešenie úlohy (vypočítať obvod obdĺžnika) na základe daných údajov v konkrétnej situácii, ktoré musí vedieť žiak správne do osvojeného „vzorca“ použiť a následne úlohu vypočítať. Kognitívna náročnosť tak bola stanovená až na úrovni **aplikácie**.

Z pohľadu poznatkov je úloha zameraná na identifikovanie vzájomného vzťahu (medzi dĺžkami strán obdĺžnika vo vzťahu k výpočtu obsahu), ktorý sa na primárnom stupni vzdelávania zavádza iba ako súčet dĺžok strán. Jednoznačne ju preto musíme zaradiť k úlohám zameraným na procedurálne poznatky.

Budovanie Parku tolerancie sa začalo zlikvidovaním najväčšej čiernej skládky v chotári obce.

Čo by som dnes neučil

FILOZOFIA SPOLOČENSKOVEDNÝCH PREDMETOV

Po odchode zo školstva som niekoľko mesiacov pobudol v Nórsku za polárnym kruhom a cestou domov som sa zastavil vo švédskom Malmö, kde žije moja dcéra a vnučka. A práve zoznámenie so školou mojej vnučky a jej skúsenosti v novom prostredí ma podnietili nadviazať na môj príspevok *Hranice našich možností*, ktorý uverejnili Učiteľské noviny 11. apríla 2013.

Len tak mimochodom, vnučka rada chodila do školy i na Slovensku, ale na otázku, kde je lepšie, odpovedá: „V Malmö." (Čo ma teší a zároveň hnevá.) Na moje počudovanie, duch školy i prístupy k žiakom a rodičom majú veľmi blízko k mojim názorom vyjadreným v predošlom príspevku. Napr. na „rodičovskom združení" sa stretnú nielen učiteľ a rodič, ale tiež žiak. Žiak pred rodičom odpovie na kontrolné otázky, učiteľ zhodnotí žiaka a spolu si určia úlohy do budúceho stretnutia. Doslovne všetci medzi sebou uzavrú dohodu o spolupráci. Presne takú formu spolupráce môžete objaviť v mojom predošlom článku v UN. Hlavnou prioritou tejto školy je zdravý životný štýl detí. Stratégia školy, jej filozofia je podriadená dosiahnutiu tohto cieľa. V rukopise školy vidieť prepracovanú koncepciu, vytváranie podmienok, aby „počítačové" deti nepozerali na svet iba zo stoličky a spájali zdravý životný štýl so zdravým životným prostredím, s pohybom a, samozrejme, so zdravou výživou. Od tejto myšlienky nie je ďaleko ani moja predstava o využití prírody ako učebne. Jednoducho tam učia inak a funguje to. Tým nehovorím, že nemajú problémy. Pravdepodobne ich zvládajú, lebo v hodnotení škôl skončili za rok 2013 na prvom mieste v rámci celého Švédska.

Prekliatie spoločenských vied

Prechádzajúc sa po záhrade vnučkinej školy, začali mi v hlave víriť nové a nové otázky, na ktoré chcem teraz odpovedať. Presnejšie, pozývam vás spoločne hľadať odpoveď na otázky vzťahujúce sa na zmysluplnosť našej práce a schopnosť učiť inak. Osobitne pozývam do diskusie učiteľov dejepisu, občianskej výchovy a etickej výchovy (moja kvalifikácia).

Učiť dejepis a občiansku výchovu (ďalej len D, resp. OV) je fascinujúce, ale zároveň takmer prekliatím. Uvedené predmety veľmi tvrdo platia daň za poplatnosť dobe. Po roku 1989 si nie jeden učiteľ položil otázku, či malo zmysel učiť

témy, ktoré z večera na ráno stratili svoju opodstatnenosť. Možno i dnešní začínajúci učitelia budú v dôchodkovom veku v rozpakoch... Nám sa to nemôže stať – môže znieť jedna z odpovedí na moju provokatívnu úvahu. Žijeme v demokracii, máme nové osnovy, plány, tak v čom je problém? Dobre, poviem to inak, veselšie. Skúsme premýšľať, ako bude vyzerať vyučovanie D, OV o 20 – 40 rokov. Budú učebné plány podobné alebo veľmi rozdielne? Ak budú veľmi rozdielne, v čom budú spočívať hlavné rozdiely? A čo duch školy? Existujú alternatívne riešenia, resp. vo vybraných školách prebieha experimentálne vyučovanie prekračujúce horizont 20. storočia? Máme k dispozícii komplexné analýzy názorov našich absolventov, či sme ich dobre pripravili na život? Nezodpovedaných otázok je oveľa viac.

Najprv si urobme poriadok v jednej otázke. Môžeme v našej práci úplne potlačiť pečať doby, náš subjektivizmus? Možno takí ukážkoví učitelia existujú, ja som k nim nepatril. Čím viac mi však roky pribúdali, tým viac som mal pochybnosti o niektorých formách a obsahu vyučovania D, OV. V takýchto chvíľach som pociťoval bezradnosť. Márnosť nad márnosť. Prežité, nič nehovoriace témy môžete vysvetliť zaujímavo, ale deti neposunú dopredu. Vždy zostanú slepou cestou. (Takmer som zabudol, že i zo slepej cesty sa dá poučiť.)

Prepojenie so životom

Vychádzajúc z mojich skúseností, môžem povedať, že najväčšiu radosť z práce (pocit zmysluplnosti) som mal vtedy, keď sa mi podarilo prepašovať do vyučovania témy, ktoré súviseli s históriou obce a zároveň boli výzvou pre jej občanov. Boli prípady, keď som porušoval pravidlá a predpisy. Hneď vysvetlím. Zoberte si napr. situáciu, keď vám vo voľnom čase niektorí žiaci vytrvalo pomáhajú pri záchrane lokality, v ktorej vyvierajú minerálne pramene a spolu so zdevastovaným židovským cintorínom sa stávajú súčasťou najväčšej čiernej skládky v chotári obce. Výsledkom bolo vytvorenie oddychovej zóny, presnejšie Parku tolerancie, lebo v lokalite sme tiež vytvorili pamätník obetiam 1. a 2. svetovej vojny v našej obci. (Na 7 lavičkách a drevených tabuliach sú mená rodín odvlečených do koncentračného tábora, resp. vojakov, ktorí padli v 1. a 2. svetovej vojne. V lokalite je ďalej drevený altánok a informačná tabuľa so slovenským a s anglickým textom. Realizácia projektu trvala 3 roky.)

Ako by ste ich odmenili? Môžeme túto aktivitu považovať za súčasť vyučovacieho procesu alebo iba doplnok? Ja som bez váhania týmto žiakom zlepšil známku na vysvedčení o 1 – 2 stupne. A poďme ďalej. Pri previerkach vedomostí musia žiaci zvládnuť štandardy. Niektorí moji pomocníci by svoju známku neobhájili. Dobre, bol som sabotér. Ale obstáli tieto deti v skúške života? Ja tvrdím: Áno! Vyvstal problém v komunite obce a oni prispeli k jeho riešeniu. Čo je pre spoločnosť (komunitu) prospešnejšie? Deti s encyklopedickými vedomosťami žiariace na Dejepisnej olympiáde alebo žiaci, ktorí majú možno „medzery" vo vedomostiach, ale na druhej strane pozitívne zasahujú do premeny prostredia, v ktorom žijú? Tí druhí sú takpovediac tvorcami pozitívnej histórie ľudstva 21. storočia. V ktorej učebni našej školy môžu deti lepšie precítiť význam ochrany životného prostredia, historických pamiatok i hrôzy vojny v obci, kde žijú, tak ako v našom Parku tolerancie? Ide v D a OV aj o niečo iné? Sme skalopevne presvedčení o neomylnosti štandardov a ich platnosti aj o 40 rokov? Tu nie je priestor na širšiu argumentáciu. Ale určite nie som zástancom „sladkej" nevedomosti. Dnes totiž už otázka nestojí, čo vieš, ale ako využívaš svoje vedomosti.

Nové možnosti, nové kroky

Som v nemom úžase a obdive, ako nás deti predbiehajú. Ak to dovedieme do absurdnosti, v skorej budúcnosti bude doslovne trápne vyčítať žiakovi „medzery" v dejepisnom učive. Veď ak sa nám podarí u žiaka vzbudiť záujem o problém, už dnes je schopný cez internet v krátkom čase „vymazať nevedomosť", ba tiež prekvapiť originálnou interpretáciou. Samozrejme, internet má svoje úskalia. V internetovom labyrinte dejín môžeme dokonca zablúdiť, stratiť zmysel skúmania našich dejín a zabudnúť žiť vlastným životom.

Niekedy mi naskočí husia koža, keď si predstavím, koľko informácií musia zvládnuť dnešní školáci (nehovorím len o dejepise). Dnes je pretlak informácií, čo zdravému vývoju detí neprospieva, resp. mnohé to negatívne poznamená. Dospel som k názoru, že tak ako človek nemusí vyplniť všetky „okienka" v krížovke, aby dešifroval skrytú odpoveď, rovnako nemusí mať encyklopedické vedomosti o dejinách ľudstva, aby nadviazal vo svojom živote na humánny odkaz minulosti. V podstate ani nie je v silách človeka zvládnuť všetky historické fakty. Problém sa začína vo chvíli, keď chceme určiť poradie ich dôležitosti a dešifrovať ich podstatu a vzájomné súvislosti. Čo smerom k žiakovi znamená najmä to, či dáme prednosť kvalite, alebo kvantite. Ak dáme prednosť kvantite, môžeme za sebou zanechať spúšť.

Tak či onak, vstupom internetu na scénu by sme sa mali pozrieť na funkcie D a OV z nového zorného uhla. Už len – a najmä – preto, lebo ľudia 21. storočia určia smer našej civilizácie, ba dokonca môžu rozhodnúť o našom bytí či nebytí.

Neviem, či máte podobný názor, ale v dejepise „veselo" učíme o všetkom (a v niektorých školách ešte „veselšie" rozdávame päťky), pritom nám uniká podstata i samotný zmysel vyučovania. D by nikdy nemal byť postrachom. Nemôžeme

urobiť nič horšie ako znechutiť žiakom štúdium histórie na celý život. Napr. v USA žiaci neprežijú na dejepise toľko stresu ako naše deti. Ani ich rodičov netrápi, že majú chabé vedomosti o histórii iných krajín. Pritom osobne si myslím, že v každom modernom dejepise, teda aj v americkom, by sa mohlo nájsť miesto i pre Slovensko prinajmenej z jedného dôvodu: vznik SR nie je spojený s násilím a krviprelievaním.

Menej aj v našom prípade znamená viac. Existuje totiž riziko zbytočnej duplicity s internetom, takpovediac nič nové žiakom nepovieme. Inými slovami, život postavil pred učiteľov D (nielen u nás) novú výzvu – do kultúrnej výbavy mladých ľudí pretransformovať historické skúsenosti ako ich osobné skúsenosti, skúsenosti, ktoré nemôžu získať vo virtuálnom svete internetu. Život nie je počítačová hra. Kde inde než pri aktívnom riešení vlečúcich sa historických problémov je možné pochopiť veľkosť i zlyhania minulých generácií a poučiť sa z ich skúseností? Pracovne by som obrat v prístupe k D a OV pomenoval *aktívna tvorba pozitívnej histórie 21. storočia*. Kľúčovou zmenou vo vyučovacom procese sa stanú aktivity a projekty zamerané na upevňovanie spolupráce a vzájomnej dôvery ľudí. Kompasom pri výbere konkrétnych úloh, aktivít by mali byť všeľudské hodnoty a zlomové historické skúsenosti ľudstva. Čo to znamená? Keď napr. chceme pochopiť konflikty medzi kresťanmi a moslimami vo svete, najprv sa pokúsme spolupracovať vo svojom bydlisku na zmysluplnom projekte s katolíkmi, evanjelikmi alebo ateistami. Ak sa nám pojem tolerancia zdá veľmi neosobný, ak chceme pochopiť špinavosť dezinformácií vedúcich k vyostreniu vzťahov medzi národmi, vyskúšajme si projekt, ktorého realizátormi budú príslušníci všetkých národov, ktoré žijú v našej komunite. Všade okolo nás existujú „projekty“, ako kvety na lúke. Stačí iba zastaviť sa v našom uponáhľanom svete a pokorne vnímať krehkosť vzťahov, v ktorých žijeme. Potom už nebudeme dlho čakať na nápad. A čo je nemenej dôležité, naše diskusie o historickom odkaze budú mať kvalitatívne vyššiu úroveň a zmysluplnosť.

Vytváranie priestoru na konfrontáciu historických skúseností s naším životom je programovo cielené na posilnenie aktívneho postavenia žiaka vo vyučovacom procese.

Meniaci sa svet 21. storočia

Navrhované zmeny sú vo svojej podstate pokusom reagovať na dynamické zmeny, ktoré nastávajú v živote moderného človeka. Vzdelaný človek 21. storočia už nepotrebuje Sibylu, aby vedel povedať, čo bude z pohľadu 22. storočia považované za progres a čo za hanbu 21. storočia. Dnes je už zrejmé, že ak v minulosti sme mohli historické „prešľapy“ čiastočne pripísať na vrub nevzdelanosti, neinformovanosti, naši potomkovia budú k nám oveľa prísnejší. Nie sme analfabeti, ale ani náš konzumný spôsob života nie je ideál pre budúce generácie ani rozvojový svet. Moderné dejiny sú plné zneužitia vedeckých poznatkov a technológií. Násilné konflikty medzi rôznymi skupinami obyvateľov sú každodennou realitou našej civilizácie. V pozadí veľkých civilizačných zmien „moderných“ dejín paradoxne zvyčajne vždy stojí „vzdelaný“ človek. Náš prah citlivosti je už taký posunutý, že sa už bojíme seba samých, čoho sme schopní, a to i vo vzťahu k prírode. Málo dôverujeme sebe, a keď v slabej chvíli (hlas svedomia, možno strach) vystrieme ruku k spolupráci, cítime sa nepríjemne obmedzovaní. Neradi sa vzdávame vydobytých výhod, komfortu, aj keď vieme, že je to na úkor slabších a že budúcim generáciám premrhávame dedičstvo predkov. Najlepšie nám vyhovuje charita. Pošleme peniaze (kto vie oceniť silu peňazí lepšie ako „vzdelaný“ človek?) a mnohí si ďalej žijú svojím konzumným či snobským životom. Ak v dejinách spolupráca bola vždy otázkou prežitia, dnes trpíme ilúziou nezávislosti nielen od ľudí, ale i zdravia životného prostredia.

Narastajúci rozpor medzi poznatkami (vedomosťami) a skutkami vzdelaných ľudí v súčasnosti možno považovať za vážny problém 21. storočia. Nerobme si ilúzie o našej vzdelanosti a výnimočnosti. V 21. storočí môžeme pripomínať topiaci sa Titanic, na ktorom nesedia hrajúci muzikanti, ale ľudia tupo zahľadení do počítača. Pritom na svete je toľko mierumilovných a pracovitých ľudí, bez ohľadu na vzdelanie, že sa zdá nemožné, aby nedokázali ovplyvniť smerovanie našej civilizácie. Paradoxy doby akoby zvyšovali neistotu moderného človeka. Hrozí, že premárnené šance sa môžu stať ďalším paradoxom 21. storočia.

Lavička tolerancie (kameň má podobu srdca).

Aktívna tvorba pozitívnej histórie

Aby naša *aktívna tvorba pozitívnej histórie 21. storočia* dostala šancu v školstve, muselo by dôjsť k veľkej hodnotovej rošáde. V praxi by to znamenalo, že „top“ žiakmi by neboli víťazi Dejepisnej olympiády, ale žiaci, ktorí v projektoch a aktivitách pretavili poznatky z histórie do života komunity, v ktorej žijú (škola, obec, mesto, región). Špecifickým výchovným cieľom D a OV by bolo učiť deti pozitívne spolupracovať. Spolupracovať so spolužiakmi i s obyvateľmi vlastnej komunity z pozície zodpovedného občana. (Nie je to nový cieľ. Paradoxom nášho školstva je, že chceme vychovať aktívneho občana, ale žiakov v podstate izolujeme od problémov komunity. Určite nemáme do činenia s efektívnou koncepciou.)

Teda ako by vyzerala hodina D? Uvediem niekoľko príkladov. Ak by sa žiaci učili o regionálnych dejinách, otázka by nestála, čo vieš o histórii regiónu, ale čo si urobil, resp. či robíš, ochraňuješ, pozitívne rozvíjaš historické dedičstvo regiónu. Až na druhom mieste bude stáť otázka, čo vieš o histórii svojho regiónu.

Náboženské vojny a netolerancia sú nechceným dedičstvom minulosti. Naším hlavným cieľom nebude faktograficky zvládnuť všetky vážnejšie konflikty, ale zúčastniť sa aktivity v prospech komunity. Pritom rôznorodosť účastníkov by mala byť samozrejmosťou. Na Spiši by napr. nemali chýbať projekty, do ktorých by boli zapojené i rómske deti a rodičia. Čím viac pozitívnych skúseností zo spolupráce s ľuďmi iného svetonázoru, iného národa či inej kultúry máme, tým viac rastie šanca dospieť k tolerancii a vzájomnej pomoci v dospelosti. (Dospelí sme až vtedy, keď dospejeme k poznaniu hodnoty zdravia – nielen svojho – a spolupráce. V tomto zmysle mnohí ľudia dospejú až v starobe, keď sú odkázaní na pomoc iných.)

Svet našimi aktivitami nezmeníme, ale život okolo seba môžeme zmeniť. Veď hlavným teritóriom našich aktivít bude komunita, v ktorej žijeme. Paradoxne tu nájdeme takmer všetko, čo kvári svet – netoleranciu, predsudky, násilie (i v škole), nedôstojný život, necitlivosť k ľuďom aj prírode, dezinformácie. Vyčítame politikom, že svojou nevraživosťou uzatvárajú dvierka spolupráci, myslia iba na seba, ale na úrovni komunity kto iný, ak nie my, sme skutoční politici – dobrí alebo nezodpovední a rozhádaní hospodári. Keď v D chceme učiť o gréckej demokracii, vyskúšajme si s deťmi aktívne zasiahnuť do riešenia problémov komunity. Veď komunita (obec, mestečko, mestská štvrť) je skutočná agora dnešných dní. Miesto na diskusiu a najmä tvorivú prácu.

Cieľom navrhovaných zmien nie je uštvať učiteľov. Všetky moje projekty a aktivity so žiakmi som prediskutoval a vytvoril na hodinách OV. V mojej koncepcii vyučovania je D a OV rub a líce jednej mince, hranice medzi nimi takmer miznú. Nové funkcie týchto predmetov výrazne posilnia ich vzájomný synergický účinok.

Praktické realizácie návrhu

Navrhované zmeny nevyhnutne vyžadujú širší priestor i časovú rezervu. Každá trieda by ročne získala na projekty 1 – 2 dni. Teda neučilo by sa podľa rozvrhu, ale deň by bol vyhradený na realizáciu projektu (riaditeľské voľno). Prezentáciou takejto celodennej aktivity žiakov je film *Čierne skládky*, ktorý vznikol v Základnej škole s materskou školou v Slovenskej Vsi. Vo filme je možné identifikovať prepojenie nielen D a OV, ale tiež prírodopisu, hudobnej výchovy a telesnej výchovy. Pritom film vytvorili žiaci. Ja som pomáhal najmä so scenárom. Teda už nehovorím len o teórii, ale existuje experimentálna skúsenosť zdokumentovaná samotnými žiakmi. Veľkú rezervu máme tiež v zážitkovom učení. Niektoré zmeny v rozvrhu som navrhoval v článku uverejnenom v UN pred rokom v súvislosti so školou v prírode (príroda ako učebňa).

Ešte sa chcem vrátiť k žiakom s mimoriadnymi vedomosťami z histórie, ktorí sa môžu cítiť nedocenení. Niektorí z nich už dnes vytvárajú zaujímavé projekty. Dôraz na realizáciu projektov môže byť pre nich ďalšou výzvou. Kto iný môže lepšie pochopiť, že cieľom D nie je získať „vedomosti pre vedomosti“? Osobne považujem „vedomosti pre vedomosti“ v časoch internetu za jednu z príčin straty záujmu o D zo strany mladých ľudí. Pritom o históriu majú záujem mnohí z nich. Netúžia však po „povinnom čítaní“, chcú väčšiu slobodu pri výbere historických tém. Netúžia po bifľovaní, radšej budú niečo zmysluplne tvoriť. Ak ich dokážeme správne motivovať, budeme sami prekvapení, ako sa pri realizácii projektov aktívne prejavia a i váš vzťah so žiakmi sa upevní. Samozrejme, žiaci musia cítiť, že váš prístup k projektom nie je formálny.

Z môjho pohľadu najzložitejším problémom je vytvoriť rámec kľúčových historických tém pre jednotlivé vekové kategórie. História vo svojej podstate obsahuje nadčasovosť. Dejepis bez pohľadu do budúcnosti sa mení na samoúčel. Ľudstvo už nazbieralo dostatok skúseností, aby pochopilo význam spolupráce pre ďalší osud ľudstva. Preto si myslím, že vybrané historické témy by mali smerovať najmä k tolerancii a spolupráci.

Mnohé školy sú známe aktivitami v prospech komunity i dnes. Vždy je to však v rovine „môžu a nemusia“. Vždy je to iba doplnok. Ale ten „doplnok“ je veľmi dôležitý pri výchove zodpovedného občana! Prečo takýmto aktivitám odmietame prisúdiť väčšiu váhu? Zaradenie do vyučovacieho procesu (hlavného programu) má v navrhovanej koncepcii aj psychologický aspekt! Ak by sme to dokázali premietnuť aj do hodnotenia žiaka, škola by dala žiakom viditeľne najavo, aké dôležité je premieňať vedomosti na pozitívne skutky.

Teraz sa oblúkom vráťme k našim štandardom. Ako sa vraví, keď sa ti niečo nepáči, urob to lepšie. V tomto prípade to nie je také jednoduché. Nové koncepcie, nové štandardy nemôžu byť záležitosťou jedného človeka. V mojej koncepcii by štandardy, prirodzene, vychádzali z cieľov *aktívnej tvorby pozitívnej histórie 21. storočia*. V štandardoch nemá ísť iba o overovanie získaných vedomostí. Môžu nám poskytnúť veľmi zaujímavé informácie o názoroch a postojoch mladej generácie, teda o schopnosti samostatne myslieť. Napr. by sa vytvoril priestor na vyjadrenie ich názoru na ochranu historických pamiatok, ľudových tradícií a architektúry, ale tiež na nacionalizmus, xenofóbiu v ich okolí, priestor na svetonázorovú toleranciu a podobne. Takto by vznikla určitá forma partnerstva, čo je predpoklad ďalšej spolupráce po ukončení školy.

Navrhovaná koncepcia vyučovania nevyžaduje financie, iba organizačné zmeny, kreativitu a empatiu. Nepotrebujeme ani vymeniť doterajšie učebnice dejepisu. Len niektoré témy by neboli povinné, čo už dnes nie je problém. Kľúčová zmena – ako som už uviedol – by spočívala v tom, že v každom ročníku bude vybratá ťažisková téma (témy?), ktorej štúdium by vyústilo do realizácie projektu. Diskusia k projektu by sa uskutočňovala predovšetkým na hodinách OV. Podporné projekty zo strany žiakov sú len vítané.

Stručný záver

Sme bytostne odsúdení žiť spolu, ale viditeľne strácame schopnosť spolupracovať, čo je takpovediac Achillova päta moderného človeka. Povedané slovami Vojtecha Zamarovského, „jediným poučením z dejín je, že ľudia sú nepoučiteľní“. Existuje riešenie bez upevnenia spolupráce medzi ľuďmi? Ak neexistuje alternatíva, veľa priestoru na manévrovanie už nemáme. Dokonca ani v škole.

Moje názory sa opierajú predovšetkým o moje skúsenosti, teda neosobujem si povyšovať moje návrhy nad systematický vedecký výskum. Mojím zvykom vždy bolo hľadať riešenie, ak som cítil nespokojnosť s výsledkami mojej práce. Možno rozhodujúcim impulzom pri hľadaní nových foriem vyučovania D a OV bola osobná skúsenosť po návrate z Anglicka do rodnej dediny. Keď som si sňal ružové okuliare, pohľad na zdevastované životné prostredie (asi som nemal žiť v zahraničí) i letargia väčšiny občanov k problémom obce ma vystrašila viac ako cestovanie v autobuse v Izraeli, kde som roku 2000 žil 5 mesiacov po príchode z USA. (Za 19 mesiacov sa dalo od Američanov tiež niečo naučiť, tak ako na vlastné oči vidieť odvrátenú stranu Ameriky.)

Niekedy som sa nahlas pýtal, kde sa poskrývali žiaci, ktorí sa pýšili jednotkami či dvojkami. Veď práve ich by to malo najviac „štvať“, že tu žijeme ako Ťapákovci. Práve tu by mali ukázať, čo sme ich v škole naučili. Vari všetci odišli do zahraničia? Alebo problém má oveľa širšie dimenzie?

A pýtal som sa ďalej. Vkladáme nádeje do vzdelaných ľudí, ale prečo sú tak málo viditeľní? V našej dedine som mal možnosť stretnúť sa s mnohými vzdelanými ľuďmi. Aj v tejto skupine, najmä u mladých, ma prekvapil častý pesimizmus a nedôvera k spolupráci. Veľakrát som počul tieto vety: Vy to urobíte, druhí to zničia. Dnes ti nikto nebude robiť zadarmo. Čo máš z toho, že pomáhaš Rómom? Si na Slovensku.

Napriek tomu som sa pustil do práce. Prinajmenej som dokázal, že s deťmi to ide. Hmatateľne to môžeme preukázať, zdvihlo nám to sebavedomie i hrdosť na našu prácu a našu dedinu. A ja veľmi dobre viem, že bez spolupráce s podobne zmýšľajúcimi občanmi by sme to nedokázali. Takto pri mojom nazeraní na svet a životnom štýle bol už len krok k tomu, aby som premýšľal, ako prisúdiť hodnote, ako je spolupráca pri rozvíjaní komunity, dôstojnejšie miesto v slovenskej škole.

Možno riešenie tohto problému bude v budúcnosti organickou súčasťou novej filozofie našich škôl pre 21. storočie. Naša mladá generácia si v krátkom čase osvojila životný štýl západných krajín. Ak chce byť originálna, a dokonca hrdá na Slovensko, k doterajšiemu spôsobu života musí pridať zodpovednosť občana. A to je veľmi, veľmi ťažké. Je to však výzva 21. storočia.

Koniec koncov, oveľa dôležitejšia odpoveď na otázku, ktorú som položil v úvode môjho príspevku, je od učiteľov, nie dôchodcov.

PhDr. Jozef SMREK, foto autor

Spoločná fotografia účastníkov medzinárodného projektu.

Cez virtuálne múzeum do skutočnej Prahy

COMENIUS

V dňoch 17. – 21. marca sa vybraní žiaci a dvaja pedagógovia Základnej školy, Pri Podlužianke 6, v Leviciach zúčastnili výmenného pobytu v Prahe v rámci projektu Comenius – Školské partnerstvá 2012 – 2014. Do projektu, ktorý nesie názov *Virtuálne múzeum nášho mesta*, sú zapojené partnerské školy z portugalskej Coimbry, tureckej Ankary, českej Prahy, rumunskej Iaşi, talianskeho Bari a lotyšskej Rigy.

Hosťujúca škola pripravila pre partnerské školy bohatý program a rôzne zaujímavé aktivity, pri ktorých si žiaci precvičili aj svoje komunikačné zručnosti v cudzom jazyku. Okrem toho sa dozvedeli mnoho zaujímavého z iných kultúr, keďže každá škola prezentovala históriu a zaujímavosti svojho mesta. Nechýbala ani prehliadka nádhernej Prahy. Žiaci mohli vidieť historické centrum, orloj, Národné divadlo, Petřínsku rozhľadňu, Karlov most, areál Pražského hradu, Katedrálu sv. Víta, Zlatú uličku a mnoho ďalších krásnych pamiatok českej metropoly.

Týždeň v stovežatej Prahe ubehol ako voda. Žiaci sa domov vrátili plní bohatých zážitkov a nových priateľstiev.

M. PILINSKÁ, M. ŠUCHTEROVÁ, R. KALIARIKOVÁ, K. GUNIČOVÁ, V. ZAJKOVÁ, foto archív školy

Súťaž zdvíhajúca rómske sebavedomie

FAREBNÝ SVET

Koľko príležitostí má rómske dieťa počas svojho vzdelávania na to, aby sa dozvedelo o rómskej kultúre, rómskych spisovateľoch, rómskych rozprávkach? Koľko ich má v porovnaní s deťmi zo slovenskej, z maďarskej alebo ukrajinskej komunity?

V celoštátnej literárno-výtvarnej súťaži Farebný svet - Coloriskeri luma hľadá organizátor, mimovládna organizácia Romano kher - Rómsky dom, nové príležitosti na to, aby nielen rómski, ale aj nerómski žiaci spoznávali rómsku kultúru, rómskych spisovateľov i literatúru nerómskych spisovateľov z rómskeho prostredia. Roku 2014 sa uskutoční už siedmy ročník súťaže, ktorá sa začala roku 2008 na regionálnej úrovni v okresoch Nitra a Šaľa. Súťaž je registrovaná Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR a oceňovaná ako ojedinelá celoštátna aktivita na Slovensku, ktorá motivuje žiakov k spoznávaniu rómskej kultúry a pozitívne posilňuje identitu rómskych žiakov. Spolu s kresbami dostávajú organizátori od učiteľov listy, v ktorých opisujú nadšenie a radosť žiakov, keď môžu počas vyučovania spoznávať rozprávky z rómskeho prostredia a podľa nich maľovať. Členovia odbornej poroty obdivujú farebnosť a kompozíciu diel malých výtvarníkov.

Roku 2014 bola súťaž vyhlásená 2. februára, uzávierka je 30. mája. Organizátori ju rozšírili o literárnu tvorbu. Žiaci môžu poslať do súťaže vlastnú rozprávku alebo opis, či úvahu na tému *Moji rómski priatelia*. Súťaž je o multikultúrnom vzdelávaní, vyhľadávaní talentov, zažívaní úspechu u žiakov, ktorí v matematike alebo v slovenskom jazyku nevynikajú, ale ich výtvarný talent je nespochybniteľný. Významnú úlohu v nej zohrávajú pedagógovia. Najlepšie poznajú svojich žiakov a len oni dokážu rozvíjať ich talent, motivovať ich, viesť a zorganizovať všetko tak, aby práce prišli do súťaže včas a podľa podmienok. Práve učitelia sprevádzajú žiakov na slávnostné vyhodnotenie a tešia sa z úspechov detí.

V rokoch 2012 a 2013 organizátori a spoluorganizátori súťaže usporiadali dve výstavy a dve podujatia v Bratislave, resp. v Nitre a v Košiciach, na ktorých sa oceňovali najlepšie práce. Priblížiť sa k žiakom, umožniť viacerým návštevníkom vidieť krásne obrázky, spestriť otvorenie výstavy programom rómskych i nerómskych detí je súčasťou filozofie súťaže.

Viac informácií nájdete na webovom sídle organizátora.

Agnes HORVÁTHOVÁ, foto archív

Pri súťaži i vyhodnotení sú deti a učitelia ako spojené nádoby, spolu kreslia, spolu prichádzajú po ocenenie.

Inovovaný obsah výučby pomocou multifunkčného prírodovedného laboratória

MODERNIZOVANÉ BÁDANIE

V školskom roku 2012/2013 a 2013/2014 sme v našej Základnej škole (ZŠ) Hybe realizovali aktivity z projektu *Vzdelávanie pedagógov a modernizácia metód jazykového a prírodovedného vzdelávania v ZŠ Hybe*. Cieľom bolo blokové vyučovanie prírodovedných predmetov – fyziky a chémie. V prírodovednom laboratóriu

Operačný program VZDELÁVANIE

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/ Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ

sme pozorovali, merali a zaznamenávali fyzikálno-chemické javy, ako je teplota, pH riek, vôd a množstvo kyslíka. Na tieto aktivity sme dostali nový počítač, snímač teploty, softvér EasySense, senzor pH a senzor kyslíka. Pozorované javy žiaci spracovali do tabuliek, grafov a závery priblížili formou prezentácie.

Žiaci 8. a 9. ročníka urobili odber vody z Malužianky, Bocianky, Váhu, Hybice a Belej. Pomocou ekologického kufríka na výskum vody Aquanal v nich stanovili dusičnany, dusitany, fosforečnany, amoniak, amónne soli, pH, obsah horčíka a vápnika. Získané hodnoty zaznamenávali do pracovných listov a počítača. Výsledkom bolo vyhodnotenie informácií o fyzikálno-chemických vlastnostiach vody v jednotlivých lokalitách. Najčistejšie rieky s celkovou čistotou vody 2 majú Bocianka a Belá.

Žiaci 6. a 7. ročníka zbierali celý rok dažďovú vodu v lokalitách obcí Hybe, Kráľova Lehota, Malužiná, Vyšná Boca a Dovalovo, aby na hodinách chémie digitálnym pH metrom zisťovali kyslosť zrážok. Cieľom bolo pochopenie vzniku kyslých dažďov ako ekologického problému súčasnosti a príčin prítomnosti látok spôsobujúcich kyslosť v zrážkovej vode. Výsledky žiaci spracovali na počítačoch formou tabuliek a grafov. Pomocou dataprojektora ich prezentovali pred triedou ako súčasť metódy interaktívnych demonštrácií.

Počas školského roka žiaci tiež sledovali obsah kyslíka v triedach. Výsledky zaznamenávali do tabuliek, vypracovali štatistiku vo forme grafu, vyvodili závery o potrebe správneho vetrania v súvislosti s činnosťou a aktivitou mozgu.

Najsilnejší zážitok a najviac skúseností dosiahli však žiaci na laboratórnych prácach v teréne. Dva dni strávili vo Vysokých Tatrách a dva dni v Nitre. Vo Vysokých Tatrách merali teploty ovzdušia a vôd počas dňa, robili rozbor vzoriek vody Štrbského plesa, Popradského plesa, vodopádu Skok a plesa Skok pomocou kufríka Aquanal. Najlepšie výsledky malo pleso Skok. V Nitre sme rovnako zaznamenávali teplotu ovzdušia a vôd počas dňa, robili sme rozbory Zoborského jazierka, prameňa Buganka, jazierok v mestskom parku a jazierok v botanickej záhrade. Výsledky a fotky z terénnych laboratórnych prác prezentovali žiaci v PowerPointe na tabuli eBeam.

Aktivity žiakov na vyučovaní boli sfilmované na dvoch vyučovacích hodinách. Na jednej vyučovacej hodine stanovovali topenie a tuhnutie tiosíranu sodného a na druhej kvantifikovali chemické a fyzikálne vlastnosti vody.

Myslím si, že tieto aktivity prispeli k pochopeniu fyzikálnych a chemických zákonitostí a posilneniu environmentálneho myslenia žiakov. A tiež k obľúbenosti aj takých predmetov, ako je chémia a fyzika.

Mgr. Ľubica PECKOVÁ
Foto archív školy

Úspech pugačevkárov vo fotografickej súťaži

AMFO

V okresoch Snina, Medzilaborce a Humenné sa uskutočnil už 42. ročník amatérskej fotografickej súťaže AMFO. Je to najstaršia a najprestížnejšia postupová súťaž v oblasti amatérskej fotografickej tvorby na Slovensku. Táto súťaž vytvára priestor na rozvoj umeleckej tvorivosti a technickej zdatnosti žiakov, mládeže i dospelých v danom regióne. Umožňuje rozvíjať talent i technické danosti všetkých účastníkov. Zároveň prispieva k zmysluplnému využívaniu voľného času.

Boris Fecenko a Peter Polanský postúpili na krajské kolo súťažnej prehliadky amatérskych fotografov AMFO.

Pre tento ročník bola vyhlásená téma *Voda*. V 1. kategórii do 16 rokov sa súťaže zúčastnili 14 fotografiami aj žiaci VIII. B triedy Základnej školy na Pugačevovej ul. v Humennom Peter Polanský, Boris Fecenko a Adam Staruch. Súťažili v oblasti čiernobielej i farebnej fotografie. Konzultantku žiakom robila Mgr. Ľ. Hanáková. Žiaci pristupovali k téme veľmi zodpovedne, čo im nakoniec prinieslo krásny úspech. P. Polanský a B. Fecenko získali ceny a postúpili do krajského kola.

Súčasťou súťaže bol aj vzdelávací seminár, ktorého sa s Mgr. Ľ. Hanákovou zúčastnil aj P. Polanský. Seminár jednoznačne prispel k ďalšiemu získavaniu nových vedomostí a odovzdávaniu skúseností v oblasti umeleckej tvorby i v oblasti technického spracovania jednotlivých fotografických diel.

Žiakom blahoželáme a držíme palce v ďalšej tvorivej činnosti.

(pug)
Foto Mgr. Ľudmila HANÁKOVÁ

Členovia víťazného tímu.

Mesiac s knihou

SŠ SVIDNÍK

Marec je už roky označovaný za mesiac knihy. V tomto uponáhľanom období ľudia však akosi pozabudli na čítanie kníh. Aj preto boli hodiny literatúry v Spojenej škole vo Svidníku práve v marci viac ako inokedy venované čítaniu kníh, besedám o prečítaných knihách, čítaniu a rozboru básní podľa záujmu žiakov. A tak v jednotlivých ročníkoch sa čítali ľudové i umelé rozprávky, poviedky Martina Kukučína, knihy *Malý princ*, *Tri gaštanové kone*, *Jar Adely Ostrolúckej*, ako aj lyrické básne.

Touto zvýšenou aktivitou sa žiaci dopracovali k známej a zaujímavej postave slovenskej histórie, ktorá sa zaslúžila o rozvíjanie slovenského národného povedomia. Bol ňou Matej Hrebenda-Hačavský. Tento legendárny šíriteľ slovenskej a českej knihy a tým aj osvety a vzdelanosti sa narodil aj zomrel v marci. Od narodenia mal zrakovú chybu. Veľmi rád čítal, no v noci čítať nemohol. Nevidel. Preto počúval. Chodil od domu k domu a prosil ľudí, aby mu čítali. Putoval po Gemeri, Malohonte, dostal sa až do Viedne, zbieral staré tlače a rukopisy. Medzi slovenských vlastencov roznášal nové slovenské a české knihy. Tieto informácie o Matejovi Hrebendovi žiakov zaujali. Na besedách sa potom zamýšľali nad potrebou čítania a nad tým, čo im dáva kniha.

V marci sa tiež uskutočnila pre žiakov, ktorí navštevujú literárno-novinársky krúžok, súťaž O najkrajšiu báseň. Zvíťazil Tomáš Soľanka (8. ročník) pred Miriam Jackaninovou (7. ročník) a Simonou Sirokovou (6. ročník).

Ďalšou aktivitou na vzbudenie záujmu detí o knihy bol Týždeň slovenských knižníc. V dňoch 31. marca – 4. apríla žiaci navštívili nielen Podduklianskú knižnicu vo Svidníku, ale aj školskú knižnicu, oboznámili sa s knihami, ktoré sa v nej nachádzajú, s možnosťou vypožičať si knihu. Uskutočnili sa besedy so žiakmi o potrebe čítania. Pre jednotlivé ročníky bol v rámci literárnej výchovy pripravený kvíz nazvaný *Po stopách literatúry*, v ktorom žiaci preukázali svoje vedomosti z literatúry, znalosť prečítaných kníh a nechýbali ani rébusy a hlavolamy.

Všetky uvedené aktivity viedli a smerujú k naplneniu cieľa, aby sa kniha stala súčasťou každodenného života našich žiakov.

Mgr. Anna LAŽOVÁ, foto archív školy

Bližšie k čítaniu

NOC S KNIHOU

Krásny a netradičný piatok zažili žiaci prvého stupňa. Ich školský deň sa neskončil posledným zazvonením, pretože ich kroky smerovali do školy opäť o 17.30 hod. Nabalení prichádzali so spacími vakmi, s karimatkami, chutným jedlom a najmä úsmevom na tvári. Všetci sa tešili na noc s knihou.

Na začiatok si každá trieda pripravila svoje „spálne“. Ukladali sa žinenky, karimatky, spacie vaky, jedna trieda bola pripravená na prácu pre deti. A potom sme už mohli ísť na to. Každého účastníka čakal zápis do pamätnej knihy. Každý si tiež vylosoval farbu skupiny, v ktorej bude pracovať, a postupne sa všetci usadili. Žiakov čakali netradičné úlohy. Pohrali sa s rozprávkovým puzzle, dokázali, že majú zvládnutú nielen techniku čítania, ale vedia aj, čo daný text ukrýva. Žiakov najviac zaujala úloha, počas ktorej hľadali s baterkami stratené písmená po chodbách školy a každá skupina mala zložiť určité slovo. Po namáhavej práci nasledovala večera, pizza, na ktorej si všetci dobre pochutnali. Tí najmladší boli po nej už dosť unavení, no tretiaci a štvrtáci stále čerství. Všetci sa však uložili do postelí a čítalo sa pri baterke. Deti si vypočuli niekoľko rozprávok na dobrú noc a postupne pospali ako vo vatičke. Niektorí si pochrapkávali, niektorí chrápali, niekto zo sna počítal, iný sa smial, ďalší škrípal zubami, takže bolo veselo.

Noc nám ubehla veľmi rýchlo a len čo vykuklo prvé slniečko, už sa začal pohyb po chodbách. Postupne sme si zbalili svoje veci a strapatí, no vysmiati sme sa vybrali domov. Už teraz sa všetci tešíme na budúci rok.

I. stupeň ZŠ Kračúnovce, foto archív

Za krásu slova

PREDNES

V poradí XVI. ročník krajskej súťaže študentov stredných škôl Prešovského samosprávneho kraja Za krásu slova sa uskutočnil 20. marca na pôde Súkromnej strednej odbornej školy (SSOŠ) ELBA v Prešove. Poslaním tejto tradičnej a hodnotnej súťaže je upevňovanie a rozvíjanie teoretických vedomostí a praktických zručností zo slovenského jazyka a prehlbovanie pozitívneho vzťahu mládeže k materinskému jazyku a jeho hodnotám. Spoluvyhlasovateľmi súťaže sú Krajská rada Matice slovenskej (MS) a Dom MS v Prešove, odbory školstva a kultúry Úradu Prešovského samosprávneho kraja a SSOŠ ELBA v Prešove. Súťažiacich, pedagógov a odbornú porotu na pôde školy privítal zriaďovateľ škôl ELBA Ing. Emil Blicha a predseda Krajskej rady MS v Prešove PhDr. Ladislav Matisko.

V aktuálnom ročníku podujatia, ktoré sa konalo v Roku kráľa Svätopluka a Andreja Hlinku, súťažilo v oboch kategóriách (gymnáziá a stredné odborné školy) spolu 17 stredoškolákov z Evanjelického kolegiálneho gymnázia Prešov, zo Súkromného športového gymnázia ELBA Prešov, z Gymnázia Stropkov, Gymnázia sv. Moniky Prešov, Pedagogickej a sociálnej akadémie Prešov, zo Strednej odbornej školy (SOŠ) na Košickej ul. v Prešove, z SSOŠ ELBA Prešov, Obchodnej akadémie Prešov, SOŠ dopravnej Prešov a SOŠ Lipany.

Úspešní súťažiaci spolu s odbornou porotou a riaditeľkou SSOŠ ELBA Mgr. Romanou Birošovou (štvrtá zľava v hornom rade).

Spolu absolvovali 3 súťažné disciplíny:

- písomný vedomostný test z jednotlivých zložiek slovenského jazyka,
- ústny prednes na ľubovoľnú tému pripraveného prejavu,
- ústny prednes prejavu na vyžrebovanú tému (s prípravou 10 minút).

Ocenenie za najlepší rétorický prejav na ľubovoľnú tému pripraveného prejavu si odniesla Barbora Fritzová z Pedagogickej a sociálnej akadémie Prešov. Aj v disciplíne prejav na vyžrebovanú tému bola najúspešnejšia reprezentantka tejto strednej školy Mária Kollárová. A do tretice vavrín víťazstva v disciplíne písomný vedomostný test získala ďalšia reprezentantka Pedagogickej a sociálnej akadémie Prešov Nikola Anderková.

Na základe súčtu výsledkov zo všetkých súťažných disciplín určila odborná porota v zložení PhDr. Ladislav Matisko, PaedDr. Iveta Haganová a Mgr. Andrea Hocmanová absolútnu víťazku tohtoročného krajského kola súťaže, stala sa ňou Šimona Tomková z Gymnázia Stropkov.

Všetci ocenení účastníci získali okrem diplomov aj vecné ceny. Vďaka za finančnú a materiálnu pomoc pri príprave a realizácii tohto podujatia patrí popri hostiteľskej SSOŠ ELBA Prešov aj Krajskej rade MS a Domu MS v Prešove.

PhDr. Vladimír HUSÁR
Foto PaedDr. Jozef FRAJKOR

Výsledky krajskej súťažnej prehliadky Za krásu slova 2014

Kategória gymnázií	
1.	Šimona Tomková, Gymnázium Stropkov
2.	Veronika Hrehová, Súkromné športové gymnázium ELBA Prešov
3.	Veronika Lakatová, Evanjelické kolegiálne gymnázium Prešov
Kategória stredných odborných škôl	
1.	Mária Kollárová, Pedagogická a sociálna akadémia Prešov
2.	David Makara, SSOŠ ELBA Prešov
3.	Ivana Mitrová, SOŠ Lipany

Bol to môj najkrajší deň!

EXKURZIA

Zriedkavo počuť takúto vetu z úst dieťaťa. Jej vyslovenie je odmenou. Odmenou pre tých, ktorí sa podieľali na príprave a organizácii zaujímavého podujatia pre deti, ktoré ich tak nadchlo.

Poďakovanie patrí dopravnej spoločnosti v našom susedstve, ktorá pozvala druhákov zo Základnej školy Dolinský potok v Kysuckom Novom Meste na vzdelávací interaktívny seminár z oblasti dopravnej výchovy. Spoločnosť zabezpečila i dopravu, a tak sa všetci tešili na zaujímavé dopoludnie.

Cieľom seminára bolo zvýšiť vedomosti detí o bezpečnosti pri cestnej premávke, upozorniť ich na možné riziká a možnosti, ako im predchádzať. Spoločne riešili dopravné situácie, priraďovali názvy k dopravným pomôckam, súčiastkam, súťažili.

V dielni mali deti možnosť vidieť, koľko práce a zodpovednosti musí vynaložiť človek predtým, ako kamión naštartuje motor a pustí sa na svoju jazdu. Už poznajú prednú nápravu, ťahač, montážnu jamu, vysokozdvižný vozík, vedia, ako sa dá skontrolovať podvozok...

Dozvedeli sa, aké dôležité je byť videný, prečo sa nesmú hrávať okolo odstaveného kamióna, a mnoho, mnoho ďalších vecí. Zážitkom bol pobyt v kabíne auta, jeho prehliadka a napokon jazda s veselým trúbením, pri ktorom sme si zakrývali uši.

Spoločnosť darovala deťom reflexné vesty, prívesok na kľúče a model kamióna. Odchádzali sme nadšení. Toto krásne prepojenie školy a praxe nám ostane dlho v pamäti.

Mgr. Jarmila LIŠKOVÁ, foto archív školy

Vítanie jari

ĽUDOVÉ TRADÍCIE

Dňa 21. marca sme v Spojenej škole internátnej v Námestove vítali jar. Celú školu čakal deň spojený s rozlúčkou so zimou a privítaním jari. Podujatia sa zúčastnil aj folklórny súbor Vienok zo Štefanova nad Oravou, ktorý vynášanie Moreny sprevádzal hudbou a spevom. Morena, predstavujúca zimu, putovala až k Oravskej priehrade, kde bola symbolicky hodená do vody. Pri návrate do školy celý sprievod vítala Jar odetá v rozkvitnutom šate. Žiaci sa takto mohli zoznámiť s niektorými ľudovými tradíciami, ktoré nie sú v našom regióne až také známe. **(sši), foto archív školy**

Morena, symbol zimy, skončila vďaka žiakom Spojenej školy internátnej svoju púť vo vodách Oravskej priehrady.

Regionálny deň v našej škole

TRADÍCIE

Cieľom Regionálneho dňa, ktorý sa v našej Základnej škole Lúka uskutočnil dňa 10. apríla, bolo priblížiť deťom tradície v našom regióne, pestovať a rozvíjať cit k jeho kráse, ku kráse okolitej prírody, ľudového umenia a spoznávať a zachovávať kultúrne, duchovné a historické dedičstvo našich predkov. Sme presvedčení, že základná škola má v tomto smere nezastupiteľné miesto.

Regionálna výchova je prierezovou témou na základných školách a jej prvky sú súčasťou existujúcich povinných predmetov, ako je prírodoveda, vlastiveda, geografia či hudobná a výtvarná výchova, a prelínajú sa všetkými výchovno-vzdelávacími oblasťami. Čoraz viac sa uplatňuje pri rozvíjaní osobnosti dieťaťa prirodzene v najbližšom prostredí, ktoré ovplyvňuje jeho myslenie, cítenie a konanie.

Myšlienku zorganizovať Regionálny deň uvítali všetci vyučujúci a s nadšením sa pustili spolu so žiakmi do prípravy zážitkových aktivít v triedach. A prečo práve v predveľkonočnom období? Veľká noc je bohatá a pestrá na zvyky a tradície. Sme malá dedinská škola, a preto sa každá trieda zamerala na jednu tému, ktorú veku primeraným spôsobom predstavila pred ostatnými žiakmi. Konkrétnymi aktivitami v triedach bolo zbieranie, sušenie, uskladňovanie a využitie liečivých rastlín (spojené s ochutnávkou čajov), význam predmetov dennej potreby v minulosti (ukážky práce na hospodárskom dvore), krása ľudového odevu (využitie pracovných i sviatočných odevov s ukážkou ľudového tanca), práca na tkáčskom stave, pečenie a zdobenie veľkonočných perníkov, výroba kraslíc rôznymi technikami, pletenie šibákov, žiacka prezentácia hradov v PowerPointe (spojená s dramatizáciou povestí o hradoch Beckove, Tematíne, Čachticiach a Trenčíne pri zhotovených maketách), výroba košíkov, drôtikovanie, vyrábanie predmetov zo šúpolia. Pozvanie prijal aj pán farár Drobný, ktorý predstavil žiakom výrobu tradičných píšťaliek z vŕby, a pani Pavla Dominová z Modrovej, členka folklórnej skupiny Modrovanky-Krojovanky, ktorá predviedla ukážku párania peria a svojím pútavým rozprávaním najlepšie zreprodukovala život, prácu a zvyky našich starých materí.

Priestory školy na prízemí boli v tento deň vyzdobené autentickými dobovými predmetmi, výšivkami, pracovnými a sviatočnými krojmi, ako aj nástrojmi na spracovanie konopy či z bežného zariadenia a vybavenia domácností. Chodbu prvého poschodia zdobila Vážska cesta s maketami hradov Tematína, Beckova, Trenčína a Čachtíc. Ako občerstvenie sme pripravili chlieb s masťou a cibuľou, resp. s pažítkou a bylinkový čaj. Celkovú atmosféru tohto dňa umocnilo aj samotné oblečenie vyučujúcich, ktorí sa po škole v tento deň pohybovali v tradičných pracovných krojoch – a veľmi im to pristalo. Využívať bohatstvo regionálnej kultúry vo výchovno-vzdelávacom procese, a to najmä zážitkovými aktivitami, je jednou z hlavných priorít našej školy. Verím, že v tejto tradícii budeme pokračovať aj v ďalších rokoch.

Mgr. Adriana HOLÁNIOVÁ,
Foto archív školy

Les v škole

VÝSTAVA

Mnohí z vás si iste kladú otázku, prečo les v škole. Pretože tento názov veľmi dobre vystihuje výstavu, ktorá sa konala v Základnej škole s materskou školou v Podolínci pod názvom Zvieratá našich lesov. Zorganizovali ju žiačky ochranárskeho krúžku a pani učiteľky Andrejovská a Boceková.

Propagáciu výstavy sme začali chystať už začiatkom januára. Výstavu tvorilo približne päťdesiat exponátov zvierat, ako napríklad kamzík vrchovský, svišť tatranský, svišť alpský, medveď hnedý, orol skalný, vlk dravý, veverička čierna, diviak lesný a mnoho ďalších. Dekoráciu dotvárala vôňa ihličia, zvuky zvierat, machy, liesky, borovice či vtáčie hniezda, ktoré navodili skutočne pravú lesnú atmosféru. Pre deti z materskej školy a žiakov prvého a druhého ročníka pripravili deviatačky zábavné aktivity s odmenami.

Výstavy sa zúčastnilo približne päťsto ľudí vrátane Podolínčanov. Týmto by sme sa chceli poďakovať všetkým, ktorí sa podieľali na zorganizovaní výstavy.

Monika KESTEROVÁ,
Blanka GUŽIAKOVÁ
Foto archív školy

Tábory ako súčasť školského vzdelávacieho programu

NEVÄDZA CAMP

Prvé dva aprílové týždne 74 žiakov piateho ročníka Základnej školy na Nevädzovej ulici v Bratislave prežilo v malebnom údolí riečky Tepličky neďaleko Trenčianskych Teplíc. Po minuloročnom pilotnom projekte jazykovo-plaveckého tábora sa tento pobyt stal pevnou súčasťou školského vzdelávacieho programu našej školy.

Hlavným cieľom projektu Nevädza camp je poznanie fauny a flóry Strážovských vrchov, dominánt kúpeľného mestečka Trenčianskych Teplíc a posilnenie zdravia žiakov pohybovými aktivitami v prírode, ako i prostredníctvom blokového plaveckého výcviku. Ten viedla skúsená inštruktorka Mgr. T. Janíková v príjemne vyhrievanej vode v útulnom nerezovom bazéne hotela Slovakia a v druhom turnuse v hoteli Flóra. Zdokonalili sme sa v plaveckých štýloch, v potápaní a zahrali sa rôzne hry vo vode. Na záver výcviku sme absolvovali plavecké preteky a vyhlásili najrýchlejších plavcov v kategórii dievčat a chlapcov.

Pobyt v jazykovo-plaveckom tábore sme začali náučnou vychádzkou do Trenčianskych Teplíc a jeho krásneho kúpeľného parku. Poznávali sme historické budovy a dominanty – Hammam, Most slávy, Kursalon, pitný prameň Ifigénia, v parku sme obdivovali vzácne stromy, jazierko a kvetenstvo. Získané poznatky sme v ďalších dňoch spracovávali v anglickom i nemeckom jazyku vo forme projektov. Tie na konci pobytu autori prezentovali, boli ohodnotené a ocenené pozornosťami od Miestnej akčnej skupiny mikroregiónu Teplička, ako i sponzorskými darčekmi od rodičov, za ktoré ďakujeme.

Popoludní a večer náš pobyt spestrili naši animátori Betka, Slávo, Kaja i ďalší rôznymi súťažami, indiánskymi pátračkami, zábavnými hrami, napr. tipovačkou, voľbou miss, diskotékou, podvečernou opekačkou, tančekmi, ktoré nás nielen rozveselili, ale zanechali v nás i nezabudnuteľné zážitky.

Naše veľké poďakovanie patrí všetkým, ktorí nám pripravili aktivitami, zážitkami naplnený a slniečkom zaliaty pobyt.

Plavecký výcvik pomohol žiakom zdokonaliť sa v plaveckých štýloch.

PhDr. Dagmar ZLATOŠOVÁ, PhD.,
a účastníci pobytu, foto archív školy

Medzinárodná dejepisná súťaž premiérovo aj v Trenčianskom kraji

SPOLOČNÁ HISTÓRIA

Prvá a druhá Československá republika (1918 – 1939). Tak znela téma XXII. ročníka dejepisnej súťaže gymnázií všetkých krajov Českej a Slovenskej republiky, do ktorej sa zapojilo aj päť gymnázií v zriaďovateľskej pôsobnosti Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) – Gymnázium Janka Jesenského Bánovce nad Bebravou, Gymnázium Myjava, Gymnázium Považská Bystrica, Gymnázium Púchov a Gymnázium Ľudovíta Štúra Trenčín.

„Som veľmi rád, že z jedenástich gymnázií v našej zriaďovateľskej pôsobnosti máme v súťaži päť," povedal počas slávnostného otvorenia podujatia predseda TSK Jaroslav Baška. „Osobne som sa presvedčil, že naše gymnáziá sú na veľmi dobrej úrovni. Téma dnešného dňa je spoločná Československá republika a je, myslím si, symbolická, pretože podľa môjho názoru sa naše dve krajiny rozdelili, aby sa mohli opäť stretnúť v Európskej únii a neodcudzili sa jedna druhej."

Dejepisnú súťaž študentov gymnázií organizuje Gymnázium Cheb a už niekoľko rokov je najväčším stretnutím českých a slovenských gymnaziálnych študentov so záujmom o históriu. Koná sa každoročne od roku 1992 za účasti trojčlenných študentských tímov, v posledných rokoch aj zo Slovenskej republiky. Vzhľadom na rastúci záujem o účasť v súťaži sa v stredu 9. apríla po prvýkrát v jej histórii uskutočnili krajské kolá vo všetkých krajoch Českej a Slovenskej republiky. Prihlásilo sa do nich celkovo 262 gymnázií z oboch republík, z krajských kôl následne vzišiel tradičný počet 75 gymnázií, ktoré sa stretnú 20. novembra 2014 na medzinárodnom kole v Chebe.

Po hodine, ktorú mali študenti na vypracovanie odpovedí, a následnom vyhodnotení skončilo na treťom mieste spomedzi gymnázií TSK Gymnázium Púchov, na druhom Gymnázium Považská Bystrica a prvú priečku obsadilo Gymnázium Janka Jesenského Bánovce nad Bebravou.

Vyvrcholenia tejto stredoškolskej súťaže sa pravidelne osobne zúčastňujú aj mnohí renomovaní českí historici, napr. prof. PhDr. Petr Vorel, CSc., prof. PhDr. Petr Čornej, DrSc., prof. PhDr. Milan Hlavačka, CSc., prof. PhDr. Milena Lenderová, CSc. Odbornými garantmi aktuálneho ročníka sú prof. PhDr. Jan Rychlík, DrSc., doc. Mgr. Jaroslav Šebek, PhD., a významný slovenský historik prof. PhDr. Roman Holec, CSc., záštitu nad ňou pravidelne preberajú najvyšší ústavní činitelia Českej a Slovenskej republiky.

A v posledných rokoch sa darí zapájať do otázok finálového kola prostredníctvom veľkoplošnej obrazovky aj významné osobnosti oboch republík. Boli medzi nimi napríklad významní umelci Zdeněk Svěrák, Marek Eben, Viktor Preiss, Karel Gott, Magda Vášáryová, Štefan Kvietik, lekári Pavel Pafko, Jan Pirk, športovci Jan Železný, Bára Špotáková, Ivo Viktor, Jozef Golonka či politici Miloš Zeman a Ivan Gašparovič.

Na finančnom zabezpečení sa okrem desiatok spoločností a podnikateľov pravidelne podieľa väčšina členov vlády Českej republiky, väčšina členov Poslaneckej snemovne i Senátu Parlamentu Českej republiky, podpora prichádza tiež z desiatok mestských a krajských úradov Českej republiky. Do aktuálneho ročníka sa po prvýkrát zapojili i predstavitelia vlády Slovenskej republiky a poslanci Národnej rady Slovenskej republiky. Väčšina získaných peňazí je použitá na zakúpenie kníh s tematikou histórie pre všetkých účastníkov dejepisnej súťaže.

(tsk)

ŠKOLSTVO ODBORNE

45 – 46/2014, 30. apríl 2014 | Príloha UN | Rozširované bezplatne, Ročník LXI

Einsteinovo vysvedčenie

Fyzici nedávno oznámili, že objavili gravitačné vlny. Znovu tým potvrdili Einsteinovu všeobecnú teóriu relativity. Hoci len málokto medzi nefyzikmi je schopný porozumieť aspoň základom tejto teórie, rešpekt k tomuto géniovi je namieste. Rešpekt ku géniovi, ktorého ľudstvo len-len že nestratilo.

Nechýbalo mnoho a Albert Einstein by nedokončil ani gymnázium v Mníchove, kde začal študovať ako desaťročný. Gymnázium bolo klasické – učila sa v ňom latinčina a gréčtina. Vyučovalo sa v duchu tradičného nemeckého drilu s dôrazom na disciplínu, podriadenosť a pamäťové vyučovanie. Ako Einsteinov čas strávený v gymnáziu pribúdal, rástlo aj študentské utrpenie. Nakoniec štrnásťročný opustil školu. Od spriateleného lekára dostal potvrdenie, že jeho zdravotný stav si vyžaduje pokoj a rodinné prostredie. Vrátil sa k rodičom žijúcim v Taliansku. Tým sa, pravdaže, nepáčilo, že ich nadaný syn opustil prestížne gymnázium, ktoré ho malo pripraviť na akademickú kariéru. Vyšli však synovi v ústrety v jeho želaní študovať na technickej vysokej škole v Zürichu.

Vychýrená švajčiarska univerzita prijímala aj študentov bez maturity, stačilo zložiť prijímacie skúšky. Lenže Albert na nich neuspel a dostal radu: doplň si vzdelanie a urob maturitu. Rodičia, ktorí sa stále nevzdávali nádeje, že z ich Alberta „raz niečo bude“, radu zobrali vážne a syna zapísali na gymnázium v Aarau. Tam sa mu darilo. Voľnejšia atmosféra žičila rozvoju jeho intelektu viac ako nemecký dril. Navyše tu neboli klasické jazyky, ktoré ho nikdy nezaujali.

K času štúdia v Aarau sa vzťahuje aj tvrdenie, že Einstein mal vysvedčenie plné pätoriek. Je to pravda, mal. Ale: švajčiarska klasifikácia bola vtedy šesťstupňová a najlepšou známkou bola šestka. Na Einsteinovom maturitnom vysvedčení je šestka z algebry, geometrie, deskriptívnej geometrie, fyziky a dejepisu, päťka z chémie, prírodopisu, nemčiny a taliančiny. Po skončení univerzitných štúdií sa núdzovo zamestnal v patentovom úrade. Tam mal dosť času na „vymyslenie“ svojej špeciálnej teórie relativity.

Kladiete si otázku: načo nám je dnes vedieť o Einsteinových školských trampotách? Odpoveď je jednoduchá: prinajmenšom nato, aby sme vedeli, ako sa správať, ak nechceme prísť o „najlepších z najlepších“.

V období zápisu detí na viacročné gymnáziá (dajbože, že sa ako výberové zachovajú) môžu rodičia zlým rozhodnutím zničiť svojmu potomkovi „kariéru“. Tak ako ju Einsteinovi temer zničil zlý výber gymnázia v Mníchove. Ale horšie je, že pomýlená vzdelávacia politika štátu môže spôsobiť, že bude nedostatok dobrých škôl. Môžeme prísť o najnadanejších, a to nie je všetko! Ani génius, ktorého meno sa stalo symbolom vysokého intelektu, nebol geniálny vo všetkom. Neskamarátil sa s jazykmi. Niekto iný môže byť na ne génius, a matematika či fyzika mu aj pri veľkej usilovnosti idú len tak-tak. Nikto nie je univerzálne nadaný, nadaný na všetko. Ak školská sústava nerešpektuje odlišnosti žiakov,

(pokračovanie na strane 23)

Vzdelávacia organizácia Junior Achievement Slovensko na 19. ročníku Veľtrhu študentských spoločností udelila ceny za najlepšie študentské podnikateľské výsledky roka. V hlavnej kategórii porota ocenila za najlepší podnikateľský plán spoločnosť Alo z Gymnázia na Poštovej ul. v Košiciach s prototypom automatického miešača jedla Alomix. ***Foto Dušan MIKOLAJ***

K realite života cez sympatické nápady

V utorok 15. apríla sa v bratislavskom obchodnom centre stretli stredoškoláci na 19. ročníku Veľtrhu študentských spoločností. Veľtrh je jedným z nosných vzdelávacích programov organizácie Junior Achievement Slovensko (JASR), ktorá pôsobí u nás už 22 rokov. Bratislava sa stala vyvrcholením celoročného úsilia študentov vo vzdelávacích programoch JASR Aplikovaná ekonómia, Podnikanie v cestovnom ruchu a Povolanie podnikateľ. Na stredných a vysokých školách ich tento školský rok navštevuje viac ako 4 500 študentov. Veľtrh je záverečnou prezentáciou záujmových aktivít študentov obchodných akadémií, gymnázií a odborných škôl, ktorí vo svojich triedach i v súkromí hľadali spôsoby, ako zo spektra nápadov vybrať aspoň jeden prakticky realizovateľný. Svoje podnikateľské plány, zaujímavé výrobky či služby obhajovali pred odbornou porotou a lákali nimi do prezentačných stánkov aj laickú verejnosťou. Prišli z rozličných častí Slovenska, aby porovnávali svoje predstavy, nápady a skutky so spolužiakmi a dozvedeli sa, aké môžu byť ich osobné perspektívy na pozadí konkrétnych skúseností aktívnych podnikateľov.

I tohtoročného otvorenia Veľtrhu študentských spoločností sa zúčastnil prezident SR Ivan Gašparovič. Pozeral z pódia na desiatky mladých ľudí stojacich okolo seba, dolaďujúcich vo svojich miniatúrnych prezentačných stánkoch posledné detaily. S uspokojením konštatoval, že účastníkov v porovnaní s minulým ročníkom pribudlo. „Najviac ma teší vaša iniciatíva,“ charakterizoval základný zmysel veľtrhu. „Uvedomenie už v školskom veku, že vstúpiť do života a nájsť si zamestnanie nebýva jednoduché ani ľahké. Vstúpiť po skončení školy do života nepripravený je veľmi zlé. Som preto rád, že už dnes sa pripravujete na to, čo budete robiť v aktívnom pracovnom živote.“

Na záver svojho príhovoru sa prezident Ivan Gašparovič poďakoval organizátorom, pedagógom a aktivistom, ktorí vytvárajú žiakom dobré podmienky na to, aby získavali potrebný rozhľad, v tomto prípade v podnikaní prostredníctvom modelových firiem. Nezabudol pritom ani na rodičov, ktorí v tom svoje deti podporujú a vytvárajú im na to nevyhnutné podmienky. Vyznieva to síce ako bežná samozrejmosť, avšak príkladnú rodičovskú starostlivosť vedia násobne oceniť a s vďakou potvrdiť pedagógovia vo svojej každodennej praxi.

Učiteľské noviny dostali na toto podujatie osobné pozvanie od marketingovej a PR manažérky JASR Lenky Križanovej, takže sme už boli informovaní o tom, že organizácia pri jeho príprave spolupracovala s viacerými firmami a partnermi podporujúcimi vzdelávanie a s odborníkmi pôsobiacimi aktívne priamo v ňom. Veľtrh bol teda aj obrazom ich príkladnej odbornej starostlivosti a osobného záujmu pomôcť mladým ľuďom orientovať sa v náročnom, ale zaujímavom prostredí podnikania a obchodovania.

(pokračovanie na strane 20)

Súťažná prehliadka stavebných remesiel po druhýkrát v Nitre

Stretnú sa na podujatí Skills Slovakia rovnako šikovní remeselníci ako minulý rok? Budú tí najlepší opäť favoritmi na celkové víťazstvo v Súťažnej prehliadke stavebných remesiel SUSO, ktorá sa uskutoční v septembri počas veľtrhu For Arch 2014 v Prahe?

Na trhu práce je nedostatok remeselníkov a mladých učňov nepribúda. Cieľom Skills Slovakia a Súťažnej prehliadky stavebných remesiel SUSO je zvýšiť záujem mladých ľudí o klasické remeselné profesie v stavebníctve. Druhý ročník tohto česko-slovenského projektu sa uskutočnil v čase uzávierky tohto čísla UN 29. a 30. apríla na Výstavisku Agrokomplex Nitra a zúčastnili sa ho budúci stolári a murári z celého Slovenska.

Súťaž Skills Slovakia, z ktorej sa postupuje na medzinárodnú Súťažnú prehliadku stavebných remesiel SUSO, sa v Nitre uskutočnila v rámci výstav Mladý tvorca a Job Expo. Stretlo sa na nej 36 žiakov z 15 odborných škôl z celého Slovenska. Za projektom Skills Slovakia a SUSO stojí Štátny inštitút odborného vzdelávania (ŠIOV) Bratislava spoločne s firmou ABF. Oba subjekty sa vzájomnou spoluprácou snažia o podporu a výchovu žiakov remeselných odborov. *„Počet záujemcov o remeselné odbory neustále klesá, čo pociťujeme tak na Slovensku, ako aj v Českej republike. Rozvíjajúca sa spolupráca predstaví projekt Skills Slovakia v porovnaní s minulým rokom silnejší. Cieľom je, aby bol projekt motiváciou pre nových a nových remeselníkov. Veríme, že Skills Slovakia bude v budúcnosti pre odborné školy a ich žiakov prestížnou udalosťou,“* hovorí Ing. Vlasta Púchovská, zástupkyňa ŠIOV. Podujatie vyzdvihol aj manažér SUSO David Surmaj: *„Žiaci majú počas súťaže jedinečnú príležitosť vyskúšať si technológie, s ktorými sa stretnú až v praxi. Čo si tento rok naozaj cením, je veľký nárast prihlásených družstiev aj škôl. Na finále v Prahe to bude veľká prehliadka remesla.“*

Murári tento rok pod vedením profesionálov murovali fragment z moderných materiálov Porotherm, Ytong a KB-Blok. Zároveň predviedli praktickú ukážku stavby komínového systému značky Schiedel, lepenie lícových pások od spo-

(pokračovanie na strane 18)

Trenčianske robotické dni

Strany 18 a 19

Delikatesa z hľuzovky čiernej očarila i kuchárskych majstrov

Strana 19

Praktická pomoc žiakom základných škôl z SOŠ technickej Galanta

Strana 22

Do pozornosti krajské kolá Festivalu vedy a techniky

Strana 23

Svetová i slovenská digitálna knižnica k dispozícii i školám

Strana 24

Praktická maturita je úspešne za žiakmi

SOŠ HUMENNÉ

V Strednej odbornej škole (SOŠ) na Mierovej ul. v Humennom sa od 31. marca do 2. apríla konala praktická časť odbornej zložky maturitnej skúšky v šiestich študijných odboroch. Zúčastnilo sa jej 104 žiakov.

Študijný odbor kozmetik sa prezentoval prácami v piatich vyžrebovaných témach – *Svadobné líčenie*, *Extravagantné líčenie*, *Súťažné líčenie*, *Večerné líčenie* a *Filmové/divadelné líčenie*.

Žiaci odboru spoločné stravovanie sa prezentovali slávnostnou recepciou na tému *Taliansko očami labužníkov*. Šesť žiakov obhájilo vlastný projekt na témy *Východoslovenské kúpele v minulosti a súčasnosti*, *Kulinárske umenie Slovenska*, *História a súčasnosť svadobnej hostiny*, *Káva – zelené zlato*, *Možnosti cestovného ruchu na Dolnom a Hornom Zemplíne* a *Vinohradníctvo na Slovensku*.

V odbore strojárstvo – výroba, montáž a oprava prístrojov, strojov a zariadení sa prezentovali žiaci obhajobami vlastných projektov na tému *Technologický postup výroby súčiastky podľa vlastného návrhu*.

Účesy zhotovené na témy *Extravagantné účesy*, *Spoločenské účesy*, *Súťažné účesy*, *Svadobné účesy*, *Fantazijné účesy*, *Premena* a *Krok späť do minulosti* prezentovali schopnosti, zručnosti a kreativitu žiakov odboru vlasová kozmetika.

Operátori drevárskej a nábytkárskej výroby vo svojich maturitných prácach uplatňovali rôzne konštrukcie nábytku so zameraním na úsporu priestoru a variabilitu jeho využitia. Navrhovali a vyrábali úložný, stolový, lôžkový a predsieňový nábytok s rôznymi spôsobmi uzatvárania a vnútorného vybavenia. Drevené materiály využívali na výrobu dverí a pri výrobkoch určených do exteriéru.

V odbore podnikanie v remeslách a službách žiaci formou obhajoby vlastného projektu pripravovali podnikateľské, marketingové plány a rôzne podnikateľské projekty týkajúce sa podnikania v obchode a službách.

Žiaci práce prezentovali a obhajovali pred predmetovými maturitnými komisiami (PMK), ktoré viedli predsedovia PMK z iných škôl. Na priebeh praktickej časti odbornej zložky maturitnej skúšky dohliadala predsedníčka školskej maturitnej komisie Mgr. Anna Baľaková. Túto časť maturitnej skúšky hodnotíme veľmi kladne a pripravujeme sa na ústnu časť maturitnej skúšky, ktorá sa uskutoční od 26. do 30. mája.

Sme presvedčení, že nielen príprava na maturitnú skúšku, ale i vzdelávanie, odborný výcvik a odborná prax v rámci celého štúdia poskytli žiakom dostatok užitočných poznatkov a spôsobilostí, ktoré im pomôžu uplatniť sa v ich budúcom povolaní či úspešne pokračovať v ďalšom štúdiu.

RNDr. Oľga SKYSĽAKOVÁ
Foto archív školy

Žiaci odboru spoločné stravovanie sa prezentovali slávnostnou recepciou na tému Taliansko očami labužníkov.

Prehliadka stavebných remesiel...

Z minuloročného vyvrcholenia súťaže mladých stavbárov na pražskej Súťažnej prehliadke stavebných remesiel SUSO.

(dokončenie zo strany 17)

ločnosti Wienerberger a nanášanie štruktúrovaných omietok LB Cemix.

Stolárov čakala práca s klasickým náradím, skúsili si však aj rezanie kotúčovou a priamočiarou pílou značky Mafell. Preverili tiež svoje zručnosti, ako obsluhovať širokopásovú brúsku Houfek. Pracovali na stoloch Ramia, využili vŕtačky DeWalt, oblečenie Carhartt a dosky Dyas. Ich zručnosti preverili súťažné disciplíny, v ktorých v časovom limite vyrábali vonkajší kvetináč a obuvák.

Podujatie Skills Slovakia privítalo tento rok žiakov zo stredných odborných škôl zo Žiliny, z Trnavy, Považskej Bystrice, Komárna, zo Starej Ľubovne, Zvolena, z Podolínca, Topoľčian, Nitry, Humenného, Bardejova, Prešova, Trenčína, Levíc a zo Zlatých Moraviec. Najlepšie tímy postúpili do finále súťaže SUSO, ktorá sa uskutoční v dňoch 16. – 19. septembra v rámci jubilejného 25. medzinárodného stavebného veľtrhu For Arch v Prahe. Súčasne získali diplom Skills Slovakia a tí najzručnejší aj certifikát potvrdzujúci zvládnutie práce s modernými stavebnými technológiami od partnerov akcie. Výsledky podujatia prinesieme v budúcom čísle UN.

(šiov), foto archív SUSO

Záujem chlapcov o roboty sa nestráca ani v dospelom veku...

Robotické dni v Trenčíne

SOŠ TRENČÍN

Aj tento rok ovládli Výstavisko Expo Center v Trenčíne roboty. Počas 9. ročníka Trenčianskeho robotického dňa tu 2. – 3. apríla svoju šikovnosť a tvorivosť v oblasti robotiky predviedli žiaci základných a stredných škôl z celej SR, prítomní boli aj hostia z Českej republiky. Organizátorom

Výsledky 9. ročníka Trenčianskeho robotického dňa 2014

Kategória Driver A
1. miesto *(Cena primátora mesta Trenčína)* – Richard Horniak, SOŠ Handlová, robot Baltazar
2. miesto – Peter Ondrejovič, SOŠ Handlová, robot QQ
3. miesto – Martin Stotka, SOŠ Handlová, robot Cruiser
Kategória Driver B
1. miesto *(Cena riaditeľa SOŠ, Pod Sokolicami 14, Trenčín)* – Mário Šútovec, Základná škola s materskou školou (ZŠ s MŠ) Chlebnice, robot Trimer
2. miesto – Patrik Chorvát, ZŠ s MŠ Samuela Timona Trenčianska Turná, robot NXT 2
3. miesto – Jakub Jančo, ZŠ s MŠ Samuela Timona Trenčianska Turná, robot NXT 3
Kategória Stavebnice robotov
1. miesto *(Cena predsedu TSK)* – Stanislav Jochman, René Čáky, Jakub Farbula, Gymnázium, Alejová ul., Košice, robot Mačka a myš
2. miesto – Jakub Mazúr, Matej Mazúr, ZŠ, Mariánska ul., Prievidza, robot Ľudské telo
3. miesto – Štefan Gajdošík, Robert Jurčo, Alexander Kubíček, ZŠ s MŠ V. Mitúcha Trenčín, robot Čistička odpadových vôd
Kategória Free Style
1. miesto *(Cena ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR)* – Michal Košik, Stredná priemyselná škola (SPŠ) elektrotechnická Piešťany, robot AllWheelbot
2. miesto – Martin Dodek, SOŠ, Bzinská ul., Nové Mesto nad Váhom, robot RJPPV
3. miesto – Patrik Štefka, SPŠ Myjava, robot AnyWay

Z prezentácie firmy Leier.

Stavebno-ekonomický odborný deň pre prax

SPŠS HURBANOVO

Predmetové komisie odborných predmetov zorganizovali dňa 18. marca pre žiakov prvého až tretieho ročníka Odborný deň. Žiaci mali možnosť doplniť si svoje poznatky vďaka renomovaným lektorom z praxe o najnovšie trendy v stavebníctve, naučiť sa, ako a kde získať informácie z oblasti finančníctva, a zvýšiť si svoju finančnú gramotnosť.

Program pre skupinu žiakov s vyučovacím jazykom slovenským, ako aj pre skupinu žiakov s vyučovacím jazykom

bola opäť trenčianska Stredná odborná škola (SOŠ) na Ul. pod Sokolicami. Osobnú záštitu nad podujatím prevzal predseda Trenčianskeho samosprávneho kraja (TSK) Jaroslav Baška, vyhlasovateľom súťaže bolo Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky.

Cieľ podujatia – spopularizovať vedu a techniku medzi mladými ľuďmi trenčianskeho regiónu, sa podľa odozvy súťažiacich aj návštevníkov opäť podarilo naplniť. Prítomným hosťom – zástupcom mnohých inštitúcií, organizácií a firiem – sa na slávnostnom otvorení podujatia prihovoril aj podpredseda TSK Jozef Trstenský: „Vieme, že aj v našom kraji klesá záujem mladých o technické smery. Aj u nás chce väčšina deviatakov študovať na gymnáziách, obchodných či hotelových akadémiách. Na druhej strane technicky vzdelaní odborníci nachádzajú na našom trhu práce uplatnenie. Žiadajú si ich naše domáce firmy i prichádzajúci zahraniční investori. Aj preto v kraji venujeme v poslednom období zvýšenú pozornosť odbornému školstvu. Pracuje u nás krajská rada pre odborné vzdelávanie a prípravu, pripravujeme stratégiu, ktorá postupne prerastie do koncepcie odborného vzdelávania v kraji, pokračujeme v budovaní centier odborného vzdelávania a prípravy v niektorých našich stredných odborných školách. Trenčiansky samosprávny kraj má záujem o čo najužšie skĺbenie teórie s praxou prostredníctvom duálneho vzdelávania. Preto vždy budeme podporovať podujatia takéhoto charakteru, pretože skutočne pomáhajú prebúdzať záujem mladých o technické vzdelanie."

Organizátor podujatia pripravil viacero zaujímavých sprievodných podujatí, predstavili sa viaceré vysoké školy technického zamerania zo Slovenska a z Čiech, ako aj firmy so svojimi profesionálnymi robotickými technológiami. Celkovo sa Trenčianskeho robotického dňa 2014 zúčastnilo 28 základných a stredných škôl zo Slovenska a zo zahraničia, ktoré v súťažiach predstavili 74 robotov. Samotná súťaž bola rozdelená do štyroch kategórií. Okrem víťazov v jednotlivých kategóriách boli ocenení aj ďalší žiaci množstvom špeciálnych cien.

(tsk)

maďarským tvorila jedna prezentácia spojená s prednáškou a diskusiou z oblasti ekonomiky a dva workshopy z oblasti stavebníctva. Z oblasti ekonomiky boli témy zamerané na finančnú gramotnosť a regionálny rozvoj južného Slovenska. Prednášky mali príjemnú atmosféru. Žiaci sa aktívne zapájali, komunikovali na danú tematiku s prednášateľmi, odpovedali na otázky a tí najšikovnejší boli za svoju snahu aj odmenení. Z oblasti stavebníctva mali žiaci možnosť vypočuť si prezentáciu firmy Leier na tému *Stavebné konštrukčné systémy* a firmy Schiedel na tému *Novodobé komínové systémy*. Okrem firemných prezentácií bola súčasťou Odborného dňa aj prednáška z oblasti bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci na stavbe. Zástupca firmy Schiedel popri vysokokvalitnej prednáške prekvapil našich žiakov aj darčekovým balíčkom s firemnými materiálmi.

V rámci Odborného dňa prezentovali svoje práce aj súťažiaci v Stredoškolskej odbornej činnosti (SOČ), a to v rôznych súťažných odboroch: stavebníctvo, životné prostredie, vodohospodárstvo. Žiakov práce zaujali a našli v nich inšpiráciu zapojiť sa do ďalších ročníkov školského kola SOČ.

Celkovo bol tento deň pre našich žiakov zmysluplný a poučný. Odchádzali domov obohatení o odborné poznatky z praxe. A práve prepojenie školy a praxe je pre našich žiakov, budúcich stavebných technikov, veľmi dôležité.

Ing. Adriana ELEKOVÁ
Foto archív školy

Pokrývačstvo

REMESLÁ

Pokrývačstvo striech bolo zriedkavým, pritom však typickým mestským remeslom. Za pokrývačov označovali len remeselníkov, ktorí pokrývali strechy škridlou. Pokrývanie striech plechom prináležalo totiž klampiarom, pokrývanie šindľom zasa tesárom a pokrývanie striech slamou zväčša na vidieku alebo v chudobnejších predmestiach ľudia realizovali spravidla sami.

Na Slovensku jestvoval jediný cech pokrývačov, a to v Bratislave. Vznikol okolo roku 1763, keď sa pokrývači striech spojili s dláždičmi ulíc a nádvorí a založili spoločný cech. Ich cechový štatút v nemeckom jazyku má 18 číslovaných bodov, a keďže bol vydaný v období vrcholiacej rekatolizácie za vlády Márie Terézie, obsahuje aj viaceré ustanovenia náboženského rázu. Išlo predovšetkým o povinnosť byť v sprievode pod cechovou zástavou na každoročnej procesii, účasť na svätej omši konanej v deň sviatku patróna cechu či bohabojný život vôbec.

Poplatky majstrov a tovarišov

Na slávnostných zasadnutiach cechu, ktoré sa uskutočňovali po spoločnej účasti na bohoslužbách jednak pri príležitosti výročia cechu a jednak štvrťročne, vložil každý majster do cechovej pokladnice 30 grajciarov a každý tovariš 11 grajciarov. Na sviatok Božieho Tela všetci majstri platili tzv. ročný šiling vo výške 1 zlatý. Kto tak nespravil bez vysvetlenia, musel zaplatiť dvojnásobok tejto sumy. Za neospravedlnenú neúčasť na cechovom zhromaždení platil majster pokutu 30 a tovariš 15 grajciarov.

Učeň zaplatil pri prijatí do učenia zápisné 2 zlaté a po skončení trojročného obdobia učenia tiež 2 zlaté, načo mu vystavili výučný list. Tovarišom sa predpisovala trojročná vandrovka. Privandrovaných tovarišov vždy prideľoval do dielní majstrov cechmajster. Tovariš, ktorý sa chcel stať majstrom, musel zaplatiť 1 zlatý do cechovej pokladnice a povinne odpracovať aspoň rok u jedného z bratislavských majstrov. V cechu sa nerobil nijaký majstrovský výrobok, zato vstupný poplatok novoprijímaného majstra bol pomerne vysoký, a to 30 zlatých zápisného a 10 zlatých namiesto usporiadania pohostenia.

Na podnet ktoréhokoľvek príslušníka cechu, či už majstra, alebo tovariša, mohol cechmajster zvolať mimoriadnu schôdzu, za čo sa však platil osobitný poplatok. Ak to bolo z podnetu majstra, ten zaplatil 51 grajciarov, v prípade tovariša poplatok predstavoval presnú polovicu uvedenej sumy, čiže 25 a pol grajciara. Cechmajster sa mal voliť z troch kandidátov, pričom jedným z nich mal byť aj ten, ktorého funkčné obdobie sa práve skončilo. Cechmajster mohol dostať aj jedného pomocníka spomedzi majstrov.

Stredoveký pokrývač v Norimberskom ilustrovanom kódexe.

Vdovské právo

Povšimnutiahodné bolo ustanovenie, že vdova po majstrovi naďalej mohla viesť dielňu a stala sa členkou cechu s plnohodnotnými majstrovskými právami, pričom jej všetci ostatní majstri mali poskytovať všestrannú pomoc. Na jej žiadosť mohol jeden z tovarišov riadiť výrobu a zastávať funkciu vicemajstra. Ak sa však vydala za niekoho mimo cechu, všetky majstrovské práva stratila.

Okolo roku 1820 aj roku 1828 v Bratislave vykazovali zhodne dvoch pokrývačov striech. V Trnave vtedy pôsobili traja pokrývači a po jednom majstrovi mali zastúpenie už iba v Novom Meste nad Váhom, Modre, Hlohovci, Senici, Nitre, Čadci, Banskej Bystrici a Kežmarku.

Doc. PhDr. Vladimír SEGEŠ, PhD.
Foto archív autora

Delikatesa z hľuzovky čiernej očarila i kuchárskych majstrov

SOŠHSaO ZVOLEN

Žiaci Strednej odbornej školy hotelových služieb a obchodu vo Zvolene sa v dňoch 24. až 30. marca zúčastnili medzinárodnej súťaže kuchárov, someliérov a barmanov v San Pellegrine v Taliansku. Základnou filozofiou súťaže bola príprava jedla s delikátnou hľuzovkou čiernou, pričom someliér prezentoval a servíroval víno, ktoré chuťovo dopĺňalo kuchárom pripravenú delikatesu.

Naša jahňacia sviečkovica s krustou z tekvicových jadier, hráškovým pyré, kalerábovým gratinom, so zemiakom sous-vide a jussom z hľuzovky čiernej, pripravená Lukášom Guzmanom, žiakom 4. ročníka, porotu očarila. Podobne tak víno Cabernet Sauvingon, Vinidi 2009, výber z hrozna, ktoré excelentne dekantoval a prezentoval Kamil Kontšek, žiak 3. ročníka, samozrejme, plynulou angličtinou, za čo si vyslúžil potlesk poroty i prítomných hostí. Naša radosť z víťazstva bola o to väčšia, že porote predsedal svetoznámy kuchár Enrico Cerea, ktorý je majiteľom reštaurácie s 3 michelinskými hviezdami, a osobne vyslovil uznanie za vysokú profesionalitu a zručnosť obidvom našim žiakom. Kamil Kontšek bodoval aj v barmanskej súťaži, kde so svojím nápojom Bellissima obsadil 2. miesto.

Úspešní zvolenskí študenti spoločne so svojimi vyučujúcimi a s ocenením z prestížnej medzinárodnej kulinárskej súťaže.

Odovzdávanie cien sa uskutočnilo počas slávnostného galavečera za prítomnosti mnohých predstaviteľov spoločenského a kultúrneho života, mnohých renomovaných kuchárov regiónu Lombardia, ako i generálneho konzula Slovenskej republiky, ktorý tiež osobne zablahoželal celému nášmu tímu ku krásnemu úspechu a prisľúbil návštevu našej školy vo Zvolene. Galavečer spestril svojou excelentnou sabrážou sektu opäť Kamil Kontšek, za čo si vyslúžil ovácie všetkých prítomných. Poďakovanie, samozrejme, patrí nielen vedeniu školy, ale aj pedagogickým pracovníkom, ktorí pripravovali žiakov na vrcholovú súťaž, a to Márii Kaľamárovej, Petrovi Chvojkovi a Zdenke Cibuľovej.

Mgr. Alžbeta STANÍKOVÁ
Foto archív školy

Víťaz celoštátneho kola olympiády v nemčine

SPŠE PREŠOV

Po víťazstve v obvodnom i krajskom kole Olympiády v nemeckom jazyku sa Martin Sekera, žiak prvého ročníka Strednej priemyselnej školy (SPŠ) elektrotechnickej v Prešove, zúčastnil 24. marca celoštátneho kola v Bratislave. Vďaka svojim vedomostiam a záujmu o cudzie jazyky výborne reprezentoval našu školu a celý Prešovský kraj a aj v tomto kole získal vo svojej kategórii prvé miesto. Veľmi sa tešíme z jeho zlatej medaily a srdečne mu blahoželáme.

Sme hrdí, že popri účasti a výborných výsledkoch v odborných technických súťažiach sú medzi žiakmi našej školy aj takí, ktorí sa vedia presadiť v súťažiach z cudzieho jazyka. Veď odborné znalosti v spojení so znalosťami cudzieho jazyka sú veľkou devízou do budúcnosti a rozširujú žiakom možnosti budúceho štúdia i zamestnania.

V auguste sa v nemeckom Frankfurte uskutoční medzinárodné kolo olympiády, ktorého sa zúčastnia dvaja vybraní víťazi jednotlivých kategórií celoštátneho kola. Možno bude medzi nimi aj Martin, veľmi mu to prajeme, bol by to pre neho veľký zážitok a príležitosť získať skúsenosti v súťaži najlepších z najlepších.

Najväčšou odmenou za úspech je pre Martina možnosť zúčastniť sa v júli trojtýždňového jazykového pobytu v nemeckom meste Hameln, na ktorý sa už veľmi teší. Začiatok prázdnin bude pre neho nepochybne zaujímavý a inšpiratívny.

Mgr. Miriam PRIBIŠOVÁ
Foto archív školy

Pohoda z Považskej Bystrice.

K realite života cez sympatické...

JASR

(dokončenie zo strany 17)

Premyslieť, zhotoviť, predviesť, predať

Do Bratislavy prišli súťažiť žiaci zo stredných škôl typu obchodných či hotelových akadémií, gymnázií i odborných škôl. Stredná odborná škola (SOŠ) technická z Tlmáč zastupovala na veľtrhu podľa nízkeho záujmu žiakov o remeslá a technické vzdelávanie v súčasnosti „menšinové“ odborné školstvo. Popri štvorročných študijných a dvojročných nadstavbových odboroch v oblasti strojárstva, elektrotechniky a ekonomiky má škola vo vzdelávacích programoch aj trojročné učebné odbory (obrábač kovov a strojný mechanik). SOŠ technická na svojej webovej stránke uvádza, že má 60-ročnú históriu a v 14 triedach pripravuje viac ako 300 žiakov. Dielne odborného výcviku sú umiestnené v Slovenských energetických strojárňach (SEŠ) Tlmače, strategickom podniku na dolnom Pohroní. V nich žiaci končiacich ročníkov vykonávajú odbornú prax a za svoju prácu sú ohodnotení finančne. Navyše počas posledných dvoch rokov štúdia majú možnosť získať podnikové štipendium od 27 do 50 eur mesačne (výška sa určuje podľa študijných výsledkov) a s ním aj záruku perspektívneho zamestnania v tomto energetickom strojárenskom podniku, ktorý vyrába parné kotly na spaľovanie uhlia, oleja, plynu a biomasy a dodáva ich do 55 štátov sveta.

Tieto informácie mi potvrdil Kristián Balogh, žiak 3. ročníka odboru mechanik strojov a zariadení. S podnikom podpísal zmluvu, a keďže má študijný priemer dva, dostáva mesačne štipendium 50 eur. Keď úspešne zmaturuje, zamestnajú ho v podniku na tri roky. Inými slovami: v súčasnosti je to nezanedbateľná vidina stabilnej práce. Žiaci posledných ročníkov majú možnosť získať skúsenosti aj v externom prostredí počas dvojtýždňovej povinnej praxe. Môžu pritom uplatniť svoj osobný záujem, teda vyberať si firmu, organizáciu sami – a teda aj v prípade nespokojnosti sa posťažovať predovšetkým sebe.

Žiaci SOŠ technickej Tlmače zhotovujú výrobky počas odborného výcviku a podľa vlastných predstáv. Využívajú pritom praktické skúsenosti, ktoré získali pri zváraní metódou TIG, MIG a MAG, ovládajú obsluhu sústruhu, frézy, brúsky a iných základných strojárskych mechanizmov. Zváranie, brúsenie, leštenie patria medzi základné zručnosti žiakov, ktoré získavajú v odboroch strojárstva a elektrotechniky. Výrobky na bratislavskú prezentáciu navrhli budúci programátori v počítači – zadali podklady na jeho vyfrézovanie do CNC stroja, ktorý je súčasťou technologickej výbavy pri praktickej odbornej príprave.

Študentské bufety

Tretiačky z tlmačskej školy prispeli napríklad keramickými výrobkami. Študujú marketing, a tak porozprávali o tom, ako sa práve v tomto ročníku starajú o školský bufet. To, čo sa naučili na odborných predmetoch o obchodovaní, tovaroch a službách, praktizujú v reálnom zariadení školy. Oslovujú dodávateľov potravín, nakupujú od nich tovar najmä na každodenné občerstvenie a zasýtenie hladu. Popritom v bufete predávajú aj darčekové predmety, ktoré vyrobili ich spolužiaci, zhotovili šikovné spolužiačky. Cenu kalkulujú primerane obsahu študentských peňaženiek, samozrejme, s potrebným ziskom na zaplatenie nového tovaru a na odmenu tým, ktorí sa cez prestávku postavia za pult, po vyučovaní dopĺňajú zásoby, zratúvajú tržby, robia inventúru. Iba vyplácanie faktúr „zverujú“ svojej učiteľke.

S podobným produktom prišli aj žiačky Obchodnej akadémie z Považskej Bystrice. Stánok svojej firmy Pohoda mali na pozičné výbornom mieste, hneď pri veľtržnom pódiu, čo patrične využívali na propagáciu jej činností. Obchodná akadémia je v škole jediný odbor, ale v 3. a 4. ročníku majú žiaci popri základných študijných povinnostiach na výber jeden zo siedmich voliteľných predmetov. Môžu absolvovať seminár z aplikovanej informatiky, cvičenia z matematiky, venovať sa oblastiam cestovného ruchu, marketingu, bankovníctva, daňovej sústavy alebo aplikovanej ekonómie, čo zahŕňa predovšetkým praktické činnosti v ich vlastnej študentskej firme.

Žiaci z SOŠ technickej Tlmače sa pri svojej prezentácii sústredili na praktické činnosti a ponuku úžitkových predmetov.

Žiaci z Považskej Bystrice podobné skúsenosti pri prevádzke školského bufetu, ako majú v Tlmačoch, doplnili o účasť akcionárov školského bufetu. Po odrátaní základu na nákup potrebných vecí a tovarov do bufetu a odmien zainteresovaným na práci a predaji im zo zarobených peňazí vracajú vklad akcií zvýšený o dividendu. Naučili sa nakladať s ozajstnými peniazmi, spolupracovať s drobnými dodávateľmi. Je to skúsenosť, ktorú si zúčastnení môžu vyskúšať a prakticky overiť iba v jednom školskom roku, získajú však trvalý základ, o ktorý sa môžu oprieť pri iných, náročnejších činnostiach už priamo v praxi.

Etika podnikania

Pri väčšine stánkov sme nestretávali učiteľa, celú prezentáciu študentskej firmy a tým aj kmeňovej školy zabezpečovali zväčša členovia „vrcholového manažmentu“. S pedagógom som sa stretol až pri stánku Hotelovej akadémie na Mikovíniho ulici v Bratislave. Libuša Podhradská vyučuje dejepis, občiansku náuku a etickú výchovu v škole so 60-ročnou tradíciou (súčasná je priamou pokračovateľkou združenej hotelovej akadémie, hotelovej školy a stredného odborného učilišťa spoločného stravovania) a s bohatými skúsenosťami vedenia a pedagógov so vzdelávaním a s praktickou prípravou budúcich pracovníkov v hotelových a gastronomických službách. Ako jediná štátna hotelová akadémia v Bratislave poskytuje bezplatné stredoškolské štúdium ukončené podľa jednotlivých odborov buď maturitnou skúškou, výučným listom, alebo oboma certifikátmi. Má študijné odbory hotelová akadémia, čašník a servírka, učebný odbor kuchár a denné nadstavbové štúdium v študijnom odbore spoločné stravovanie.

S Libušou Podhradskou sme hovorili o jej skúsenostiach zo spolupráce s Junior Achievement Slovensko (JASR), o pomoci tejto organizácie pri ďalšom vzdelávaní pedagógov. Pre ňu to bolo vzdelávanie v Globálnom etickom programe - Etika v podnikaní. Program je určený pre učiteľov v podkategóriách: nižšie stredné odborné vzdelávanie, stredné odborné vzdelávanie, úplné stredné všeobecné vzdelávanie, úplné stredné odborné vzdelávanie a učiteľ pre vyššie odborné vzdelávanie. Na základe získanej kvalifikácie vyučuje od školského roku 2005/2006 predmet etika v podnikaní a manažment, a tak sa úprimne potešila nášmu záujmu. Väčšine návštevníkov sa totiž slovo etika zdá buď málo atraktívne, alebo na získanie maturity aj dosť zbytočné.

Etika v podnikaní však neraz býva o každodennej realite, s ktorou sa stretávame stále častejšie, a neraz bývame pri praktikách niektorých podnikateľov zaskočení, rozhorčení či dokonca priamo okrádaní. O potrebe – nielen študijných povinnostiach – venovať sa tejto téme Libuša Podhradská sympaticky každoročne presvieda žiakov druhého ročníka vzdelávacím programom Etika v podnikaní. Neboli výnimkou ani tí, ktorí sa prezentovali na aktuálnom ročníku veľtrhu. Napokon už teraz sa žiaci sami stretávajú s rozličnými praktikami v službách, a tak im hovorí, že možno medzi prvými budú podnikať už tak, aby etika v praxi sa stala celkom samozrejmou súčasťou ich pracovného štýlu.

Pochvaľovala si, že učitelia zapojení do vzdelávacích programov JASR môžu získať kvalifikačné kredity.

Ona od organizácie prijala navyše podnet na vytvorenie slovenského vzdelávacieho programu s názvom Etika a podnikanie. Minulý školský rok bola v ňom bratislavská Hotelová akadémia zapojená ako pilotná škola, Libuša Podhradská vytvorila k téme metodickú príručku aj učebnicu s rovnomenným názvom. Vychádza v ústrety žiakom z viacerých metodických hľadísk. Výhradné právo na šírenie týchto informácií má JASR. Na portáli organizácie sa zaregistrovali učiteľka aj žiaci, každý má svoje heslo. Pravda, mohli by sa využiť aj celoplošne. Podmieňuje to akreditácia ministerstva školstva, odborníci sa majú vyjadriť k obsahu a forme učebného a študijného materiálu do roka od predloženia návrhu. Podľa predbežných ohlasov by akreditácia mala prísť teraz v máji.

Autorka hovorí: Materiálna základňa je celá vytvorená elektronicky. Táto podoba je pre žiakov atraktívnejšia, môžu si ju pozerať na počítači, študovať doma pri príprave na nasledujúci hodinu. Učebné texty nie sú dlhé. Sú rozdelené na 11 kapitol, každá má výpovednú hodnotu, umožňuje zapojiť sa na elektronickom diskusnom fóre, vyjadrovať sa k danej problematike. A za každým textom nasleduje diskusná otázka. Tá je osobitne dôležitá, pretože v podnikaní nestačí iba uplatňovať vlastnú bystrosť. Nie je až také dôležité, aby žiaci vyjadrovali naučené, ale aby povedali svoj vlastný názor. Na vyučovaní si ho modifikujú a overujú jeho správnosť. Nie výnimočne totiž mnohé praktiky podnikateľov nie sú z etického pohľadu správne. A to sa priamo alebo nepriamo prenáša aj na deti. Zmenila sa situácia, nie tak dávno prichádzali do škôl „morálne zdatné“ deti, lenže stále častejšie sa otvárajú a pribúdajú nové problémy a škola sa dostáva do pozície, keď v etickej príprave neraz supluje výchovné pôsobenie rodiny.

Medzi ocenenými bola aj spoločnosť Cross z Obchodnej akadémie Levice.

Pexeso s prstovou abecedou

Väčšina študentských firiem mala pri svojej prezentácii na zreteli aj predaj vlastných výrobkov. Bokom nechajme drobné suvenírky, ktoré nemali čím zaujať porotu a ani nevyvolávali potrebu vlastniť ich. Medzi najvyššie ocenené na 19. ročníku Veľtrhu študentských spoločností sa zaradila Auris pri SOŠ pre žiakov so sluchovým postihnutím na Koceľovej ulici v Bratislave (popri nej tam pôsobí aj gymnázium a odborné učilište pre žiakov s týmto postihnutím, ale v rámci všeobecnej integrácie v nich študujú aj počujúce deti). Škola je internátna a má celoslovenskú pôsobnosť, nadväzuje na pedagogické východiská jej predchodkyne založenej už roku 1947. Ponukou študijných a učebných odborov je široká.

V päťročnom maturitnom štúdiu je to strojárstvo – grafické systémy, mechanik-elektrotechnik, mechanik počítačových sietí, kozmetik, kozmetička a vizážistka, propagačná grafika. V štvorročnom štúdiu žiaci môžu získať kvalifikácie v učebných odboroch strojár, knihár, čalúnnik, pracovník pre záhradnú tvorbu, zeleň a služby, krajčír, polygraf-knihár, technicko-administratívny pracovník. Pre žiakov zo špeciálnych základných škôl sa ponúkajú trojročné učebné odbory spracúvanie dreva – čalúnenie nábytku, poľnohospodárska výroba – záhradník: kvetinár, zeleninár, sadovník, a polygrafická výroba – knihárne a kartonáž; pre žiakov, ktorí neukončili základnú školu, dvojročné odbory strojárska výroba a poľnohospodárska výroba.

Podobných škôl na Slovensku je málo, v jeho západnej časti je jediná, ktorá poskytuje stredoškolské vzdelávanie pre žiakov so sluchovým postihnutím. Pracuje v nej školská psychologička, sociálna pracovníčka, zdravotná sestra, školská logopedička. Logopedička sa venuje individuálnej logopedickej starostlivosti – náprave dyslálie, dysgrafie a dyslexie. Okrem logopedickej starostlivosti majú žiaci vyučovací predmet komunikačné zručnosti. Náplňou predmetu je upevňovanie správnej výslovnosti, rozvoj logického myslenia a rozvoj komunikácie. Vyučuje komunikačné zručnosti. Všeobecná charakteristika nepočujúcich zahŕňa viacero stupňov, tie sa určujú podľa schopností prijímať výšku decibelov. Niektorí majú vážnu poruchu sluchu, pri ktorej sa dá dorozumievať iba posunkovou rečou, až povedzme po nedoslýchavosť, čo je pomerne ľahší hendikep.

Študentská spoločnosť Auris sa vo svojich podnikateľských aktivitách zamerala na zostavenie pexesa s prstovou abecedou. Popri pexese vytlačili aj plagátik s touto abecedou, pričom očakávajú, že sa im podarí vzbudiť záujem o to, čo bývalo kedysi príťažlivou detskou hrou. Chcú ju tak cez dospelých znovu dostať k deťom, aby sa hravou formou zaujímali o svojich vrstovníkov, ktorí majú vážne poruchy reči.

Korenie a soľ

Vo firme Cross z Obchodnej akadémie v Leviciach si odskúšali, ako je to, keď sa ľudia usilujú spraviť z núdze cnosť. Tohtoroční účastníci veľtrhu mohli nadviazať na skúsenosti svojich starších spolužiakov, prakticky vnímali veľtrhy študentských spoločností ako vyvrcholenie ich záujmových činností a vhodnú príležitosť na prezentovanie svojich podnikateľských výsledkov. Odborná porota i verejnosť už viac ráz ocenila žiakov levickej školy za ich celoročné úsilie. Osobitne úspešní boli v druhej polovici 90. rokov minulého storočia a na začiatku tohto, keď získali ocenenia za najlepší manažérsky tím, najlepšiu marketingovú prezentáciu či v kategórii výrobok a životné prostredie.

Študijná príprava žiakov v skupine odborov ekonomika a organizácia s denným štúdiom je postavená na teoretickom základe, a tak im reálne firmy ponúkajú prax predovšetkým v oblasti korešpondencie a administratívy. Napriek tomu manažment študentskej spoločnosti Cross prišiel z Levíc do veľtržnej konkurencie s jedným z najpraktickejších nápadov, navyše aj realizovaných. Z kovového odpadu zhotovovali vtipné figúrky či praktickú soľničku a koreničku. Jednu zostavu sa odvážili ponúknuť generálnemu riaditeľovi firmy, s ktorou škola spolupracuje. Chceli mu ju podarovať, ale on, rozumejúc obchodovaniu, si za soľničku a koreničku riadne zaplatil.

Mali aj ďalšie nápady, jeden z nich bol na ochranu matky a dieťaťa za volantom, len nevedeli vytvoriť prototyp výrobku. Tak sa konzultačne obrátili na spoločnosť Hyunday. Výsledkom je prepojenie smartfónu a tabletu v osobnom automobile. Vychádzali z toho, že viaceré matky prevážajú v sedačkách svoje nie vždy pokojné, zato neraz zvedavé deti. Ak by ich dieťaťu dali tablet a ony ho mali napojený pred sebou na smartfón, nemuseli by sa obzerať dozadu, ale rozprávali by sa prostredníctvom týchto už dosť bežných technológií. Nápad to nie je márny, hoci si uvedomujú, že jeho praktické využitie naráža na predpisy o cestnej premávke. Treba vyriešiť, aby vodička mala zariadenie umiestnené priamo pred sebou, ale nerušilo ju pri jazde. Obrátili sa preto na spoločnosť Google, tá im však vyčíslila vstupné náklady na tisícky eur. Tak oslovili absolventa informatiky na Oxforde, ktorý istý čas pracoval aj pre túto firmu, a ten sa podujal uskutočniť prvotnú realizáciu na vlastné náklady. Ak by vedel túto aplikáciu realizovať a uplatniť sa s ňou na trhu, zisk z tržieb by si delili percentuálne podľa dohody. Aplikácia je teda reálne vo vývoji, keď sa podarí realizovať, veríme, že UN budú medzi novinami, ktoré dostanú o tom čerstvú správu.

Víťazný samomiešač

Členovia vedenia firmy Alo z Gymnázia na Poštovej ulici v Košiciach zostrojili samomiešač. Svoj víťazný výrobok vysvetlili tak jednoducho, akoby nás odkazovali na prvé výmysly v časoch jaskynného života. K varným hrncom ich viedla predovšetkým snaha zľahčiť si niektoré úkony nevyhnutné na prežitie. Netaja sa tým, že sa im nechce zbytočne tratiť čas pri kuchynskom sporáku (bez toho, aby zamotávali vysvetľovaním, čo by varili, keby ich takýto záujem nečakane prepadol). A ak niektorí predsa len niečo stráviteľné varia, prekáža im neustály pohyb rukou pri miešaní jedla, aby im neprihorelo. Navrhli preto jednoduchý stroj, ktorý za vás vymieša v hrnci jedlo bez toho, aby ste museli stáť pri sporáku s vareškou. Pohon je na akumulačné baterky, tie môžu byť hneď napojené na elektrickú sieť.

A hneď majú naporúdzi obchodný slogan, za ktorý by sa nemuseli hanbiť ani producenti svetoznámych výrobkov a strojov. „Nepredávame vám náš produkt, ale váš čas.“ A mladí manažéri nás bez dlhých rečí, ktoré takisto bývajú stratou peňazí, so svojím Alo-výrobkom odkázali na stránku samomiesac.info, kde je všetko potrebné vysvetlené. Popritom podstatnom je tu navyše racionálne zdôvodnenie, pri dnešnom neraz málo zdravom stravovaní mimoriadne aktuálne: Vieme, že v domácnostiach sa často stravujeme z polotovarov, namiesto zdravej domácej vyváženej stravy má prednosť rýchle občerstvenie. Pre takúto stravu, argumentujú, narastá počet obéznych ľudí s rôznymi zdravotnými problémami. Či už sú to ťažkosti s pohybom, trávením, často sa objavujú srdcovocievne alebo psychické problémy. Týmto nepríjemnostiam sa dá ľahko predchádzať zlepšením stravovacích návykov.

Hrajúci vankúš firmy Utilité z Obchodnej akadémie v Partizánskom.

Nepočujúcich žiakov zo študentskej spoločnosti Auris na veľtrhu sprevádzala špeciálna pedagogička Agáta Čermáková.

„Chceli by sme ukázať najmä deťom na základných školách, ako jednoducho, rýchlo a efektívne sa dá navariť zdravé a chutné jedlo, ktoré možno doteraz nepoznali. Všetky deti majú veľký vplyv na svojich rodičov, takže aj vďaka nim sa môže rozšíriť zdravšie stravovanie do ich blízkeho okolia.“

Ďalšie plus aktivity košických gymnazistov je v tom, že si ctia spoluprácu a tímovú robotu. Bolo to vidieť už v stánku s vydarenou imitáciou kuchyne. Pôsobí živo a príťažlivo a je výsledkom ich vlastných predstáv konzultovaných a korigovaných s priateľkou, ktorá má skúsenosti s dizajnom. Členova študentskej spoločnosti Alo pri výrobku pochopili, že ho nezhotovia bez potrebných nástrojov a technológií v gymnáziu, a tak pri jeho tvorbe spolupracovali s SOŠ automobilovou v Košiciach. Tam im z hliníkových profilov pokrytých chrómovým náterom zostrojili prototyp samomiešača, ktorý spĺňa normy na používanie v gastronómii. A aby neostali iba pri technike a technológiách, so šikovným kuchárom z Hotelovej akadémie v Košiciach zase zorganizovali hodinu varenia zdravých a chutných jedál pre deti v košickej Základnej škole na Staničnej ulici.

Vyhrávajúci vankúš

Študentská firma Salus z Obchodnej akadémie Partizánske, v ktorej popri tomto nosnom odbore pripravujú aj sociálno-výchovných pracovníkov, navrhla a aj ponúkala na predaj vankúš so zabudovanými reproduktormi. Aj pre nich sa základom uvažovania stalo praktické využitie. Masový záujem mládeže o hudbu šírenú rôznorodými kanálmi ich viedol k tomu, aby sa dala počúvať v jednej z najpohodlnejších polôh – poležiačky – a bez toho, aby ste rušili svoje okolie, aby vám slúchadlá padali z uší či nepríjemne vás tlačili. Tomu všetkému sa vyhnete, ak si nosič hudby napojíte na vankúš so zabudovanými reproduktormi, ktoré sú spoľahlivo ochránené aj pred ťažšou či od učenia už oťaženou hlavou. Hrajúci vankúš nikoho nevyrušuje, je čisto pre vás, poprípade pre toho, komu sa žiada priložiť svoju hlávku na vankúš vedľa vašej. Môžete takto aktívne či relaxačne preležať celé hodiny, bár od večera do neskorého rána.

Propagátori hovorili predovšetkým, ba priam výlučne o počúvaní hudby. Som však presvedčený, že vankúš bude ochotný prenášať do vášho sluchu aj hovorené slovo. Povedzme výsostne literárne, recitované alebo čítané kvalitnými interpretmi, hercami, pre viacerých známymi z televíznych obrazoviek. Ak si to chcete vyskúšať, dovolím si dať do vašej pozornosti z verejnoprávneho Slovenského rozhlasu rádio Litera alebo Devín. A ak zvyknete počúvať cez internet, skúste cez youtube hovorené/mluvené slovo. Nájdete tam básne, poviedky, hry aj celé romány. V slovenčine, češtine aj v iných jazykoch.

Symbol praxe: svietniky

Študentská spoločnosť eSTRité pôsobí pri Strednej priemyselnej škole (SPŠ) v Leviciach, má 23 členov a tvoria ho žiačky študujúce v odbore technicko-informačné služby plus mechanik strojových zariadení. Škola vznikla v polovici 70. rokov minulého storočia prestavbou vzdelávania poľnohospodárskych odborníkov na potreby strojárstva. V septembri 1992 v nej zriadili dva celkom nové študijné odbory: slaboprúdovú elektrotechniku a technické a informatické služby. V súčasnosti sa levická SPŠ charakterizuje tým, že jej žiaci už dve desaťročia patria medzi najúspešnejších v Stredoškolskej odbornej činnosti a iných záujmových súťažiach. Vo vedomostných súťažiach je v kategórii stredných odborných škôl najlepšia v Nitrianskom samosprávnom kraji, ktorý je jej zriaďovateľom. Všetci žiaci aktívni v spoločnosti eSTRité zhotovovali kovový svietnik. Naučili sa to počas školskej praxe. Narysovali si jeho podobu a po zvládnutí základných zručností im výroba – s obsluhou stroja, úpravou povrchu kovu, nalakovaním – trvala dve vyučovacie hodiny. Možno práve to bol prvý krok niektorých k úspešnému hľadaniu praktického zamestnania. Popri povinnej školskej praxi totiž absolvujú ku koncu druhého a tretieho ročníka dvojtýždňovú prax. A keďže partnerským podnikom školy sú už spomínané SEŠ Tlmače, možno sa budú uchádzať o prácu práve tam.

Reportáž pripravil Dušan MIKOLAJ
Foto autor

VÝSLEDKY SÚŤAŽE

Odborná porota posudzovala 62 podnikateľských nápadov. Vybrala tri študentské spoločnosti, ktoré budú Slovensko zastupovať na medzinárodných súťažiach v Estónsku, Nemecku a Holandsku.

Na **Company of the Year Competition** v Talline postupuje študentská spoločnosť Challenge T z Evanjelického gymnázia v Tisovci, ktorá „vymyslela komplexný program pre zdravý životný štýl od knihy s receptami až po fitnes park pre všetky vekové kategórie“.

Na **Enterprise Challenge** v Holandsku postupujú študenti zo spoločnosti Bobble FM z Fakulty manažmentu UK Bratislava „so svojimi ekologickými fľašami“.

Na **Skills For the Future European Final** vo Frankfurte pôjde študentská spoločnosť Cross z Obchodnej akadémie z Levíc. Jej členovia vyvinuli „aplikáciu pre šoférujúcich rodičov Careful Eye, s ktorou môžu sledovať svoje deti na zadnom sedadle auta“.

Výsledky 19. Veľtrhu študentských spoločností

Hlavné kategórie

SAP TOP podnikateľský nápad *(cena za najlepší podnikateľský plán s najväčším potenciálom úspešnosti na trhu)*

1. Alo, Gymnázium, Poštová 9, Košice
2. GMH, Gymnázium M. Hrebendu, Hlavná 431, Hnúšťa
3. Cross, Obchodná akadémia, K. Kittenbergera 2, Levice

AT&T TOP manažérsky tím *(cena za dosiahnuté výsledky a tímovú prácu)*

1. Ži pre život, Stredná odborná škola, Hattalova 968/33, Námestovo
2. Challenge T, Evanjelické gymnázium, Jesenského 836, Tisovec
3. Glazart, Spojená škola - Obchodná akadémia, Centrálna 464, Svidník

KPMG TOP marketingová prezentácia *(cena za najlepšiu propagáciu)*

1. Challenge T, Evanjelické gymnázium, Jesenského 836, Tisovec
2. Balance, Obchodná akadémia, Račianska 107, Bratislava
3. Glazart, Spojená škola - Obchodná akadémia, Centrálna 464, Svidník

MARPEX TOP úžitkový produkt *(cena za najoriginálnejší výrobok)*

1. TrebiShow, Stredná odborná škola, Komenského 12, Trebišov
2. Auris, Stredná odborná škola pre žiakov so sluchovým postihnutím, Koceľova 26, Bratislava
3. Express Team, Stredná odborná škola podnikania, Veľkomoravská 14, Trenčín

Ocenenia

Hyundai Skills for the Future Award *(ocenenie v projekte Skills for the Future)*

Cross, Obchodná akadémia, K. Kittenbergera 2, Levice

GSM Shop TOP prezentácia na pódiu *(ocenenie za najlepšiu prezentáciu produktov na pódiu)*

Pohoda, Obchodná akadémia, Jesenského 259/6, Považská Bystrica

Private Consulting TOP študentská spoločnosť v programe Podnikanie v cestovnom ruchu

CK Perfect, Hotelová akadémia, Malinovského 1, Brezno

ANASOFT TOP študentská spoločnosť vo vysokoškolskom programe Povolanie podnikateľ

Bobble FM, Fakulta manažmentu UK, Odbojárov 10, Bratislava

Najlepšia študentská spoločnosť hodnotená verejnosťou a Najlepšia študentská spoločnosť hodnotená študentmi

Ocvifix, Obchodná akadémia, Nevädzová 3, Bratislava

Najlepšia študentská spoločnosť hodnotená učiteľmi

Auris, Stredná odborná škola pre žiakov so sluchovým postihnutím, Koceľova 26, Bratislava

SOPK

Na výročnom zasadnutí Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory (SOPK) aj tento rok udeľovali prestížne ocenenie TOP tím Aplikovanej ekonómie. Prezident SR Ivan Gašparovič a predseda SOPK Peter Mihók ocenili „za mimoriadnu tvorivosť, odvahu a podnikavosť“ študentský tím Balance z Obchodnej akadémie na Račianskej ulici v Bratislave pod vedením jej riaditeľky Márie Mydlovej. Študenti premenili nevyužité priestory školy na útulnú čajovňu, v ktorej podávajú vlastné čaje a sušienky. Najlepším učiteľom za dlhoročný prínos a rozvoj programov JASR poďakovala vedúca služobného úradu Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Henrieta Crkoňová.

Praktická pomoc žiakom základných škôl

PREDMET TECHNIKA

Projekt *Tvorivé dielne* v Strednej odbornej škole technickej v Galante pomohol priblížiť strojárske profesie žiakom základných škôl, konštatuje Ing. Ivan Igrici, riaditeľ galantskej školy. Automobilový priemysel, strojárstvo, ale aj tradičné poľnohospodárstvo sa stávajú stále významnejšími odvetviami nášho regiónu. Preto sú na trhu práce hľadaní predovšetkým absolventi strojárskych a poľnohospodárskych odborov – opravári, mechanici, zvárači, vodiči, obrábači kovov, zámočníci, sústružníci či servisní technici poľnohospodárskych strojov a zariadení...

Pán riaditeľ, ako zabezpečiť nedostatkové strojárske a poľnohospodárske profesie pre trh práce?
Klesajúci záujem o štúdium strojárskych a poľnohospodárskych odborov, zapríčinený nie dostatočnou znalosťou obsahu štúdia týchto odborov, bol dôvodom, prečo ministerstvo školstva zaviedlo na základných školách predmet technika. Jeho súčasťou je ovládanie základov techniky – jednoduchého ručného obrábania materiálov, základov technickej komunikácie – čítanie technických výkresov, najmä posilnenie manuálnych zručností žiakov.

Sú základné školy dostatočne materiálne pripravené na vyučovanie tohto predmetu?
Vyučovanie tohto predmetu spôsobilo takmer všetkým základným školám na Slovensku nemalé problémy. Školám chýbajú nielen priestory či materiálovo-technologické zabezpečenie na plnohodnotné vyučovanie predmetu technika, ale v mnohých aj kvalifikovaní učitelia.

Škola bola úspešná v projekte *Tvorivé dielne*. Čo bolo jeho náplňou?
Finančné prostriedky získané z projektu *Tvorivé dielne* poskytli možnosť spropagovať strojárske profesie a možnosti ich štúdia na Strednej odbornej škole technickej v Galante. V rámci projektu mohli žiaci základných škôl nielen nahliadnuť do zámočníckej, sústružníckej, montážnej, elektrotechnickej, mechanizačnej alebo zváračskej dielne, ale priamo si prácu v týchto dielňach aj vyskúšať, vyrobiť konkrétny výrobok a pochváliť sa ním doma alebo kamarátom.

Vybavenie väčšiny základných škôl dnes nedosahuje možnosti, ktoré im môže ponúknuť stredná odborná škola.

Mali možnosť zapojiť sa do projektu aj školy mimo Galanty?
Keďže sme v rámci projektu získali finančné prostriedky aj na dopravu, vedeli sme zabezpečiť dovoz aj odvoz žiakov z okolitých obcí. Takto sme pripravili dopoludňajšie tvorivé dielne pre žiakov Základnej školy s materskou školou J. Murgaša zo Šale a Základnej školy z Horných Salíb.

O galantskej technickej škole je známe, že úzko spolupracuje so základnými školami v Galante.
Nad rámec projektu sme ponúkli galantským základným školám možnosť absolvovať vyučovanie predmetu technika priamo v našej strednej škole. Škola ponúkla nielen dielne školy, majstra odborného výcviku, ale aj zabezpečenie cvičného materiálu pre žiakov, výkresovú dokumentáciu, pracovný postup alebo model.

Aká bola odozva?
Vedeniu mesta Galanty ako zriaďovateľovi základných škôl je jasné, že galantské firmy a okolití dodávatelia sú zamerani zväčša na strojárstvo a správna voľba povolania bude mať vplyv na uplatnenie sa v regióne. Po konzultácii s vedúcou oddelenia školstva, kultúry a športu Mestského úradu v Galante a riaditeľmi galantských základných škôl sa rozbehla dovtedy neobvyklá spolupráca, dovolím si tvrdiť, že na Slovensku ojedinelá.

Ako prebiehalo vyučovanie konkrétne?
V školskom roku 2012/2013 absolvovali predmet technika so svojimi vyučujúcimi v odborných dielňach Strednej odbornej školy technickej žiaci zo Základnej školy (ZŠ) G. Dusíka, ZŠ na Štefánikovej ul. a ZŠ na Sídl. SNP pod odborným vedením majstrov odborného výcviku. Po úvodnom školení o bezpečnosti pri práci absolvovali žiaci základy ručného spracovania kovových i nekovových materiálov, dokonca aj základy zvárania plastov, a domov si odniesli vlastnoručne zhotovený výrobok. Pod vedením učiteľa odborných predmetov Ing. Martina Slahučku získali aj základy kreslenia v AutoCAD-e a čítania technických výkresov.

Pokračuje spolupráca aj v tomto školskom roku?
V školskom roku 2013/2014 pokračuje spolupráca so ZŠ na Štefánikovej ul. a na Sídl. SNP. Hľadáme alternatívne riešenie aj pre ZŠ G. Dusíka, pretože pre jej veľkú vzdialenosť zaberá presun žiakov k nám do školy veľa z vyučovacieho času. Ponúkame možnosť blokového vyučovania, ako sme ho zrealizovali so školami zo Šale a z Horných Salíb.

A čo ďalšie základné školy?
Sme otvorení všetkým základným školám v regióne, ktoré by mali záujem o využitie tejto ponuky, kým si nevybudujú vlastné dielne vybavené základným náradím. Mnohé obce disponujú vlastnými autobusmi a pre zriaďovateľa by nemal byť problém zabezpečiť dopravu žiakov napr. raz štvrťročne na blokové vyučovanie v plnohodnotne vybavených odborných dielňach pod vedením kvalifikovaných majstrov odborného výcviku či učiteľov odborných predmetov.

Táto vaša aktivita je ojedinelá, realizujete niečo, o čom sa väčšinou len hovorí...
Nie je priestor na teoretizovanie. Vďaka spolupráci s Úradom práce, sociálnych vecí a rodiny v Galante a s okolitými firmami, pre ktoré pripravujeme našich žiakov, vieme, ktoré profesie sú v regióne nedostatkové. Nedostatok remeselníkov avizuje aj ministerstvo školstva. A tí budúci sú ešte na základných školách.

Takže prepojenie školy s praxou?
Takáto spolupráca je dôkazom, že už na základných školách môže dochádzať k prepojeniu školy s praxou. Prináša nielen riešenie pre základné školy, ako zabezpečiť plnohodnotné vyučovanie predmetu technika, ktoré je finančne náročné, ale má zvýšiť záujem o strojárske profesie a remeslá, o ktoré je v našom regióne vďaka rozmachu strojárskeho, automobilového priemyslu, ale aj poľnohospodárstva najväčší záujem.

Narastá záujem o absolventov poľnohospodárskych odborov

NEDOSTATKOVÉ ODBORY

V poslednom období je všeobecne známy fakt, že poľnohospodárske podniky majú akútny nedostatok kvalifikovanej obsluhy mechanizačnej techniky – traktoristov, kombajnistov, opravárov poľnohospodárskej techniky, mechanikov strojov a zariadení. V posledných rokoch zaznamenávame zo strany poľnohospodárskych podnikov či fariem taký dopyt po našich absolventoch, že ich počet nepostačuje pokryť všetky ponúkané pracovné miesta.

Absolventi poľnohospodárskych odborov sú na dnešnom trhu práce žiadaní.

Záujem je predovšetkým o absolventov učebného odboru agromechanizátor, opravár, ktorí počas štúdia okrem výučného listu získali vodičský preukaz skupiny T, B, C a zváračský preukaz. V rámci učebného odboru získavajú vedomosti nielen z prevádzkovej spoľahlivosti poľnohospodárskych strojov a zariadení, ich obsluhy, údržby a opravy, ale aj znalosti základov rastlinnej a živočíšnej výroby či ekonomiky. V dvojročnom nadstavbovom štúdiu mechanizácia poľnohospodárstva a lesného hospodárstva majú možnosť získať aj maturitné vysvedčenie.
V súčasnosti považujeme takúto prípravu za nevyhnutnú. Naším cieľom je, aby si žiaci už počas štúdia našli svojho zamestnávateľa a aby si zamestnávateľ sám vyformoval svojho budúceho zamestnanca. Zákon o odbornom vzdelávaní umožňuje odmeňovať žiakov za produktívnu prácu, a tak tí šikovnejší majú možnosť privyrobiť si už počas školy.
Našich žiakov môžete stretnúť v spoločnostiach Biolife Galanta, Agrofruct Čierna Voda, Agrovok-servis Galanta, Šintavan Šintava, Zeltop Mostová, Agroconsulting Jatov, Agro Divízia Selice, Petrov Grunt - agroturistický areál Košúty, v poľnohospodárskych družstvách Javorinka, Hrušov, Topoľnica. A ponuky na spoluprácu zo strany poľnohospodárskych podnikov pribúdajú.
Záujem nás teší, ale aj zaväzuje. Črtá sa nám perspektívna spolupráca so spoločnosťou United Industries, ktorá sa venuje širokému spektru poľnohospodárskej výroby. Prezident spoločnosti Eduard Šebo ponúkol možnosť absolvovať odborný výcvik v stredisku spoločnosti v Nebojse, ktoré patrí pod firmu Chateau Modra, pre žiakov dvojročného učebného odboru poľnohospodárska výroba, ale aj ostatných žiakov, ktorých zaujíma práca v poľnohospodárstve. Samozrejme, s možnosťou zamestnať sa po absolvovaní štúdia.
Absolventi poľnohospodárskych odborov by dnes s veľkou pravdepodobnosťou nemali mať problém zamestnať sa ihneď po skončení školy. Okrem výučného listu či maturitného vysvedčenia majú vodičský preukaz, zváračský preukaz.
Otázka znie, prečo ich je tak málo. Spôsobila to konkurencia „atraktívnejších“ odborov, ktoré možno ani nekopírovali požiadavky trhu práce nášho – dovolíme si povedať – aj poľnohospodárskeho regiónu, ale aj nezáujem ministerstva pôdohospodárstva o zachovanie špecifického poľnohospodárskeho školstva. Generačná výmena však vyžaduje nových absolventov, schopných pracovať so zložitými poľnohospodárskymi mechanizmami v rastlinnej výrobe alebo s plnoautomatizovanými zariadeniami v živočíšnej výrobe. Poľnohospodárske učebné či študijné odbory znovu získavajú na atraktivite najmä pre obrovský záujem zo strany budúcich zamestnávateľov.

Stranu pripravila Mgr. Eva HANZELOVÁ
Foto archív školy

Súťažiaci môžu prezentovať výsledky svojej práce vo forme posteru alebo trojrozmerného exponátu.

Prihláste sa na krajský Festival vedy a techniky

DO POZORNOSTI

Asociácia pre mládež, vedu a techniku (AMAVET) každoročne v období mesiacov september – október organizuje krajské kolá súťaže Festival vedy a techniky. Určená je žiakom základných a stredných škôl so záujmom o vedu a techniku. Na vybraných účastníkov čakajú hodnotné ceny, no najmä možnosť prezentovať svoju prácu na národnom kole festivalu v Bratislave. Žiaci sa môžu prihlásiť a zaregistrovať podľa územnej príslušnosti k jednotlivým krajom po zverejnení výzvy počas septembra. Minulý rok boli krajské kolá organizované v Banskobystrickom, Žilinskom, Bratislavskom, Prešovskom a Košickom kraji. Tento rok pribudne aj nitriansky krajský Festival vedy a techniky.

Krajské kolá festivalu sú stretnutím mladých nadaných vedátorov, ktorí majú možnosť prezentovať svoju vedecko-výskumnú a projektovú činnosť odborníkom i širokej verejnosti vo forme posteru či trojrozmerného exponátu. Žiaci základných a stredných škôl tak získavajú možnosť obhájiť a predviesť výsledky svojej práce, konzultovať s odborníkmi či získať zaujímavé ocenenia, pričom hodnotiaca komisia odporučí najlepšie projekty na národný Festival vedy a techniky, ktorý sa koná každoročne počas Týždňa vedy a techniky na Slovensku na akademickej pôde Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave. Tu môžu žiaci so svojimi projektmi zabojovať o postup na medzinárodné súťaže a vedecké výstavy podobného zamerania (Intel ISEF v USA, I-SWEEEP v USA, Expo-Sciences International v Belgicku či rôzne národné súťaže v Európe).

Krajské festivaly však neposkytujú zúčastneným iba možnosť presadiť sa a spropagovať hodnotnú voľnočasovú činnosť, ale sú tiež priestorom na nové stretnutia, priateľstvá, zábavu a vzdelávanie. Všetci účastníci môžu:

- prezentovať výsledky svojej vedeckovýskumnej a bádateľskej práce verejnosti,
- komunikovať s mladými ľuďmi s podobnými záujmami,
- získať nové poznatky a skúsenosti,
- porovnať svoje postupy a metodiku práce s inými autormi,
- diskutovať s odborníkmi z jednotlivých vedeckých a technických disciplín,
- profilovať svoju budúcu profesiu a získavať náskok v oblasti vedomostnej politiky,
- prežiť nezabudnuteľné dni v kolektíve seberovných ľudí a nadviazať nové priateľstvá,
- postúpiť priamo na národné kolo Festivalu vedy a techniky.

Ak máte i vy vo vašej škole šikovných žiakov, ktorí majú záujem o vedu a techniku, krajské kolá Festivalu vedy a techniky sú určené práve im. Výzva na prihlasovanie príde síce až po letných prázdninách, žiaci však môžu začať pracovať na svojich projektoch už teraz.

Dávid RICHTER,
koordinátor Festivalu vedy a techniky
Ilustračné foto archív AMAVET

Nová odborná učebňa

SPŠ DUBNICA N. VÁHOM

Symbolicky pri príležitosti Medzinárodného dňa učiteľov otvorili v piatok 28. marca v Strednej priemyselnej škole v Dubnici nad Váhom novú odbornú učebňu na grafické systémy. Ide už o dvadsiatu druhú odbornú učebňu a bude slúžiť na výučbu grafických systémov v študijnom odbore strojárstvo a mechatronika.

„Novou učebňou sa skvalitní príprava študentov v konštrukčnej činnosti na počítačoch s využitím grafických programov AutoCAD a Solid Edge. Študenti školy pracujú s najmodernejšími technológiami výpočtovej techniky a vedia prepojiť teoretické vedomosti s praxou," zdôraznil pri slávnostnom otvorení riaditeľ školy Pavol Bagin.

Trenčiansky samosprávny kraj na otvorení zastupoval bývalý študent dubnickej priemyslovky predseda Jaroslav Baška a podpredseda Jozef Trstenský. „Táto škola nás pripravila veľmi dobre. Ja som nemal problém ani s matematikou, ani s fyzikou, keď som šiel na vysokú školu pokračovať v štúdiu elektroenergetiky. Som rád, že priemyslovka má stále široko-ďaleko veľmi dobré meno. Trenčiansky samosprávny kraj bude podporovať odborné školy a systém duálneho školstva," prihovoril sa prítomným trenčiansky župan.

Zo slávnostného odovzdania novej učebne do prevádzky.

Odborná učebňa bola zriadená s významnou podporou sponzorov. Celkové náklady na jej vybudovanie boli 35-tisíc eur, pričom podstatná časť prác sa realizovala svojpomocne. **(spšd), foto archív školy**

Úspešní na Junior Internete

SPŠE PREŠOV

Už od roku 2000 sa každoročne v marci koná na pôde Fakulty informatiky a informačných technológií (FIIT) Slovenskej technickej univerzity (STU) v Bratislave súťažná konferencia s názvom Junior Internet. Jej hlavným organizátorom je AMAVET – Asociácia pre mládež, vedu a techniku, ktorá je záujmovým občianskym združením s orientáciou na mladých ľudí a popularizáciu vedy a techniky.

Tohto roku sa konferencia uskutočnila posledný marcový víkend. Medzi súťažiacimi bolo množstvo mladých ľudí – začínajúcich webových programátorov, grafikov a blogerov, ktorí svoje projekty prezentovali pred odborníkmi v úlohe porotcov. Strednú priemyselnú školu elektrotechnickú v Prešove reprezentovali študenti 3. a 4. ročníka Marek Dlugoš, Jaroslav Kravec a Ján Mochňák.

Dvojica M. Dlugoš a J. Kravec predstavila svoj spoločný projekt s názvom *Videby*. Ide o webovú aplikáciu, ktorá dokáže automatizovať proces odčítavania údajov o spotrebe elektromerov našej školy prostredníctvom WiFi mesh sietí a ukladať ich do databázy na serveri. Následne sa tieto dáta vizualizujú vo forme grafov, a ponúkajú tak užívateľovi dokonalý prehľad o spotrebe elektrickej energie v objekte. Aplikácia ponúka aj možnosť inteligentne reagovať na zmeny spotreby v reálnom čase, a to buď rozpájaním okruhov, alebo pripojením alternatívnych zdrojov energie. Obaja študenti získali v stredoškolskej kategórii JuniorWeb špeciálne ocenenie a v kategórii JuniorText ocenenie dekana FIIT STU.

Ocenení Ján Mochňák a Marek Dlugoš so svojím víťazným projektom Mobilná aplikácia pre základné a stredné školy.

Dvojica M. Dlugoš a J. Mochňák na konferencii predstavila projekt s názvom *Mobilná aplikácia pre základné a stredné školy* a bola ešte úspešnejšia, pretože v kategórii JuniorApp obsadila 1. miesto a získala tiež ocenenie dekana FIIT STU.

Účasť na tejto konferencii bola pre našich chlapcov veľkým prínosom, pretože odborníkom a širokej verejnosti mohli predstaviť svoje projekty, na ktorých dlhodobo pracovali. Spoznali množstvo zaujímavých ľudí a na prednáškach skúsených programátorov, blogerov a vývojárov, ktoré absolvovali v rámci konferencie, sa dozvedeli aj mnoho nových a užitočných informácií.

Mgr. Ivana KURTYOVÁ
Foto archív AMAVET

V spracovaní informácií na počítači bronzová

SOŠOaS PREŠOV

V Obchodnej akadémii (OA) vo Veľkom Mederi sa 11. a 12. marca konala celoštátna Súťaž žiakov stredných škôl v spracovaní informácií na počítači (SIP). Vďaka medailovým umiestneniam v krajskom kole a skvelým výkonom sa do súťaže nominovali žiaci Strednej odbornej školy (SOŠ) obchodu a služieb v Prešove Zdenka Semancová, Dávid Lech a Dorota Jusková. Z celého Slovenska postúpilo z krajských kôl spolu 25 najúspešnejších žiakov v disciplíne odpis na rýchlosť a 21 žiakov s najlepším výkonom v disciplíne úprava textu na počítači.

Všetci traja žiaci našej školy dosiahli vynikajúce umiestnenia, najviac sa však darilo Zdenke Semancovej, ktorá priamo v deň svojich narodenín získala znamenité 3. miesto v disciplíne úprava textu na počítači. Jej výkon bol zhodný s výkonom súťažiacej na druhom mieste – obe získali 11 900 bodov. O poradí nakoniec rozhodol nie počet korektúr, ktorých Zdenka spravila viac, ale počet chýb. Zdenka bola dokonca veľmi tesne aj od prvého miesta, pretože víťaz mal 129 korektúr a tri chyby a Zdenka vykonala takisto 129 korektúr, ale mala štyri chybičky. Za svoj výkon bola ocenená diplomom a hodnotným víťazným pohárom.

Dávid Lech sa umiestnil na takisto mimoriadne úspešnom 4. mieste v disciplíne odpis textu na rýchlosť za fantastických 4 357 hrubých úderov (pri štyroch chybách) a získal diplom a vecnú cenu od organizácie Interinfo SR.

Dorota Jusková, ktorá sa celonárodnej súťaže zúčastnila po prvýkrát a patrila medzi najmladších účastníkov, si vybojovala spomedzi 25 najtalentovanejších žiakov z celého Slovenska v odpise na rýchlosť 6. miesto za 3 988 úderov (pri jednej chybe) a rovnako 6. miesto v druhej disciplíne za 10 300 bodov.

Všetci traja žiaci znovu vzorne reprezentovali svoju školu a Prešovský samosprávny kraj a nebojácne nadviazali na úspechy absolventa našej školy dvojnásobného majstra Slovenska v úprave textu na počítači z rokov 2012 a 2013 Tomáša Motýľa.

Ing. Ingrid DZURJOVÁ

48. ročník SIP – úprava textu na počítači

	Súťažiaci	Škola	Počet korektúr	Počet chýb	Výsledné body
1.	Radovan Mike	OA Rožňava	129	3	12 150
2.	Bianka Žigraiová	OA, Watsonova ul., Košice	124	2	11 900
3.	Zdenka Semancová	SOŠ obchodu a služieb Prešov	129	4	11 900

48. ročník SIP – odpis textu na rýchlosť

	Súťažiaci	Škola	Hrubé údery za 10 minút	Počet chýb	Čisté údery za minútu
1.	Branislav Beňovič	OA Hlohovec	5 592	2	549,2
2.	Daniel Beňovič	OA Hlohovec	4 622	1	457,2
3.	Karin Szabová	SOŠ hotel. služieb a obchodu Zvolen	4 655	4	445,5

Einsteinovo...

(dokončenie zo strany 17)

mnohé talenty prídu nazmar. Všetko vyzerá tak, že ideálom slovenského školského vzdelávania je „jednotkár", žiak, ktorý vie všetko, čo je predpísané v štátnych vzdelávacích programoch, nezabúda si napísať úlohy, projekty neodpisuje z internetu, má úhľadne vedené zošity.

Pravdaže, nemám nič proti „čistým jednotkárom". Ale čo žiaci, ktorí sú mimoriadne talentovaní v určitej oblasti na úkor ostatných predmetov? Slovenský vzdelávací systém ich ničí, je mu celkom jedno, že v jedenástich rokoch vie žiačik narábať s vektormi a komplexnými číslami alebo konštruovať elektronické roboty. Môže počuť rady: Na matiku kašli, musíš si zlepšiť angličtinu a dejepis. Si členom Mensy? Tak ako to, že nechápeš zhodu podmetu s prísudkom? Ach tak, mladého pána to nebaví! Na prijímačkách nikoho nezaujíma, čo ťa baví a čo nie. Vieš, koľko tam bude jednotkárov?

Tvorivosť, originalita, používanie fantázie a abstraktné myslenie, húževnatosť, pracovitosť – nikto nespočíta, o koľko malých či väčších géniov sme prišli len preto, že v slovenskej vzdelávacej sústave máta odpor k intelektovej diferenciácii.

Školský topmanažment je ako urieknutý medzinárodnými štatistikami PISA, ktoré sú aj v tomto prípade celkom, ale celkom nanič. Vypovedajú síce o jednotkároch, ale vôbec nie o potenciáli stať sa menším či väčším Hawkingom alebo Champollionom. Keby štatistiky PISA boli užitočné, potom by napríklad Izrael mal podpriemerný počet vynikajúcich vedcov a vynálezcov v porovnaní s členskými štátmi OECD. Lenže Izrael je vysoko nadpriemerný. O čom to vypovedá? Zreteľne o tom, že izraelské školy rozvíjajú to, čo deťom ide, a nenútia ich do predmetov, ktoré im nejdú. Izrael je malá krajina, ktorá chce využívať ľudský potenciál maximálne. Stratiť nadaného študenta len preto, že mu nejde neobľúbený predmet, to by bol priveľký luxus, trestuhodný zločin na žiakovi aj na štáte.

Menej jednotkárov, ale viac géniov by pristalo aj Slovensku. Ale ak budeme naďalej zanedbávať nadpriemerne nadaných jedincov, ľahko skončíme ako montovňa pre zahraničných investorov. Nie sú vzácne názory učiteľov na technických univerzitách, že dokonalý absolvent má byť štandardizovaný a nahraditeľný ako strojová súčiastka. Ovládať predpísané penzum vedomostí a zručností, tvorivosť nie je podstatná. Ale naozaj chceme, resp. kto chce, aby celé generácie skončili takto? Kvílenie okolo duálneho vzdelávania či napomínanie škôl od bossov priemyslu o nepripravenosti absolventov práve pre ich výrobný pás určite nie je dobrou cestou.

Jozef SMIDA

Slovenské písomné kultúrne dedičstvo

21. APRÍL

Slovenská národná knižnica v Martine (SNK) garantuje národný projekt *Digitálna knižnica a digitálny archív* (*DIKDA*). Je spolufinancovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a koncom marca sa s priebehom činností oboznámili zástupcovia Európskej komisie. Ako pri tejto príležitosti informovalo vedenie SNK, *DIKDA* sa v súlade so zachovávaním európskeho kultúrneho dedičstva zameriava na digitalizáciu písomného kultúrneho dedičstva. Sleduje tým ochranu, prezentáciu a zlepšenie podmienok na kontrolu pohybu hnuteľných predmetov kultúrneho dedičstva, prispieva k jeho ochrane a zvyšuje možnosti jeho prezentácie pomocou elektronických médií.

SNK v rámci národného projektu s medzinárodným významom, ktorý bol schválený v polovici roku 2007, vytvorila vo Vrútkach detašované pracovisko Slovenská digitálna knižnica. V prvej etape realizácie celkového zámeru zriadila Integrované konzervačné a digitalizačné centrum (IKDC) s prevádzkami a pracoviskami na chemickú ochranu (konzervovanie, reštaurovanie, masová deacidifikácia a pod.), digitalizáciu a dlhodobú archiváciu dokumentov kultúrneho a vedeckého dedičstva a zároveň aj na výskum, vývoj a vzdelávanie v týchto činnostiach. Hlavným cieľom projektu je digitalizácia viac než 2,5 milióna objektov. Polovicu z nich tvoria objekty zo slovacikálneho konzervačného fondu SNK (monografie, noviny a časopisy, odborné články zo zborníkov a odborných periodík) a špeciálne dokumenty (mapy či pohľadnice). Druhú časť tvoria archívne dokumenty zo zbierok Slovenského národného archívu (SNA), kde sú najvýznamnejšou časťou hárky zo sčítaní ľudu z prvej polovice 20. storočia. A predmetom digitalizácie v SNA budú aj archívne dokumenty Ministerstva kultúry Slovenskej socialistickej republiky z rokov 1969 až 1989.

Nosnou aktivitou národného projektu v jej prvej etape je príprava dokumentov na digitalizáciu a ich chemické ošetrenie. Realizátori vytvárajú prevádzkové a technologické podmienky na konzervačné a sterilizačné práce, triedenie a expedíciu dokumentov na konzervačné ošetrenie, digitalizáciu a vstupno-výstupnú kontrolu kvality. Druhou hlavnou aktivitou je samotná digitalizácia – triedenie dokumentov na digitalizovanie, skenovanie, spracovanie obrazových súborov a tvorbu metadát, vybudovanie dátového centra, pracovného úložiska dát a technologickej infraštruktúry projektu, ako aj implementácia systému na riadenie a správu digitálnych dát.

Digitalizovať objekty začali v pilotnej prevádzke v auguste 2012 po inštalovaní šiestich existujúcich skenerov do IKDC vo Vrútkach. Po dodávke siedmich nových skenerov v novembri 2012 prešla práca do plnej jednozmennej prevádzky. V apríli 2013 sa rozšírila na dvojzmennú prevádzku a v nej budú pokračovať až do zavŕšenia digitalizácie. Projektový tím na vykonávanie činností bol vytvorený roku 2012 a v súčasnosti počíta 148 zamestnancov, z nich 113 pracuje na plný úväzok. Doteraz zdigitalizovali takmer tretinu objektov, teda viac ako 800-tisíc jednotiek.

V súčasnosti prebieha implementácia softvérového a sieťového riešenia digitalizačného systému, ktorý zautomatizuje a výrazne zefektívni väčšinu procesov súvisiacich s digitalizáciou a logistikou dokumentov. SNK zároveň so spustením digitalizácie vo Vrútkach začala s budovaním potrebnej informačno-komunikačnej infraštruktúry projektu. V priebehu minulého roka zriadila špičkové dátové centrum, v ktorom je umiestnená jedna z lokalít Centrálneho dátového archívu ako národného infraštruktúrneho projektu Univerzitnej knižnice Bratislava. „V blízkom čase bude informačno-komunikačná infraštruktúra projektu plne dobudovaná a plne sa sfunkční aj operatívne pracovné úložisko dát. V druhej polovici roku 2014 bude implementovaný softvérový systém na správu a riadenie digitálnych dát," povedala generálna riaditeľka SNK Ing. Katarína Krištofová, PhD. Poslednou hlavnou aktivitou projektu je archív – digitalizovanie dokumentov SNA. SNK a SNA sa dohodli na zmene spôsobu realizácie digitalizácie archívnych fondov archívu tak, že digitalizácia sa bude uskutočňovať v SNA v Bratislave a komplexne ju zabezpečí externý dodávateľ.

Svetová digitálna knižnica

Mapa západnej Ázie (približne z rokov 1918 – 1920) je jedným z mnohých dokumentov voľne dostupných na stránkach Svetovej digitálnej knižnice.

Dňa 21. apríla 2009 začala oficiálne fungovať Svetová digitálna knižnica (WDT – World Digital Library). Táto medzinárodná nezisková organizácia je pod správou UNESCO a americkej národnej Kongresovej knižnice. WDT v deň spustenia poskytla na svojom webovom sídle prvých 1 170 súborov v arabskom, čínskom, anglickom, vo francúzskom, v portugalskom, ruskom a španielskom jazyku. Sú medzi nimi staré rukopisy, mapy, vzácne knihy, notové záznamy, nahrávky, filmy, fotografie, architektonické skice a iné hodnotné materiály kultúrneho dedičstva, dnes už v počte viac ako 10 000 jednotiek zo všetkých kontinentov Zeme. Materiály umiestnené na stránkach knižnice sú bezplatne stiahnuteľné a dostupné v mnohých jazykoch.

Deň Zeme

22. APRÍL

Od roku 1970 tento deň pripomína jarnú rovnodennosť a nabáda aktivistov osláviť sviatok predovšetkým ekologicky motivovanými aktivitami a podnecovať do environmentálnych úvah upozorňujúcich na škodlivé dopady priemyselných, dopravných i každodenných konzumných zvyklostí na životné prostredie. Viacerí sa prihovárajú za to, aby sa sviatok posunul na letný slnovrat, keď by vraj pekné počasie prilákalo do prírody a podnietilo do činnosti viacej ľudí. Nateraz sa však vráťme o štyridsaťpäť rokov dozadu a pripomeňme si rok 1969, keď mierový aktivista John McConnell (1915 – 2012) vo svojej kampani upozorňujúcej na zraniteľnosť našej planéty vytvoril aj vlajku Dňa Zeme.Prvá oslava prírody sa konala v San Franciscu a stala sa zároveň demonštráciou proti vojne vo Vietname. Organizovali ju predovšetkým ľavicovo orientovaní politici a občania, ktorí po tejto línii dôraznejšie upozornili na to, že otázka ekológie patrí povinne do politickej výbavy všetkých vlád sveta. Na rozdiel od nadnárodných podnikateľských spoločností a zbrojárskych koncernov musia štáty podporovať vývoj a zavádzanie technológií zvyšujúcich energetickú účinnosť zemských zdrojov a využívajúcich obnoviteľné a alternatívne zdroje, recyklovať odpadky, znižovať škodlivé emisie zamorujúce ovzdušie, vodu a pôdu.

Vlajka Zeme, ako ju roku 1969 navrhol mierový aktivista John McConnell pre svoju kampaň upozorňujúcu na zraniteľnosť našej planéty.

Akcia mala veľký ohlas najmä medzi americkými študentmi. OSN zaradila 22. apríl ako Deň Zeme do svojho kalendára roku 1971, avšak Medzinárodným dňom Zeme sa stal až o dve desaťročia, roku 1990.

Svetový deň grafiky

27. APRÍL

Tento deň, nazývaný tiež Svetový deň dizajnu, sa pripomína od roku 1995. Pripadá na deň, keď bola roku 1963 v Londýne založená Medzinárodná rada organizácií grafického dizajnu (ICOGRADA – International Council of Graphic Design Associations). Svetový orgán profesionálneho grafického dizajnu a vizuálnej komunikácie je reprezentatívna medzinárodná mimovládna organizácia zastupujúca dizajnérov a propagujúca ich úlohu v spoločnosti. Má konzultačný status takmer so všetkými svetovými organizáciami a pôsobí v 56 štátoch sveta vrátane Slovenska. Svetový deň grafiky propaguje význam grafických prostriedkov a ich aktuálne miesto v živote občanov i spoločnosti. Zdôrazňuje, aké pozitívne vplyvy majú na vnímanie jednotlivcov, na ich vzájomné vzťahy v ekonomickej, kultúrnej či sociálnej sfére.

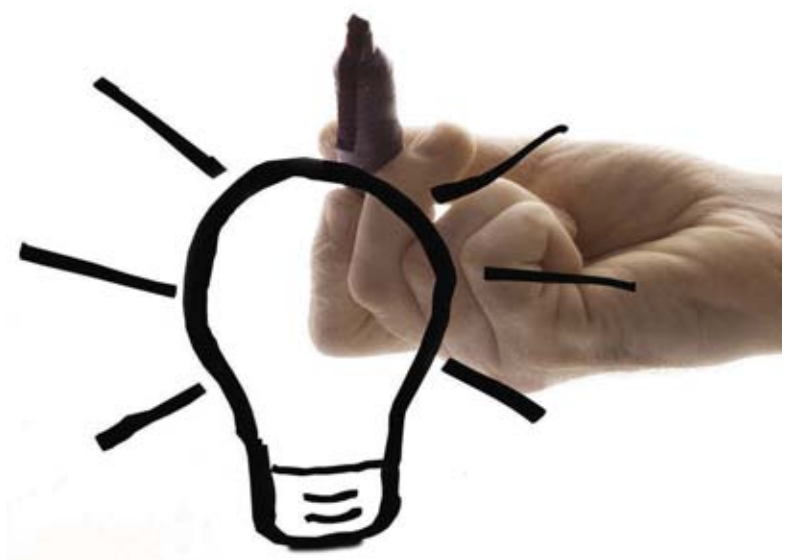

KALENDÁRIUM

Ján Kubis

(✻ 17. január 1911 Banská Bystrica-Radvaň – † 14. marec 1982 Bratislava) – chemik. Študoval na Prírodovedeckej fakulte Univerzity Karlovej v Prahe, kde pracoval ako asistent v Ústave pre anorganickú a súdnu chémiu. Viedol chemické oddelenie Štátnej rafinérie minerálnych olejov v Dubovej, Ústav a katedru lekárskej chémie Lekárskej fakulty UK v Bratislave. Vo svojej vedeckej práci sa zameral na problémy lekárskej chémie, najmä na toxikológiu a súdnu chémiu. Zaoberal sa aj mikrochémiou pre potreby medicíny. Je autorom viacerých vysokoškolských učebníc. Aktívne pôsobil v Československej chemickej spoločnosti, bol členom Societé chimique de France.

Viktor Kubal

(✻ 20. marec 1923 Svätý Jur – † 24. apríl 1997 Bratislava) – výtvarník, karikaturista, scenárista, filmový režisér. Je zakladateľom slovenského animovaného filmu, jeho prvé diela vznikli už počas vojny, a od polovice 60. rokov sa svojím originálnym štýlom zaradil medzi najvýznamnejších predstaviteľov svetového animovaného filmu. Vynikal ako celistvá tvorivá osobnosť – takmer pri všetkých svojich dielach bol autorom námetu, výtvarných a animovaných návrhov scenára, strihačom, režisérom, občas aj kameramanom. Svoje prvé pokusy kreslil tušom na filmový pás už ako dvanásťročný, neskôr navštevoval celoročný denný kurz pre kinetickú fotografiu a kinematografiu na Škole umeleckých remesiel v Bratislave. Svoje prvé animované filmy nakrútil v spoločnosti ústavu na tvorbu učebných pomôcok Školfilm. Od roku 1965 pracoval v Štúdiu animovaného filmu v Bratislave, kde začínal niekoľkominútovými monotematickými filmami, pre televíziu vytvoril cykly animovaných seriálov.

Ako režisér a animátor vytvoril takmer 400 krátkometrážnych animovaných filmov, 3 celovečerné filmy (*Zbojník Jurko*, *Krvavá pani*, *Marcipánová komédia*). Inšpiroval sa slovenskými legendami, tradíciami alebo folklórom, jeho štýl je charakteristický nezameniteľnou skratkovitou kresbou, humorom a premyslenou dramatizáciou príbehov. Jeho filmy získali množstvo významných domácich a medzinárodných ocenení. Je autorom viacerých kníh pre deti a mládež, významne prispel k výtvarnému a tvorivému profilovaniu satirického časopisu Roháč. Roku 1981 bol pri zrode festivalu Kremnické gagy, kde ho zvolili za prvého rektora imaginárnej Univerzity humoru a satiry.

Jozef Lánik

(✻ 19. marec 1941 Čáry – † 30. apríl 1995 Bratislava) – fyzik. Na Prírodovedeckej fakulte UK absolvoval štúdium fyziky u Milana Petráša, zakladateľa teórie elementárnych častíc na Slovensku. Pracoval vo Fyzikálnom ústave SAV. Vo vedeckej práci sa spočiatku zaoberal aplikáciami teórie grúp vo fyzike elementárnych častíc. Počas dlhodobého pobytu v Spojenom ústave jadrových výskumov v ruskej Dubne sa venoval predovšetkým problematike skalárneho gluónia. Jeho samostatné práce a článok napísaný s renomovaným svetovým teoretikom J. Ellisom boli publikované v popredných odborných časopisoch.

Ľubomír Hrivnák

(✻ 31. marec 1930 Bratislava – † 30. august 1993 Bratislava) – fyzik. Fyziku absolvoval na Prírodovedeckej fakulte UK v Bratislave, v Prahe študoval u zakladateľa českej školy Zdeňka Matyáša teórie tuhých látok a touto problematikou sa zaoberal ako prvý na Slovensku. Od roku 1961 prednášal na Vysokej škole dopravnej v Žiline, kde so silnou skupinou vedcov úspešne rozvíjal výskum tuhých látok ultrazvukovými metódami. Ako prvý v dejinách fyziky na Slovensku prednášal o kvantovej teórii tuhých látok a popri prof. J. Fischerovi aj o elektrónovej štruktúre atómov a molekúl. Po návrate do Bratislavy pracoval v Elektrotechnickom ústave SAV a viedol seminár z fyziky polovodičov. Zaoberal sa nežiarivou rekombináciou elektrónu a diery, kvantovým Hallovým javom, Aharonovým-Bohmovým efektom i neparabolickými disperznými zákonmi v polovodičoch. Pod jeho vedením vznikla publikácia *Teória tuhých látok*. Bol prvým predsedom Fyzikálnej sekcie Jednoty slovenských matematikov a fyzikov.

Stranu pripravil Dušan MIKOLAJ
Ilustračné materiály wiki.org, wdl.org, snk.sk, freerangestock.com

Pedagogicko-organizačné pokyny na školský rok 2014/2015

1. Všeobecné informácie a pokyny

1.1. Organizácia školského roka

1. Školský rok sa začína 1. septembra 2014. Školské vyučovanie sa začína **2. septembra 2014** (utorok).
2. Školské vyučovanie v prvom polroku školského roka sa končí **30. januára 2015** (piatok).
3. Školské vyučovanie v druhom polroku sa začne **3. februára 2015** (utorok) a končí sa **30. júna 2015** (utorok).
4. Termíny školských prázdnin (okrem materských škôl) do roku 2017 sú uvedené v **prílohe č. 1**.
5. **V školskom roku 2014/2015** bude v období školského vyučovania spolu **187 vyučovacích dní**, **43** sobôt a nedieľ, **25** dní prázdnin (*z ktorých 7 dní pripadne na sviatky*) a ďalších **5** voľných dní (sviatkov). Obdobie školských prázdnin (*letné prázdniny*) bude trvať **62** dní.
6. Podrobnosti o organizácii výchovno-vzdelávacej činnosti a prevádzke materskej školy počas školských prázdnin ustanovuje § 2 ods. 6 vyhlášky Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 306/2008 Z. z. o materskej škole. Prevádzka každej materskej školy (bez ohľadu na jej zriaďovateľa) sa v čase letných prázdnin prerušuje nepretržite najmenej na tri týždne.

1.2. Testovanie žiakov 5. ročníka základných škôl

1. Na vybraných základných školách bude **12. novembra 2014** prebiehať overovanie testovacích nástrojov na Testovanie 5. Testovanie 5 sa uskutoční z predmetov slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra a matematika.
2. Informácie o Testovaní 5 sú zverejnené na www.nucem.sk.

1.3. Celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka základných škôl

1. Celoslovenské testovanie žiakov 9. ročníka základných škôl (okrem žiakov s mentálnym postihnutím) pod názvom Testovanie 9-2015 sa uskutoční **11. marca 2015** (streda) z predmetov matematika, slovenský jazyk a literatúra, maďarský jazyk a literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra.
2. Náhradný termín testovania sa uskutoční **24. marca 2015** (utorok).
3. S cieľom zvýšiť objektivitu priebehu testovania riaditelia základných škôl a stredných škôl na základe poverenia odboru školstva okresného úradu v sídle kraja (ďalej len „OŠ OÚ“) poveria úlohou externého dozoru pedagogických zamestnancov iných škôl, ktorí nemajú aprobáciu na testované predmety.
4. Vo vybraných základných školách bude v období **február a máj 2015** prebiehať pilotné overovanie testovacích nástrojov pre Testovanie 9.
5. Informácie o Testovaní 9-2015 sú zverejnené na www.nucem.sk.

1.4. Maturitná skúška

1. Riadny termín externej časti maturitnej skúšky (ďalej len „EČ MS“) a písomnej formy internej časti maturitnej skúšky (ďalej len „PF IČ MS“) bude v predmetoch:
   a) slovenský jazyk a literatúra, slovenský jazyk a slovenská literatúra dňa **17. marca 2015** (utorok),
   b) anglický jazyk, nemecký jazyk, ruský jazyk, francúzsky jazyk, španielsky jazyk, taliansky jazyk dňa **18. marca 2015** (streda),
   c) matematika dňa **19. marca 2015** (štvrtok),
   d) maďarský jazyk a literatúra, ukrajinský jazyk a literatúra dňa **20. marca 2015** (piatok).

MINISTERSTVO ŠKOLSTVA, VEDY, VÝSKUMU A ŠPORTU SR

2. Príslušné OŠ OÚ určia termíny internej časti maturitnej skúšky okrem písomnej formy jednotlivým stredným školám v ich územnej pôsobnosti v čase od **18. mája 2015 do 5. júna 2015**.
3. Náhradný termín EČ MS a PF IČ MS sa uskutoční v termíne **14. – 17. apríla 2015**. Dni konania náhradného termínu pre jednotlivé predmety stanoví Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (ďalej len „NÚCEM“) na základe počtu prihlásených žiakov a zverejní ich najneskôr 1. apríla 2015.
4. Opravný termín EČ MS a PF IČ MS pre školský rok 2013/2014 sa uskutoční v termíne **3. – 8. septembra 2014**. Dni konania opravného termínu pre jednotlivé predmety stanoví NÚCEM na základe počtu prihlásených žiakov a zverejní ich najneskôr 1. augusta 2014.
5. Opravný termín EČ MS a PF IČ MS pre školský rok 2014/2015 sa uskutoční v termíne **3. – 8. septembra 2015**. Dni konania opravného termínu pre jednotlivé predmety stanoví NÚCEM na základe počtu prihlásených žiakov a zverejní ich najneskôr 1. augusta 2015.
6. Na vybraných stredných školách bude v období **september – november 2014 a január – február 2015** prebiehať pilotné overovanie testovacích nástrojov pre maturitnú skúšku.

1.5. Medzinárodné merania

1. **V septembri 2014** sa začne príprava hlavného merania medzinárodnej štúdie **OECD PISA 2015**, ktorej hlavnou testovanou oblasťou bude **prírodovedná gramotnosť**. Administráciu testovania na hodnotenie čitateľskej, matematickej, finančnej a prírodovednej gramotnosti a tiež kolaboratívneho riešenia problémov pre túto štúdiu v Slovenskej republike zabezpečí NÚCEM v spolupráci s vybranými základnými a strednými školami na jar 2015. Súčasťou výskumu budú aj dotazníky pre riaditeľov a žiakov zúčastnených škôl. Hlavné testovanie bude prebiehať iba v elektronickej podobe.
2. **V septembri 2014** sa začne príprava hlavného testovania medzinárodnej štúdie **IEA TIMSS 2015**. Administráciu v Slovenskej republike zabezpečí NÚCEM v spolupráci s vybranými základnými školami (ďalej len „ZŠ“) na jar 2015. Súčasťou výskumu sú aj dotazníky pre žiakov, rodičov týchto žiakov, riaditeľov a učiteľov vyučujúcich žiakov 4. ročníka zo škôl vybraných do vzorky. Výskum IEA TIMSS je zameraný na zisťovanie matematických a prírodovedných vedomostí a zručností žiakov 4. ročníka ZŠ.
3. **V novembri 2014** bude zverejnená predbežná správa obsahujúca prvé zistenia hlavného merania medzinárodnej štúdie **IEA ICILS 2013**, ktorá bola realizovaná elektronickou formou na vzorke žiakov 8. ročníka ZŠ, resp. zodpovedajúceho ročníka viacročných gymnázií. Databáza a technická správa bude zverejnená v marci 2015. Hlavné testovanie štúdie ICILS prebehlo na Slovensku v apríli 2013 v 167 vybraných školách. Štúdia bola zameraná na testovanie **počítačovej a informačnej gramotnosti (CIL)**.
4. **V septembri 2014** sa začne príprava overovania nástrojov medzinárodnej štúdie **IEA PIRLS 2016**. Administráciu pilotného testovania v Slovenskej republike zabezpečí NÚCEM v spolupráci s vybranými ZŠ na jar 2015. Súčasťou výskumu sú aj dotazníky pre žiakov, rodičov týchto žiakov, riaditeľov a učiteľov vyučujúcich žiakov 4. ročníka zo škôl vybraných do vzorky. Výskum IEA PIRLS je zameraný na monitorovanie úrovne čitateľskej gramotnosti žiakov 4. ročníka ZŠ a skúma viaceré úrovne porozumenia textov rozličného typu.
5. Informácie o medzinárodných testovaniach sú zverejnené na www.nucem.sk.

1.6. Výchovno-vzdelávací proces

1.6.1. Znižovanie informačnej nerovnosti

1. Na účel zníženia informačnej nerovnosti:
   a) portál Mapa regionálneho školstva, ktorý je zverejnený na http://mapaskol.iedu.sk, bol doplnený o ďalšiu funkcionalitu a boli pridané ďalšie druhy škôl a zariadení; údaje sú priebežne aktualizované;
   b) Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „MŠVVaŠ SR“) zverejňuje od 1. januára 2013 dvakrát ročne na svojom webovom sídle informáciu o uplatnení absolventov stredných škôl na trhu práce podľa jednotlivých krajov, stredných škôl, študijných odborov a učebných odborov; aktuálne informácie o vývoji nezamestnanosti absolventov stredných škôl sú zverejňované na www.uips.sk;
   c) pre potenciálnych záujemcov o štúdium na strednej škole MŠVVaŠ SR zverejňuje informácie o trendoch vývoja a aktuálnom

stave nezamestnanosti absolventov stredných škôl na www.minedu.sk v časti *Nezamestnanosť absolventov stredných škôl*; nezamestnanosť je v zverejnených materiáloch analyzovaná z agregovanej úrovne druhu strednej školy a regiónu až na úroveň jednotlivých odborov vzdelávania a škôl.

1.6.2. Kontrola, efektivita

1. Vnútroškolskú kontrolu zreálniť pravidelnosťou, adresnosťou, účinnosťou vzhľadom na analýzu zistení, prijatých opatrení i kontrolou odstránenia zistených nedostatkov aj vo vyučovaní učiteľa a učení sa dieťaťa, žiaka.
2. Uplatňovaním primárnej funkcie a poslania poradných orgánov riaditeľa napomáhať interné vzdelávanie učiteľov, skvalitňovanie vyučovania učiteľov, monitorovanie a hodnotenie úrovne vzdelávacích výsledkov detí a žiakov.
3. Činnosť metodických orgánov zamerať na skvalitňovanie činnosti učiteľa vo výchovno-vzdelávacom procese, na monitorovanie úrovne vzdelávacích výsledkov detí a žiakov a analýzu zistení.
4. Ciele kontrolnej činnosti zamerať na využívanie dostupných učebníc, učebných pomôcok a didaktickej techniky vo výchovno-vzdelávacom procese.
5. Pre zástupcu riaditeľa ZŠ s materskou školou (ďalej len „MŠ“) pre MŠ vymedziť riadiace kompetencie kontroly a hodnotenia vrátane úrovne výchovno-vzdelávacej činnosti v MŠ.
6. Zamerať vnútornú kontrolnú činnosť na systematické sledovanie kvality výchovy a vzdelávania; na výchovu a vzdelávanie detí a žiakov so špeciálnymi výchovnými a vzdelávacími potrebami; na odhaľovanie a odstraňovanie segregácie rómskych žiakov.
7. Oboznámiť sa s výstupnými materiálmi národného projektu *Externé hodnotenie kvality školy podporujúce sebahodnotiace procesy a rozvoj školy* a využiť ich v praxi pri realizácii sebahodnotiaceho procesu školy. Výstupy z projektu sú zverejnené na www.ssiba.sk v časti *Projekty ESF*.

1.6.3. Predčitateľská a čitateľská gramotnosť

1. V MŠ rozvíjať predčitateľskú gramotnosť uplatňovaním špecifických metód; rozvíjať aktívne počúvanie s porozumením (čítaním veršov, rozprávok a príbehov s detským hrdinom, aktívnym zapájaním sa do aktivít školských knižníc a pod.), pri overovaní porozumenia vypočutého textu využívať metódy tvorivej dramatizácie; zámerne rozvíjať aktívnu slovnú zásobu detí.
2. Podporovať vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti rozvíjania predčitateľskej a čitateľskej gramotnosti detí a žiakov. Zoznam poskytovateľov akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania pre oblasť čitateľskej gramotnosti je zverejnený na http://www.minedu.sk/akreditacie-v-rezorte-skolstva/.
3. Formovať kladný vzťah detí a žiakov ku knihe a k literatúre, organizovať súťaže v čitateľských zručnostiach a popoludňajšie čitateľské aktivity v školských kluboch detí.
4. V školách s vyučovacím jazykom národnostných menšín s cieľom zvyšovania úrovne vyučovania slovenského jazyka a materinského jazyka odporúčame venovať zvýšenú pozornosť čítaniu s porozumením, klásť dôraz na vlastnú tvorbu jazykových prejavov, prácu s informáciami a schopnosť argumentovať.
5. V školách s vyučovacím jazykom maďarským odporúčame rozvíjať komunikačné kompetencie žiakov v slovenskom jazyku ako v druhom, špecifickom cieľovom jazyku.
6. Využívať možnosť vzdelávania celého pedagogického zboru z ponuky vzdelávacích aktivít Metodicko-pedagogického centra (ďalej len „MPC“) v oblasti cieleného rozvíjania čitateľskej gramotnosti, resp. vzdelávania pre riadiacich zamestnancov škôl s obsahovým zameraním na tvorbu vlastnej stratégie rozvoja čitateľskej gramotnosti.

1.6.4. Národnostné menšiny, sociálne znevýhodnené prostredie, cudzinci, diskriminácia

1. V MŠ, v ktorých sa uskutočňuje výchova a vzdelávanie v jazyku národnostnej menšiny:
   a) spracovať učebné osnovy tak, aby sa ich plnením rozvíjali aj komunikatívne kompetencie detí v štátnom jazyku,
   b) podporovať aktívnu komunikáciu detí v spisovnej slovenčine uplatňovaním inovatívnych učebných postupov, dvojjazyčnou (bilingválnou) priebežnou komunikáciou (integrovane, vo všetkých organizačných formách, prepájaním materinského a štátneho jazyka),
   c) pri osvojovaní štátneho jazyka postupovať v súlade s *Metodickým listom na osvojovanie štátneho jazyka v MŠ s vyučovacím jazykom národnostných menšín*, ktorý je zverejnený na www.statpedu.sk.
2. V školách a školských zariadeniach dôsledne uplatňovať **zákaz všetkých foriem diskriminácie a segregácie**. Eliminovať nežiaduce javy, akými sú priestorové, organizačné, fyzické a symbolické vylúčenie alebo oddelenie rómskych žiakov v dôsledku ich etnickej príslušnosti (často v kombinácii so sociálnym znevýhodnením) od ostatných žiakov. Riešiť problémy detí a žiakov pochádzajúcich z marginalizovaných skupín, ktoré komplikujú proces ich prijímania do bežných škôl a školských zariadení, zaraďovania do bežných tried a následný výchovno-vzdelávací proces. Vytvárať vhodné podmienky na ich vzdelávanie v školách a triedach spolu s majoritnou populáciou. Neodporúčame vytvárať pre deti a žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia (ďalej len „SZP“) samostatné triedy (okrem nultého ročníka).
3. Zabezpečovať a plniť úlohy vyplývajúce z *Revidovaného národného akčného plánu Dekády začleňovania rómskej populácie 2005 – 2015 na roky 2011 – 2015*, najmä:
   a) riešiť účasť detí zo SZP na predprimárnom vzdelávaní vo veku 4 až 6 rokov,
   b) podporovať MŠ pri zavádzaní programov orientovaných na zlepšenie spolupráce s rodičmi rómskych detí a pri zapájaní asistentov učiteľa v MŠ,
   c) dôsledne dodržiavať postupy prijímania žiakov do špeciálnych ZŠ,
   d) zabezpečovať vykonávanie psychologickej diagnostiky detí pred ich nástupom na povinnú školskú dochádzku výlučne v centre pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie (ďalej len „CPPPaP“),
   e) podporovať používanie rómskeho jazyka v predprimárnom a primárnom vzdelávaní a pri zápise na základnú a strednú školu zisťovať záujem rómskych rodičov o výučbu rómskeho jazyka.
4. Odporúčame školám zabezpečiť súčinnosť pri výskume MPC o postavení dieťaťa a žiaka zo SZP vo výchovno-vzdelávacom systéme Slovenskej republiky.
5. Odporúčame školám a školským zariadeniam zabezpečiť súčinnosť pri výskume IUVENTY zameranom na školské vzdelávacie programy v školách s vysokým zastúpením žiakov zo SZP s dôrazom na princípy inkluzívneho vzdelávania.
6. V školách, ktoré vzdelávajú deti a žiakov zo SZP, v spolupráci so zriaďovateľmi, s príslušnými úradmi práce, sociálnych vecí a rodiny a komunitnými centrami prijímať opatrenia na zlepšenie dochádzky, správania a vzdelávacích výsledkov a pri výchove a vzdelávaní týchto detí a žiakov vytvárať vhodné individuálne podmienky.
7. Zintenzívniť poradenskú a osvetovú činnosť pedagogických zamestnancov škôl pre zákonných zástupcov detí a žiakov zo SZP.
8. Odporúčame informovať rodičov o možnostiach voľby školy s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny alebo s vyučovaním predmetu materinský jazyk a literatúra národnostnej menšiny a v prípade záujmu zabezpečiť takéto vzdelávanie. V školách s vysokým počtom žiakov rómskej národnosti informovať rodičov o možnosti vyučovania rómskeho jazyka a literatúry a v prípade záujmu zabezpečovať uplatňovanie tohto práva.
9. V súvislosti so začlenením rómskeho jazyka a literatúry a rómskych reálií do školských vzdelávacích programov (ďalej len „ŠkVP“) využiť ako pomôcku materiály pre jednotlivé stupne vzdelania zverejnené na www.statpedu.sk.
10. Pri obsadzovaní miest pedagogických asistentov v školách s vysokým počtom detí a žiakov z marginalizovaných komunít prihliadať aj na ovládanie rómskeho jazyka.
11. Vytvárať vhodné personálne, materiálno-technické podmienky na vyučovanie slovenského jazyka ako druhého jazyka.
12. Pri vzdelávaní detí cudzincov sa odporúča školám postupovať podľa experimentálne overenej a schválenej pedagogickej dokumentácie zverejnenej na www.statpedu.sk. Jazykové kurzy pre deti cudzincov organizačne a finančne zabezpečujú OŠ OÚ.
13. Podporovať účasť žiakov na projekte *Živé knižnice*, zameranom na výchovu mládeže k ľudským právam, tolerancii, odstraňovaniu predsudkov k menšinám, zdravotne a mentálne hendikepovaným a marginalizovaným skupinám.
14. MPC prostredníctvom Rómskeho vzdelávacieho, informačného, dokumentačného, poradenského a konzultačného centra (ďalej len „ROCEPO“), ktoré je integrálnou súčasťou regionálneho pracoviska MPC v Prešove a má celoslovenskú pôsobnosť, poskytuje odborno-metodickú pomoc školám a školským zariadeniam v oblasti výchovy a vzdelávania rómskych detí a žiakov zo SZP.
15. Podporovať vzdelávanie učiteľov v oblasti interkultúrneho vzdelávania so zameraním na rómsky jazyk a kultúru. V tomto kontexte Štátny pedagogický ústav (ďalej len „ŠPÚ“) realizuje projekt *Inovatívne vzdelávanie pre pedagogických zamestnancov ZŠ za účelom zvýšenia ich interkultúrnych kompetencií vo vzdelávacom procese rómskych žiakov*, ktorý je spolufinancovaný z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky.

1.6.5. Cudzie jazyky

1. Na hodinách cudzieho jazyka sa odporúča používať Európske jazykové portfólio ako nástroj autoevalvácie a podpory učenia sa cudzieho jazyka. Informácie sú zverejnené na http://elp.ecml.at/.
2. Pri vyučovaní cudzieho jazyka uplatňovať inovatívne metódy a formy výučby, ktoré u žiakov rozvíjajú samostatnosť a tvorivý prístup k práci, ako je napr. projektové vyučovanie, obsahovo a jazykovo integrované vyučovanie (CLIL), kaskádová metóda učenia sa a vyučovania, metóda učenia sa na stanovištiach. V nižších ročníkoch primárneho vzdelávania využívať najmä lingvomotorickú metódu TPR (*Total Physical Response*), hru ako motivačnú didaktickú metódu, tvorivé zážitkové metódy, vo vyšších ročníkoch primárneho vzdelávania a v sekundárnom vzdelávaní personalizované učenie, inscenačné metódy, rolové úlohy vyplývajúce zo zážitkových možností žiakov, riadenú a voľnú diskusiu, riešenie problémových úloh a audio-/videoprezentácie riešenia úloh.
3. Pri vyučovaní cudzieho jazyka eliminovať memorovanie a uskutočňovať výučbu založenú na tréningu a rozvoji jazykových kompetencií s ohľadom na rôzne štýly učenia sa žiaka, jeho schopnosti a druh inteligencie.
4. Stredným školám, najmä stredným školám s bilingválnou formou výučby cudzieho jazyka, odporúčame zúčastniť sa 8. ročníka súťaže pre mladých prekladateľov Juvenes Translatores 2014/2015. Informácie sú zverejnené na http://ec.europa.eu/translatores.
5. Naďalej organizovať školské kolá olympiád v cudzích jazykoch a zúčastňovať sa vyšších kôl týchto súťaží. Informácie sú zverejnené na www.iuventa.sk.
6. Školám sa odporúča organizovať súťaže čitateľskej a prírodovednej gramotnosti v cudzom jazyku s využitím materiálov, úloh a zadaní medzinárodného testovania PISA a iných materiálov dostupných na internete. Prípravu na súťaže je možné najmä na ZŠ realizovať v rámci využívania metódy CLIL.
7. Priebežne sledovať informácie zverejnené na webovom sídle Európskeho centra pre moderné jazyky v meste Graz v Rakúsku www.ecml.at a zvážiť možnosť participovať na medzinárodných projektoch. Na tomto webovom sídle získajú školy podrobné informácie o organizácii Európskeho dňa jazykov, ako aj vhodné a využiteľné materiály k oslavám viacjazyčnosti.
8. Školám sa odporúča organizovať súťaže a podujatia s cieľom rozvíjať a podporovať viacjazyčné prístupy na rôznych jazykových úrovniach. Príprava súťažných úloh bude vyžadovať úzku spoluprácu učiteľov viacerých cudzích jazykov. Veľmi vhodné by bolo zdieľanie takýchto vypracovaných úloh medzi školami.

1.6.6. Náboženská výchova/etická výchova

1. Na vyučovanie povinne voliteľného predmetu náboženská výchova alebo etická výchova možno spájať žiakov rôznych tried toho istého ročníka a vytvárať skupiny s najvyšším počtom žiakov 20. Ak počet žiakov v skupine na vyučovanie náboženskej výchovy alebo etickej výchovy klesne pod 12, možno do skupín spájať aj žiakov z rôznych ročníkov.
2. Počas školského roka nemôže žiak prechádzať z povinne voliteľného predmetu náboženská výchova na povinne voliteľný predmet etická výchova a opačne.
3. Predbežné zisťovanie záujmu o vyučovanie povinne voliteľného predmetu náboženská výchova alebo etická výchova na nasledujúci školský rok zabezpečí škola na základe písomného oznámenia zákonného zástupcu žiaka do 15 rokov veku. Počty žiakov v jednotlivých ročníkoch nahlási riaditeľ školy najneskôr do 15. júna zriaďovateľovi školy.
4. Riaditeľ školy v prípade, že počet žiakov je menší, ako stanovuje norma, povolí vyučovanie náboženskej výchovy ako povinne voliteľného predmetu na základe žiadosti cirkvi alebo náboženskej spoločnosti v čase vyučovania náboženskej výchovy inej cirkvi, etickej výchovy alebo v čase po ukončení vyučovania ostatných predmetov.

1.6.7. Globálne vzdelávanie a environmentálna výchova

1. V súlade s cieľmi a princípmi *Národnej stratégie pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016* sa školám odporúča:
   a) uplatňovať globálne súvislosti a globálnu dimenziu v obsahu vzdelávania ŠkVP,
   b) rozvíjať osvetovú, vzdelávaciu a výchovnú činnosť detí a žiakov s dôrazom na uvedomenie si globálnej previazanosti udalostí, vývoja i problémov na miestnej, regionálnej, národnej a medzinárodnej úrovni,
   c) zvyšovať povedomie detí a žiakov o globálnych témach, rozvíjať ich kritické uvedomovanie si sociálnych, environmentálnych, ekonomických a politických procesov vo svete,
   d) využiť informácie, podporné materiály a inšpiráciu pri začleňovaní globálneho vzdelávania do obsahu rôznych vyučovacích predmetov zverejnených na www.globalnevzdelavanie.sk,
   e) využiť metodické príručky *Globálne rozvojové vzdelávanie na základných školách*, ktoré sú určené pre II. stupeň ZŠ v rámci vyučovania matematiky, geografie, občianskej náuky, výtvarnej a hudobnej výchovy.
2. Rozvíjať environmentálnu výchovu a vzdelávanie ako súčasť rozvoja osobnosti detí a žiakov zameranú najmä na vedenie k uvedomelej spotrebe zdrojov, povedomie v oblasti separácie odpadov, na vytváranie správnych postojov a správania detí a žiakov k životnému prostredíu, na prevenciu pred znečisťovaním a poškodzovaním životného prostredia.
3. Školám sa odporúča spolupracovať s environmentálnymi centrami a strediskami a neziskovými organizáciami pôsobiacimi v tejto oblasti na podporu skvalitnenia environmentálnej výchovy a vytvárania vhodných podmienok na zdravý spôsob života v súlade s cieľmi výchovy a vzdelávania k trvalo udržateľnému rozvoju.
4. Školám sa odporúča zapojiť do medzinárodného environmentálneho programu Zelená škola v rámci rozvoja environmentálnej výchovy a výchovy k trvalo udržateľnému životu. Informácie sú zverejnené na www.zelenaskola.sk.
5. Podľa možností školy vytvárať podmienky na prácu učiteľa-koordinátora environmentálnej výchovy, ktorého úlohou je koordinovať environmentálnu výchovu v škole, príp. v súlade s ekokódexom (stratégia výchovy a konania školy k ochrane a udržateľnosti životného prostredia, zásady úspor obnoviteľných zdrojov a pod.) realizovať environmentálny program školy.
6. Podporovať rozvoj environmentálnej výchovy a vzdelávania zapájaním škôl do projektov a súťaží s environmentálnym zameraním.
7. Motivovať a získavať žiakov pre ich aktívnu účasť na podujatiach environmentálneho charakteru mimo vyučovacích hodín.
8. Podporovať zapájanie žiakov do dobrovoľníckych aktivít, spolupracovať

v oblasti organizovania dobrovoľníctva v škole s dobrovoľníckymi centrami a dobrovoľníckymi organizáciami v lokalite školy. Podporovať vzdelávanie učiteľov v téme koordinácie dobrovoľníckych projektov žiakov v školách.

9. Stredným školám sa odporúča zapojiť do vzdelávacích projektov Globálny etický program - Etika v podnikaní alebo Etika a Podnikanie – www.gep.jasr.sk.

1.6.8. Školské knižnice

1. V základných a stredných školách systematicky budovať školskú knižnicu. Informácie a dokumenty nevyhnutné na činnosť školských knižníc sú zverejnené na www.spgk.sk.
2. Školám a školským zariadeniam sa odporúča využívať knižnično-informačné služby a podujatia knižníc.
3. Na https://edicnyportal.iedu.sk je zverejnený zoznam zostatkových zásob titulov nereformných učebníc a učebných textov, ktoré sú k dispozícii školám na objednanie pre potreby doplnenia knižničného fondu v školských knižniciach.
4. V súvislosti s Medzinárodným mesiacom školských knižníc sa odporúča školským knižniciam v základných a stredných školách zapojiť do česko-slovenského projektu *Záložka do knihy spája školy*.
5. V súvislosti s Medzinárodným dňom školských knižníc sa odporúča školským knižniciam v základných a stredných školách zapojiť do projektu *Najzaujímavejšie podujatie školskej knižnice*.

1.6.9. Zdravý životný štýl

1. Realizovať školské programy podpory zdravia, zdravého životného štýlu a výchovy k zdraviu aj s využitím metodík na www.bezpre.sk a podkladov k voliteľnému predmetu výchova k zdraviu, ktoré sa nachádzajú na webovom sídle ŠPÚ v texte pod názvom *Výstupy seminára K bezpečnosti a zdraviu žiakov v škole*.
2. Školám a školským zariadeniam sa odporúča:
   a) taxatívne vymedziť v školskom poriadku preventívne opatrenia proti užívaniu a šíreniu legálnych a nelegálnych drog v školách,
   b) aby vedenie školy, učiteľ-koordinátor prevencie a triedny učiteľ priebežne informovali rodičov o preventívnych aktivitách školy, ako aj o možnostiach odbornej pomoci, ktorú poskytujú CPPPaP,
   c) zapojenie do celoslovenskej školskej kampane Červené stužky v súlade s *Národným programom prevencie HIV/AIDS*,
   d) posilniť výchovu detí a žiakov k zdravému životnému štýlu a realizovať aktivity a programy na podporu zdravia a zdravého životného štýlu; zapájať sa do kampane *Odstráň obezitu* a projektu *Hovorme o jedle*,
   e) zvýšiť zapojenie detí a žiakov do pohybových aktivít, rozšíriť vyučovanie telesnej a športovej výchovy v ŠkVP, podporovať činnosť športových krúžkov a pohybové aktivity v prírode, sprístupniť ihriská a telocvične škôl na športovú činnosť po vyučovaní a cez víkendy; zvýšenú pozornosť venovať zriaďovaniu zdravotnej telesnej výchovy v školách a vzdelávaniu učiteľov telesnej výchovy a telesnej a športovej výchovy pre túto oblasť,
   f) rozvíjať osvetovú, vzdelávaciu a výchovnú činnosť s dôrazom na zdravú výživu, zdravé potraviny, potravinovú bezpečnosť a zvýšenie povedomia v oblasti označovania potravín,
   g) pri príležitosti Svetového dňa výživy a Svetového dňa mlieka vyhlásiť tematické týždne zamerané na podporu zvýšenia spotreby mlieka a mliečnych výrobkov a zvýšenia konzumácie ovocia a zeleniny.

1.6.10. Ľudské a detské práva

1. Do ŠkVP sa odporúča zapracovať témy súvisiace s multikultúrnou výchovou, výchovou v duchu humanizmu a so vzdelávaním v oblasti ľudských práv, práv dieťaťa, rovnosti muža a ženy, predchádzania všetkým formám diskriminácie, xenofóbie, antisemitizmu, intolerancie a rasizmu a v oblasti problematiky migrácie.
2. V zmysle *Plánu výchovy k ľudským právam v rezorte školstva na roky 2005 – 2014* zriaďovateľom a riaditeľom škôl a školských zariadení sa odporúča:
   a) naďalej uskutočňovať Olympiádu ľudských práv ako celoštátnu súťaž žiakov stredných škôl, pokračovať s realizáciou Olympiády ľudských práv pre žiakov ZŠ; viac informácií na www.olympiady.sk, www.olp.sk,
   b) výchovu k ľudským právam v triede a škole usmerňovať tak, aby sa stala integrálnou súčasťou celoživotného procesu podpory a ochrany ľudských práv, aby podporila hodnotu človeka ako ľudského jedinca a rozvoj medziľudských vzťahov v demokratickej spoločnosti,
   c) vzhľadom na potrebu plánovania procesu výchovy k ľudským právam a ich ochranu a implementáciu zabezpečiť efektívnu spoluprácu školy, rodičov, mimovládnych organizácií a širokej miestnej komunity,
   d) zapájať deti a žiakov do aktivít v oblasti výchovy k ľudským právam organizovaním besied, súťaží, stretnutí, tematických výstav, návštev divadelných predstavení s tematikou ľudských práv,
   e) vytvoriť podmienky na zabezpečenie kontinuálneho vzdelávania na získanie multietnických a multikultúrnych kompetencií učiteľov,
   f) vytvárať priaznivé multikultúrne prostredie v školách (prostredníctvom chápajúceho a kritického spôsobu štúdia jednotlivých kultúr pomôcť žiakom porozumieť iným kultúram),
   g) pripraviť a realizovať v spolupráci s mimovládnymi organizáciami a inými inštitúciami osvetovú činnosť, aktivity, prednášky, besedy zamerané na zvýšenie informovanosti detí a žiakov o migrantoch.
3. Školám odporúčame využívať pri výchove a vzdelávaní manuál k tolerancii a ľudským právam *Kompas* a *Kompasík*. Viac informácií na www.iuventa.sk.
4. Predchádzať diskriminácii detí a žiakov so zdravotným postihnutím pri uplatňovaní práva na vzdelanie a podporiť vymožiteľnosť práv súvisiacich so vzdelávaním osôb so zdravotným postihnutím garantovaných legislatívou SR.
5. Zaviesť inkluzívne vzdelávanie detí, mládeže a dospelých na všetkých stupňoch verejných škôl, súkromných škôl a cirkevných škôl vrátane predškolskej prípravy, ako aj v rámci celoživotného vzdelávania.
6. V zmysle plnenia vybraných úloh vyplývajúcich z *Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020*, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 25 zo dňa 15. januára 2014, sa odporúča zriaďovateľom a riaditeľom škôl a školských zariadení:
   a) šíriť povedomie o Dohovore OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím,
   b) zamerať školskú politiku a prax na otázky antidiskriminácie, rôznorodosti, rovného zaobchádzania s každou ľudskou bytosťou a implementovať ju do vzdelávacích programov na všetkých úrovniach vzdelávacieho systému,
   c) pri prijímaní dieťaťa alebo žiaka so zdravotným postihnutím do internátu v súvislosti s jeho vzdelávaním zaviesť povinnosť zaznamenať jeho názor,
   d) sprístupniť obsah vzdelávania pre deti a žiakov s jednotlivými druhmi zdravotného postihnutia inovatívnymi alternatívnymi formami a metódami,
   e) zabezpečiť väčšiu mieru individualizovanej podpory pre deti a žiakov so zdravotným postihnutím v rámci všeobecného systému vzdelávania,
   f) zabezpečovať možnosti zmysluplného trávenia voľného času pre osoby so zdravotným postihnutím,
   g) zabezpečiť a pokračovať v informovanosti osôb so zdravotným postihnutím o opatreniach na zaistenie ochrany a bezpečnosti osôb so zdravotným postihnutím v rizikových situáciách a vytvárať podmienky na zvyšovanie dostupnosti kurzov prvej pomoci a postupov v prípade núdzových situácií pre osoby so zdravotným postihnutím.
7. Umožniť žiakom obhajovať ich práva a záujmy ustanovením žiackeho parlamentu alebo žiackej školskej rady.
8. Poskytnúť deťom a mládeži informácie o ľudskoprávnych a advokátskych organizáciách a mimovládnych neziskových organizáciách pôsobiacich v tejto oblasti a v tejto súvislosti aj o možnosti vykonávať dobrovoľnícku činnosť v lokalite školy/komunity/regiónu.
9. Odporúča sa zapojenie do projektu Slovenského výboru UNICEF *Škola priateľská deťom*.
10. Odporúča sa participovať na napĺňaní jednotlivých článkov Dohovoru o právach dieťaťa a jeho opčných protokolov v súlade s *Národným akčným plánom pre deti* a *Národnou stratégiou na ochranu detí pred násilím*.

1.6.11. Bezpečnosť a prevencia

1. V súlade s Opčným protokolom k Dohovoru o právach dieťaťa, o predaji detí, detskej prostitúcii a detskej pornografii a v súlade so smernicou Európskeho parlamentu a Rady 2011/93/EÚ z 13. 12. 2011 o boji proti sexuálnemu zneužívaniu a sexuálnemu vykorisťovaniu detí a proti detskej pornografii sa odporúča venovať zvýšenú pozornosť opatreniam na ochranu detí a žiakov pred všetkými formami fyzického alebo psychického násilia, poškodenia alebo zneužitia, zanedbávania alebo nedbalého zaobchádzania, týrania alebo vykorisťovania vrátane sexuálneho zneužívania a detskej pornografie.
2. Odporúča sa priebežne monitorovať správanie sa detí a jeho zmeny a v prípadoch podozrenia na porušovanie ich zdravého osobnostného vývinu zabezpečiť ich ochranu a bezodkladne riešiť vzniknutý problém v súčinnosti s vedením školy a so zákonnými zástupcami dieťaťa. Odporúčame aj spoluprácu so školským psychológom, s odbornými zamestnancami príslušného CPPPaP, podľa potreby aj s príslušným pediatrom, sociálnym kurátorom či policajtom.
3. Školám a školským zariadeniam sa odporúča vypracovanie vlastných školských a triednych programov prevencie šikanovania v súlade s metodickým usmernením č. 7/2006-R k prevencii a riešeniu šikanovania žiakov v školách a školských zariadeniach. Viac informácií na www.prevenciasikanovania.sk.
4. Pri realizácii preventívnych aktivít a programov sa odporúča venovať zvýšenú pozornosť odbornej garancii programov. Odporúča sa vopred si preveriť ponuky preventívnych aktivít a programov, aby sa predišlo prípadnému nežiaducemu vplyvu reprezentantov zhubných kultov, siekt či extrémistických organizácií na deti a žiakov.
5. Odporúča sa prevenciu drogových závislostí a prevenciu delikvencie a kriminality realizovať ako integrálnu súčasť výchovno-vzdelávacieho procesu pod gesciou regionálneho CPPPaP.
6. V súlade s úlohami *Národného programu boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014* sa odporúča realizovať besedy s vyškolenými odbornými zamestnancami z CPPPaP o rizikách práce v zahraničí a o prevencii pred neľudským zaobchádzaním, obchodovaním s ľuďmi a otrockou prácou, ako aj preventívne kampane.
7. V súlade so *Stratégiou prevencie kriminality* sa odporúča realizovať projekty a aktivity prevencie a eliminácie rizikového správania, delikvencie a kriminality, záškoláctva, šikanovania, bezpečného používania internetu, ako aj na podporu právneho vedomia detí a žiakov. Viac informácií na www.bezpre.sk.
8. V oblasti školskej úrazovosti sa riaditeľom škôl a školských zariadení odporúča:
   a) dodržiavať lehotu zavádzania každej udalosti do webovej aplikácie na štatistické účely podľa metodického usmernenia č. 4/2009-R čl. 4 ods. 1 (do 7 kalendárnych dní od vzniku každého školského úrazu),
   b) v prípade nejasností pri vyšetrovaní, spisovaní a odškodňovaní školského úrazu spolupracovať s odbornými radcami pre oblasť bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci okresných úradov v sídle kraja.
9. Spracovať dokumentáciu civilnej ochrany v škole a v školskom zariadení v spolupráci s odborom krízového riadenia okresného úradu v sídle kraja podľa zamerania činnosti na rok 2014.

1.6.12. Výchovné poradenstvo

1. Pedagogickému zamestnancovi alebo odbornému zamestnancovi, ktorý vykonáva špecializovanú činnosť výchovného poradcu, sa odporúča zostaviť týždenný rozvrh hodín tak, aby mal vytvorený dostatočný priestor na vykonávanie svojej činnosti.
2. Podporovať zvyšovanie profesijných kompetencií výchovného poradcu (kontinuálne vzdelávanie, účasť na národných projektoch, odborných seminároch a konferenciách, činnosť v stavovských organizáciách a pod.).
3. Činnosť výchovného poradcu v ZŠ, strednej škole a v škole pre žiakov s nadaním metodicky usmerňuje CPPPaP, výchovného poradcu v špeciálnej škole centrum špeciálnopedagogického poradenstva (ďalej len „CŠPP“).
4. Umožniť výchovným poradcom vzdelávať sa v dobrovoľníctve prostredníctvom dobrovoľníckych centier a dobrovoľníckych organizácií v regióne s cieľom získať informácie o tejto forme možnosti na nadobúdanie nových zručností, kompetencií a skúseností, ktoré môžu prispieť k informovanému rozhodnutiu sa žiakov pre ďalšie štúdium alebo povolanie, a využiť ich tiež pri výchovnom a kariérnom poradenstve.

1.6.13. Deti a žiaci so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

1. CPPPaP alebo CŠPP pri určení diagnózy dieťaťa pre potreby v rezorte školstva môže využiť podklady z odborného pracoviska nezaradeného do siete škôl, školských zariadení, stredísk praktického vyučovania a pracovísk praktického vyučovania (ďalej len „sieť“), ktoré dieťaťu poskytuje kontinuálnu odbornú starostlivosť súvisiacu s príslušnou diagnózou.
2. Pri vzdelávaní žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami (ďalej len „ŠVVP“) umožniť používanie kompenzačných pomôcok vo vyučovacom procese (notebook, tablet, kalkulačka, gramatické tabuľky, názorný materiál a i.).
3. Frekvenciu rediagnostických vyšetrení detí a žiakov s ŠVVP neurčuje žiadny všeobecne záväzný právny predpis. Poradenské zariadenia vykonávajú rediagnostiku na základe podnetu školy, školského zariadenia alebo školského inšpektora, pri odôvodnenom predpoklade, že je nevyhnutné vykonať také úpravy výchovy, vzdelávania dieťaťa a usmernení vo vzťahu k optimalizácii jeho psychofyzického vývinu, ktoré nemôžu vychádzať z pôvodne určenej diagnózy dieťaťa. O rediagnostiku dieťaťa môže požiadať aj zákonný zástupca dieťaťa. Rediagnostické vyšetrenie žiakov nie je potrebné vykonať všetkým žiakom pri ich prijímaní do stredných škôl, odborných učilíšť a praktických škôl; vykoná sa, ak je odôvodnený predpoklad, že sa zmenil charakter ich ŠVVP.
4. Pri vykonávaní rediagnostiky u žiakov s nadaním, ktorí boli do programu zaradení podmienečne, je nutné dodržiavať ustanovenie § 103 a § 105 zákona č. 245/2008 Z. z. a bod 6 metodického pokynu č. CD-2005-19376/26377-1:091 na zaraďovanie detí do špeciálnych výchovno-vzdelávacích programov pre intelektovo nadaných žiakov (http://www.vudpap.sk/sub/vudpap.sk/images/pdf/metodicke_pokyny08.pdf).
5. Vykonanie rediagnostiky žiakov so zdravotným znevýhodnením vo všetkých formách ich vzdelávania sa odporúča po prvom roku povinnej školskej dochádzky s cieľom prehodnotiť vhodnosť formy a obsahu ich vzdelávania. V ďalších ročníkoch vykonanie rediagnostiky uskutočniť iba vtedy, ak je na to dôvod indikovaný vyučujúcim pedagógom žiaka, školským špeciálnym pedagógom, poradenským zariadením, školským inšpektorom alebo zákonným zástupcom dieťaťa.
6. Pri hodnotení a klasifikácii žiaka so zdravotným znevýhodnením dodržiavať ustanovenie § 55 ods. 4 zákona č. 245/2008 Z. z., zásady podľa prílohy č. 2 metodického pokynu č. 22/2011 na hodnotenie žiakov základnej školy a vychádzať z odporúčaní príslušného poradenského zariadenia pre konkrétneho žiaka a príslušného vzdelávacieho programu pre žiaka so zdravotným znevýhodnením.
7. Pri vzdelávaní žiakov s poruchami správania sa zamerať na postupy podľa metodicko-informatívneho materiálu *Žiak s poruchami správania v základnej a strednej škole*, ktorý schválilo MŠVVaŠ SR dňa 10. apríla 2013 pod č. 2013-3982/16490:4-914 s účinnosťou od 1. septembra 2013.
8. Riaditeľom škôl sa odporúča na účel skvalitnenia podmienok výchovy a vzdelávania detí a žiakov s ŠVVP v súlade s platnými všeobecne záväznými právnymi predpismi zabezpečiť asistenta učiteľa a vytvárať pracovné

miesta odborných zamestnancov v školách.

9. SZP znevýhodňuje žiaka v edukačnom prostredí a zároveň aj pri psychologickom testovaní. Problémy, ktoré má žiak vo výchovno-vzdelávacom procese z dôvodu vývinu v podmienkach SZP, diagnostikuje poradenské zariadenie (CPPPaP) ako ŠVVP.
10. Asistent učiteľa je pedagogickým zamestnancom školy, ktorý podľa požiadaviek učiteľa môže so žiakom pracovať aj samostatne.
11. Riaditeľ školy, z ktorej žiak s ŠVVP prestupuje do inej školy, zašle fotokópiu dokumentácie žiaka (§ 31 ods. 2 a § 35 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z.), a to aj pri jeho prestupe do školy poskytujúcej vyšší stupeň vzdelávania.
12. Pri zostavovaní povinnej dokumentácie dieťaťa, žiaka s ŠVVP, najmä pri vypracovaní individuálneho vzdelávacieho programu, vždy spolupracovať s poradenským zariadením, ktoré má žiaka v starostlivosti. Dôsledne dodržiavať pokyny a odporúčania príslušného poradenského zariadenia a zohľadňovať potreby žiaka vo výchovno-vzdelávacom procese.

1.6.14. Súťaže

1. MŠVVaŠ SR je vyhlasovateľom súťaží detí a žiakov škôl a školských zariadení, ktoré sa konajú v súlade so zaregistrovanými organizačnými poriadkami.
2. Zoznam predmetových olympiád a postupových súťaží zabezpečovaných IUVENTOU je zverejnený na www.olympiady.sk.
3. Zoznam a pokyny k súťažiam zabezpečovaných Štátnym inštitútom odborného vzdelávania (ďalej len „ŠIOV“) sú zverejnené na www.siov.sk.
4. Zoznam ostatných súťaží je zverejnený na www.minedu.sk.
5. Zoznam športových súťaží vyhlasovaných MŠVVaŠ SR je zverejnený na www.minedu.sk v časti *Šport/Šport a zdravie* a na www.skolskysport.sk v časti *Aktuality*. Prihlasovanie škôl prebieha prostredníctvom www.skolskysport.sk, kde sú zverejnené aj platné pravidlá a propozície v menu danej súťaže.

1.6.15. Podnikateľské zručnosti

1. Na všetkých typoch stredných škôl pokračuje vyučovanie odborných predmetov ekonomické cvičenia v cvičnej firme, cvičná firma a cvičná firma – praktikum. Všetky informácie a metodické materiály k vyučovaniu cvičnej firmy sú zverejnené na www.siov.sk v časti *Slovenské centrum cvičných firiem*.
2. Slovenské centrum cvičných firiem od 2. septembra 2013 spustilo on-line prevádzku na www.sccf.sk. Cvičné firmy môžu vykonávať zmeny údajov v živnostenskom alebo obchodnom registri, pozastaviť činnosť cvičnej firmy na zvolené obdobie alebo požiadať o výmaz. Súčasťou on-line systému je internetbanking.
3. Na podporu podnikateľského, ekonomického a finančného vzdelávania sa všetkým stredným školám odporúča zapájať do:
   a) projektu cvičných firiem prostredníctvom ŠIOV – www.siov.sk a www.sccf.sk,
   b) vyučovania predmetu aplikovaná ekonómia – www.ae.jasr.sk,
   c) vyučovania predmetu podnikanie v cestovnom ruchu – www.pvcr.jasr.sk.
4. Stredným školám sa odporúča prezentovať sa na 23. ročníku celoslovenskej prezentačnej výstavy výrobkov a služieb žiakov stredných škôl JUVYR.
5. Stredné školy môžu prezentovať kľúčové kompetencie žiakov vrátane podnikateľských zručností na 17. ročníku Medzinárodného veľtrhu cvičných firiem.
6. Stredné školy sa môžu zúčastniť 8. ročníka veľtrhu vzdelávania, kariéry a inovácií Pro Educo a Pro Job 2014, ktorý sa bude konať 25. až 27. novembra 2014 v Košiciach – www.proeduco.sk.

1.6.16. Finančná gramotnosť

1. Aktualizovaný *Národný štandard finančnej gramotnosti*, ktorý vydalo MŠVVaŠ SR, je zverejnený na www.minedu.sk, www.siov.sk a www.statpedu.sk.
2. Školy sú povinné zapracovať *Národný štandard finančnej gramotnosti* do ŠkVP. Spôsob implementácie stanoví *Metodika na zapracovanie a aplikáciu tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov základných škôl a stredných škôl*, vydaná MŠVVaŠ SR.
3. Odporúča sa zabezpečiť vybavenosť škôl učebnými materiálmi, pomôckami a metodickými materiálmi stimulujúcimi rozvoj finančnej gramotnosti; kontrolovať stav a úroveň rozvíjania finančnej gramotnosti žiakov, výsledky zistení zovšeobecňovať.
4. Je potrebné využívať možnosť vzdelávania pedagogických zamestnancov v oblasti rozvoja finančnej gramotnosti. Zoznam poskytovateľov akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania pre oblasť finančnej gramotnosti je zverejnený na http://www.minedu.sk/akreditacie-v-rezorte-skolstva/.
5. Zabezpečiť prostredníctvom poradných orgánov riaditeľa školy, prípadne koordinátora pre oblasť finančného vzdelávania interné vzdelávanie pedagogických zamestnancov týkajúce sa rozvoja finančnej gramotnosti.
6. Odporúča sa realizovať projekty a aktivity na podporu a zvýšenie finančnej gramotnosti. Viac informácií možno získať na www.fininfo.sk a www.viacakopeniaze.sk.

1.6.17. Informačné a komunikačné technológie

1. V školách vytvárať priaznivé prostredie na implementáciu inovačných pedagogických metód s využitím informačných a komunikačných technológií (ďalej len „IKT“) a venovať pozornosť rozvíjaniu kompetencií detí a žiakov v tejto oblasti.
2. Zvýšenú pozornosť venovať ochrane detí a žiakov pri používaní internetu a využívať webové sídla zamerané na bezpečné používanie internetu www.bezpecnenainternete.sk, www.zodpovedne.sk, www.stopline.sk, www.pomoc.sk.
3. Ako doplnok ku klasickým výučbovým metódam sa školám odporúča využívať digitálny vzdelávací obsah schválený ŠPÚ.
4. Školám sa odporúča zapájať do medzinárodného partnerstva škôl eTwinning, ktoré podporuje rozvoj spolupráce európskych škôl prostredníctvom využívania IKT a komunikácie v cudzom jazyku. Informácie sú zverejnené na www.minedu.sk v časti *Medzinárodná spolupráca/Medzinárodné projekty*.

1.6.18. Výzvy na podávanie žiadostí o poskytnutie finančných prostriedkov

1. MŠVVaŠ SR zverejňuje výzvy na podávanie žiadostí o financovanie rozvojových projektov a poskytnutie dotácií v súlade so zákonom č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov.
2. Výzvy na predkladanie žiadostí o financovanie rozvojových projektov sú zverejnené na www.minedu.sk v časti *Regionálne školstvo/Rozvojové projekty v regionálnom školstve*.
3. Výzvy na predkladanie žiadostí o poskytnutie dotácií v oblasti regionálneho školstva sú zverejnené na www.minedu.sk v časti *Regionálne školstvo/Dotácie MŠVVaŠ SR v oblasti regionálneho školstva*.

2. Školy

1. Sledovať aktuálne informácie o výchove a vzdelávaní, štátnych vzdelávacích programoch (ďalej len „ŠVP“), pedagogickej dokumentácii, ďalšej dokumentácii, dokumentoch a aktualizovaných dokumentoch na www.minedu.sk, www.statpedu.sk, www.siov.sk, www.vudpap.sk.
2. V základných a stredných školách venovať pozornosť dôslednému vypracovaniu učebných osnov všetkých predmetov v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného ŠVP a učebným plánom školy.
3. S cieľom zabrániť poskytovaniu alebo sprístupňovaniu informácií, ktoré by mohli viesť k narušovaniu mravnosti alebo podnecovaniu národnostnej, rasovej a etnickej nenávisti, alebo ďalším formám intolerancie, umožniť osobám, ktoré nie sú zamestnancami školy, účasť na vyučovaní a aktivitách organizovaných školou iba so súhlasom riaditeľa školy.
4. Prezentovať, rozširovať a adaptovať najlepšiu národnú a medzinárodnú pedagogickú prax v školách a školských zariadeniach s cieľom poskytnúť čo najširšej verejnosti adekvátne informácie, ktoré napomôžu zvyšovanie kvality výchovy a vzdelávania. Prezentovať prirodzené vzory a autority z radov pedagogických zamestnancov.
5. Odporúčame učiteľom základných a stredných škôl sledovať nový časopis Jazyk a literatúra, ktorý vychádza v elektronickej podobe na www.statpedu.sk v periodicite šesť čísel ročne. Časopis ponúka priestor na publikovanie článkov a štúdií domácim a zahraničným odborníkom a učiteľom so zameraním na problematiku vyučovania jazykov (materinské, vyučovacie a cudzie) a literatúry na všetkých stupňoch vzdelávania a s tým súvisiacu reflexiu výsledkov výskumu v danej oblasti. Svoje príspevky zasielajte na adresu redakcie: redakcia@statpedu.sk.

2.1. Materské školy

1. Osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania sa vydáva v posledný deň školského vyučovania v danom školskom roku s dátumom 30. jún príslušného kalendárneho roku. Ak tento dátum vychádza napr. na sobotu alebo nedeľu, vydáva sa s dátumom posledného pracovného dňa pred týmto dátumom. Vydaniu osvedčenia nepredchádza žiadne hodnotenie dieťaťa. Rovnaké osvedčenie získavajú deti absolvujúce bežnú MŠ, ako aj deti, ktoré absolvovali špeciálnu MŠ alebo boli vzdelávané v špeciálnej triede bežnej MŠ. Pri vydávaní osvedčenia sa individuálne posudzuje absencia detí na výchove a vzdelávaní počas posledného ročníka v MŠ. Deťom, o ktorých MŠ vie, že budú mať odložené plnenie povinnej školskej dochádzky a budú navštevovať MŠ aj v nasledujúcom školskom roku, sa osvedčenie o absolvovaní predprimárneho vzdelávania nevydáva.
2. Logopedická starostlivosť vykonávaná logopédom, ktorý je kmeňovým zamestnancom zariadenia výchovnej prevencie a poradenstva, sa nepovažuje za krúžkovú činnosť, môže sa realizovať v MŠ aj v dopoludňajších hodinách.
3. Dieťa s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky možno chápať ako dieťa s ŠVVP len vtedy, ak mu príslušné školské zariadenie výchovného poradenstva a prevencie diagnostikovalo ŠVVP. Individuálnym prístupom k deťom s odloženým začiatkom plnenia povinnej školskej dochádzky a s využitím metodického materiálu *Rozvíjajúci program výchovy a vzdelávania detí s odloženou povinnou školskou dochádzkou v materských školách*, ktorý je dostupný na http://www.statpedu.sk/sk/Ucebnice-metodiky-publikacie-odborne-informacie/Publikacie.alej, sa odporúča zvyšovať úroveň ich pripravenosti na primárne vzdelávanie v ZŠ.
4. V pedagogickom prístupe rešpektovať Dohovor o právach dieťaťa a prijateľnou formou oboznamovať deti s ich právami a splniteľnými povinnosťami v zmysle tohto dokumentu prostredníctvom jednoduchých a výstižných pravidiel správania sa vyjadrených v piktogramoch, prostredníctvom rozprávok a príbehov z rôznych médií.
5. Výchovno-vzdelávaciu činnosť v MŠ realizovať najmä formou rôzne obsahovo zameraných hier, neuplatňovať školský spôsob vyučovania.
6. Spisovným rečovým vzorom pomáhať deťom v MŠ k nadobúdaniu základov ovládania a používania štátneho jazyka (bez ohľadu na vyučovací jazyk MŠ).
7. Pravidelným denným pobytom vonku podporovať rozvíjanie pohybových schopností a zručností detí, otužovať detský organizmus. Bezdôvodné vynechávanie pobytu vonku je neprípustné.
8. Podporovať experimentovanie a bádanie detí, hodnotiace a sebahodnotiace zručnosti vo vzťahu k vlastnému pokroku. Stimulovať sociálny, emocionálny a morálny vývin detí; rozvoj tvorivého a kritického myslenia; schopnosť pracovať spoločne, vzájomne sa rešpektovať. Ako didaktické pomôcky efektívne využívať digitálne technológie, ktoré majú MŠ k dispozícii, s dôsledným rešpektovaním vývinových osobitostí detí predškolského veku.
9. Pri využívaní publikácie *Želkova škôlka*, ktorú bezplatne dostala každá MŠ, sa v závislosti od miestnych podmienok odporúča využívať možnosti spolupráce s príslušníkmi služby železničnej polície Policajného zboru SR.
10. Pri prijímaní na predprimárne vzdelávanie rešpektovať právo dieťaťa na zabezpečenie výchovy a vzdelávania v štátnom jazyku a materinskom jazyku. V školskom poriadku vypracovať podrobnosti o prijímaní dieťaťa do MŠ, zaradení na adaptačný pobyt alebo diagnostický pobyt dieťaťa v MŠ, prerušení dochádzky dieťaťa, o predčasnom ukončení predprimárneho vzdelávania a preberaní detí z MŠ. Nevytvárať poradovníky na prijímanie detí do MŠ.
11. V spolupráci so zriaďovateľmi vytvárať podmienky na predprimárne vzdelávanie čo najväčšieho počtu detí rozširovaním kapacitných podmienok aj v zadaptovaných priestoroch, využívať možnosti existujúcich foriem výchovy a vzdelávania. Výchovno-vzdelávaciu činnosť zabezpečovať kvalifikovanými pedagogickými zamestnancami; dodržiavať stanovený počet pedagogických zamestnancov určených na triedu s celodennou a poldennou výchovou a vzdelávaním.
12. Odporúča sa nadväzovať a rozvíjať partnerské vzťahy MŠ s inštitúciami predprimárneho vzdelávania v zahraničí aj v rámci aktivít profesijných združení Spoločnosti pre predškolskú výchovu a Slovenského výboru svetovej organizácie pre predškolskú výchovu (OMEP), zapájať sa do medzinárodných projektov v oblasti predprimárneho vzdelávania.
13. Na reálne pokrytie aktuálnych vzdelávacích potrieb detí, ktoré majú jeden rok pred plnením povinnej školskej dochádzky, v spolupráci so zriaďovateľom účelne využívať príspevok na ich výchovu a vzdelávanie.

2.2. Základné školy

1. Od 1. januára 2014 sa upravuje maximálny počet žiakov v triedach 5. – 9. ročníka z 28 na 29 žiakov. Ostatné počty sa nezmenili, zostávajú v súlade s § 29 ods. 5 zákona č. 245/2008 Z. z.
2. S účinnosťou od 1. septembra 2014 platia ďalšie predpoklady na prijatie žiaka do prvého ročníka študijných odborov stredných škôl – viac informácií v časti *Stredné školy*.
3. ŠVP pre základné školy (ISCED 1 a ISCED 2) sú zverejnené na www.statpedu.sk.
4. Z dôvodu zníženia administratívnej záťaže škôl sa od 1. septembra 2014 upravuje oblasť pedagogickej dokumentácie, a to zmenou § 11 zákona č. 245/2008 Z. z.
5. Od 1. septembra 2015 začnú platiť najnižšie počty žiakov v triedach ZŠ v zmysle § 29 ods. 8 a ods. 14 až 16 zákona č. 245/2008 Z. z.
6. Pri zápise detí do prvého ročníka ZŠ sa odporúča, aby bol prítomný podľa možností aj psychológ, špeciálny pedagóg a učiteľ MŠ a asistent učiteľa.
7. Zabezpečiť zamestnávanie dostatočného počtu školských špeciálnych pedagógov a asistentov pedagóga.
8. Žiak, ktorý plní povinnú školskú dochádzku osobitným spôsobom v škole mimo územia Slovenskej republiky alebo sa vzdeláva v škole zriadenej iným štátom na území Slovenskej republiky, vykonáva komisionálne skúšky z predmetov, ktoré sa v tejto škole nevyučovali (spravidla slovenský jazyk, vlastiveda, geografia, dejepis – učivo venované Slovenskej republike, národným dejinám a pod.). Žiak, ktorý plní osobitný spôsob školskej dochádzky individuálnym vzdelávaním (nie v škole) v zahraničí, vykoná skúšky zo všetkých povinných vyučovacích predmetov učebného plánu príslušného ročníka kmeňovej školy.
9. V záujme zvýšenia záujmu žiakov o technické študijné odbory v stredných školách klásť väčší dôraz na vyučovanie matematiky a prírodovedných predmetov úpravou ŠVP pre ISCED 1 a ISCED 2. Pripravuje sa zosúladenie obsahu vzdelávania s aktuálnymi potrebami trhu práce. Z uvedeného dôvodu odporúčame školám a ich zriaďovateľom venovať zvýšenú pozornosť materiálno-technickému a priestorovému zabezpečeniu odborných učební na predmety biológia, fyzika, chémia a technika.
10. Efektívne využívať vzdelávanie pedagogických zamestnancov v oblasti rozvíjania matematickej, čitateľskej a prírodovednej gramotnosti, zamerať sa na rozvíjanie daných oblastí v rámci tvorby ŠkVP s cieľom zvyšovania úrovne vyučovania a získavania kompetencií u žiakov.
11. MŠVVaŠ SR vytvára aj v tomto školskom roku podmienky na zvyšovanie bezpečnosti detí a žiakov v premávke na pozemných komunikáciách prostredníctvom zabezpečenia ich výcviku na detských dopravných ihriskách (ďalej len „DDI“). Základné školy zabezpečujú praktický výcvik a teoretické vyučovanie pre svojich žiakov na stálych DDI v mieste sídla školy alebo v jej blízkom okolí. Pokiaľ je stále DDI príliš vzdialené od sídla školy alebo je ťažko dosiahnuteľné z hľadiska dopravnej dostupnosti, môže praktický výcvik a teoretické vyučovanie zabezpečiť aj prenosné DDI. Prenosné DDI zabezpečuje praktický výcvik a teoretické vyučovanie iba v obciach, v ktorých nie

je zriadené stabilné DDI. Praktický výcvik a teoretické vyučovanie zabezpečujú DDI, ktorým MŠVVaŠ SR poskytlo dotáciu, podľa *Tematického plánu dopravnej výchovy žiakov základných škôl na detských dopravných ihriskách*. Na týchto DDI sa praktický výcvik a teoretické vyučovanie poskytuje bezplatne. Zoznam uvedených DDI a ďalšie informácie sú zverejnené na webovom sídle MŠVVaŠ SR.

2.3. Stredné školy

1. V rámci realizácie prijímacieho konania do prvého ročníka študijných odborov stredných škôl pre školský rok 2015/2016 dodržať uplatnenie ďalších predpokladov na prijatie žiaka do prvého ročníka študijných odborov stredných škôl, ktoré sú zavedené s účinnosťou od 1. septembra 2014 v § 62 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (zákonom č. 324/2012 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 184/2009 Z. z. o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony). Do prvého ročníka 4-ročného vzdelávacieho programu v gymnáziách a do prvého ročníka 5-ročného vzdelávacieho programu bilingválneho štúdia je to priemerný prospech do 2,0 z povinných vyučovacích predmetov určených rámcovým učebným plánom pre druhý stupeň ZŠ na konci druhého polroku predposledného ročníka ich štúdia a na konci prvého polroku posledného ročníka ich štúdia na ZŠ. Do študijných odborov stredných odborných škôl (ďalej len „SOŠ“) je to priemerný prospech do 2,75 z tých istých predmetov. Do priemeru sa nezapočítava priemer z vyučovacích predmetov s výchovným zameraním. Zároveň sa zavádza požiadavka na splnenie tejto podmienky priemerného prospechu i na konci druhého polroku posledného ročníka štúdia. Uvedené predpoklady na prijatie sa nevzťahujú na prijatie žiakov do prvého ročníka 8-ročného vzdelávacieho programu gymnázia, do prvého ročníka 8-ročného vzdelávacieho programu konzervatória a do prvého ročníka 6-ročného vzdelávacieho programu vyššieho odborného vzdelávania v konzervatóriu.
2. Riaditeľom a zriaďovateľom SOŠ sa odporúča pri zaradení nových študijných a učebných odborov do siete vychádzať z analýz a prognóz vývoja trhu práce a požiadaviek konkrétnych zamestnávateľov v regióne. ŠkVP spracovávať v úzkej spolupráci s príslušnými stavovskými organizáciami alebo profesijnými organizáciami.
3. ŠVP pre gymnáziá sú zverejnené na www.statpedu.sk. Rámcové učebné plány neurčujú rozdelenie počtu hodín pre jednotlivé predmety a obsah vzdelávania v ŠVP nie je viazaný na ročníky, jeho usporiadanie je v kompetencii školy.
4. ŠVP pre odborné vzdelávanie a prípravu pre jednotlivé skupiny odborov vzdelávania v SOŠ, metodika tvorby ŠkVP pre SOŠ a vzorové ŠkVP sú zverejnené na www.siov.sk.
5. Normatívy materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre učebné odbory a študijné odbory SOŠ sú zverejnené na www.siov.sk.
6. Zoznam študijných a učebných odborov SOŠ a konzervatórií, ktoré sa budú experimentálne overovať v školskom roku 2014/2015 a ktorých experimentálne overovanie bude úspešne ukončené dňa 31. augusta 2014, je zverejnený na www.minedu.sk.
7. *Zoznam študijných odborov a učebných odborov s nedostatočným počtom absolventov pre potreby trhu práce* a *Zoznam študijných odborov a učebných odborov, ktoré sú nad rozsah potrieb trhu práce* je zverejnený na www.minedu.sk.
8. V humanitne orientovaných študijných odboroch skupín 68 Právne vedy, 75 Pedagogické vedy, 76 Učiteľstvo sa odporúča využívať *Metodickú príručku pre vyučovanie ľudských práv v odbornom vzdelávaní a príprave*.
9. Informačný bulletin ŠIOV, určený pre SOŠ, vychádza elektronicky a je zverejnený na www.siov.sk.
10. Riaditeľom SOŠ sa odporúča dôsledne a v dostatočnom časovom predstihu predkladať stavovským a profesijným organizáciám na vyjadrenie obsah odbornej zložky maturitnej skúšky, obsah záverečnej skúšky a obsah absolventskej skúšky.
11. Podporovať vznik a činnosť žiackych školských rád, ich aktívnu participáciu na organizovaní života školy a na tvorbe a dodržiavaní školského poriadku. Odporúčame riaditeľom stredných škôl podporovať vznik a fungovanie žiackych školských rád ako praktického nástroja učenia sa demokracii. Viac informácií o zriaďovaní a fungovaní žiackych školských rád je na www.iuventa.sk.

2.4. Školská integrácia

1. Dieťa a žiak so zdravotným znevýhodnením alebo nadaním v materskej, základnej alebo strednej škole môže byť vzdelávaný formou školskej integrácie, ak mu príslušné poradenské zariadenie po diagnostických vyšetreniach vydalo písomné vyjadrenie k školskému začleneniu na základe diagnostikovaných ŠVVP.
2. Dieťa so zdravotným znevýhodnením individuálne začlenené v bežnej triede sa vzdeláva podľa individuálneho vzdelávacieho programu len vtedy, ak je to vzhľadom na jeho zdravotné znevýhodnenie potrebné. Individuálny vzdelávací program vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovného poradenstva a prevencie.
3. O prijatí dieťaťa alebo žiaka do školy, vrátane dieťaťa alebo žiaka s ŠVVP, rozhoduje podľa § 5 zákona č. 596/2003 Z. z riaditeľ školy. Ak sa ŠVVP dieťaťa alebo žiaka prejavia v priebehu jeho školskej dochádzky a je potrebná zmena formy vzdelávania, po splnení predpísaných náležitostí k zmene formy vzdelávania, riaditeľ školy ďalšie rozhodnutie o prijatí žiaka do školy nevydáva.
4. Pri vypracúvaní individuálneho vzdelávacieho programu (ďalej len „IVP“) pre deti a žiakov s ŠVVP sa školám odporúča spolupracovať s poradenským zariadením, ktoré žiaka diagnostikovalo; na uvedený účel je možné využívať tiež služby, ktoré poskytuje Detské centrum Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie (ďalej len „VÚDPaP“).
5. Pri vypracúvaní IVP pre žiakov s mentálnym postihnutím integrovaných v bežnej triede ZŠ je potrebné vychádzať z obsahu vzdelávania vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím a rámcového obsahu vzdelávania špeciálnej ZŠ príslušného variantu. Učebný plán integrovaných žiakov je rovnaký ako ostatných žiakov triedy; žiaci môžu absolvovať aj vyučovací predmet cudzí jazyk, pričom sa na nich kladú primerané nároky. V predmetoch výchovno-estetického zamerania je vhodné vzdelávať týchto žiakov podľa obsahu vzdelávania žiakov bežnej triedy.
6. Pri hodnotení žiakov s mentálnym postihnutím vzdelávaných v školskej integrácii v bežnej triede ZŠ sa postupuje podľa metodických pokynov na hodnotenie žiakov s mentálnym postihnutím podľa príslušného variantu.
7. Žiakov s mentálnym postihnutím a žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami vzdelávaných v školskej integrácii v bežnej triede ZŠ je možné hodnotiť aj slovným komentárom o dosiahnutých vzdelávacích výsledkoch bez vyjadrenia stupňov klasifikácie prospechu. Ak sú títo žiaci v jednotlivých vyučovacích predmetoch klasifikovaní, dostávajú rovnaké vysvedčenie ako ostatní žiaci; v doložke vysvedčenia žiakov s mentálnym postihnutím sa uvedie informácia o variante (variant A, B alebo C), v ktorom bol žiak vzdelávaný.
8. Celkové hodnotenie žiakov s mentálnym postihnutím vo všetkých ročníkoch ZŠ sa na konci prvého a druhého polroka na vysvedčení vyjadruje slovami „prospel“ alebo „neprospel“.
9. Ak sa v priebehu školského roka prejaví, že výchovno-vzdelávacie výsledky žiaka so zdravotným znevýhodnením vzdelávaného v školskej integrácii, ktorého IVP zahŕňa aj úpravu obsahu vzdelávania niektorého vyučovacieho predmetu, nie sú uspokojivé a žiak nespĺňa potrebné kritériá na jeho súhrnné hodnotenie lepším klasifikačným stupňom ako nedostatočný, je potrebné neodkladne prehodnotiť a upraviť obsah, resp. formu jeho vzdelávania v súčinnosti so špeciálnym pedagógom a psychológom. Takýto žiak nemá opakovať ročník z tých vyučovacích predmetov, v ktorých majú na jeho neúspešnosť vplyv dôsledky jeho diagnózy. Ak sa na prospechu žiaka okrem jeho zdravotného znevýhodnenia podieľa významnou mierou viac faktorov, k hodnoteniu a klasifikácii stupňom nedostatočný je možné pristúpiť, avšak len po odbornom posúdení a odporučení tohto postupu príslušným poradenským zariadením. Žiadny všeobecne záväzný právny predpis neurčuje, že žiak vzdelávaný v školskej integrácii nemôže opakovať ročník.
10. Metodické usmerňovanie pri výchove a vzdelávaní detí a žiakov so všeobecným intelektovým nadaním vzdelávaných v školskej integrácii zabezpečuje VÚDPaP. Príslušná dokumentácia je zverejnená na www.vudpap.sk.
11. Riaditeľom škôl sa odporúča naďalej v spolupráci so zriaďovateľom zabezpečovať personálne, priestorové a materiálno-technické podmienky na vzdelávanie detí a žiakov v školskej integrácii. Ak škola vzdeláva žiakov v školskej integrácii, je nevyhnutné, aby mala školského špeciálneho pedagóga a psychológa.
12. Zriaďovatelia a riaditelia škôl, v ktorých sa vzdelávajú žiaci so zdravotným znevýhodnením v školskej integrácii, vytvárajú v rámci svojich možností podmienky na vyučovanie špecifických predmetov, ako je napr. rozvíjanie špecifických funkcií, individuálna logopedická intervencia, priestorová orientácia či voliteľné predmety zamerané napr. na rozvíjanie manuálnych zručností a návykov, aj v spolupráci s príslušným poradenským zariadením.
13. Žiakovi, ktorý mal z dôvodu zdravotného znevýhodnenia redukovaný obsah vzdelávania, sa táto skutočnosť uvádza v doložke vysvedčenia.
14. V prihláške na vzdelávanie na strednej škole je potrebné uviesť uchádzačovi so zdravotným znevýhodnením alebo s nadaním vzdelávanému v školskej integrácii príslušný kód školskej integrácie.
15. ZŠ a stredné školy v oblasti školskej integrácie metodicky usmerňujú OŠ OÚ.
16. Pri vzdelávaní žiakov s nadaním dôsledne postupovať v súlade s § 104 až 106 zákona č. 245/2008 Z. z. Pri vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním aj v súlade s vyhláškou MŠ SR č. 307/2008 Z. z. z 23. júla 2008 o výchove a vzdelávaní žiakov s intelektovým nadaním. Príslušné nadanie musí byť preukázané pred zaradením príslušného žiaka do triedy pre žiakov s nadaním alebo ako individuálne začleneného žiaka s nadaním.
17. Realizovať hospitačnú činnosť so zameraním na aplikáciu odporúčaní poradenských zariadení na prácu s integrovanými žiakmi, využívanie kompenzačných pomôcok na vyučovaní, uplatňovanie sebahodnotenia žiakov a striedanie činností zohľadňujúcich potreby integrovaných žiakov s oddychovými chvíľkami.
18. Zamerať kontrolnú činnosť na integrovaných žiakov, na dodržiavanie odporúčaní poradenského zariadenia na prácu s nimi a na zohľadňovanie ich potrieb vo výchovno-vzdelávacom procese (využívanie individuálneho prístupu, diferenciácie úloh, kompenzačných pomôcok, alternatívnych spôsobov hodnotenia, sebahodnotenia, zapojenia integrovaných žiakov do vyučovacej hodiny a i.).
19. V spolupráci so zriaďovateľmi vytvárať podmienky na predprimárne vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením, individuálne začlenených detí zabezpečením asistenta učiteľa.

2.5. Špeciálne školy, špeciálne triedy

1. Podmienky a postup na prijatie žiaka do špeciálnej triedy v ZŠ a špeciálnej

triedy v strednej škole sú rovnaké ako na prijatie žiaka do špeciálnej školy; prijímať žiaka na základe preukázateľného zdravotného znevýhodnenia.

2. Do špeciálnych škôl a špeciálnych tried sa neprijímajú intaktní žiaci formou tzv. obrátenej integrácie, ak to nie je predmetom schváleného experimentálneho overovania podľa § 14 zákona č. 245/2008 Z. z.
3. Zákonný zástupca žiaka so zdravotným znevýhodnením má právo nesúhlasiť so vzdelávaním svojho dieťaťa v triede pre žiakov so zdravotným znevýhodnením alebo v škole pre žiakov so zdravotným znevýhodnením.
4. V špeciálnych triedach ZŠ a v špeciálnych triedach stredných škôl sa vyučuje podľa príslušného vzdelávacieho programu pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a využíva sa pedagogická dokumentácia a pokyny pre školy pre týchto žiakov. Vhodné je prispôsobiť rozvrh hodín špeciálnej triedy pre žiakov so zdravotným znevýhodnením a bežnej triedy v príslušnom ročníku tak, aby žiaci týchto tried boli vzdelávaní spoločne v niektorých vyučovacích predmetoch, napr. výchovno-estetického zamerania.
5. Pri výchove a vzdelávaní žiaka, pre ktorého z rôznych príčin (napr. výrazne nerovnomerná štruktúra schopností, viacnásobné postihnutie, zdravotné postihnutie v kombinácii s vývinovými poruchami učenia, kombinácia zdravotného alebo sociálneho znevýhodnenia s nadaním a pod.) nie je postup podľa učebných osnov pre príslušnú školu alebo príslušného ŠkVP optimálny, je vhodné postupovať podľa IVP. Takéto vzdelávanie je potrebné zaznamenať do doložky vysvedčenia, napr. že žiak bol vzdelávaný podľa IVP.
6. Vzdelávacie programy pre žiakov s mentálnym postihnutím v rámci voliteľných hodín umožňujú aj vyučovanie cudzieho jazyka. Ak škola bude vyučovať cudzí jazyk, jeho učebné osnovy musia byť súčasťou ŠkVP a predmet musí byť uvedený v učebnom pláne.
7. Ak sa počas školskej dochádzky zistí zmena charakteru zdravotného znevýhodnenia žiaka alebo jeho zaradenie nezodpovedá charakteru jeho vzdelávacích potrieb, riaditeľ špeciálnej školy navrhne vzdelávanie žiaka v takej škole, ktorej zameranie zodpovedá výchovno-vzdelávacím potrebám žiaka. Preradenie do bežnej školy sa nevylučuje.
8. Žiaci s mentálnym postihnutím vzdelávaní v špeciálnych triedach ZŠ dostávajú vysvedčenia na rovnakých tlačivách ako žiaci špeciálnej ZŠ, žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi poruchami a mentálnym postihnutím, žiaci ZŠ pre žiakov s autizmom, žiaci s iným druhom zdravotného znevýhodnenia v špeciálnych triedach ZŠ a stredných škôl na tlačive určenom pre bežné triedy príslušnej školy.
9. Žiaci s mentálnym postihnutím, žiaci s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami, okrem žiakov odborného učilišťa, sa môžu na konci prvého a druhého polroka na vysvedčení hodnotiť slovným komentárom o dosiahnutých vzdelávacích výsledkoch bez vyjadrenia stupňov klasifikácie.
10. Celkové hodnotenie žiakov s mentálnym postihnutím vo všetkých ročníkoch špeciálnej triedy ZŠ a vo všetkých ročníkoch špeciálnej ZŠ sa na konci prvého a druhého polroka na vysvedčení vyjadruje slovami „prospel“ alebo „neprospel“.
11. V doložke vysvedčenia žiaka vzdelávaného podľa vzdelávacieho programu pre žiakov s mentálnym postihnutím sa uvedie príslušný variant (A, B alebo C), v ktorom sa žiak vzdeláva.
12. Pri zmene vzdelávacieho variantu žiaka špeciálnej ZŠ sa rozhodnutie o preradení do iného variantu nevydáva. Zmenu variantu uskutočniť k začiatku školského roka, prípadne polroka, po kompletnom diagnostickom vyšetrení CŠPP a návrhu školy, po prerokovaní s rodičom, resp. so zákonným zástupcom.
13. Počas vyučovania zadávať žiakom úlohy podporujúce vzájomnú spoluprácu a pomoc, zaraďovať kooperatívne vyučovanie, relaxačné prestávky, rozvíjať sebahodnotenie žiakov, využívať slovné hodnotenie, rozvíjať kompetencie v oblasti digitálnej gramotnosti, používať kompenzačné pomôcky, najmä u žiakov s viacnásobným postihnutím.
14. Žiakom, ktorí sú oslobodení od povinnosti dochádzať do školy a ich vzdelávanie je na základe písomného vyjadrenia lekára a poradenského zariadenia kontraindikáciou k zdravotnému stavu, sa vzdelávanie neposkytuje, pokiaľ na to nepominú dôvody.
15. Zriaďovateľom a riaditeľom škôl pre deti a žiakov so zrakovým postihnutím sa odporúča vytvárať personálne a materiálno-technické podmienky na efektívne uplatňovanie IKT v edukácii detí a žiakov so zrakovým postihnutím a vytvárať optimálne pracovné podmienky autorom a upravovateľom učebníc, učebných textov v Braillovom písme, v digitálnej alebo vo zvukovej úprave.
16. Zriaďovateľom a riaditeľom škôl pre deti a žiakov so sluchovým postihnutím sa odporúča vytvárať personálne a materiálno-technické podmienky na efektívne uplatňovanie IKT v edukácii detí a žiakov so sluchovým postihnutím a vytvárať optimálne pracovné podmienky autorom a upravovateľom učebníc, učebných textov a pracovných zošitov.
17. V ZŠ pre žiakov so sluchovým postihnutím sa odporúča vyučovať voliteľný predmet slovenský posunkový jazyk pre prípravný až štvrtý ročník a piaty až deviaty ročník ZŠ pre žiakov so sluchovým postihnutím. Obsah vzdelávania voliteľného predmetu je zverejnený na www.statpedu.sk.
18. Vzdelávacie programy pre žiakov s mentálnym postihnutím v rámci disponibilných hodín umožňujú mentálne postihnutým žiakom s narušenou komunikačnou schopnosťou vyučovanie špecifického predmetu individuálna logopedická intervencia. Obsah vzdelávania tohto predmetu je súčasťou ŠkVP, ktorý je uvedený v učebnom pláne. Vyučuje ho logopéd.
19. V záujme skvalitnenia úrovne informovanosti širokej verejnosti o práci špeciálnych škôl odporúčame riaditeľom špeciálnych škôl pravidelne aktualizovať webové sídlo školy. Súčasťou webového sídla školy by mal byť aj ŠkVP, prostredníctvom ktorého majú rodičia detí a žiakov so zdravotným znevýhodnením možnosť získať základné informácie o cieľoch a špecifikách práce príslušnej školy.

2.6. Základné umelecké školy

1. Od školského roku 2008/2009 poskytujú základné umelecké školy (ďalej len „ZUŠ“) primárne umelecké vzdelanie a nižšie sekundárne umelecké vzdelanie. Žiaci 1. až 4. ročníka prvej časti prvého stupňa základného štúdia a žiaci prvého až tretieho ročníka druhej časti prvého stupňa základného štúdia ZUŠ sa v školskom roku 2014/2015 vzdelávajú podľa ŠkVP.
2. ŠVP základnej umeleckej školy ISCED 1B Primárne umelecké vzdelanie, ŠVP základnej umeleckej školy ISCED 2B Nižšie sekundárne umelecké vzdelanie sú zverejnené na www.statpedu.sk.
3. Žiaci posledného ročníka primárneho umeleckého vzdelávania, nižšieho sekundárneho umeleckého vzdelávania, druhého stupňa základného štúdia a štúdia pre dospelých ukončujú štúdium záverečnou skúškou. Škola im vydá záverečné vysvedčenia podľa § 11 vyhlášky č. 324/2008 Z. z. o ZUŠ v znení vyhlášky č. 245/2011 Z. z.
4. Ministerstvo školstva SR dňa 20. augusta 2009 pod číslom CD-2009-27474/21375-1:911 schválilo učebné plány pre hudobný, tanečný, literárno-dramatický a výtvarný odbor ZUŠ.
5. Učebné plány pre ZUŠ sú súčasťou ŠVP ZUŠ pre primárne umelecké vzdelanie a nižšie sekundárne umelecké vzdelanie. Obsahujú tiež učebné plány prípravného štúdia, druhého stupňa základného štúdia, rozšíreného štúdia a štúdia pre dospelých.
6. V školskom roku 2014/2015 sa podľa nich postupuje v prípravnom štúdiu, v prvej časti prvého stupňa základného štúdia a v prvom až treťom ročníku druhej časti prvého stupňa základného štúdia. V každom nasledujúcom školskom roku sa bude podľa nich postupovať v ďalších nasledujúcich ročníkoch druhej časti prvého stupňa základného štúdia. Vo štvrtom ročníku druhej časti prvého stupňa základného štúdia, v druhom stupni základného štúdia a v štúdiu pre dospelých sa v školskom roku 2014/2015 postupuje podľa učebných plánov pre ZUŠ, ktoré schválilo Ministerstvo školstva SR dňa 22. 12. 2003 pod č. 11215/2003 s platnosťou od 1. septembra 2004.
7. Riaditelia ZUŠ vysielajú učiteľov ako pedagogický sprievod, pozorovateľov alebo členov odborných komisií a porôt na súťaže, tvorivé dielne a prehliadky formou pracovných ciest.

2.7. Jazykové školy

1. Oprávnenie vykonávať štátne jazykové skúšky vydá MŠVVaŠ SR na základe žiadosti jazykovej školy zaradenej v sieti a na základe splnenia podmienok ustanovených vyhláškou Ministerstva školstva SR č. 321/2008 Z. z. o jazykovej škole.
2. Zoznam jazykových škôl, ktoré majú vydané oprávnenie vykonávať štátne jazykové skúšky, je aktualizovaný a zverejnený na www.minedu.sk.

3. Školské zariadenia

1. Aktuálne informácie o výchove a vzdelávaní v školských zariadeniach sú zverejnené na www.minedu.sk v časti *Regionálne školstvo/Školské zariadenia*.
2. Sledovať aktuálne informácie o výchove a vzdelávaní, vzdelávacích programoch, pedagogických dokumentoch a aktualizovaných dokumentoch na www.minedu.sk, www.mpc-edu.sk, www.statpedu.sk, www.siov.sk, www.vudpap.sk a webových sídlach ďalších organizácií. Podporovať účasť pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov na kontinuálnom vzdelávaní uskutočňovanom prostredníctvom akreditovaných vzdelávacích programov.
3. Odporúčame realizovať (predovšetkým školským klubom detí, centrám voľného času a školským internátom) v rámci ich aktivít a v spolupráci s dobrovoľníckymi centrami a organizáciami dobrovoľnícku činnosť v ich okolí.

3.1. Školské výchovno-vzdelávacie zariadenia

3.1.1. Školský klub detí

1. Skvalitnením spolupráce so ZŠ a zriaďovateľmi odporúčame umožniť deťom zo SZP pravidelne navštevovať školské kluby detí s cieľom podporovať ich adaptáciu na školu a rozvíjať cieľavedomú a systematickú prípravu na vyučovanie.
2. Na skvalitnenie využívania voľného času odporúčame ustanoviť v školských kluboch detí, ktoré sú súčasťou ZŠ, kariérnu pozíciu koordinátor voľného času.
3. Pri tvorbe výchovných programov využívať vzorový výchovný program zverejnený na http://www.minedu.sk/skolske-zariadenia/.
4. Odporúčame využívať možnosť predkladať projekty v rámci *Programov pre mládež na roky 2014 – 2020*. Informácie na www.iuventa.sk.

3.1.2. Centrum voľného času

1. Pravidelná výchovno-vzdelávacia činnosť v záujmových útvaroch centra voľného času (ďalej len „centrum“) sa vykonáva v súlade s výchovným programom centra a podľa rozvrhu týždennej činnosti. Frekvencia vykonávanej záujmovej činnosti, jej obsah a počet členov je zaznamenávaný v triednej knihe vychovávateľom.
2. V rámci kontrolnej činnosti venovať systematickú pozornosť organizácii a výkonu pravidelnej záujmovej činnosti záujmových útvarov podľa rozvrhu týždennej činnosti, zamerať pozornosť na aktuálne a pravidelné vedenie triednych kníh.
3. Počet účastníkov v záujmovom útvare sa zohľadňuje a odvíja od:
   a) formy záujmovej činnosti,
   b) druhu záujmovej činnosti s dôrazom na dodržiavanie bezpečnosti,
   c) veku a stavu účastníkov.
4. V rámci metodickej činnosti centier využívať možnosť akreditovať si vzdelávacie programy prostredníctvom Akreditačnej komisie na špecializované činnosti v oblasti práce s mládežou, zriadenej v zmysle zákona č. 282/2008 Z. z. o podpore práce s mládežou a o zmene a doplnení zákona č. 131/2002 o vysokých školách a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov v znení zákona č. 375/2013 Z. z. Príslušné informácie sú zverejnené na www.iuventa.sk v časti *Legislatíva/Akreditačná komisia*.
5. Centrám sa odporúča využívať odbornú pomoc a poradenstvo tematických centier mládeže (ďalej len „TCM“) v krajských mestách okrem Bratislavy, ktoré vznikli ako súčasť národného projektu *PRAKTIK – Praktické zručnosti cez neformálne vzdelávanie v práci s mládežou*, ktorý realizuje IUVENTA a je spolufinancovaný z operačného programu Vzdelávanie. Každé TCM má svoju prioritnú tému, v rámci ktorej vytvára inovatívne programy zážitkového učenia pre deti a mládež a zároveň v danej téme funguje ako znalostné centrum. Podrobnejšie informácie a kontakty nájdete na www.projekt-praktik.sk.
6. Centrám odporúčame v rámci výchovno-vzdelávacej činnosti spolupracovať s dobrovoľníckymi centrami a organizáciami v ich pôsobnosti.

3.1.3. Školský internát

1. V komplexnej výchovno-vzdelávacej činnosti školských internátov sa odporúča systémovo uplatňovať tvorivo-humanistický model výchovy a vzdelávania, v ktorého centre pozornosti je žiak, jeho potreby a záujmy, a to v primeranom pomere s jeho vedením k zodpovednosti za svoj vlastný rozvoj.
2. Rozvíjať kľúčové kompetencie žiakov s orientáciou na rozvoj ich osobnosti s cieľom pripraviť ich na aktívny život v otvorenej informačnej a multikultúrnej spoločnosti.
3. Zvýšenú pozornosť venovať zdravému životnému štýlu, prevencii obezity a pohybovým aktivitám.
4. Podporovať účasť vychovávateľov na kontinuálnom vzdelávaní uskutočňovanom prostredníctvom akreditovaných vzdelávacích programov.
5. Študentov vysokých škôl sa odporúča ubytovávať v školských internátoch len po ubytovaní všetkých žiakov stredných škôl.

3.2. Špeciálne výchovné zariadenia

1. V špeciálnych výchovných zariadeniach, v ktorých sa vykonáva ústavná starostlivosť a ochranná výchova, sa odporúča uskutočňovať činnosť podľa individuálnych reedukačných programov vypracovaných pre každé dieťa zvlášť.
2. Prijať účinné opatrenia na posilnenie bezpečnosti a ochrany zdravia detí a zamestnancov špeciálnych výchovných zariadení v zmysle platnej legislatívy s cieľom predchádzať agresivite detí. Počas nočnej prevádzky zabezpečiť službu minimálne dvomi zamestnancami, v prípade umiestnenia žiakov na niekoľkých podlažiach viacerými.
3. Vykonávať reedukáciu v prostredí približujúcom sa rodinnému prostrediu, podľa možností v úzkej spolupráci s rodinou, s využitím individuálneho a skupinového poradenstva a terapie, zabezpečenej kvalifikovanými odborníkmi.
4. Podľa možností aktívne zapájať rodičov do reedukačného procesu s dôrazom na spoluprácu odborníkov s rodičmi detí.
5. Spolupracovať so zriaďovateľmi vo veci zverejňovania informácií o aktuálne voľných lôžkových kapacitách v diagnostických centrách a reedukačných centrách s cieľom bezodkladného riešenia umiestnenia dieťaťa na základe jeho potrieb.
6. V súvislosti s periodickými návštevami Európskeho výboru na zabránenie mučeniu a neľudskému či ponižujúcemu zaobchádzaniu alebo trestaniu (CPT) sa odporúča klásť dôraz na dôkladné dodržiavanie príslušných predpisov a na požiadavky vyplývajúce z Európskeho dohovoru o zabránení mučenia a neľudského či ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania (oznámenie Ministerstva zahraničných vecí SR č. 26/1995 Z. z.).
7. Pri výkone riadiacej činnosti riaditeľov špeciálnych výchovných zariadení zvýšiť dôraz na dôsledné uplatňovanie práv detí v nich umiestnených a motivovať zamestnancov k prehlbovaniu ich kompetencií v príslušnej oblasti vrátane výcvikov na zvládanie agresívneho správania detí.
8. Odporúča sa systematicky zdokonaľovať praktické výchovné zručnosti zamestnancov špeciálnych výchovných zariadení formou dlhodobých výcvikov v skupinovom poradenstve a v skupinových formách práce s deťmi a mládežou, ktoré sú ohrozené sociálnou patológiou.
9. V rámci celoročnej činnosti liečebno-výchovných sanatórií sa odporúča poskytovať 3- až 12-mesačné pobyty pre deti a žiakov s poruchami učenia a/alebo poruchami pozornosti. Odporúča sa klásť zvýšený dôraz na spoluprácu s rodičmi a realizovať spoločné reedukačno-rekondičné pobyty pre deti a rodičov.

3.3. Školské zariadenia výchovného poradenstva a prevencie

1. V prípade, že pri určení diagnózy dieťaťa alebo inej odbornej intervencii sa využíva spolupráca zamestnancov obidvoch typov poradenských zariadení, písomné vyjadrenie pre potreby školy vydáva riaditeľ toho pora-

denského zariadenia, ktoré má dieťa vo svojej starostlivosti podľa príslušných ustanovení školského zákona, vrátane neštátneho poradenského zariadenia zaradeného v sieti.

2. Vyšetrenie školskej spôsobilosti detí, ktoré svoj oneskorený vývin majú na základe SZP, z ktorého pochádzajú, sa vykonáva podľa § 132 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. v CPPPaP.
3. Pri posudzovaní školských schopností detí zo SZP a pri ich zaraďovaní do ZŠ postupovať podľa usmernenia *Postup centier pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie pri posudzovaní školských schopností detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a pri ich zaraďovaní do základnej školy*, ktoré je zverejnené na http://www.minedu.sk/data/files/2986_usmernenie.pdf.
4. Pri zisťovaní školskej spôsobilosti detí venovať osobitnú pozornosť deťom zo SZP, najmä deťom z marginalizovaných komunít. Ak sa vyšetrením zistí, že dieťa nedosiahlo školskú spôsobilosť z dôvodu SZP, nenavštevuje materskú školu a nie je predpoklad dosiahnutia školskej spôsobilosti v období odkladu školskej dochádzky cielenými postupmi (napr. pravidelnou dochádzkou do MŠ, stimulačnými a rozvíjajúcimi programami), je vhodnejším postupom zaradenie dieťaťa do nultého ročníka alebo využitie ďalších foriem výchovy a vzdelávania. Odporúčame sledovať deti s odkladom začiatku plnenia povinnej školskej dochádzky a pred ich zaškolením vykonať kontrolné psychologické vyšetrenie.
5. Pri psychologickej diagnostike dieťaťa/žiaka zo SZP odporúčame zvážiť načasovanie diagnostikovania dosiahnutej vývinovej úrovne dieťaťa, používať metodologicky relevantné psychodiagnostické metodiky a zvoliť testovanie s rešpektovaním jazykových a kultúrnych špecifík týchto detí.
6. OŠ OÚ vytvárajú podmienky na pôsobenie CŠPP ako zdrojových centier a terénnych špeciálnych pedagógov a podporujú vzájomnú spoluprácu odborných zamestnancov CPPPaP a CŠPP vrátane neštátnych poradenských zariadení zaradených v sieti vo svojej územnej pôsobnosti.
7. Pri poskytovaní odbornej činnosti uplatňovať odborné metódy a postupy, ktoré sú zlučiteľné so psychologickou, špeciálnopedagogickou a s liečebnopedagogickou činnosťou vykonávanou v poradenských zariadeniach.
8. Pri poskytovaní logopedickej starostlivosti odporúčame poradenským zariadeniam postupovať v súlade s metodickým usmernením č. 2011-5566/23356:14-914, vydaným MŠVaŠ SR, ktoré upravuje podrobnosti k pôsobnosti, zameraniu a vykonávaniu odborných činností školského logopéda.
9. Metodickú pomoc pri identifikácii a vzdelávaní detí a žiakov s intelektovým nadaním a ďalšej starostlivosti o tieto deti a žiakov poskytuje VÚDPaP.
10. Adresár CŠPP a CPPPaP je zverejnený na www.statpedu.sk v časti *Deti a žiaci so zdravotným znevýhodnením/Školská integrácia*. Na účel jeho aktualizovania je potrebné zaslať k 15. septembru ŠPÚ – oddeleniu pre špeciálnu pedagogiku, aktuálne kontaktné údaje, a to poštovú adresu, mailovú adresu a telefonický kontakt.
11. Spolupracovať pri tvorbe IVP najmä so školami, kde nie je zriadené miesto školského špeciálneho pedagóga.
12. Realizovať programy v oblasti prevencie drogových závislostí a prevencie kriminality s dôrazom na selektívnu prevenciu (najmä odborné intervencie pre rizikové deti) a preventívne programy a aktivity (besedy, zážitkové bloky) pre adolescentov s cieľom podporiť duševné zdravie a predchádzať rizikovému a suicidálnemu správaniu.
13. V zmysle plnenia vybraných úloh vyplývajúcich z *Národného programu rozvoja životných podmienok osôb so zdravotným postihnutím na roky 2014 – 2020*, ktorý bol schválený uznesením vlády SR č. 25 zo dňa 15. januára 2014, sa odporúča zriaďovateľom a riaditeľom školských zariadení výchovného poradenstva a prevencie:
    a) podporiť rozvíjanie služieb špeciálnych pedagógov, zdrojové centrá a celoživotné vzdelávanie osôb so zdravotným postihnutím; podporovať celoživotné vzdelávanie – a osobitne vzdelávanie a prípravu pre trh práce – uchádzačov o zamestnanie so zdravotným postihnutím,
    b) podporiť terénnych špeciálnych pedagógov a zdrojové centrá špeciálnopedagogického poradenstva poskytujúce podporné služby pre deti a žiakov so zdravotným postihnutím v školách bežného typu,
    c) zabezpečiť poskytovanie podporných služieb centrami špeciálnopedagogického poradenstva aj deťom a žiakom chorým a zdravotne oslabeným,
    d) podporiť rozvoj kariérneho poradenstva pre osoby so zdravotným postihnutím.
14. CPPPaP sa odporúča:
    a) realizovať programy v oblasti prevencie sexuálneho násilia páchaného na deťoch a prevencie obchodovania s ľuďmi, prevencie drogových závislostí, prevencie rizík používania internetu a mobilnej komunikácie, prevencie kyberšikany a prevencie kriminality s dôrazom na selektívnu prevenciu a na odbornú pomoc rizikovým deťom,
    b) spolupracovať s riaditeľmi škôl a učiteľmi-koordinátormi prevencie a poskytovať metodickú pomoc pri realizácii školských projektov prevencie.
15. V správach z diagnostických vyšetrení uvádzať jednoznačne druh zdravotného znevýhodnenia alebo iných ŠVVP v súlade so všeobecne záväznými právnymi predpismi rezortu školstva (napr. § 94 ods. 2 zákona č. 245/2008 Z. z.) a návrh na formu vzdelávania. Uvádzať konkrétne odporúčania na prístup učiteľov k žiakom s poruchami správania, aktivity a pozornosti na vyučovaní, ktoré sa získali pozorovaním priamo vo výchovno-vzdelávacom procese.
16. V súlade s *Národným programom duševného zdravia* sa odporúča realizovať psychologické programy a diskusie so psychológmi pre deti a žiakov v oblasti duševného zdravia a prevencie rizikového správania s osobitným dôrazom na deti, žiakov a študentov so zdravotným postihnutím.

3.4. Školské účelové zariadenia

3.4.1. Zariadenia školského stravovania

1. Výrobu a výdaj jedál v zariadeniach školského stravovania zabezpečovať podľa:
    a) *Materiálno-spotrebných noriem a receptúr, ktoré charakterizujú príslušnú územnú oblasť* pre školské stravovanie a aktualizácií vydaných MŠVVaŠ SR v rokoch 2011 – 2013,
    b) *Materiálno-spotrebných noriem pre diétny stravovací systém* vydaných MŠVVaŠ SR roku 2009.
2. Pri príprave jedál v školských jedálňach pri základných a stredných školách pre deti predškolského veku prihliadať na ich vekové potreby a vhodný výber surovín podľa *Materiálovo-spotrebných noriem a receptúr, ktoré charakterizujú príslušnú územnú oblasť* určených pre vekovú kategóriu A. Z uvedeného dôvodu odporúčame vyhotovovať osobitný jedálny lístok.
3. Suchá strava sa podáva len vo výnimočných prípadoch, napr. v čase havarijných situácií, počas školských výletov a podobne. Aj táto strava musí svojím zložením zodpovedať § 24 ods. 5 písm. b) zákona č. 355/2007 Z. z. o ochrane, podpore a rozvoji verejného zdravia a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.
4. Pri poskytovaní stravovania iným stravníkom postupovať podľa § 140 a § 141 zákona č. 245/2008 Z. z. a prevádzkového poriadku zariadenia školského stravovania tak, aby pri stravovaní detí a žiakov nedochádzalo k ohrozovaniu ich zdravotného stavu a kultúry stolovania.
5. Odporúča sa propagovať zdravú výživu formou poskytovania informácií o školskom stravovaní v spolupráci s koordinátormi prevencie. Organizovať ochutnávky jedál zdravej výživy za účasti regionálnej tlače, televízie a pod., aj v čase konania rodičovských združení.
6. Riaditeľ zariadenia školského stravovania spolupracuje s riaditeľom školy alebo riaditeľom školského zariadenia pri:
    a) zabezpečovaní pedagogického dozoru nad deťmi a žiakmi v čase výdaja stravy v školskej jedálni a vo výdajnej školskej jedálni,
    b) vypracovaní stravovacieho režimu stanovením prestávky na jedlo a oddych tak, aby prestávky na doplnkové stravovanie a hlavné jedlo zodpovedali fyziologickým potrebám stravujúcich sa detí a žiakov; hlavné jedlo pre žiakov I. stupňa ZŠ sa podáva najneskôr po 5. vyučovacej hodine a pre žiakov II. stupňa ZŠ a žiakov stredných škôl po 6. vyučovacej hodine,
    c) výchove k spoločenskému správaniu sa, zásadám zdravej výživy, hygiene a ku kultúrnemu stolovaniu a pri odstraňovaní negatívnych stravovacích návykov detí a žiakov,
    d) zabezpečovaní podnikateľskej činnosti,
    e) realizácii celospoločenských programov podpory zdravia,
    f) zabezpečovaní diétneho stravovania deťom a žiakom,
    g) poskytovaní dotácie na podporu výchovy k stravovacím návykom dieťaťa a žiaka ohrozeného sociálnym vylúčením (dotácie v zmysle § 4 ods. 6 zákona č. 544/2010 Z. z. o dotáciách v pôsobnosti Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR) nahlasovaním, či sa dieťa alebo žiak zúčastňuje na výchove a vzdelávaní v materskej škole a v základnej škole, a to prostredníctvom asistenta učiteľa.
7. Ak je v škole alebo školskom zariadení v prevádzke automat alebo bufet, ktorý je dostupný deťom a žiakom, riaditeľ školy, školského zariadenia zabezpečí, aby sortiment tovaru bol výživovo hodnotný a neobsahoval alkoholické nápoje, nápoje s obsahom kofeínu a chinínu, energetické nápoje a tabakové výrobky. V rámci realizácie cieľov *Národného diabetologického programu* sa riaditeľom škôl a školských zariadení odporúča neumiestňovať v priestoroch školy reklamy na nezdravé potraviny.
8. Na minimalizáciu zdravotných rizík pri výrobe jedál a nápojov sa v zariadeniach školského stravovania používa e-model HACCP a prevádzkový poriadok a metodická príručka na verejné obstarávanie potravín v zariadeniach školského stravovania, ktoré vydalo MŠVVaŠ SR roku 2013.
9. Sledovať plnenie odporúčaných výživových dávok v zariadeniach školského stravovania za časové obdobie jedného mesiaca a výsledky plnenia porovnávať s povoleným percentuálnym rozdielom podľa § 10 vyhlášky Ministerstva zdravotníctva SR č. 533/2007 Z. z. o podrobnostiach a požiadavkách na zariadenia spoločného stravovania; pre žiakov ZŠ nie je možné pripravovať jedlá na výber (mäsité, múčne a pod.).
10. Pri zabezpečovaní vzdelávania zamestnancov zariadení školského stravovania sa odporúča účasť na aktivitách Slovenského zväzu kuchárov a cukrárov a Združenia pre zdravie a výživu s garanciou ministerstva.

4. Učebnice a školské tlačivá

1. Informácie k učebnicovej politike MŠVVaŠ SR sa nachádzajú na https://edicnyportal.iedu.sk/, kde sú zverejnené informácie o učebniciach, výberových konaniach na nové učebnice, o distribúcii učebníc a taktiež objednávkový formulár na učebnice, ktoré poskytuje MŠVVaŠ SR školám na základe ich objednávky.
2. Objednávacie konanie na nákup učebníc pre školský rok 2015/2016 sa bude realizovať výlučne vyplnením objednávky cez https://edicnyportal.iedu.sk/sk/objednavanie-ucebnic. O termínoch začatia a ukončenia objednávacieho konania budú školy informované prostredníctvom tohto webového sídla.
3. Po ukončení objednávacieho konania na nákup učebníc si môžu objednať učebnice len novozriadené školy. Dodatočne si budú môcť spresniť objednávku učebníc pre 1. ročník všetky školy podľa počtu žiakov zapísaných do 1. ročníka v termíne do konca februára 2015. Počty objednaných učebníc budú kontrolované porovnaním s údajmi zo štátneho výkazu – školského registra detí, žiakov a poslucháčov. Objednávky môžu byť pred distribúciou upravované.
4. Národný register učebníc, t. j. zoznam učebníc, učebných textov a pracovných zošitov, ktorým bola vydaná schvaľovacia alebo odporúčacia doložka ministerstva, je zverejnený na https://edicnyportal.iedu.sk/sk/o-portali. Digitálne verzie učebníc a ďalšie voľne prístupné učebné materiály a odporúčanú literatúru môžu základné a stredné školy využívať prostredníctvom webového sídla www.eaktovka.sk.
5. Všetky nové učebnice sa posudzujú podľa kritérií na hodnotenie kvality učebníc, ktoré sú dostupné na www.statpedu.sk a www.siov.sk. Kvalitu učebníc a ich súlad s ŠVP posudzujú recenzenti z registra recenzentov. Register recenzentov je zverejnený na https://edicnyportal.iedu.sk/sk/o-portali.
6. Pedagógom, ktorí majú záujem stať sa recenzentmi, odborníkmi na posúdenie kvality učebníc a ich súladu s ŠVP, sa odporúča, aby po splnení stanovených kritérií na recenzentov uvedených na www.statpedu.sk a www.siov.sk písomne predložili ŠPÚ alebo ŠIOV svoj návrh.
7. Na https://edicnyportal.iedu.sk/ je zverejnený zoznam zostatkových zásob titulov nereformných učebníc a učebných textov, ktoré sú k dispozícii školám na potreby doplnenia knižničného fondu v školských knižniciach.
8. Schválené vzory dokladov o vzdelaní, pedagogickej, ďalšej a inej dokumentácie MŠVVaŠ SR zverejňuje na www.minedu.sk v časti *Regionálne školstvo/Pedagogická dokumentácia a iné tlačivá/Knižnica vzorov pedagogickej dokumentácie a dokladov*.

5. Kontinuálne vzdelávanie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov

1. MŠVVaŠ SR zverejňuje a aktualizuje zoznam poskytovateľov akreditovaných programov kontinuálneho vzdelávania; zoznam programov kontinuálneho vzdelávania, ktorým uplynula platnosť akreditácie alebo im bola akreditácia zrušená; legislatívny rámec pre kontinuálne vzdelávanie; vzory žiadostí o akreditáciu vzdelávacích programov; vzor vzdelávacieho programu; vzor súhlasu garanta; doklady k žiadosti na priznanie kreditov za absolvované vzdelávanie v zahraničí a usmernenie pre žiadateľov k predkladaniu žiadostí a programov doplňujúceho pedagogického štúdia (ďalej len „DPŠ“) o akreditáciu (vzor žiadosti o akreditáciu DPŠ, štruktúra programu DPŠ, súhlas garanta programu DPŠ). Informácie sú zverejnené na www.minedu.sk v časti *Rýchly prístup/Akreditácie/Kontinuálne vzdelávanie*.
2. MPC zabezpečuje a vykonáva kontinuálne vzdelávanie v súlade so znením zákona č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a jeho vykonávacích predpisov vrátane povinného vzdelávania pre vedúcich pedagogických zamestnancov a vedúcich odborných zamestnancov. Informácie sú zverejnené na www.mpc-edu.sk.
3. MPC je organizáciou na uskutočňovanie I. a II. atestácie pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení. Žiadosti o vykonanie atestácie sa podávajú v termíne do 30. júna alebo do 31. decembra spolu s atestačnou prácou. Aktuálne informácie sú zverejnené na www.mpc-edu.sk.
4. MPC realizuje národné projekty spolufinancované z operačného programu Vzdelávanie:
    a) *Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania*,
    b) *Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov*,
    c) *Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít*,
    d) *Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy*,
    e) *Aktivizujúce metódy vo výchove*.

    Ponuky vzdelávacích aktivít v rámci uvedených projektov a spôsob prihlasovania MPC priebežne zverejňuje na svojom webovom sídle www.mpc-edu.sk alebo na portáloch príslušných projektov, ktorých webové sídla sú uvedené v prílohe č. 3.
5. ROCEPO pokračuje v kvalifikačnom vzdelávacom programe *Kvalifikačné vzdelávanie pre vychovávateľov a pedagogických asistentov v školách a školských zariadeniach*, ktorý je platný do 31. 12. 2015 v súlade s § 61a ods. 8 zákona č. 317/2009 Z. z.
6. ŠIOV realizuje aktualizačné vzdelávanie učiteľov ZŠ a stredných škôl prostredníctvom národného projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti*

s tvorbou ŠkVP. Informácie sú zverejnené na www.siov.sk.

7. ŠIOV zabezpečuje aktualizačné vzdelávanie učiteľov odborných predmetov a majstrov odbornej výchovy:
   a) *Ako zvládnuť stres za katedrou a prevencia syndrómu vyhorenia,*
   b) *Modulárne vzdelávanie a príprava – tvorba vzdelávacích programov pomocou modulov*.
8. Ekonomická univerzita v Bratislave organizuje pre učiteľov program kontinuálneho vzdelávania *Vzdelávanie učiteľov základných škôl a stredných škôl k finančnej gramotnosti*, ktorého účastníci dostanú metodickú príručku k finančnej gramotnosti. Informácie sú zverejnené na www.nhf.euba.sk.
9. Pedagogickí a odborní zamestnanci môžu získať základné zručnosti a prehĺbiť existujúce zručnosti s IKT vo vzdelávacích programoch kontinuálneho vzdelávania organizovaných školskými výpočtovými strediskami, ktoré sú pracoviskami Centra vedecko-technických informácií SR.
10. Zriaďovateľom a zamestnávateľom škôl a školských zariadení sa odporúča podporiť vzdelávanie pedagogických zamestnancov aj mimo ročného plánu kontinuálneho vzdelávania, ak je v súlade so zaradením zamestnanca a s cieľmi školy.

6. Celoživotné vzdelávanie

1. Školám sa odporúča zapojiť do programu Európskej únie v oblasti vzdelávania, odbornej prípravy, mládeže a športu Erasmus+, ktorý okrem iného podporuje vzdelávaciu mobilitu a vytváranie medzinárodných partnerstiev. Podrobné informácie sú zverejnené na www.erasmusplus.sk.
2. Stredné školy, školy pre žiakov s ŠVVP, základné umelecké školy, jazykové školy získavajú akreditáciu na vzdelávacie programy zodpovedajúce študijným odborom alebo učebným odborom, ktoré sú pre príslušnú školu uvedené v sieti. Na vzdelávacie programy vedúce k úplnej alebo čiastočnej kvalifikácii získavajú stredné školy potvrdenie o akreditácii bez správneho poplatku.
3. Stredné školy môžu v súlade so zákonom o celoživotnom vzdelávaní požiadať o udelenie oprávnenia na vykonávanie skúšky na overenie odbornej spôsobilosti. Úspešným absolvovaním skúšky získava absolvent osvedčenie o úplnej alebo čiastočnej kvalifikácii. Proces overovania odbornej spôsobilosti sa riadi zákonom č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 315/2012 Z. z. Informácie sú zverejnené na http://isdv.fri.uniza.sk/.
4. Odporúčame školám zapojiť žiakov vo veku 15 – 17 rokov, pedagogických zamestnancov a pracovníkov s mládežou do vzdelávacích aktivít v rámci národného projektu *KomPrax – Kompetencie pre prax*, ktorý zabezpečuje IUVENTA. Viac informácií na www.komprax.sk.
5. ŠPÚ je prijímateľom projektu spolufinancovaného z Finančného mechanizmu Európskeho hospodárskeho priestoru a zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky *Inovatívne vzdelávanie pre pedagogických zamestnancov základných škôl za účelom zvýšenia ich interkultúrnych kompetencií vo vzdelávacom procese rómskych žiakov*. Informácie o projekte budú priebežne aktualizované na http://www.statpedu.sk/sk/Projekty/EEA-GRANTS/O-projekte.alej.

7. Účinnosť

Pedagogicko-organizačné pokyny nadobúdajú účinnosť 1. septembra 2014.

Príloha č. 1

Termíny školských prázdnin v školskom roku 2014/2015

Prázdniny		Posledný deň vyučovania pred začiatkom prázdnin	Termín prázdnin	Začiatok vyučovania po prázdninách
jesenné		29. október 2014 *(streda)*	30. – 31. október 2014	3. november 2014 *(pondelok)*
vianočné		19. december 2014 *(piatok)*	22. december 2014 – 7. január 2015	8. január 2015 *(štvrtok)*
polročné		30. január 2015 *(piatok)*	2. február 2015 *(pondelok)*	3. február 2015 *(utorok)*
jarné	**Banskobystrický kraj, Žilinský kraj, Trenčiansky kraj**	13. február 2015 *(piatok)*	16. – 20. február 2015	23. február 2015 *(pondelok)*
	Košický kraj, Prešovský kraj	20. február 2015 *(piatok)*	23. – 27. február 2015	2. marec *(pondelok)*
	Bratislavský kraj, Nitriansky kraj, Trnavský kraj	27. február 2015 *(piatok)*	2. – 6. marec 2015	9. marec 2015 *(pondelok)*
veľkonočné		1. apríl 2015 *(streda)*	2. – 7. apríl 2015	8. apríl 2015 *(streda)*
letné		30. jún 2015 *(utorok)*	1. júl 2015 – 31. august 2015	2. september 2015 *(streda)*

Termíny školských prázdnin v školskom roku 2015/2016

Prázdniny		Posledný deň vyučovania pred začiatkom prázdnin	Termín prázdnin	Začiatok vyučovania po prázdninách
jesenné		28. október 2015 *(streda)*	29. – 30. október 2015	2. november 2012 *(pondelok)*
vianočné		22. december 2015 *(utorok)*	23. december 2015 – 7. január 2016	8. január 2016 *(piatok)*
polročné		29. január 2016 *(piatok)*	1. február 2016 *(pondelok)*	2. február 2016 *(utorok)*
jarné	**Košický kraj, Prešovský kraj**	12. február 2016 *(piatok)*	15. – 19. február 2016	22. február 2016 *(pondelok)*
	Bratislavský kraj, Nitriansky kraj, Trnavský kraj	19. február 2016 *(piatok)*	22. – 26. február 2016	29. február 2016 *(pondelok)*
	Banskobystrický kraj, Žilinský kraj, Trenčiansky kraj	26. február 2016 *(piatok)*	29. február – 4. marec 2016	7. marec 2016 *(pondelok)*
veľkonočné		23. marec 2016 *(streda)*	24. – 29. marec 2016	30. marec 2016 *(streda)*
letné		30. jún 2016 *(štvrtok)*	1. júl – 2. september 2016	5. september 2016 *(pondelok)*

Termíny školských prázdnin v školskom roku 2016/2017

Prázdniny		Posledný deň vyučovania pred začiatkom prázdnin	Termín prázdnin	Začiatok vyučovania po prázdninách
jesenné		27. október 2016 *(štvrtok)*	28. – 31. október 2016	2. november 2016 *(streda)*
vianočné		22. december 2016 *(štvrtok)*	23. december 2016 – 5. január 2017	9. január 2017 *(pondelok)*
polročné		2. február 2017 *(štvrtok)*	3. február 2017 *(piatok)*	6. február 2017 *(pondelok)*
jarné	**Bratislavský kraj, Nitriansky kraj, Trnavský kraj**	17. február 2017 *(piatok)*	20. – 24. február 2017	27. február 2017 *(pondelok)*
	Banskobystrický kraj, Žilinský kraj, Trenčiansky kraj	24. február 2017 *(piatok)*	27. február – 3. marec 2017	6. marec 2017 *(pondelok)*
	Košický kraj, Prešovský kraj	3. marec 2017 *(piatok)*	6. – 10. marec 2017	13. marec 2017 *(pondelok)*
veľkonočné		12. apríl 2017 *(streda)*	13. – 18. apríl 2017	19. apríl 2017 *(streda)*
letné		30. jún 2017 *(štvrtok)*	3. júl – 31. august 2017	4. september 2017 *(pondelok)*

Príloha č. 2

Nové všeobecne záväzné právne predpisy

a) zákon č. 81/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 293/2007 Z. z. o uznávaní odborných kvalifikácií v znení zákona č. 560/2008 Z. z. a o zmene a doplnení zákona č. 597/2003 Z. z. o financovaní základných škôl, stredných škôl a školských zariadení v znení neskorších predpisov,
b) zákon č. 312/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 317/2009 Z. z. o pedagogických zamestnancoch a odborných zamestnancoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony,
c) zákon č. 464/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a ktorým sa menia a dopĺňajú niektoré zákony,
d) nariadenie vlády č. 441/2013 Z. z., ktorým sa ustanovujú zvýšené stupnice platových tarífov zamestnancov pri výkone prác vo verejnom záujme,
e) nariadenie vlády SR č. 507/2013 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády SR č. 630/2008 Z. z., ktorým sa ustanovujú podrobnosti rozpisu finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu pre školy a školské zariadenia v znení neskorších predpisov.

Nové rezortné predpisy

a) metodické usmernenie č. 35/2013 na uplatňovanie kritérií pri určovaní počtu tried prvého ročníka stredných škôl pre prijímacie konanie v nasledujúcom školskom roku,
b) smernica č. 50/2013, ktorou sa určuje postup obvodného úradu v sídle kraja pri potvrdzovaní obce ako školského úradu a pri posudzovaní odborného zabezpečenia činností obce a samosprávneho kraja ako školských úradov,
c) smernica č. 29/2013, ktorou sa určuje postup pri poskytovaní finančných prostriedkov zriaďovateľom škôl na riešenie havarijných situácií,
d) metodický pokyn č. 30/2013, ktorým sa mení pokyn č. 12/2009-R z 27. augusta 2009, ktorým sa určuje postup škôl a školských zariadení pri vykonávaní podnikateľskej činnosti,
e) metodické usmernenie č. 8/2014, ktorým sa mení a dopĺňa metodické usmernenie č. 9/2010-R o overovaní odbornej spôsobilosti žiakov stredných odborných škôl na vykonávanie činnosti na technických zariadeniach elektrických ako elektrotechnik,
f) metodický pokyn na hodnotenie a klasifikáciu prospechu a správania žiakov s mentálnym postihnutím,
g) metodický pokyn na hodnotenie a klasifikáciu prospechu a správania žiakov s autizmom alebo ďalšími pervazívnymi vývinovými poruchami,
h) metodicko-informatívny materiál *Žiak s poruchami správania v základnej a strednej škole*, ktorý schválilo MŠVaŠ SR 10. apríla 2013 s účinnosťou od 1. septembra 2013 a je uverejnený na www.minedu.sk a www.statpedu.sk.

Platné koncepcie a stratégie

a) Koncepcia rozvoja výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 – 20 rokov (projekt Milénium),
b) Koncepcia výchovy a vzdelávania národnostných menšín,
c) Koncepcia vyučovania slovenského jazyka a literatúry v školách s vyučovacím jazykom maďarským,
d) Národný akčný plán pre deti na roky 2013 – 2017,
e) Národný program boja proti obchodovaniu s ľuďmi na roky 2011 – 2014,
f) Národná stratégia pre globálne vzdelávanie na obdobie rokov 2012 – 2016,
g) Národný program prevencie HIV/AIDS v SR na roky 2013 - 2016,
h) Národná protidrogová stratégia na roky 2013 – 2020,
i) Národná stratégia na ochranu detí pred násilím.

Príloha č. 3

Národné projekty spolufinancované z prostriedkov operačného programu Vzdelávanie

a) KomPrax – Kompetencie pre prax (http://www.iuventa.sk/sk/KomPrax/Home.alej),
b) PRAKTIK – Praktické zručnosti cez neformálne vzdelávanie v práci s mládežou (https://www.iuventa.sk/sk/sub/projektpraktik/Domov-1.alej),
c) Vzdelávanie pedagogických zamestnancov materských škôl ako súčasť reformy vzdelávania (http://www.mpc-edu.sk/projekty/vzdelavanie-pedagogickych-zamestnancov-materskych-skol-ako-sucas),
d) Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov (http://www.mpc-edu.sk/projekty/profesijny-a-karierovy-rast-pedagogickych-zamestnancov),
e) Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít (http://www.mpc-edu.sk/projekty/vzdelavanie-pedagogickych-zamestnancov-k-inkluzii-marginalizovan),
f) Inkluzívny model vzdelávania na predprimárnom stupni školskej sústavy (http://www.mpc-edu.sk/projekty/inkluzivny-model-vzdelavania-na-predprimarnom-stupni-skolskej-su),
g) Zvýšenie kvalifikácie učiteľov telesnej a športovej výchovy (http://www.skolskysport.sk/index.cfm?module=ActiveWeb&page=WebPage&s=narodny-program-zvysenie-kvalifikacie-ucitelov-telesnej-a-sportovej-vychovy),
h) Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov (http://www.siov.sk/narodny-projekt-vzdelavania-ucitelov-v-suvislosti-s-tvorbou-skolskych-vzdelavacich-programov/11406s#projekty),
i) Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií (http://www.siov.sk/narodne-projekty-/24502s),
j) Rozvoj stredného odborného vzdelávania (http://www.siov.sk/rozvoj-stredneho-odborneho-vzdelavania-rsov/24505s),
k) Podpora profesijnej orientácie žiakov základnej školy na odborné vzdelávanie a prípravu prostredníctvom rozvoja polytechnickej výchovy zameranej na rozvoj pracovných zručností a práca s talentami (http://www.siov.sk/narodny-projekt-/24512s),
l) Vzdelávanie učiteľov základných škôl v oblasti cudzích jazykov v súvislosti s Koncepciou vyučovania cudzích jazykov na základných a stredných školách (http://www.statpedu.sk/sk/Projekty/Projekt-CJ.alej),
m) Moderné vzdelávanie – digitálne vzdelávanie pre všeobecnovzdelávacie predmety (http://www.digitalne-vzdelavanie.sk/),
n) Komplexný poradenský systém prevencie a ovplyvňovania sociálnopatologických javov v školskom prostredí (http://www.vudpap.sk/sk/projekty/),
o) Aktivizujúce metódy vo výchove (http://www.mpc-edu.sk/projekty/aktivizujuce-metody-vo-vychove),
p) Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania (http://www.nucem.sk/sk/projekt_esf/project/21).

Národné projekty spolufinancované z prostriedkov operačného programu Informatizácia spoločnosti

a) Elektronizácia vzdelávacieho systému regionálneho školstva (www.digiskola.sk).

Ilustračné foto Ján SÚKUP